Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/deimitationechri00keguat

1065

J.e B. del Valle.

En la Revista Enciclope-
dica de abril de 1826 se
dá noticia de las 60 tra-
ducciones q.e se han hecho
en Francia de esta obra. p.
5.

DE
IMITATIONE
CHRISTI
LIBRI QUATUOR,

Ad Manuſcriptorum ac primarum editionum fidem caſtigati, & mendis plus ſexcentis expurgati.

Recenſuit J. VALART, Acad. Amb. Diſſertationemque de ejuſdem operis Auctore addidit.

NOVA EDITIO.

UNIVERSIDAD …NCISCO MARROQUIN
BIBLIOTECA DE
JOSE CECILIO
DEL VALLE
G… …mala, C.A.

PARISIIS,

Typis BARBOU, viâ Mathurinenſium.

M DCC LXXIII.

L'IMITATION,

Le Livre le plus beau, qui ſoit parti de la main d'un homme, puiſque l'EVANGILE n'en vient pas.

M. DE FONTENELLE, Vie du grand Corneille.

L'Imitation de JESUS-CHRIST, eſt un des plus excellents traités qui aient été faits. Heureux celui qui en pratique le contenu, non content de l'admirer.

M. LEIBNEITZ. Lettres, pag. 77.

PRÆFATIO
AD LECTOREM.

NIHIL hìc, LECTOR AMICE, præfabor, neque de auctore hujuſce libelli, præſertim cùm ipſe ſic libellus moneat: *Non quæras quis hoc dixerit; ſed quid dicatur, attende;* neque de ejuſdem libelli utilitate, qui quantus quantus eſt, totus pietatem & pacem redolet, cùm ea de re ſit omnium tum piorum, tum eruditorum ſententia ac ſermo conſentiens: dicam tantummodo quæ cauſæ fecerint, ut de nova editione cogitarem.

Semper mirificè delectatus ſum hujuſce libelli lectione: at idem ſemper ſum offenſus mendis bene multis, quæ editiones Latinas omnes quas viderim, vidi

autem optimas, fœdiſſimè deformant: cujuſmodi v. g. ille locus eſt Cap. LVII, libri III, n. 1 editionum vulgarium. *Attende magnam fragilitatem tuam quam ſæpius experiris in modicis objectis: tamen pro ſalute tua iſta fiunt, cùm hæc & ſimilia contingunt. Pone, ut melius noſti, ex corde: & ſi te tetigit, non tamen dejiciat.* In quibus phraſibus duabus nec appâret quænam ſit illa res quam jubetur Lector ex corde ponere; nec quænam illa ſit, quæ quidem legitur eum tetigiſſe; quæque ne eum ea dejiciat, cautio eſſe debet. His malis medicinam quærendam mihi credidi: ubi autem invenerim, dicam breviter.

Primò venerunt mihi in manus editiones antiquæ non paucæ, inter quas ſunt quædam principes, quæ ſtatim poſt renatas literas prodierunt in Gallia, in Belgio, in Germania, in Italia, in Hiſpania, &c. Venerunt & eorumdem libellorum Gallicæ verſiones tres antiquiſſimæ, quarum una videtur facta circa

annum milleſimum quadringenteſimum & quadrageſimum; altera circa annum quingenteſimum ſupra milleſimum; tertia verò ea eſt, quam anno milleſimo quingenteſimo triceſimo ſexto, e Germanica Gallicam fecit presbyter quidam Metenſis. Atqui in duabus phraſibus ſuperioribus nihil habebant difficultatis Gallicæ verſiones duæ, nihil obſcuritatis: unde planum eſt eas e codice ſinceriore, eoque vetuſtiſſimo, profectas. Huc acceſſerunt manuſcripti codices decem, (tot enim videre & conſulere mihi contigit,) quorum tres ſunt iis omnibus qui in controverſia de horum librorum auctore ſunt exhibiti, longè antiquiores.

Jam, non in codicibus modò quos dixi, ſed etiam in verſionibus Gallicis, capitum libri tertii numerus non idem, ordo non idem, tituli non iidem. Qui quidem tituli etiam deſiderabantur in ea verſione quam fecerat presbyter ille Metenſis; cujus porro editio ſatis habet

in fronte præmonuiſſe hunc librum nihil eſſe aliud quàm dialogum inter Deum vitæ Chriſtianæ præcepta tradentem, & Fidelem interrogantem & auſcultantem. Hinc liquet titulos non fuiſſe ſingulis capitibus ab ipſomet auctore præpoſitos: quod etiam patet ex titulorum nonnullorum diſconvenientia.

Cùm liber tertius totus ſit in dialogo, ea cauſa eſt cur in eo libro e capitibus duobus unicum hîc ſit aliquando factum, ut in capitibus ſecundo & tertio; id autem factum eſt auctoribus manuſcriptis codicibus.

Sunt præterea in eodem libro tertio lacunæ aliquot; v. g. poſt illa verba Capitis VI editionum vulgarium: *Nobilis amator non quieſcit in dono, ſed in me ſuper omne donum:* item poſt illa verba Cap. XLIV: *Si bene ſteteris cum Deo. . . . . . faciliùs te victum portabis.* Quam rem abundè manifeſtam facit cohærentia nulla inter partes duas duorum horum capitum.

Denique, ut paucis omnia complectar, nihil eſt in hac nova editione, quod non ſit acceptum vel ex manuſcripto aliquo, vel ex aliqua editionum primarum, quas variis in peregrinationibus reperi mihique comparavi. Occurrunt in editione ſecunda emendationes aliquot, illæ quidem pauciſſimæ, ex manuſcriptis duobus, altero regio, altero Claromontani collegii, eoque optimo, quem doctiſſimus Sirmondus magni faciebat: quorum codicum ideo copia facta mihi eſt, ut hæc editio prodiret quàm emendatiſſima.

Præterea cùm is vulgò mos ſit ſcriptorum eccleſiaſticorum, ut plerumque utantur verbis, latinis illis quidem, ſed quæ nonnunquam vel aliud ſignificent, vel aliam ſyntaxim habeant, quam apud bonos Latinitatis auctores; immo ut ſumant nonnunquam e linguis vulgaribus voces, quas Latinâ terminatione donent; viſum mihi eſt earum vocum indiculum conficere: is eſt qui Indicem Capitum ſequitur.

Hæc ſunt, Lector Æquissime, quæ, ut tibi nota eſſent, e re tua eſſe credidi. Fruere igitur, ut phraſi Ciceroniana utar, *hocce non ita magno, ſed aureolo, & ad verbum ediſcendo libello.* Vale.

ORATIO
UNIVERSALIS.

Hæc Oratio cùm ea omnia complectatur quæ pertinent ad Salutem, ſitque totius libelli de IMITATIONE CHRISTI *veluti quædam epitome, viſum eſt eam hîc apponere.*

CREDO, Domine, ſed credam firmiùs: ſpero, ſed ſperem ſecuriùs: amo, ſed amem ardentiùs: doleo, ſed doleam vehementiùs.

Adoro te ut primum principium: deſidero te ut finem ultimum: laudo te ut benefactorem perpetuum: invoco te ut defenſorem propitium.

Tuâ me ſapientiâ dirige, juſtitiâ contine, clementiâ ſolare, potentiâ protege.

Conſecro tibi cogitanda, ut ſint a te; dicenda, ut ſint de te; facienda, ut ſint ſecundùm te; ferenda, ut ſint propter te.

Volo quicquid vis, volo quia vis, volo quomodo vis, volo quàm diu vis.

Oro te ut intellectum meum illumines, vo-

luntatem inflammes, corpus emundes, animam ſanctifices.

Defleam præteritas iniquitates, repellam futuras tentationes, corrigam vitioſas propenſiones, excolam idoneas virtutes.

Tribue mihi, bone Deus, amorem tui, odium mei, zelum proximi, contemtum ſeculi.

Studeam ſuperioribus obedire, inferioribus ſubvenire, amicis conſulere, inimicis parcere.

Vincam voluptatem auſteritate, avaritiam largitate, iracundiam lenitate, tepiditatem fervore.

Redde me prudentem in conſiliis, conſtantem in periculis, patientem in adverſis, humilem in proſperis.

Fac, Domine, ut ſim in oratione attentus, in epulo ſobrius, in munere ſedulus, in propoſito firmus.

Curem habere innocentiam interiorem, modeſtiam exteriorem, converſationem exemplarem, vitam regularem.

Aſſiduè invigilem naturæ domandæ, gratiæ fovendæ, legi ſervandæ, ſaluti acquirendæ.

Diſcam a te quàm tenue ſit quod terrenum eſt, quàm grande quod divinum, quàm breve quod temporaneum, quàm durabile quod æternum.

Da ut mortem præveniam, judicium pertimeam, infernum effugiam, Paradiſum obtineam.

Concede pœnitentiam reis, perſeverantiam juſtis, concordiam vivis, beatitudinem defunctis. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Hæc meditare : in his eſto ; hoc enim faciens te ſalvum facies. I. Tim. IV, 15.

ORATIO

Ante Lectionem piam recitanda.

LOQUERE, Domine, quia audit ſervus tuus. Servus tuus ſum ego : da mihi intellectum, ut ſciam teſtimonia tua . . . Loquere mihi ad qualemcumque animæ conſolationem, & ad totius vitæ meæ emendationem ; ad tuam autem gloriam & perpetuum honorem. Amen. *Ex libro 3, c. 2, n. 1 & 3.*

ORATIO

Poſt Lectionem.

Inclina cor meum in verba oris tui, Domine Deus meus, æterna veritas ; ne fortè moriar & ſine fructu efficiar, ſi fuero tantùm foris admonitus, & intus non accenſus : nec ſit mihi ad judicium verbum auditum, & non factum ; cognitum, & non amatum ; creditum, & non ſervatum. Amen. *Ibid.*

Marillier Inv. De Longueil Sculp.

Prédication de JESUS-CHRIST *sur la Montagne*

IHS

DE IMITATIONE CHRISTI

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

De Imitatione Chriſti, & contemtu omnium vanitatum mundi.

1. *Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ.* Hæc ſunt verba Chriſti, quibus admonemur quatenus vitam ejus & mores imitemur, ſi volumus veraciter illuminari, & ab omni cæcitate cordis liberari. Summum igitur ſtudium noſtrum ſit in vita Jeſu Chriſti meditari.

2. Doctrina Chriſti omnes doctrinas Sanctorum præcellit; & qui Spiritum ejus haberet, manna ibi abſconditum inveniret.

Sed contingit quòd multi ex frequenti auditione Evangelii pium deſiderium non ſentiunt, quia Spiritum Chriſti non habent. Qui autem vult plenè & ſapidè Chriſti verba intelligere, oportet ut totam vitam ſuam illi ſtudeat conformare.

3. Quid prodeſſet tibi alta de Trinitate diſputare, ſi careres humilitate, unde diſpliceres Trinitati? Verè, alta verba non faciunt hominem ſanctum & juſtum; ſed virtuoſa vita efficit Deo carum. Opta magis ſentire compunctionem, quàm ſcire ejus definitionem.

Si ſcires totam Bibliam & omnium philoſophorum dicta, quid hoc totum tibi prodeſſet ſine caritate & Dei gratia? *Vanitas* ergo *vanitatum, & omnia vanitas*, præter amare Deum, & illi ſoli ſervire. Illa eſt ſumma ſapientia, per contemtum mundi tendere ad cœleſtia regna.

5. Vanitas igitur eſt divitias perituras

quærere, & in illis ſperare. Vanitas quoque eſt honores ambire, & in altum ſe extollere. Vanitas eſt carnis deſideria ſequi, & illud deſiderare, unde oportet poſtmodum graviter puniri.

Vanitas eſt longam vitam optare, & de bona vita parum curare. Vanitas eſt præſentem vitam ſolùm attendere, & quæ futura ſunt, non prævidere. Vanitas eſt illud diligere quod cum omni celeritate tranſit; & illuc non feſtinare, ubi gaudium ſempiternum manet.

5. Memento frequenter illius proverbii: quia *Non ſatiatur oculus viſu, nec auris impletur auditu.* Stude ergo cor tuum ab amore viſibilium abſtrahere, & ad inviſibilia transferre. Nam ſequentes ſuam ſenſualitatem, maculant ſuam conſcientiam, & perdunt Dei gratiam.

CAPUT II.

De ſui ipſius contemtu.

1. Omnis homo naturaliter ſcire deſiderat; ſed ſcientia ſine timore Dei quid importat? melior eſt profectò humilis ruſticus qui Deo ſervit, quàm ſuperbus philoſophus, qui, ſe neglecto, curſum cœli conſiderat.

Qui bene ſe ipſum cognoſcit, ſibi ipſi vileſcit, nec laudibus delectatur humanis. Si ſcirem omnia quæ in mundo ſunt, & non eſſem in caritate; quid me juvaret coram Deo, qui me judicaturus eſt ex facto?

2. Quieſce a nimio ſciendi deſiderio; quia magna ibi invenitur diſtractio & deceptio. Scientes libenter volunt videri, & ſapientes dici. Multa ergo ſunt, quæ ſcire parum vel nihil animæ prodeſt.

Et valde inſipiens eſt, qui aliis rebus intendit, quam iis quæ ſaluti animæ ſuæ deſerviunt. Multa verba non ſatiant ani-

mam; ſed bona vita refrigerat mentem; & pura conſcientia magnam præſtat ad Deum confidentiam.

3. Quantò plus & meliùs ſcis, tantò graviùs inde judicaberis, niſi ſanctiùs vixeris. Noli ergo extolli de ulla dote vel ſcientia; ſed potiùs time de data tibi notitia. Si tibi videtur quòd multa ſcis, & ſatis bene intelligis; ſcito tamen quia ſunt multò plura quæ neſcis.

Noli altum ſapere; ſed ignorantiam tuam magis fatere. Quid vis te alicui præferre, cùm plures doctiores te inveniantur, & magis in lege periti? Si vis utiliter aliquid ſcire & diſcere, ama neſciri & pro nihilo reputari.

4. Hæc eſt altiſſima ſcientia, & utiliſſima lectio, ſui ipſius vera cognitio & deſpectio. De ſe ipſo nihil tenere, & de aliis ſemper bene & altè ſentire, magna ſapientia eſt & perfectio.

Si videres aliquem apertè peccare, vel aliquam rem gravem perpetrare, non deberes tamen te meliorem illo æſtimare;

quia neſcis quàm diu poſſis in bono ſtare. Omnes fragiles ſumus ; ſed tu neminem fragiliorem te ipſo tene.

CAPUT III.

De doctrina veritatis.

1. Felix quem veritas per ſe ipſa docet! non per figuras & voces tranſeuntes, ſed ſicuti ſe habet. Noſtra opinio & noſter ſenſus ſæpe nos fallunt, & modicum vident.

Quid prodeſt magna cavillatio de occultis & obſcuris rebus, de quibus non arguemur in judicio, quia eas ignoraverimus? Grandis inſipientia eſt, quòd, neglectis utilibus & neceſſariis, ultro intendimus curioſis & damnoſis. Oculos habentes non videmus.

2. Et quid curæ eſt nobis de generibus & ſpeciebus? Cui æternum Verbum loquitur, ille a multis opinionibus expeditur. Ex uno Verbo omnia, & unum loquuntur

omnia, *& hoc eſt principium quod loquitur nobis.* Nemo ſine illo intelligit, aut rectè judicat.

Cui omnia unum ſunt, & qui omnia ad unum trahit, & omnia in uno videt, is poteſt ſtabilis corde eſſe, & in Deo pacificus permanere. O veritas Deus! fac me unum tecum in caritate perpetua!

Tædet me ſæpe multa legere & audire. In te eſt totum quod volo ac deſidero. Taceant omnes doctores, ſileant univerſæ creaturæ in conſpectu tuo: tu mihi loquere ſolus.

3. Quantò aliquis magis unitus ſibi, & interiùs ſimplificatus fuerit; tantò plura & altiora ſine labore intelliget, quia deſuper lumen intelligentiæ accipiet. Purus, ſimplex & ſtabilis ſpiritus in multis operibus non diſſipatur; quia omnia ad Dei honorem operatur, & in ſe otioſus ab omni propria exquiſitione eſſe nititur.

Quid te magis impedit & moleſtat, quàm tua immortificata affectio cordis? Bonus & devotus homo opera ſua priùs

intus diſponit, quæ foris agere debet: nec illa eum trahunt ad deſideria vitioſæ inclinationis; ſed ipſe inflectit ea ad arbitrium rectæ rationis.

Quis habet fortius certamen, quàm qui nititur vincere ſe ipſum? Et hoc deberet eſſe negotium uniuſcujuſque noſtrûm; vincere videlicet ſe ipſum, & quotidie fortiorem fieri, atque in melius aliquid proficere.

4. Omnis perfectio in hac vita quamdam imperfectionem habet ſibi annexam, & omnis ſpeculatio noſtra quadam caligine non caret. Humilis ſui ipſius cognitio certior via eſt ad Deum, quàm profundæ ſcientiæ inquiſitio.

Non eſt culpanda ſcientia, aut quælibet ſimplex rei alicujus notitia, quæ bona eſt in ſe conſiderata, & a Deo ordinata: ſed præferenda ſemper eſt bona conſcientia & virtuoſa vita. Quia verò plures magis ſcire ſtudent, quàm bene vivere; ideo ſæpe errant, & pæne nullum vel modicum fructum ferunt.

5. O! ſi tantam adhiberent diligentiam ad exſtirpanda vitia, & virtutes inſerendas, ſicuti ad movendas quæſtiones; non fierent tanta mala & ſcandala in populo, nec tanta diſſolutio in cœnobiis. Certè, adveniente die judicii, non quæretur a nobis quid legerimus, ſed quid fecerimus: nec quàm bene dixerimus, ſed quàm religiosè vixerimus.

Dic mihi: Ubi ſunt modò omnes illi Domini & magiſtri, quos bene noviſti dum adhuc viverent, & in ſtudiis florerent? Jam eorum præbendas alii poſſident, & neſcio utrùm de eis recogitent. In vita ſua aliquid eſſe videbantur, & modò de eis tacetur.

6. O! quàm citò tranſit gloria mundi! Utinam vita eorum ſcientiæ ipſorum concordaſſet! tunc bene ſtuduiſſent & legiſſent. Quàm multi pereunt per vanam ſeculi ſcientiam, qui parum curant de Dei ſervitio! Et quia magis eligunt magni eſſe quàm humiles, ideo evaneſcunt in cogitationibus ſuis.

7. Verè magnus eſt, qui magnam habet caritatem. Verè magnus eſt, qui in ſe parvus eſt, & pro nihilo omne culmen honoris ducit. Verè prudens eſt, qui omnia terrena arbitratur ut ſtercora, ut Chriſtum lucrifaciat. Et verè bene doctus eſt, qui Dei voluntatem facit, & ſuam relinquit.

CAPUT IV.

De prudentia in agendis.

1. NON eſt credendum omni verbo, nec omni ſpiritui; ſed cautè & longanimiter res eſt ſecundùm Deum ponderanda. Pro dolor! ſæpe malum faciliùs quàm bonum de alio creditur & dicitur; ita infirmi ſumus! ſed perfecti non facilè credunt omni narranti, quia ſciunt naturam humanam ad malum proclivem, & in verbis ſatis labilem.

2. Magna ſapientia eſt non eſſe præcipitem in agendis, nec pertinaciter in propriis ſenſibus ſtare. Ad hanc etiam perti-

net, non quibuſlibet hominum verbis credere, nec audita vel credita mox ad aliorum aures effundere.

Cum ſapiente & conſcientioſo viro conſilium habe; & quære potiùs a meliore te inſtrui, quàm tuas adinventiones ſequi. Bona vita facit hominem ſapientem ſecundùm Deum, & expertum in multis. Quantò quis in ſe humilior eſt, & Deo ſubjectior, tantò in omnibus eſt ſapientior & pacatior.

CAPUT V.

De lectione ſanctarum Scripturarum.

1. Veritas eſt in Scripturis ſanctis quærenda, non eloquentia. Omnis Scriptura ſacra eo ſpiritu debet legi, quo facta eſt. Quærere potiùs debemus utilitatem in Scripturis, quàm ſubtilitatem ſermonis.

Ita libenter devotos & ſimplices libros legere debemus, ſicut altos & profundos. Non te moveat auctoritas ſcribentis, ſive

parvæ, ſive magnæ literaturæ fuerit: ſed amor puræ veritatis te trahat ad legendum. Non quæras quis hoc dixerit; ſed, quid dicatur, attende.

2. Homines tranſeunt, ſed veritas Domini manet in æternum. Sine perſonarum acceptione, variis modis loquitur nobis Deus. Curioſitas noſtra ſæpe nos impedit in lectione Scripturarum; cùm volumus intelligere & diſcutere, ubi ſimpliciter eſt tranſeundum.

Si vis profectum haurire, lege humiliter, ſimpliciter & fideliter: nec unquam velis habere nomen ſcientiæ. Interroga libenter, & audi tacens verba Sanctorum: nec diſpliceant tibi parabolæ ſeniorum; ſine cauſa enim non proferuntur.

CAPUT VI.

De inordinatis affectionibus.

1. Quandocumque homo aliquid inordinatè appetit, ſtatim in ſe inquietus fit. Superbus & avarus nunquam quieſcunt. Pauper & humilis ſpiritu in multitudine pacis converſantur.

Homo qui nondum ſibi mortuus eſt, citò tentatur, & vincitur in rebus parvis & vilibus. Infirmus ſpiritu, & quodam modo adhuc carnalis, & ad ſenſibilia inclinatus, difficulter ſe poteſt a terrenis deſideriis ex toto abſtrahere: & ideo ſæpe habet triſtitiam, cùm ſe ſubtrahit: leviter etiam indignatur, ſi quis ei reſiſtit.

2. Si autem conſecutus fuerit quod concupivit, ſtatim ex reatu conſcientiæ gravatur: quia ſecutus eſt paſſionem ſuam, quæ nihil juvat ad pacem quam quæſivit. Reſiſtendo igitur paſſionibus, invenitur

vera pax cordis, non autem eis ſerviendo. Non eſt ergo pax in corde hominis carnalis: non eſt in homine exterioribus dedito; ſed in fervido & ſpirituali.

CAPUT VII.

De vana ſpe & elatione fugienda.

1. VANUS eſt, qui ſpem ſuam ponit in hominibus, aut in creaturis. Non te pudeat aliis ſervire pro amore Jeſu Chriſti, & pauperem in hoc ſeculo videri. Non ſtes ſuper te ipſum; ſed in Deo ſpem tuam conſtitue. Fac quod in te eſt, & Deus aderit bonæ voluntati tuæ.

2. Non confidas in tua ſcientia, vel in cujuſcumque viventis aſtutia; ſed magis in Dei gratia, qui humiles adjuvat, & de ſe ipſis præſumentes humiliat. Ne glorieris in divitiis, ſi adſunt; nec in amicis, quia potentes ſunt; ſed in Deo qui omnia præſtat, & ſe ipſum ſuper omnia dare deſiderat.

Non te extollas de magnitudine vel pulchritudine corporis, quæ modicâ infirmitate corrumpitur & fœdatur. Non placeas tibi ipſi de habilitate aut ingenio tuo, ne diſpliceas Deo, cujus eſt totum quicquid boni naturaliter habueris.

3. Non te reputes aliis meliorem, ne fortè coram Deo deterior habearis, qui ſcit quicquid eſt in homine. Non ſuperbias de operibus bonis; quia alia ſunt judicia Dei quàm hominum; cui ſæpe ea diſplicent quæ hominibus placent.

Si aliquid boni habueris, crede de aliis meliora, ut humilitatem conſerves. Non nocet, ſi omnibus te ſupponas: nocet autem plurimùm, ſi vel uni te præponas. Jugis pax cum humili: in corde autem ſuperbi zelus & indignatio frequens.

CAPUT VIII.

De cavenda nimia familiaritate.

1. *Non omni homini reveles cor tuum;* ſed cum ſapiente & timente Deum age cauſam tuam. Cum juvenibus & extraneis rarus eſto. Divitibus noli blandiri, & coram magnatibus non libenter appareas. Cum humilibus & ſimplicibus, cum devotis & morigeratis ſociare; & quæ ædificationis ſunt, pertracta.

2. Non ſis familiaris alicui mulieri; ſed in communi omnes bonas mulieres Deo commenda. Soli Deo & angelis ejus opta familiaris eſſe; & hominum notitiam devita. Caritas habenda eſt ad omnes; ſed familiaritas non expedit.

Quandoque accidit, ut perſona ignota ex bona fama luceſcat; cujus tamen præſentia oculos intuentium obfuſcat. Putamus aliquando aliis placere ex conjunctione noſtra; & incipimus magis diſplicere ex morum improbitate in nobis conſideratâ.

CAPUT IX.

De obedientia & ſubjectione.

1. Valde magnum bonum eſt in obedientia ſtare, ſub prælato vivere, & ſui juris non eſſe. Multò tutius eſt in ſubjectione vivere, quàm in prælatura.

Multi ſunt ſub obedientia magis ex neceſſitate, quàm ex caritate; & illi pœnam habent, & leviter murmurant: nec libertatem mentis acquirent, niſi ex toto corde propter Deum ſe ſubjiciant.

2. Curre huc vel illuc: nuſquam invenies quietem, niſi in humili ſubjectione ſub prælati regimine. Imaginatio locorum & mutatio multos fefellit.

Verum eſt quòd unuſquiſque libenter agit pro ſenſu ſuo, & inclinatur ad eos magis, qui ſecum ſentiunt. Sed ſi Deus eſt inter nos, neceſſe eſt ut relinquamus etiam quandoque noſtrum ſentire propter bonum pacis.

3. Quis eſt ita ſapiens, qui omnia plenè ſcire poſſit? Ergo noli nimis in ſenſu tuo confidere; ſed velis etiam libenter aliorum ſenſum audire. Si bonum eſt tuum ſentire, & hoc ipſum propter Deum dimittis, & alterius ſentire ſequeris, magis exinde proficies.

4. Audivi ſæpe, ſecurius eſſe accipere conſilium, quàm dare. Poteſt etiam contingere, ut bonum ſit uniuſcujuſque alterius ſentire: ſed nolle aliis acquieſcere, cùm id ratio poſtulat aut cauſa, ſignum eſt pertinaciæ ac ſuperbiæ.

CAPUT X.

De cavenda ſuperfluitate verborum.

1. Caveas tumultum hominum, quantùm potes: multùm enim impedit tractatus negotiorum ſecularium, etiam ſi ſimplici intentione proferatur: citò enim inquinamur vanitate, & captivamur.

Vellem me pluries tacuiſſe, & inter ho-

mines non fuiſſe. Sed quare tam libenter loquimur, & invicem fabulamur, cùm tamen rarò ſine læſione conſcientiæ ad ſilentium redeamus? Ideo tam libenter loquimur, quia per multas locutiones ab invicem conſolari quærimus, & cor diverſis cogitationibus fatigatum relevare cupimus.

2. Et multùm libenter de iis quæ multùm diligimus vel cupimus, vel quæ nobis contraria ſentimus, libet loqui & cogitare: ſed, pro dolor! ſæpe inaniter & fruſtra. Nam hæc exterior conſolatio interioris & divinæ conſolationis non modicum detrimentum eſt. Ideo vigilandum eſt & orandum, ne tempus otiosè tranſeat.

3. Si loqui libet & expedit, quæ ædificabilia ſunt, loquere. Malus uſus, & negligentia profectûs noſtri, multùm facit ad incuſtodiam oris noſtri. Juvat tamen non parum ad profectum ſpiritualem devota ſpiritualium rerum collatio, maximè ubi pares animo & ſpiritu in Deo ſibi ſociantur.

CAPUT XI.

De pace acquirenda, & zelo proficiendi.

1. Multam poſſemus pacem habere, ſi non vellemus nos cum aliorum dictis vel factis, quæ ad curam noſtram non ſpectant, occupare. Quomodo poteſt ille diu in pace vivere, qui alienis curis ſe intermiſcet? qui occaſiones forinſecus quærit, qui parum vel raro intrinſecus ſe recolligit. Beati ſimplices, quoniam multam pacem habebunt.

2. Quare quidam Sanctorum tam perfecti & contemplativi fuerunt? Quia omnino ſe ipſos mortificare ab omnibus terrenis deſideriis ſtuduerunt; & ideo totis medullis cordis Deo inhærere, atque ei vacare liberè potuerunt.

Nos quidem nimiùm occupamur propriis paſſionibus; & de tranſitoriis nimiùm ſolicitamur. Raro etiam unum vitium per-

fectè vincimus, & ad quotidianum profectum non accendimur: ideo frigidi & tepidi remanemus.

3. Si enim eſſemus nobiſmet ipſis perfectè mortui, & in terrenis minimè implicati; tunc poſſemus divina ſapere, & de cœleſti contemplatione aliquid experiri.

Totum, vel maximum impedimentum eſt, quia non ſumus a paſſionibus & concupiſcentiis liberi, nec per Sanctorum viam conamur ingredi. Quando modicum adverſitatis occurrit, nimis citò dejicimur, & ad humanas conſolationes convertimur.

4. Si niteremur, ſicut viri fortes, ſtare in prœlio, profectò videremus auxilium Domini ſuper nos de cœlo. Ipſe enim certantes, & in gratia ſua ſperantes, paratus eſt adjuvare; qui nobis certandi occaſiones ideo procurat, ut vincamus.

Si tantùm in iſtis exterioribus obſervantiis profectum religionis ponimus, citò finem habebit devotio noſtra. Sed ad radicem ſecurim ponamus, ut purgati a paſſionibus pacificam mentem poſſideamus.

5. Si omni anno unum vitium exſtirparemus, citò viri perfecti efficeremur. Sed modò contrarium ſæpe ſentimus, ut meliores & ferventiores in initio converſionis nos fuiſſe inveniamus, quàm poſt multos annos profeſſionis.

Fervor & profectus noſter quotidie debet creſcere; ſed nunc pro magno videtur, ſi quis primi fervoris partem poteſt retinere. Si modicam violentiam nobis faceremus in principio, tunc cuncta poſſemus poſtea facere cum levitate & gaudio.

6. Grave eſt aſſueta dimittere; ſed gravius eſt contra propriam voluntatem ire. Sed ſi non vincis parva & levia, quomodo ſuperabis difficiliora?

Reſiſte in principio inclinationi tuæ, & malam dediſce conſuetudinem, quæ paulatim ad majorem te duxit difficultatem. O! ſi adverteres quantam tibi pacem, & aliis lætitiam faceres, te ipſum bene habendo, puto quòd ſolicitior eſſes ad ſpiritualem profectum.

CAPUT XII.

De utilitate adverſitatis.

1. Bonum eſt nobis, quando habemus aliquas gravitates & contrarietates: quia ſæpe hominem ad cor revocant; quatenus ſe in exſilio eſſe cognoſcat, nec ſpem ſuam in aliqua re mundi ponat.

Bonum eſt quòd aliquando patiamur contradictiones, & quòd malè & imperfectè de nobis ſentiatur, etiam ſi bene agimus & intendimus: iſta enim ſæpe juvant ad humilitatem, & à vana gloria nos defendunt. Tunc enim meliùs interiorem teſtem Deum quærimus, quando foris vilipendimur ab hominibus, & non bene de nobis creditur.

2. Ideo deberet homo in Deo totaliter ſe firmare, ut non eſſet ei neceſſe multas conſolationes quærere. Quando homo bonæ voluntatis tribulatur, aut malis cogitationibus affligitur; tunc Deum ſibi magis

neceſſarium intelligit, ſine quo nihil boni poſſe ſe deprehendit.

Tunc etiam triſtatur, gemit & orat pro miſeriis quas patitur. Tunc tædet eum diutius vivere, & mortem optat venire, ut poſſit diſſolvi & eſſe cum Chriſto. Tunc enim bene advertit, perfectam ſecuritatem & plenam pacem in mundo ſtare non poſſe.

CAPUT XIII.

De tentationibus ſuſtinendis.

1. Quam diu in mundo vivimus, ſine tentatione eſſe non poſſumus. Unde in Job ſcriptum eſt, *Tentatio eſt vita hominis ſuper terram.*

Ideo unuſquiſque debet ſolicitus eſſe circa tentationes ſuas, & vigilare in orationibus, ne diabolus inveniat locum decipiendi; qui nunquam dormitat, ſed ſemper *circuit quærens quem devoret.*

Nemo tam perfectus eſt & ſanctus, qui

non habeat aliquando tentationes : & verò planè eis carere non poſſumus.

2. Sunt tamen tentationes homini valde utiles, licet moleſtæ ſint & graves : quia in illis homo humiliatur, purgatur & eruditur.

Omnes Sancti per multas tentationes tranſierunt, & profecerunt : & qui tentationes bene ſuſtinere nequiverunt, reprobi facti ſunt, & defecerunt. Non eſt aliquis ordo tam ſanctus, nec locus tam ſecretus, ubi non ſint tentationes & adverſitates.

3. Non eſt homo ſecurus à tentationibus totaliter, quàm diu vixerit : quia in nobis eſt unde tentamur, ex quo in concupiſcentia nati ſumus. Una tentatione recedente, alia ſupervenit : & ſemper aliquid ad patiendum habebimus ; nam bonum felicitatis noſtræ perdidimus.

Multi quærunt tentationes fugere, & graviùs incidunt in eas. Per ſolam fugam non poſſumus vincere : ſed per patientiam & veram humilitatem omnibus hoſtibus efficimur fortiores.

4. Qui tantummodo exteriùs declinat, nec radicem evellit, parum proficiet: immo citiùs ad eum tentationes redibunt, & pejus ſentiet.

Paulatim per patientiam & longanimitatem, Deo juvante, meliùs ſuperabis, quàm cum duritia & importunitate propria. Sæpius accipe conſilium in tentatione: & cum tentato noli duriter agere; ſed conſólationem ingere, ſicut velles tibi fieri.

5. Initium omnium tentationum inconſtantia animi eſt, & parva ad Deum confidentia. Quia ſicut navis ſine gubernatore huc & illuc a fluctibus impellitur; ita homo remiſſus, & ſuum propoſitum deſerens, variè tentatur.

Ignis probat ferrum, & tentatio hominem juſtum. Neſcimus ſæpe quid poſſimus; ſed tentatio aperit quid ſimus.

6. Vigilandum tamen eſt, præcipuè circa initium tentationis: quia tunc hoſtis faciliùs vincitur, ſi oſtium mentis nullatenus intrare ſinitur; ſed extra limen,

ſtatim ut pulſaverit, illi obviatur. Unde quidam dixit :

> Principiis obſta : ſerò medicina paratur,
> Cùm mala per longas invaluêre moras.

Nam primò menti occurrit ſimplex cogitatio : deinde fortis imaginatio : poſtea delectatio, & motus pravus, & aſſenſio. Sicque paulatim ingreditur hoſtis malignus ex toto, dum illi non reſiſtitur in principio. Et quantò diutius quis ad reſiſtendum torpuerit, tantò in ſe quotidie debilior fit, & hoſtis contra eum potentior.

7. Quidam in principio converſionis ſuæ graviores tentationes patiuntur, quidam autem in fine : quidam verò quaſi per totam vitam ſuam malè habent. Nonnulli ſatis leviter tentantur, ſecundùm divinæ ordinationis ſapientiam & æquitatem, quæ ſtatum & merita hominum penſat, & cuncta ad electorum ſuorum ſalutem præordinat.

8. Ideo non debemus deſperare, cùm

tentamur ; ſed eò frequentiùs Deum exorare, quatenus dignetur in omni tribulatione nos adjuvare, qui utique ſecundùm Pauli apoſtoli dictum, talem *faciet cum tentatione proventum, ut poſſimus ſuſtinere.* Humiliemus ergo animas noſtras ſub potenti manu Dei in omni tentatione & tribulatione : quia humiles ſpiritu ſalvabit, liberabit & exaltabit.

9. In tentationibus & tribulationibus probatur homo, quantùm profecerit ; & ibi majus meritum excreſcit, & virtus meliùs pateſcit. Nec magnum eſt, ſi homo devotus ſit & fervidus, cùm gravitatem non ſentit : ſed ſi tempore adverſitatis patienter ſuſtinet, ſpes magni profectûs eſt.

Quidam a magnis tentationibus cuſtodiuntur, & in parvis ac quotidianis ſæpe vincuntur : ut humiliati nunquam de ſe ipſis in magnis confidant, qui in tam modicis infirmantur.

CAPUT XIV.

De temerario judicio vitando.

1. AD te ipſum oculos reflecte, & aliorum facta caveas judicare. Judicando alios homo fruſtra laborat, ſæpius errat, & leviter peccat: ſe ipſum verò judicando & diſcutiendo, ſemper fructuosè laborat.

Sicut nobis res cordi eſt, ſic de ea frequenter judicamus: nam verum judicium propter privatum amorem faciliter pervertitur. Si Deus ſemper eſſet pura intentio noſtri deſiderii, non tam faciliter turbaremur pro reſiſtentia ſensûs noſtri. Sed ſæpe aliquid intus latet, vel etiam foris accedit, quod nos etiam pariter trahit.

2. Multi occultè ſe ipſos quærunt in iis rebus quas agunt, & id neſciunt. Videntur etiam in bona pace ſtare, quando res pro eorum velle fiunt & ſentire: ſi autem aliter fit quàm cupiunt, citò moventur, & triſtes fiunt. Propter diverſi-

tatem ſenſuum & opinionum, ſatis frequenter oriuntur diſſenſiones inter amicos & cives, inter religioſos & devotos.

3. Antiqua conſuetudo difficulter relinquitur; & ultra proprium videre nemo libenter ducitur. Si rationi tuæ magis inniteris vel induſtriæ, quàm virtuti ſubjectivæ Jeſu Chriſti, raro & tardè eris homo illuminatus : quia Deus vult nos ſibi perfectè ſubjici, & omnem rationem per inflammatum amorem tranſcendere.

CAPUT XV.

De operibus ex caritate factis.

1. PRO nulla re mundi, & pro nullius hominis dilectione, aliquod malum eſt faciendum : ſed pro utilitate tamen indigentis, opus bonum aliquando intermittendum eſt, aut etiam pro meliori mutandum. Hoc enim pacto opus bonum non deſeritur, ſed in melius commutatur.

Sine caritate opus externum nihil pro-

deſt : quicquid autem ex caritate agitur, quantumcumque etiam parvum ſit & deſpectum, efficitur fructuoſum totum; magis ſiquidem Deus penſat, ex quanto amore quis agat, quàm quantum quis faciat.

2. Multùm facit, qui multùm diligit. Multùm facit, qui rem bene facit. Bene facit, qui magis communitati, quàm ſuæ voluntati ſervit. Sæpe videtur eſſe caritas, & eſt magis carnalitas : quia naturalis inclinatio, propria voluntas, ſpes retributionis, affectus commoditatis, raro abeſſe volunt.

3. Qui verò veram & perfectam caritatem habet, utilitatem ſuam non quærit; ſed Dei gloriam in omnibus fieri deſiderat. Nulli etiam invidet; quia nullum privatum gaudium amat. Nec in ſe ipſo vult gaudere; ſed in Deo ſuper omnia bona optat beatificari.

Nemini aliquid boni attribuit, ſed totaliter ad Deum refert, a quo fontaliter omnia procedunt, in quo finaliter omnes

Sancti fruibiliter quieſcunt. O! qui ſcintillam veræ caritatis haberet, profectò omnia terrena ſentiret plena eſſe vanitatis.

CAPUT XVI.

De defectuum aliorum tolerantia.

1. Quæ homo in ſe vel in aliis emendare non valet, debet ea patienter ſuſtinere, donec Deus aliter ordinet. Cogita quia ſic fortè melius eſt pro tuæ probatione patientiæ; ſine qua non ſunt multùm ponderanda merita noſtra. Debes tamen pro talibus impedimentis ſuppliciter orare, ut Deus dignetur tibi ſubvenire, ut poſſis benignè portare.

2. Si quis ſemel aut bis admonitus non acquieſcit, noli cum eo contendere: ſed totum Deo committe, ut fiat voluntas ejus & honor in omnibus ſervis ſuis, qui ſcit mala in bonum convertere.

Stude patiens eſſe in tolerando aliorum defectus, & qualeſcumque infirmitates:

quia & tu multa habes, quæ ab aliis oportet tolerari. Si non potes te talem facere qualem vis, quomodo poteris alium habere ad tuum beneplacitum?

3. Libenter volumus alios eſſe perfectos; & tamen proprios non emendamus defectus. Volumus, quòd alii ſtrictè corrigantur; & ipſi corrigi nolumus.

Diſplicet larga aliorum licentia; & tamen nobis nolumus negari quod petimus. Alios reſtringi per ſtatuta volumus; & ipſi nullatenus patimur cohiberi. Sic ergo patet, quàm raro proximum ſicut nos ipſos amemus.

4. Si eſſemus omnes perfecti, quid tunc haberemus pro Deo ab aliis pati? Nunc autem Deus ſic ordinavit, ut diſcamus *alter alterius onera portare*: quia nemo ſine defectu, nemo ſine onere, nemo ſibi ſufficiens, nemo ſibi ſatis ſapiens: ſed oportet nos invicem portare, invicem conſolari, pariter adjuvare, inſtruere & admonere.

Quantæ autem virtutis quiſque ſit;

meliùs patet occaſione adverſitatis. Occaſiones namque hominem fragilem non faciunt; ſed, qualis ſit, oſtendunt.

CAPUT XVII.

De monaſtica vita.

1. OPORTET ut diſcas te ipſum in multis frangere, ſi vis pacem & concordiam cum aliis habere. Non eſt parvum in monaſterio, vel in congregatione habitare, & ibi ſine querela converſari, & uſque ad mortem fideliter perſeverare.

Beatus qui ibi bene vixerit, & feliciter curſum conſummaverit. Si vis debitè ſtare & proficere, tene te tanquam exſulem & peregrinum ſuper terram. Oportet te ſtultum fieri propter Chriſtum, ſi vis religioſam ducere vitam.

2. Habitus & tonſura modicum conferunt : ſed mutatio morum, & integra mortificatio paſſionum verum faciunt religioſum. Qui aliud quærit, quàm purè

Deum & animæ ſuæ ſalutem, non inveniet niſi tribulationem & dolorem. Non poteſt etiam diu ſtare pacificus, qui non nititur eſſe minimus, & omnibus ſubjectus.

3. Ad ſerviendum veniſti, non ad regendum. Ad patiendum & laborandum ſcias te vocatum, non ad otiandum vel fabulandum. Hîc ergo probantur homines, ſicut aurum in fornace. Hîc nemo poteſt ſtare, niſi ex toto corde ſe voluerit propter Deum humiliare.

CAPUT XVIII.

De exemplis ſanctorum Patrum.

1. Intuere ſanctorum Patrum vivida exempla, in quibus vera perfectio refulſit & religio: & videbis quàm modicum ſit & pæne nihil, quod nos agimus. Heu quid eſt vita noſtra, ſi illis fuerit comparata?

Sancti & amici Chriſti Domino ſervie-

runt in fame & ſiti, in frigore & nuditate, in labore & fatigatione, in vigiliis & jejuniis, in orationibus & ſanctis meditationibus, in perſecutionibus & opprobriis multis.

2. O! quàm multas & graves tribulationes paſſi ſunt Apoſtoli, Martyres; Confeſſores, Virgines, & reliqui omnes qui Chriſti veſtigia ſequi voluerunt! Nam animas ſuas in hoc mundo oderunt, ut in vita æterna eas poſſiderent.

O! quàm arctam & abdicatam vitam ſancti Patres in eremo duxerunt! quàm longas & graves tentationes pertulerunt! quàm frequenter ab inimico vexati ſunt! quàm crebras & fervidas orationes Deo obtulerunt! quàm rigidas abſtinentias egerunt!

Quàm magnum zelum & fervorem ad ſpiritalem profectum habuerunt! quàm forte bellum ad edomationem vitiorum geſſerunt! quàm puram & rectam intentionem ad Deum habuerunt! Per diem laborabant; & noctibus orationi divinæ vacabant:

vacabant : quanquam laborando ab oratione mentali minimè ceſſabant.

3. Omne tempus utiliter expendebant: omnis hora eis ad vacandum Deo brevis videbatur : & præ magna dulcedine contemplationis, etiam oblivioni tradebant neceſſitates corporalis refectionis. Omnibus divitiis, dignitatibus, honoribus, amicis & cognatis renunciabant : nihil de mundo habere cupiebant.

Vix neceſſaria vitæ ſumebant : corpori ſervire etiam in neceſſitate dolebant. Pauperes igitur erant rebus terrenis ; ſed valde divites in gratia & virtutibus. Foris egebant ; ſed intus gratiâ & conſolatione divina reficiebantur.

4. Mundo erant alieni ; ſed Deo proximi ac familiares amici. Sibi ipſis videbantur tanquam nihili & mundo deſpecti ; ſed erant in oculis Dei pretioſi & electi.

In vera humilitate ſtabant : in ſimplici obedientia vivebant : in caritate & patientia ambulabant ; & ideo quotidie in ſpiritu proficiebant, & majorem apud

Deum gratiam obtinebant. Dati ſunt in exemplum omnibus religioſis, & plus provocare nos debent ad bene proficiendum, quàm tepidorum numerus ad relaxandum.

5. O! quantus fervor omnium religioſorum in principio ſuæ ſanctæ inſtitutionis fuit! O! quanta devotio orationis! quanta æmulatio virtutis! quàm magna diſciplina viguit! quanta reverentia & obedientia ſub regula magiſtri in omnibus effloruit!

Teſtantur adhuc veſtigia derelicta; quòd verè viri ſancti fuerunt & perfecti, qui tam ſtrenuè militantes mundum ſuperaverunt. Jam magnus putatur, ſi quis tranſgreſſor non fuerit; ſi quis quod accepit, cum patientia tolerare potuerit.

6. O tepor & negligentia ſtatûs noſtri! quòd tam citò declinamus a priſtino fervore; & jam tædet vivere præ laſſitudine & tepore. Utinam in te penitus non dormitet profectus virtutum, qui multa ſæpius vidiſti exempla devotorum!

CAPUT XIX.

De exercitiis boni religioſi.

1. Vita boni religioſi omni virtute pollere debet; ut ſit talis interiùs, qualis videtur hominibus exteriùs. Et meritò, multò plus debet eſſe intus, quàm quod cernitur foris: quia inſpector noſter eſt Deus, quem ſummopere revereri debemus ubicumque fuerimus, & tanquam Angeli in conſpectu ejus incedere mundi.

Omni die renovare debemus propoſitum noſtrum, & ad fervorem nos excitare, quaſi hodie primùm ad converſionem veniſſemus; atque dicere: » Adjuva » me, Domine, Deus meus, in bono pro» poſito, & ſancto ſervitio tuo: & da mihi » hodie perfectè incipere; quia nihil eſt » quod hactenus feci.

2. Secundùm propoſitum noſtrum curſus profectûs noſtri: & multâ diligentiâ opus eſt bene proficere volenti. Quòd ſi

fortiter proponens ſæpe deficit, quid ille qui rarò, aut minùs fixè aliquid proponit?

Variis tamen modis contingit deſertio propoſiti noſtri: & levis omiſſio exercitiorum vix ſine aliquo diſpendio tranſit. Juſtorum propoſitum plus in gratia Dei, in quâ ſemper confidunt, quicquid arripiant, quàm in propria ſapientia pendet. Nam homo proponit, ſed Deus diſponit: nec eſt in homine via ejus.

3. Si pietatis causâ, aut fraternæ utilitatis propoſito, quandoque omittitur conſuetum exercitium, poſtea facilè poteſt recuperari. Si autem tædio animi aut negligentiâ faciliter relinquitur, ſatis culpabile eſt, & noxium ſentietur.

Conemur quantùm poſſumus; adhuc leviter deficiemus in multis. Semper tamen aliquid certi proponendum eſt, contra illa præcipuè, quæ nos magis impediunt. Exteriora noſtra & interiora nobis pariter ſcrutanda ſunt & ordinanda; quia utraque expediunt ad profectum.

4. Si non continuè te vales colligere;

ſaltem interdum, & ad minus bis in die, mane videlicet ac veſpere. Mane propone, veſpere diſcute mores tuos : qualis eo die fuiſti in verbo, opere & cogitatione : quia in his forſitan Deum ſæpius offendiſti & proximum.

Accinge te ſicut vir contra diabolicas ſuggeſtiones : refrena gulam, & omnes carnis inclinationes faciliùs frenabis. Nunquam ſis otioſus; ſed aut legens, aut ſcribens, aut orans, aut meditans, aut aliquid utiliter laborans. Corporalia tamen exercitia diſcretè ſunt agenda, nec omnibus æqualiter aſſumenda.

5.. Quæ communia non ſunt, non ſunt foris oſtendenda : nam in ſecreto tutiùs exercentur privata. Cavendum tamen eſt, ne ſis piger ad communia, & ad ſingularia promtior : ſed, expletis fideliter & integrè debitis & injunctis, ſi jam aliquod tempus ſuppetit, redde te tibi, prout devotio tua deſiderat.

Non poſſunt omnes habere unum exercitium : ſed aliud iſti, aliud illi magis de-

ſervit. Etiam pro temporum congruentia, diverſa placent exercitia : quia alia in feſtis magis placent, alia in diebus feriatis magis ſapiunt.

Aliis indigemus tempore tentationis ; aliis tempore pacis & quietis. Alia, cùm triſtamur, libet cogitare : alia, cùm in Domino læti fuerimus.

6. Circa principalia feſta renovanda ſunt bona exercitia, & Sanctorum ſuffragia ferventiùs imploranda. De feſto in feſtum proponere debemus, quaſi tunc de hoc ſeculo migraturi ſimus, & ad æternum feſtum perventuri.

Ideóque ſolicitè præparare nos debemus in devotis temporibus, & devotiùs converſari, atque omnem obſervantiam ſtrictiùs cuſtodire, tanquam in brevi præmium laboris noſtri a Deo percepturi.

7. Et ſi dilatum fuerit, credamus nos minùs bene præparatos, atque indignos tantæ adhuc gloriæ, quæ revelabitur in nobis tempore præfinito : ideo ſtudeamus nos meliùs ad exitum præparare. *Beatus*

ſervus, ait evangeliſta Lucas, *quem, cùm venerit Dominus ejus, invenerit vigilantem : amen dico vobis, ſuper omnia bona ſua conſtituet eum.*

CAPUT XX.

De amore ſolitudinis & ſilentii.

1. Quære aptum tempus vacandi tibi; & de beneficiis Dei frequenter cogita. Relinque curioſa. Tales perlege materias, quæ compunctionem magis præſtent, quàm occupationem.

Si te ſubtraxeris a ſuperfluis locutionibus, & otioſis circuitionibus, necnon a novitatibus & rumoribus audiendis, invenies tempus ſufficiens & aptum ad bonis meditationibus inſiſtendum. Maximi Sanctorum, ubi poterant, hominum conſortia vitabant, & Deo in ſecreto vivere eligebant.

2. Dixit quidam, Quoties inter homines fui, minor homo redii. Hoc ſæpius

experimur, quando diu confabulamur. Facilius eſt omnino tacere, quàm verbo non excedere.

Facilius eſt domi latere, quàm foris ſe poſſe ſufficienter cuſtodire. Qui igitur intendit ad interiora & ſpiritalia pervenire, oportet eum cum Jeſu a turba declinare.

3. Nemo ſecurè apparet, niſi qui libenter latet. Nemo ſecurè præeſt, niſi qui libenter ſubeſt. Nemo ſecurè præcipit, niſi qui bene obedire didicit. Nemo ſecurè gaudet, niſi qui bonæ conſcientiæ teſtimonium habet. Nemo ſecurè loquitur, niſi qui libenter tacet.

Semper tamen Sanctorum ſecuritas plena timoris Dei exſtitit. Nec ideo minùs ſoliciti & humiles in ſe fuerunt, quia magnis virtutibus & gratiâ micuerunt.

Pravorum autem ſecuritas ex ſuperbia & præſumtione oritur, & in fine in deceptionem ſui vertitur. Nunquam promittas tibi ſecuritatem in hac vita, quamvis videaris bonus cœnobita, aut devotus eremita.

4. Sæpe meliores in æſtimatione hominum, graviùs periclitati ſunt propter ſuam nimiam confidentiam. Unde multis utilius eſt, ut non penitus careant tentationibus, ſed ſæpius impugnentur; ne nimiùm ſecuri in ſuperbiam fortè eleventur; ne etiam ad exteriores conſolationes licentiùs declinent.

O! qui nunquam tranſitoriam lætitiam quæreret, qui nunquam ſe cum mundo occuparet, quàm bonam conſcientiam ſervaret! O! qui omnem vanam ſolicitudinem amputaret, & duntaxat ſalutaria ac divina cogitaret, & totam ſpem ſuam in Deo conſtitueret, quàm magnam pacem & quietem poſſideret!

5. Nemo dignus eſt cœleſti conſolatione, niſi ſe diligenter exercuerit in ſancta compunctione. Si vis corde tenus compungi, intra in cubile tuum, & exclude tumultus mundi, ſicut ſcriptum eſt: *In cubilibus veſtris compungimini.*

In cella invenies, quod foris ſæpius amittes. Cella continuata dulceſcit, &

malè cuſtodita tædium generat. Si in principio converſionis tuæ bene eam incolueris & cuſtodieris, erit tibi poſtea dilecta amica & gratiſſimum ſolatium.

6. In ſilentio & quiete proficit anima devota, & diſcit abſcondita Scripturarum. Ibi invenit fluenta lacrymarum, quibus ſingulis noctibus ſe lavet & mundet, ut conditori ſuo tantò familiarior fiat, quantò longiùs ab omni ſeculari tumultu degit.

Qui ergo ſe abſtrahit a notis & amicis, appropinquabit illi Deus cum angelis ſanctis. Melius eſt latere & ſui curam agere, quàm, ſe neglecto, ſigna facere.

7. Laudabile eſt homini religioſo, raro foras ire, fugere videri, nolle etiam homines videre. Cur vis videre quod non licet habere? *Tranſit mundus & concupiſcentia ejus.*

Trahunt deſideria ſenſualitatis ad ſpatiandum : ſed cùm hora tranſierit, quid niſi gravitatem conſcientiæ, & cordis diſperſionem reportas? Sæpe lætus exitus

triſtem reditum parit : & læta vigilia ſerotina triſte mane facit. Sic omne gaudium carnale blandè intrat ; ſed in fine mordet & perimit.

8. Quid potes alibi videre, quod hîc non videas ? Ecce cœlum & terram & omnia elementa : nam ex iſtis omnia ſunt facta. Quid potes alicubi videre, quod diu poteſt ſub ſole permanére ?

Credis te forſitan ſatiari : ſed eò non poteris pertingere. Si cuncta videres præſentia, quid eſſent niſi viſio vana ? Leva oculos tuos ad Deum in excelſis ; & ora pro peccatis tuis & negligentiis.

9. Dimitte vana vanis : tu autem intende illis quæ tibi præcepit Deus. Claude ſuper te oſtium tuum, & voca ad te Jeſum dilectum tuum. Mane cum eo in cella, quia non invenies alibi tantam pacem.

Si non exiſſes, nec quicquam de rumoribus audiſſes, meliùs in bona pace permanſiſſes. Ex quo nova te delectat aliquando audire, oportet te exinde tribulationem cordis tolerare.

CAPUT XXI.

De compunctione cordis.

1. Si vis aliquid proficere, conſerva te in timore Dei: & noli eſſe nimis liber; ſed ſub diſciplina cohibe omnes ſenſus tuos: nec ineptæ te tradas lætitiæ. Da te ad cordis compunctionem, & invenies devotionem.

Compunctio enim multa bona parit, quæ diſſolutio citò perdere conſuevit. Mirum eſt quòd homo poſſit unquam perfectè lætari in hac vita, qui ſuum exſilium & tam multa pericula animæ ſuæ conſiderat.

2. Propter levitatem cordis, & negligentiam defectuum noſtrorum, non ſentimus animæ noſtræ dolores; ſed ſæpe vanè ridemus, quando meritò flere deberemus. Non eſt vera libertas, nec bona lætitia, niſi in timore Dei cum bona conſcientia.

Felix! qui adjicere poteſt omne impedimentum diſtractionis, & ad unionem ſe redigere ſanctæ compunctionis. Felix! qui a ſe abdicat, quicquid conſcientiam ſuam maculare poteſt vel gravare.

Certa viriliter: conſuetudo conſuetudine vincitur. Si tu ſcis homines dimittere, ipſi bene dimittent tua te facere.

3. Non attrahas tibi res aliorum; nec te implices cauſis majorum. Habe ſemper oculum ſuper te ipſum: admone te ipſum ſpecialiter præ omnibus tibi dilectis.

Si non habes favorem hominum, noli propterea triſtari: ſed hoc ſit tibi grave, quia non habes te ſatis bene & circumſpectè, ſicut ſervum Dei decet & devotum religioſum converſari.

Utilius eſt ſæpe & ſecurius, ut homo non habeat, præcipuè ſecundùm carnem, multas conſolationes in hac vita. Tamen quòd divinas non habemus, aut rariùs ſentimus, nos in culpa ſumus: quia compunctionem cordis non quærimus, nec vanas & extraneas conſolationes omnino abjicimus.

4. Cognoſce te indignum divinâ conſolatione: ſed magis dignum multâ tribulatione. Quando homo perfectè eſt compunctus, tunc gravis & amarus eſt ei totus mundus.

Bonus homo ſufficientem invenit materiam dolendi & flendi. Sive enim ſe conſiderat, ſive de proximo penſat, ſcit quia nemo ſine tribulatione hîc vivit. Et quantò ſtrictiùs ſeſe conſiderat, tantò ampliùs dolet.

* Materia juſti doloris, & internæ compunctionis, ſunt peccata & vitia noſtra, quibus ita involuti jacemus, ut rarò cœleſtia contemplari valeamus.

5. Si frequentiùs de morte tua, quàm de longitudine vitæ cogitares, non dubium eſt quin te ferventiùs emendares.

Si etiam futuras inferni ſive purgatorii pœnas cordialiter perpenderes, credo quòd libentiùs laborem omnem & dolorem ſuſtineres, & nihil rigoris formidares. Sed quia ad cor iſta non tranſeunt, & blandimenta adhuc amamus, ideo frigidi & valde pigri remanemus.

6. Sæpius eſt inopia ſpiritûs, unde tam leviter conqueritur miſerum corpus. Ora igitur humiliter ad Dominum, ut det tibi compunctionis ſpiritum, & dic cum Propheta : *Ciba me, Domine, pane lacrymarum; & potum da mihi in lacrymis in menſura.*

CAPUT XXII.

De conſideratione humanæ naturæ.

1. Miser eris, ubicumque fueris, & quòcumque te verteris; niſi ad Deum te convertas. Quid turbaris, quia non ſuccedit tibi ſicut deſideras & vis? Quis eſt qui habet omnia ſecundùm ſuam voluntatem? Nec ego, nec tu, nec aliquis hominum ſuper terram.

Nemo eſt in mundo ſine aliqua tribulatione vel anguſtia; quamvis rex ſit vel papa. Quis eſt qui meliùs habet? utique, qui pro Deo aliquid pati valet.

2. Dicunt multi imbecilles & infirmi:

Ecce quàm bonam vitam ille homo habet! quàm dives eſt! quàm potens! quàm excelſus! quàm magnus! quàm pulcher!

Sed attende ad cœleſtia bona, & videbis quòd omnia iſta temporalia nulla ſunt; ſed valde incerta, & magis gravantia: quia nunquam ſine ſolicitudine & timore poſſidentur. Non eſt felicitas hominis habere temporalia ad abundantiam: ſed ſufficit ei mediocritas.

Vera miſeria eſt vivere ſuper terram. Quantò homo vult eſſe ſpiritualior, tantò vita præſens fit ei amarior; quia ſentit meliùs, & videt clariùs humanæ corruptionis defectus.

Nam comedere, bibere, vigilare, dormire, quieſcere, laborare, & ceteris neceſſitatibus naturæ ſubjacere, verè magna miſeria eſt & afflictio homini devoto, qui libenter vellet eſſe abſolutus & liber ab omni peccato.

3. Valde enim gravatur homo interior neceſſitatibus corporalibus in hoc mundo. Unde Propheta devotè rogat, quatenus

liber ab iſtis eſſe valeat, dicens: *De neceſſitatibus meis erue me, Domine.*

Sed væ non cognoſcentibus ſuam miſeriam! & ampliùs væ illis, qui diligunt hanc miſeram vitam & corruptibilem! Nam in tantum quidam hanc amplectuntur, licèt etiam vix neceſſaria laborando aut mendicando habeant, ut ſi poſſent hîc ſemper vivere, de regno cœleſti nihil curarent.

4. O! inſani & infideles corde; qui tam profundè in terrenis jacent, ut nihil niſi carnalia ſapiant. Sed miſeri adhuc in fine graviter ſentient, quàm vile & nihilum erat, quod tum vehementer amaverunt. Sancti autem Dei, & omnes devoti amici Chriſti, non attenderunt quæ carni placuerunt, nec quæ hoc tempore floruerunt: ſed tota ſpes eorum & intentio ad æterna bona anhelabat. Ferebatur totum deſiderium eorum ſurſum ad manſura & inviſibilia, ne amore viſibilium traherentur ad infima.

5. Noli, frater, amittere confidentiam

proficiendi ad ſpiritualia : adhuc habes tempus & horam. Quare vis procraſtinare propoſitum tuum? Surge, & in inſtanti incipe & dic : Nunc tempus eſt faciendi : nunc tempus eſt pugnandi : nunc aptum tempus eſt vitam emendandi. Quando malè habes, & tribularis, tunc tempus eſt merendi.

Oportet te tranſire per ignem & aquam, ut venias ad refrigerium. Niſi tibi vim feceris, vitium non ſuperabis. Quàm diu iſtud fragile corpus gerimus, ſine peccato eſſe non poſſumus ; nec ſine tædio & dolore vivere.

Libenter haberemus ab omni miſeria quietem : ſed quia per peccatum amiſimus innocentiam, amiſimus etiam veram beatitudinem. Ideo oportet nos tenere patientiam, & Dei exſpectare miſericordiam, donec tranſeat iniquitas, & hæc mortalitas abſorbeatur a vita.

6. O ! quanta eſt fragilitas humana, quæ ſemper prona eſt ad vitia ! Hodie confiteris peccata tua, & cras iterum per-

petras confeſſa. Nunc proponis cavere, & poſt horam agis quaſi nihil propoſuiſſes.

Meritò ergo noſmet ipſos humiliare poſſumus, nec unquam aliquid magni de nobis ſentire, qui tam fragiles & inſtabiles ſumus. Citò enim poteſt perdi per negligentiam, quod multo labore vix tandem acquiſitum eſt per gratiam.

7. Quid fiet de nobis adhuc in fine, qui tepeſcimus tam mane? Væ nobis! ſi ſic volumus declinare ad quietem, quaſi jam pax ſit & ſecuritas, cùm necdum appareat veſtigium veræ ſanctitatis in noſtra converſatione.

Unde opus eſſet, ut iterum inſtitueremur tamquam boni novicii ad mores optimos, ſi fortè ſpes eſſet de aliqua futura emendatione, & majori ſpirituali profectu.

CAPUT XXIII.

De meditatione mortis.

1. Valde citò erit tecum hîc factum: vide ergo qualiter te habeas. Hodie homo eſt, & cras non compâret. Cùm autem ſublatus fuerit ab oculis, citò etiam tranſit a mente.

O! hebetudo & duritia cordis humani, quæ ſolùm præſentia meditatur, & futura non magis prævidet. Sic te in omni facto & cogitatu debes habere, quaſi ſtatim eſſes moriturus. Si bonam conſcientiam haberes, non multùm mortem timeres.

Melius eſſet peccata cavere, quàm mortem fugere. Si hodie non es paratus, quomodo cras eris? Cras eſt dies incertus: & quî ſcis ſi craſtinum habebis?

2. Quid prodeſt diu vivere, quando tam parum emendamur? Ah! longa vita non ſemper emendat; ſed ſæpe peccata magis auget.

Utinam per unam diem bene eſſemus converſati in hoc mundo! Multi annos converſionis computant; ſed ſæpe parvus eſt fructus emendationis. Si formidoloſum eſt mori; forſitan periculoſius eſt diutius vivere.

Beatus qui horam mortis ſuæ ſemper ante oculos habet, & ad moriendum quotidie ſe diſponit. Si vidiſti aliquando hominem mori, cogita quia & tu per eamdem viam tranſibis.

3. Cùm mane fuerit, puta te ad veſperum non perventurum: veſpere autem facto, non audeas mane tibi polliceri. Semper ergo paratus eſto, & taliter vivere ſtude, ut nunquam te imparatum mors inveniat.

Multi ſubitò & improvisè moriuntur: nam *quâ horâ non putatur, Filius hominis venturus eſt.* Quando illa extrema hora veniet, multùm aliter ſentire incipies de tota vita tua præterita; & valde dolebis quòd tam negligens & remiſſus fuiſti.

4. Quàm felix & prudens, qui talis

nunc nititur eſſe in vita, qualis optat inveniri in morte! Dabit namque magnam confidentiam morienti perfectus contemtus mundi, fervens deſiderium in virtutibus proficiendi, amor diſciplinæ, labor pœnitentiæ, promtitudo obedientiæ, abnegatio ſui, & ſupportatio cujuslibet adverſitatis pro amore Chriſti.

Multa bona potes operari, dum ſanus es; ſed infirmatus, neſcio quid poteris. Pauci ex infirmitate emendantur; ſicut qui multùm peregrinantur, raró ſanctificantur.

5. Noli confidere ſuper amicos & proximos, nec in futurum ſalutem tuam differas: quia citiùs oblivifcentur tuî homines quàm æſtimas. Melius eſt nunc tempeſtivè providere, & aliquid boni præmittere, quàm ſuper aliorum auxilio ſperare. Si non es modò ſolicitus pro te ipſo, quis erit pro te ſolicitus in futuro?

Nunc tempus eſt valde pretioſum; ſed proh dolor! quòd hoc utiliùs non expendis, in quo promereri vales unde æter-

naliter vivas! Veniet tempus, quando unâm horam pro emendatione deſiderabis, & neſcio an impetrabis.

6. Eia, cariſſime, de quanto periculo poteris te liberare, de quàm magno timore eripere, ſi modò ſemper timoratus fueris, & de morte ſuſpectus? Stude nunc taliter vivere, ut in hora mortis valeas potiùs gaudere quàm timere.

Diſce nunc mori mundo, ut tunc incipias vivere cum Chriſto. Diſce nunc omnia contemnere, ut tunc poſſis liberè ad Chriſtum pergere. Caſtiga nunc corpus tuum per pœnitentiam, ut tunc valeas certam habere confidentiam.

7. Ah! ſtulte, quid cogitas te diu victurum, cùm nullum diem habeas hìc ſecurum? Quàm multi ſunt decepti, & inſperatè de corpore extracti!

Quoties audiſti a dicentibus? Ille gladio cecidit: ille ſubmerſus eſt: ille ab alto ruens cervicem fregit: ille manducando obriguit: ille ludendo finem fecit. Alius igne, alius ferro, alius peſte, &

alius latrocinio interiit : & ſic omnium finis mors eſt; & vita hominum tanquam umbra pertranſit.

8. Quis memor erit tuî poſt mortem? aut quis orabit pro te? Age ergo, age nunc, cariſſime, quicquid agere potes; quia neſcis quando morieris. Neſcis quid te poſt mortem ſequetur.

Dum tempus habes, congrega tibi divitias immortales. Præter ſalutem tuam nihil cogites, solùm, quæ Dei ſunt, cures. Fac nunc tibi amicos venerando Dei Sanctos, & eorum actus imitando; ut cùm defeceris, illi te recipiant in æterna tabernacula.

9. Serva te tanquam peregrinum & hoſpitem ſuper terram, ad quem nihil ſpectat de mundi negotiis. Serva cor tuum liberum, & ad Deum ſurſum erectum; quia non habes hîc manentem civitatem. Illuc preces & gemitus quotidianos cum lacrymis dirige, ut Spiritus tuus mereatur poſt mortem ad Dominum feliciter ervenire. Amen.

CAPUT

CAPUT XXIV.

De judicio & pœnis peccatorum.

1. In omnibus rebus reſpice finem, & qualiter ante diſtrictum judicem ſtabis, cui nihil eſt occultum; qui muneribus non placatur, nec excuſationes recipit; ſed quod juſtum eſt, judicabit. O miſerrime & inſipiens peccator! quid reſpondebis Deo omnia mala tua ſcienti, qui interdum formidas vultum hominis irati? Ut quid non provides tibi in diem judicii? quando nemo poterit per alium excuſari vel defendi; ſed unuſquiſque ſufficiens onus erit ſibi ipſi. Nunc labor tuus eſt fructuoſus, fletus acceptabilis, gemitus exaudibilis, dolor ſatisfactorius & purgativus.

2. Magnum habet & ſalubre purgatorium patiens homo; qui ſuſcipiens injurias, plus dolet de alterius malitia, quàm de

ſua injuria : qui pro contrariantibus ſibi libenter orat, & ex corde culpas remittit : qui veniam ab aliis petere non tardat : qui faciliùs miſeretur, quàm iraſcitur : qui ſibi ipſi violentiam facit, & carnem ſuam ſpiritui omnino ſubjugare conatur.

Melius eſt modò purgare peccata, & vitia reſecare, quàm in futurum purganda reſervare. Verè nos ipſos decipimus per inordinatum amorem, quem ad carnem habemus.

3. Quid aliud ille ignis devorabit, niſi peccata tua ? Quantò ampliùs tibi ipſi nunc parcis, & carnem ſequeris; tantò duriùs poſtea pœnas lues, & majorem materiam comburendi reſervas. In quibus homo peccaverit, in illis graviùs punietur.

Ibi acedioſi ardentibus ſtimulis pungentur; & guloſi ingenti fame ac ſiti cruciabuntur. Ibi luxurioſi, & voluptatum amatores, ardenti pice & fetido ſulphure perfundentur. Ibi furioſi ſicut canes præ dolore latrabunt, & invidioſi præ triſtitia ululabunt.

4. Nullum vitium erit, quod ſuum proprium cruciatum non habeat. Ibi ſuperbi omni confuſione replebuntur, & avari miſerrimâ egeſtate arctabuntur.

Ibi erit una hora gravior in pœna, quàm hîc centum anni in amariſſima pœnitentia. Ibi nulla requies eſt, nulla conſolatio damnatis: hîc autem interdum ceſſatur a laboribus, atque amicorum fruitur ſolatiis.

5. Eſto modò ſolicitus & dolens pro peccatis tuis, ut in die judicii ſis ſecurus cum beatis. Tunc enim *juſti ſtabunt in magna conſtantia adversùs eos qui ſe anguſtiaverunt* & depreſſerunt. Tunc ſtabit ad judicandum, qui modò ſe ſubjicit humiliter judiciis hominum.

Tunc magnam fiduciam habebit pauper & humilis; & pavebit undique ſuperbus. Tunc videbitur ſapiens in hoc mundo fuiſſe, qui pro Chriſto didicit ſtultus & deſpectus eſſe.

6. Tunc placebit omnis tribulatio patienter perpeſſa, & omnis iniquitas oppi-

labit os ſuum. Tunc gaudebit omnis devotus, & mœrebit omnis irreligioſus. Tunc plus exſultabit caro afflicta, quàm ſi in deliciis fuiſſet ſemper nutrita.

Tunc ſplendebit habitus vilis, & obtenebreſcet veſtis ſubtilis. Tunc plus laudabitur pauperculum domicilium, quàm nunc deauratum palatium. Tunc plus juvabit conſtans patientia, quàm omnis mundi potentia.

7. Tunc ampliùs exaltabitur ſimplex obedientia, quàm omnis ſecularis aſtutia. Tunc plus lætificabitur pura & bona conſcientia, quàm docta philoſophia. Tunc plus ponderabit contemtus divitiarum, quàm totus theſaurus terrigenarum.

Tunc magis conſolaberis ſuper devota oratione, quàm nunc ſuper delicata comeſtione. Tunc plus gaudebis de ſervato ſilentio, quàm nunc de longa fabulatione. Tunc plus valebunt ſancta opera, quàm multa pulchra verba. Tunc plus placebit ſtricta vita & ardua pœnitentia, quàm nunc omnis delectatio terrena.

8. Diſce nunc ergo levia pati, ut tunc valeas a gravioribus liberari. Hîc primò proba quid poſſis pati poſtea. Si nunc tam parum non vales ſuſtinere, quomodo tunc poteris æterna tormenta ſufferre? Si modò modica paſſio te tam impatientem efficit, quid gehenna tunc faciet?

Ecce verè non potes duo gaudia habere, delectari hîc in mundo, & poſtea regnare cum Chriſto. Si uſque in hodiernum diem ſemper in honoribus & voluptatibus vixiſſes, quid totum tibi prodeſſet, ſi te jam in inſtanti mori contingeret?

9. Omnia ergo vanitas præter amare Deum, & illi ſoli ſervire. Qui enim Deum ex toto corde amat, is nec ſupplicium, nec judicium, nec infernum metuit: quia perfectus amor ſecurum acceſſum ad Deum facit.

Quem autem adhuc peccare delectat, non mirum ſi is mortem & judicium timet. Bonum tamen eſt, ut ſi necdum amor divinus a malo te revocat, ſaltem te timor

gehennalis coërceat. Qui verò timorem Deî poſtponit, diu ſtare in bono non poterit; ſed diaboli laqueos citiùs incurret.

CAPUT XXV.

De ferventi emendatione totius vitæ noſtræ.

1. Esto vigilans & diligens in Deî ſervitio; & cogita frequenter, ad quid huc veniſti. Cur ſeculum reliquiſti? Nonne ut Deo viveres, & ſpiritualis homo fieres?

Igitur ad profectum ferveas; quia mercedem laborum tuorum in brevi recipies: & tunc non erit ampliùs timor aut dolor in finibus tuis. Modicum nunc laborabis; & magnam requiem, immo perpetuam lætitiam invenies.

Si tu permanſeris fidelis & fervidus in agendo, Deus procul dubio erit fidelis & locuples in retribuendo. Spem bonam retinere debes, quòd ad palmam perve-

nies : ſed ſecuritatem capere non debes, ne torpeas, aut elatus fias.

2. Cùm enim quidam anxius inter metum & ſpem frequenter fluctuaret, & quâdam vice mœrore confectus in eccleſia ante quoddam altare ſe in oratione proſtraviſſet, hæc intra ſe revolvit dicens : O ! ſi ſcirem, quòd perſeveraturus eſſem ! ſtatimque audivit intus divinum reſponſum : Quid, ſi hoc ſcires, facere velles ? Fac nunc quod tunc facere velles, & bene ſecurus eris.

Moxque conſolatus & confortatus divinæ ſe commiſit voluntati, & ceſſavit anxia fluctuatio. Noluit curiosè inveſtigare, ut ſciret quæ ſibi erant futura : ſed magis ſtuduit inquirere, quæ eſſet voluntas Dei bene placens & perfecta, ad omne opus bonum inchoandum & perficiendum.

3. *Spera in Domino, & fac bonitatem*, ait Propheta ; *& inhabita terram*, & *paſcêris in divitiis ejus*. Unum eſt, quod multos a profectu & ferventi emendatione retrahit : horror difficultatis, ſeu labor certaminis.

Enimvero illi maximè præ aliis in virtutibus proficiunt, qui ea quæ ſibi magis gravia & contraria ſunt, viriliùs vincere nituntur. Nam ibi homo plus proficit, & gratiam meretur ampliorem, ubi magis ſe ipſum vincit, & in ſpiritu mortificat.

Sed non omnes habent æquè multum ad vincendum & mortificandum. Diligens tamen virtutum æmulator erit ad proficiendum valentior, etiamſi plures habeat paſſiones, quàm alius bene morigeratus, minùs tamen fervens ad virtutes.

Duo ſpecialiter ad magnam emendationem juvant: videlicet, ſubtrahere ſe violenter ab eo, ad quod natura vitiosè inclinatur; & ferventer inſtare pro eo bono, quo quis ampliùs indiget.

4. Illa etiam ſtude magis cavere & vincere, quæ tibi frequentiùs in aliis diſplicent. Ubique profectum tuum capias; ut, ſi bonum exemplum videas vel audias, ad imitandum accendaris.

Si quid autem reprehenſibile conſide-

raveris, cave ne idem facias; aut, ſi aliquando feciſti, citiùs emendare te ſtude. Sicut oculus tuus alios conſiderat, ſic & tu ab aliis conſideraris.

5. Quàm dulce & jucundum eſt videre fervidos & devotos fratres, bene morigeratos & diſciplinatos! Quàm triſte eſt & grave videre inordinatè ambulantes, qui ea ad quæ vocati ſunt, non exercent! Quàm nocivum eſt negligere propoſitum vocationis ſuæ, & ad illicita ſenſum inclinare!

6. Memor eſto arrepti propoſiti, & imaginem Crucifixi tibi propone. Bene verecundari potes, inſpectâ vitâ Jesu Christi: quia necdum magis illi te conformare ſtuduiſti, licèt diu in via Dei fueris.

Religioſus qui ſe intentè & devotè in ſanctiſſima vita & paſſione Domini exercet, ibi omnia utilia & neceſſaria ſibi abundanter inveniet; nec opus eſt ut extra Jesum aliquid melius quærat. O! ſi Jesus crucifixus in corde noſtro viveret, quàm citò & ſufficienter docti eſſemus!

7. Religioſus fervidus omnia bene portat & capit, quæ illi jubentur vel occurrunt. Religioſus negligens & tepidus habet tribulationem, & ex omni parte patitur anguſtiam : quia interiori conſolatione caret, & exteriorem quærere prohibetur.

Religioſus extra diſciplinam vivens gravi ruinæ patet. Qui laxiora quærit & remiſſiora, ſemper in anguſtia erit : quia aut unum, aut aliud ipſi diſplicebit.

8. Quomodo faciunt tam multi alii religioſi, qui ſatis arctati ſunt ſub diſciplina clauſtrali ? Raro exeunt, abſtractè vivunt, pauperrimè comedunt, groſsè veſtiuntur, multùm laborant, parum loquuntur, diu vigilant, maturè ſurgunt, orationes prolongant, frequenter legunt, & ſe in omni diſciplina cuſtodiunt.

Attende Carthuſienſes, Ciſtercienſes, & diverſæ religionis monachos ac moniales : qualiter omni nocte ad pſallendum Domino ſurgunt. Et ideo turpe eſſet tibi in tam ſancto opere pigritare, ubi

tanta multitudo religioſorum incipit Deo jubilare.

9. O! ſi tibi nihil aliud faciendum incumberet, niſi Dominum Deum noſtrum ex toto corde & ore laudare. O! ſi nunquam indigeres comedere, nec bibere, nec dormire; ſed ſemper poſſes Deum laudare, & ſolummodo ſpiritualibus ſtudiis vacare: tunc multò felicior eſſes quàm modò, cùm carni ex qualicumque neceſſitate ſervis. Utinam non eſſent iſtæ neceſſitates, ſed ſolummodo ſpirituales animæ refectiones, quas, heu! ſatis raro deguſtamus.

10. Quando homo ad hoc pervênit, ut de nulla creatura conſolationem ſuam quærat; tunc ei Deus primò perfectè ſapere incipit: tunc etiam bene contentus de omni eventu rerum erit.

Tunc nec pro magno lætabitur, nec pro modico contriſtabitur: ſed ponet ſe integrè & fiducialiter in Deo, qui eſt ei omnia in omnibus: cui nihil utique perit nec moritur; ſed omnia ei vivunt,

& ad nutum incunctanter deſerviunt.

11. Memento ſemper finis, & quia perditum non redit tempus. Sine ſolicitudine & diligentia nunquam acquires virtutes.

Si incipis tepeſcere, incipies malè habere. Si autem te dederis ad fervorem, invenies magnam pacem, & ſenties leviorem laborem propter Dei gratiam & virtutis amorem.

12. Homo fervidus & diligens, ad omnia eſt paratus. Major labor eſt reſiſtere vitiis & paſſionibus, quàm corporalibus laboribus inſiſtere. Qui parvos non vitat defectus, paulatim labitur ad majores.

Gaudebis ſemper veſpere, ſi diem expenderis fructuosè. Vigila ſuper te ipſum: excita te ipſum: admone te ipſum: & quicquid de aliis ſit, non negligas te ipſum. Tantùm proficies, quantùm tibi ipſi vim intuleris.

Explicit liber primus de imitatione Chriſti.

Marillier Inv. De Longueil Sculp.

Marie Magdeleine aux pieds du Seigneur *chez Simon le Pharisien.*

DE
IMITATIONE
CHRISTI
LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

De interna converſatione.

1. REGNUM *Dei intra vos eſt*, dicit Dominus. Converte te ex toto corde tuo ad Dominum, & relinque hunc miſerum mundum; & inveniet anima tua requiem. Diſce exteriora contemnere, & ad interiora te dare; & videbis regnum Dei in te venire.

Eſt enim regnum Dei pax & gaudium in Spiritu Sancto, quod non datur impiis,

Veniet ad te Chriſtus oſtendens tibi conſolationem ſuam, ſi dignam illi intus paraveris manſionem.

Omnis gloria ejus & decor ab intus eſt, & ibi complacet ſibi. Frequens illi viſitatio cum homine interno, dulcis ſermocinatio, grata conſolatio, multa pax, familiaritas ſtupenda nimis.

2. Eia anima fidelis, præpara huic ſponſo cor tuum, quatenus ad te venire & in te habitare dignetur. Sic enim dicit: *Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit: & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Da ergo Chriſto locum, & ceteris omnibus nega introitum.

Cùm Chriſtum habebis, dives es, & ſufficit tibi. Ipſe erit proviſor tuus, & fidelis procurator in omnibus; ut non ſit opus tibi in omnibus ſperare. Homines enim citò mutantur, & deficiunt velociter; Chriſtus autem manet in æternum, & ſtat uſque in finem firmiter.

3. Non eſt magna fiducia ponenda in

homine fragili & mortali, etiamſi utilis ſit & dilectus : neque triſtitia multa capienda ex hoc, ſi interdum adverſatur & contradicit. Qui hodie tecum ſunt, cras contrariari tibi poſſunt, & e converſo; quia ſæpe, ut aura, vertuntur.

Pone totam fiduciam tuam in Deo: ſit ipſe timor tuus & amor tuus : ipſe pro te reſpondebit, & faciet bene, ſicut meliùs fuerit. Non habes hîc manentem civitatem, & ubicumque fueris, extraneus es & peregrinus; nec requiem aliquandò habebis, niſi Chriſto intimè fueris unitus.

4. Quid hîc circumſpicis, cùm iſte non ſit locus tuæ requietionis? In cœleſtibus debet eſſe requietio tua : &, ſicut tranſitoria, cuncta terrena ſunt aſpicienda. Tranſeunt omnia, & tu pariter cum eis. Vide ut non inhæreas, ne capiaris & pereas.

Apud Altiſſimum ſit cogitatio tua, & deprecatio tua ad Chriſtum ſine intermiſſione dirigatur. Si neſcis alta ſpeculari & cœleſtia, requieſce in paſſione Chriſti,

& in ſacris vulneribus ejus libenter habita. Si enim ad vulnera & pretioſa ſtigmata Jesu devotè confugeris, magnam in tribulatione confortationem ſenties: nec multùm curabis hominum deſpectiones, faciliterque verba detrahentium perferes.

5. Chriſtus fuit etiam in mundo ab hominibus deſpectus, & in maxima neceſſitate a notis & amicis inter opprobria derelictus. Chriſtus pati voluit & deſpici; & tu audes de aliquo conqueri! Chriſtus habuit adverſarios & oblocutores, & tu vis omnes habere amicos & benedictores!

Unde coronabitur patientia tua, ſi nihil adverſitatis occurrerit? Si nihil contrarium vis pati, quo modo eris amicus Chriſti? Suſtine igitur cum Chriſto & pro Chriſto, ſi vis regnare cum Chriſto.

6. Si ſemel perfectè introiſſes in interiora Jesu, & modicum de ardenti ejus amore ſapuiſſes, tunc de proprio commodo vel incommodo nihil curares, ſed magis de opprobrio illato gauderes: quia

àmor Jesu facit hominem ſe ipſum contemnere.

Amator Jesu verus & intimus liber eſt ab affectionibus inordinatis : poteſt ſe ad Deum liberè convertere, & levare ſe ſupra ſe ipſum in ſpiritu, ac fruitivè quieſcere.

7. Cui ſapiunt omnia prout ſunt, non ut dicuntur aut æſtimantur ; hic verè ſapiens eſt, & doctus magis a Deo quàm ab hominibus. Ad intra ſcit ambulare, & res exteras parvi pendere : non requirit loca, nec tempora exſpectat ad habenda devota exercitia.

Homo internus citò ſe colligit, quia nunquam ſe totum ad exteriora effundit. Non illi obeſt labor exterior, aut occupatio ad tempus neceſſaria : ſed ſicut res eveniunt, ſic illis ſe accommodat.

Qui intus bene diſpoſitus eſt & ordinatus, non curat miſerabiles & perverſos hominum geſtus. Tantùm homo impeditur & diſtrahitur, quantùm ſibi res attrahit.

8. Si rectè tibi eſſet, & bene purgatus eſſes, omnia in bonum tibi cederent & profectum. Ideo multa tibi diſplicent, & ſæpe te conturbant, quia adhuc non es tibi ipſi perfectè mortuus, nec ſegregatus ab omnibus terrenis.

Nihil ſic maculat & implicat cor hominis, ſicut impurus amor creaturarum. Si renuis conſolari exteriùs, poteris ſpeculari cœleſtia, & frequenter interiùs jubilare.

CAPUT II.

De humili ſubmiſſione ſui ipſius.

1. NON magni pendas, qui pro te, vel contra te ſit: ſed hoc age & cura, ut Deus tecum ſit in omni re quam facis. Habe conſcientiam bonam, & Deus bene te defenſabit. Quem enim adjuvare voluerit, huic nullius perverſitas nocere poterit.

Si tu ſcis tacere & pati, videbis pro-

cul dubio Domini auxilium. Ipſe novit tempus & modum liberandi te : & ideo debes te illi reſignare. Dei enim eſt adjuvare, & ab omni confuſione liberare.

2. Sæpe valde prodeſt ad majorem humilitatem conſervandam, quòd defectus noſtros alii ſciunt & redarguunt. Quando homo pro defectibus ſuis ſe humiliat, tunc faciliter alios placat, & leviter ſatisfacit ſibi iraſcentibus.

Humilem Deus protegit & liberat : humilem diligit & conſolatur : humili homini ſe inclinat : humili largitur gratiam magnam, & eum poſt ſuam depreſſionem levat ad gloriam. Humili ſua ſecreta revelat, & ad ſe dulciter trahit & invitat.

Humilis, acceptâ contumeliâ & confuſione, ſatis bene eſt in pace, quia ſtat in Deo, & non in mundo. Non reputes te aliquid profeciſſe, niſi omnibus inferiorem te eſſe ſentias.

CAPUT III.

De bono & pacifico homine.

1. PONE te primò in pace, & tunc alios poteris pacificare. Homo pacificus plus prodeſt, quàm bene doctus. Homo paſſionatus etiam bonum in malum convertit, & faciliter malum credit.

Bonus & pacificus homo omnia ad bonum trahit. Qui bene in pace eſt, de nullo ſuſpicatur: qui autem malè contentus eſt & commotus, variis ſuſpicionibus agitatur: nec ipſe quieſcit, nec alios quieſcere permittit.

Dicit ſæpe & facit, quod dicere non deberet & facere; & omittit quod ſæpe ſibi magis facere expediret. Conſiderat id quod alii facere tenentur, & negligit id quod ipſe facere tenetur.

2. Habe ergo primùm zelum ſuper temet ipſum, & tunc zelare juſtè poteris proximum tuum. Tu facta tua bene ſcis

excuſare & colorare, & aliorum excuſationes non vis recipere. Juſtius eſſet ut te accuſares, & fratrem tuum excuſares.

Si portari vis, porta & tu alium. Vide quàm longè es adhuc a vera caritate & humilitate, quæ nulli novit indignari vel iraſci, niſi tantùm ſibi ipſi.

3. Non eſt magnum cum bonis & manſuetis converſari : hoc enim omnibus naturaliter placet, & unus quiſque cum eis libenter pacem habet, & ſecum ſentientes magis diligit. Sed ſi cum duris ac perverſis, & indiſciplinatis aut nobis contrariantibus, pacificè poſſumus vivere, magna gratia eſt, & laudabile nimis virileque factum.

4. Sunt quidam qui ſe ipſos in pace tenent, & cum aliis etiam pacem habent. Et ſunt qui nec pacem ſecum habent, nec alios in pace dimittunt : aliis ſunt graves, ſed ſibi ſunt ſemper graviores. Et ſunt qui ſe ipſos in pace retinent, & ad pacem alios reducere ſtudent.

Et tamen tota pax noſtra, in hac miſerabili vita, potiùs in humili ſufferentia ponenda eſt, quàm in non ſentiendo contraria. Qui meliùs ſcit pati, pacem habet majorem: ille eſt victor ſui, Dominus mundi, amicus Chriſti, & heres cœli.

CAPUT IV.

De pura mente, & ſimplici intentione.

1. Duabus alis homo ſublevatur a terrenis, ſimplicitate ſcilicet & puritate. Simplicitas debet eſſe in intentione, puritas in affectione. Simplicitas intendit Deum: puritas apprehendit & guſtat.

Nulla te bona actio impediet, ſi liber intus ab omni inordinato affectu fueris. Si nihil aliud quàm Dei beneplacitum, & proximi utilitatem intendis & quæris, internâ libertate fruêris.

2. Si rectum cor tuum eſſet, tunc omnis tibi creatura ſpeculum vitæ, & liber ſan-

ctæ doctrinæ eſſet. Non eſt creatura tam parva & vilis, quæ Dei bonitatem non repræſentet. Si tu eſſes intus bonus & purus, tunc omnia ſine impedimento videres, & bene caperes.

Cor purum penetrat cœlum & infernum. Qualis unus quiſque intus eſt, taliter judicat exteriùs. Si eſt gaudium in mundo, hoc utique poſſidet puri cordis homo. Et ſimiliter ſi eſt alicubi tribulatio & anguſtia, hanc utique meliùs novit mala conſcientia.

3. Sicut ferrum miſſum in ignem amittit rubiginem, & totum candens efficitur; ſic homo ad Deum integrè ſe convertens, a torpore exuitur, & in novum hominem tranſmutatur.

Quando homo incipit tepeſcere, tunc parvum metuit laborem, & libenter externam accipit conſolationem. Sed quando perfectè incipit ſe vincere, & viriliter in via Dei ambulare; tunc minùs ea reputat, quæ ſibi priùs gravia eſſe ſentiebat.

CAPUT V.

De ſui ipſius conſideratione.

1. Non debemus nobiſmet ipſis multùm credere, quia ſæpe nobis gratia deeſt & ſenſus. Modicum lumen in nobis eſt, & hoc citò per negligentiam amittimus. Sæpe etiam non advertimus, quòd tam cæci intus ſumus. Sæpe malè agimus, & pejùs excuſamus.

Paſſione interdum interiùs movemur, & zelum putamus. Parva in aliis reprehendimus, & noſtra majora pertranſimus. Satis citò ſentimus & ponderamus, quod ab aliis ſuſtinemus: ſed quantum alii a nobis ſuſtinent, non advertimus.

2. Qui bene & rectè facta ſua conſideraret & ponderaret, non eſſet quod de alio graviter judicaret. Internus homo ſui ipſius curam omnibus curis antepoñit: & qui ſibi ipſi diligenter intendit, faciliter de aliis tacet.

Nunquam

Nunquam eris internus & devotus, niſi de aliis ſilueris, & ad te ipſum ſpecialiter reſpexeris. Si tibi & Deo totaliter intendis, te modicùm movebit, quod foris percipis.

Ubi es, quando tibi ipſi præſens non es? & quando omnia percurriſti, quid, te neglecto, profeciſti? Si deſideras habere pacem & unionem veram, oportet ut omnia quæ ad te non pertinent, poſtponas, & Deum ſolum præ oculis habeas, & tibi ſemper caveas.

3. Multùm proinde proficies, ſi te feriatum ab omni cura temporali conſervaveris: valde autem deficies, ſi aliquid temporale reputaveris. Nihil altum, nihil magnum, nihil gratum, nihil acceptum tibi ſit, niſi purè Deus, aut quod in Deo ſit.

Totum vanum æſtima, quicquid conſolationis occurrit de aliqua creatura. Amans Deum ſuper omnia, ſub Deo deſpicit univerſa. Solus Deus æternus & immenſus, implens omnia, ſolatium eſt animæ, & vera cordis lætitia.

CAPUT VI.

De lætitia bonæ conſcientiæ.

1. Gloria boni hominis eſt teſtimonium bonæ conſcientiæ. Habe bonam conſcientiam, & ſemper habebis lætitiam. Bona conſcientia valde multa poteſt portare, & valde læta eſt inter adverſa. Mala conſcientia ſemper timida eſt & inquieta.

Suaviter requieſces, ſi te cor tuum non reprehenderit. Noli lætari, niſi cùm bene feceris. Mali nunquam habent veram lætitiam, nec internam ſentiunt pacem, quia *non eſt pax impiis*, dicit Dominus.

Et ſi dixerint, *In pace ſumus: Non venient ſuper nos mala*, &, *Quis nobis nocere audebit?* ne credas eis; quoniam repentè exſurget ira Dei, & in nihilum redigentur actus eorum, & cogitationes eorum peribunt.

2. Gloriari in tribulatione non eſt grave

amanti : ſic enim gloriari, eſt in cruce Domini gloriari. Brevis gloria eſt quæ ab hominibus datur & accipitur. Mundi gloriam ſemper ſequitur triſtitia.

Bonorum gloria in conſcientia eorum eſt, & non in ore hominum. Juſtorum lætitia de Deo & in Deo eſt, & gaudium eorum de veritate. Qui veram & æternam gloriam deſiderat, temporalem non curat.

Et qui temporalem quærit gloriam, aut non ex animo contemnit, is minùs amare convincitur cœleſtem. Magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat, nec vituperia.

3. Facilè erit contentus & pacatus, cujus conſcientia munda eſt. Non es ſanctior, ſi laudaris; nec vilior, ſi vituperaris. Quod es, hoc es : nec major dici vales, quàm, Deo teſte, ſis. Si attendis apud te quid ſis intus, non curabis quid de te loquantur homines foris.

Homo videt in facie, Deus autem in corde. Homo conſiderat actus, Deus autem penſat intentionem.

Bene ſemper agere, & modicum de ſe tenere, humilis animæ indicium eſt. Nolle conſolari ab aliqua creatura, magnæ puritatis & internæ fiduciæ ſignum eſt.

4. Qui nullum extrinſecus pro ſe teſtimonium quærit, liquet quòd ſe Deo totaliter commiſit. *Non enim qui ſe ipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat.* Ambulare cum Deo intus, nec aliquâ affectione teneri foris, ſtatus eſt interni hominis.

CAPUT VII.

De amore Jesu ſuper omnia.

1. Beatus qui intelligit, quid ſit amare Jesum, & contemnere ſe ipſum propter Jesum. Oportet dilectum pro dilecto relinquere, quia Jesus vult ſolus & ſuper omnia amari. Dilectio creaturæ fallax eſt & inſtabilis: dilectio verò Jesu fidelis & ſtabilis.

Qui adhæret creaturæ, cadet cum la-

bili : qui amplectitur JESUM, firmabitur in ævum. Illum dilige, & amicum tibi retine ; quia, omnibus recedentibus, te non derelinquet, nec patietur te in fine perire. Ab omnibus oportet te aliquando ſeparari, ſive velis, ſive nolis.

2. Tene te apud JESUM vivens & moriens, & illius fidelitati te committe, qui, omnibus deficientibus, ſolus poteſt te juvare. Dilectus tuus talis eſt naturæ, ut alienum non velit admittere : ſed ſolus vult cor tuum habere, & tanquam rex in proprio throno ſedere.

Si ſcires te bene ab omni creatura evacuare, JESUS libenter tecum habitaret. Penitus perditum invenies, quicquid extra JESUM in hominibus poſueris. Non confidas, nec innitaris ſuper calamum ventoſum, quia omnis caro fenum, & omnis gloria ejus ut flos feni cadet.

3. Citò decipieris, ſi ad externam hominum apparentiam tantùm aſpexeris. Si enim tuum in aliis quæris ſolatium & lu-

crum, ſenties ſæpe detrimentum. Si quæris in omnibus Jesum, invenies utique Jesum.

Si autem quæris te ipſum, invenies etiam te ipſum; ſed ad tuam perniciem. Plus enim homo nocet ſibi, ſi Jesum non quærit, quàm totus mundus & omnes ſui adverſarii.

CAPUT VIII.

De familiari amicitia Jesu.

1. Quando Jesus adeſt, totum tunc bonum eſt, nec quicquam difficile videtur: quando verò Jesus non adeſt, totum durum eſt. Quando Jesus intus non loquitur, omnis conſolatio vilis eſt.

Si autem Jesus tantùm unum verbum loquitur, magna conſolatio ſentitur. Nonne Maria ſtatim ſurrexit de loco in quo flebat, quando Martha ei dixit, *Magiſter adeſt, & vocat te?*

Felix hora, quando Jesus vocat a lacrymis ad gaudium ſpiritûs! Quàm ari-

dus & durus es ſine Jesu! Quàm inſipiens & vanus es, ſi cupis aliquid extra Jesum! Nonne hoc eſt majus damnum, quàm ſi totum perderes mundum?

2. Quid poteſt tibi mundus conferre ſine Jesu? Eſſe ſine Jesu, gravis eſt infernus: & eſſe cum Jesu, dulcis eſt paradiſus. Si fuerit tecum Jesus, nullus poterit tibi nocere inimicus.

Qui invenit Jesum, invenit theſaurum bonum, immo bonum ſuper omne bonum. Et qui perdit Jesum, perdit nimis multum, & plus quàm totum mundum. Pauperrimus eſt, qui vivit ſine Jesu; & ditiſſimus, qui bene eſt cum Jesu.

3. Magna ars eſt, ſcire converſari cum Jesu: & ſcire Jesum tenere, magna eſt prudentia. Eſto humilis & pacificus, & erit tecum Jesus. Sis devotus & quietus, & manebit tecum Jesus. Potes citò fugare Jesum, & gratiam ejus perdere, ſi volueris ad exteriora declinare.

Et ſi illum fugaveris & perdideris, ad quem tunc fugies, & quem tunc quæres.

amicum ? Sine amico non potes vivere : & ſi Jesus non fuerit tibi præ omnibus amicus, eris nimis triſtis & deſolatus. Fatuè igitur agis, ſi in aliquo altero confidis & lætaris.

4. Eligendum eſt magis totum mundum habere contrarium, quàm Jesum offenſum. Ex omnibus ergo caris, ſit Jesus dilectus ſpecialis. Diligantur omnes propter Jesum ; Jesus autem propter ſe ipſum.

Solus Jesus Chriſtus ſingulariter eſt amandus, quia ſolus bonus & fidelis invenitur præ omnibus. Propter ipſum & in ipſo, tam amici quàm inimici tibi ſint cari : & pro omnibus exorandus eſt, ut omnes ipſum cognoſcant & diligant.

5. Nunquam cupias ſingulariter laudari, vel amari, quia hoc ſolius Dei eſt, qui ſimilem ſibi non habet. Nec velis quòd aliquis in corde ſuo tecum occupetur, neque tu in alicujus occuperis amore : ſed ſit Jesus in te & in omni bono homine.

Eſto purus & liber ab intus ſine alicujus creaturæ implicamento. Oportet te mundum & purum cor ad Deum gerere, ſi vis vacare, & videre quàm ſuavis eſt Dominus.

6. Et revera ad hoc non pervenies, niſi gratiâ ejus fueris præventus & tractus, ut, omnibus evacuatis & licentiatis, ſolus cum ſolo uniaris. Quando enim gratia Dei venit ad hominem, tunc potens fit ad omnia: & quando recedit, tunc pauper & infirmus eſt, & quaſi tantùm ad flagella relictus.

In his non debes dejici, nec deſperare; ſed ad voluntatem Dei æquanimiter ſtare, & cuncta ſupervenientia tibi ad laudem Chriſti perpeti: quia poſt hiemem ſequitur æſtas, poſt noctem redit dies, & poſt tempeſtatem ſerenitas magna.

CAPUT IX.

De carentia omnis ſolatii.

1. Non grave eſt humanum contemnere ſolatium, cùm adeſt divinum. Sed magnum eſt, & valde magnum, tam humano quàm divino poſſe carere ſolatio; & pro honore Dei libenter exſilium cordis velle ſuſtinere, & in nullo ſe ipſum quærere: nec ad proprium meritum reſpicere.

Quid magni eſt, ſi hilaris ſis & devotus, adveniente gratiâ? optabilis cunctis hæc hora eſt. Satis ſuaviter equitat, quem gratia Dei portat. Et quid mirum, ſi onus non ſentit qui portatur ab Omnipotente, & ducitur a ſummo ductore?

2. Libenter habemus aliquid pro ſolatio, & difficulter exuitur homo a ſe ipſo. Vicit ſanctus martyr Laurentius ſeculum cum ſuo ſacerdote, quia omne quod in mundo delectabile videbatur, deſpexit,

& ſummum Dei ſacerdotem Xyſtum, quem maximè diligebat, pro amore Chriſti etiam a ſe tolli æquanimiter ferebat.

Amore igitur Creatoris amorem hominis ſuperavit, & pro humano ſolatio, divinum beneplacitum præelegit. Ita & tu aliquem neceſſarium & dilectum amicum pro amore Dei diſce relinquere. Nec graviter feras cùm ab amico derelictus fueris, ſciens, quoniam oportet nos omnes tandem ab invicem ſeparari.

3. Multùm & diu oportet hominem in ſe ipſum certare, ante quàm diſcat ſe ipſum plenè ſuperare, & totum affectum ſuum in Deum transferre. Quando homo ſtat ſuper ſe ipſo, facilè labitur ad conſolationes humanas.

✠ Sed verus Chriſti amator, & ſtudioſus ſectator virtutum, non quærit illas conſolationes, nec ſenſibiles dulcedines: ſed magis fortes exercitationes, & pro Chriſto duros ſuſtinere labores.

4. Cùm igitur ſpiritalis conſolatio tibi a Deo datur, eam cum gratiarum actione

E vj

accipe : ſed Dei munus eſſe intellige, non tuum meritum, & noli extolli. Noli nimiùm gaudere, nec inaniter præſumere : ſed magis eſto humilior ex dono, cautior quoque & timoratior in cunctis actibus tuis ; quoniam tranſibit hora illa, & ſequetur tentatio.

Cùm ablata fuerit conſolatio, non ſtatim deſperes : ſed cum humilitate & patientia exſpecta cœleſtem viſitationem ; quia potens eſt Deus ampliorem tibi redonare gratiam & conſolationem. Iſtud non eſt novum, nec alienum viam Dei expertis : quia in magnis Sanctis, & in antiquis prophetis fuit ſæpe talis alternationis modus.

5. Unde quidam, præſente gratiâ, dicebat : *Ego dixi in abundantia mea, non movebor in æternum.* Abſente autem gratiâ, quid in ſe fuerit expertus, adjungit dicens : *Averteſti faciem tuam a me, & factus ſum conturbatus.* Inter hæc tamen nequaquam deſperat ; ſed inſtantiùs Dominum rogat, & dicit : *Ad te, Domine,*

clamabo ; & ad Deum meum deprecabor.

Denique orationis ſuæ fructum reportat ; & ſe exauditum teſtatur dicens : *Audivit Dominus , & miſertus eſt mei : Dominus factus eſt adjutor meus.* Sed in quo ? *Convertiſti*, inquit , *planctum meum in gaudium mihi ; & circumdediſti me lætitiâ.*

Si ſic actum eſt cum magnis Sanctis , non eſt deſperandum nobis infirmis & pauperibus , ſi interdum in fervore , & interdum in frigiditate ſumus : quoniam Spiritus venit , & recedit ſecundùm ſuæ voluntatis beneplacitum. Unde beatus Job ait : *Viſitas eum diluculo , & ſubitò probas illum.*

6. In quo igitur ſperare poſſum ? aut in quo confidere debeo ? niſi in ſola miſericordia Dei , & in ſola ſpe gratiæ cœleſtis. Sive enim adſint homines boni , vel devoti fratres & amici fideles , ſive libri ſancti vel tractatus pulchri , ſive dulces cantus & hymni ; omnia hæc modicùm juvant , & modicùm ſapiunt , quando deſertus ſum a gratia , & in propria pauper-

tate relictus. Tunc non eſt melius remedium, quàm patientia & abnegatio mei in voluntate Dei.

7. Nunquam inveni aliquem tam religioſum & devotum, qui non habuerit interdum gratiæ ſubtractionem, aut non ſenſerit fervoris diminutionem. Nullus unquam ſanctus fuit tam altè raptus vel illuminatus, qui priùs vel poſtea tentatus non fuerit.

Non enim dignus eſt altâ Dei contemplatione, qui pro Deo non eſt exercitatus aliquâ tribulatione. Solet enim ſequentis conſolationis tentatio præcedens eſſe ſignum. Nam iis qui tentationibus probati ſunt, cœleſtis promittitur conſolatio. *Qui vicerit*, inquit Chriſtus, *dabo ei edere de ligno vitæ.*

8. Datur etiam conſolatio divina, ut homo fortior ſit ad ſuſtinendum adverſa. Sequitur eam tentatio, ne homo ſe elevet de bono. Non dormit diabolus, nec caro adhuc mortua eſt: ideo non ceſſes præparare te ad certamen; quia a dex-

tris & a ſiniſtris ſunt hoſtes qui nunquam quieſcunt.

CAPUT X.

De gratitudine pro gratia Dei.

1. Quid quæris quietem, cùm natus ſis ad laborem? Compone te ad patientiam magis quàm ad conſolationem, & ad crucem portandam magis quàm ad lætitiam.

Quis enim ſecularium non libenter conſolationem & lætitiam ſpiritualem acciperet, ſi ſemper obtinere poſſet? Excedunt enim ſpirituales conſolationes omnes mundi delicias, & carnis voluptates.

Nam omnes mundi deliciæ aut turpes ſunt, aut vanæ: ſpirituales verò deliciæ ſolæ jucundæ ſunt & honeſtæ, ex virtutibus progenitæ, & a Deo puris mentibus infuſæ. Sed iſtis divinis conſolationibus nemo ſemper pro ſuo effectu frui valet: quia tempus tentationis non diu ceſſat.

2. Multùm autem contraria eſt ſupernæ viſitationi falſa libertas animi, & magna confidentia ſui. Deus bene facit, conſolationis gratiam dando : ſed homo malè agit, non totum Deo cum gratiarum actione retribuendo.

Et ideo non poſſunt in nobis dona gratiæ fluere ; quia ingrati ſumus Auctori, nec totum refundimus fontali origini. Semper enim datur gratia dignè gratias referenti : & aufertur ab elato, quod dari ſolet humili.

3. Nolo conſolationem, quæ mihi aufert compunctionem, & mei ipſius cognitionem : nec affecto contemplationem, quæ ducit in elationem. Non enim omne altum eſt ſanctum : nec omne deſiderabile, purum : nec omne dulce, bonum : nec omne carum, Deo gratum.

Libenter accepto gratiam, unde humilior & timoratior inveniar ; atque ad relinquendum me paratior fiam. Doctus dono gratiæ, & eruditus ſubtractionis verbere, non audebit ſibi quicquam boni

attribuere : ſed potiùs ſe pauperem & nudum confitebitur.

Da Deo quicquid Dei eſt : & tibi adſcribe quod tuum eſt : hoc eſt, Deo gratias pro gratia tribue ; tibi autem ſoli culpam : & dignam pœnam pro culpa deberi tibi ſentias.

4. Pone te ſemper ad infimum, & dabitur tibi ſummum : nam ſummum non ſtat ſine infimo. Summi Sancti apud Deum minimi ſunt apud ſe : & quantò glorioſiores, tantò apud ſe humiliores. Pleni veritate & gloria cœleſti non ſunt vanæ gloriæ cupidi.

In Deo fundati & confirmati, nullo modo poſſunt eſſe elati : & qui Deo totum adſcribunt, quicquid boni acceperunt, gloriam ab invicem non quærunt : ſed gloriam quæ a ſolo Deo eſt, volunt, & Deum in ſe & in omnibus ſanctis laudari ſuper omnia cupiunt ; & ſemper in idipſum tendunt.

5. Eſto igitur gratus in minimo, & eris dignus majora accipere. Sit tibi mi-

nimum etiam pro maximo, & magis contemtibile pro ſpeciali dono. Si dignitas datoris inſpicitur, nullum datum parvum, aut munus vile videbitur: non enim parvum eſt, quod a ſummo Deo donatur.

Etiamſi pœnas & verbera donaverit, gratum eſſe debet: quia ſemper pro ſalute noſtra facit, quicquid nobis advenire permittit. Qui gratiam Dei retinere deſiderat, ſit gratus pro gratia Dei data, patiens pro ſublata: oret ut redeat; cautus ſit & humilis, ne amittat.

CAPUT XI.

De paucitate amatorum crucis Jeſu.

1. Habet Jesus nunc multos amatores regni ſui cœleſtis, ſed paucos bajulatores ſuæ crucis. Habet multos deſideratores conſolationis, ſed paucos tribulationis. Plures invenit ſocios menſæ, ſed paucos abſtinentiæ.

Omnes volunt cum Chriſto gaudere:

ſed pauci volunt pro ipſo aliquid ſuſtinere. Multi ſequuntur Jesum uſque ad fractionem panis; ſed pauci uſque ad bibendum calicem paſſionis. Multi miracula ejus venerantur, ſed pauci ignominiam crucis ſequuntur.

2. Multi Jesum diligunt, quàm diu adverſa non contingunt: multi illum laudant & benedicunt, quàm diu conſolationes ab ipſo recipiunt: ſi autem ſe Jesus abſconderit, & modicùm eos reliquerit, aut in querimoniam, aut in dejectionem nimiam cadunt.

Qui autem Jesum propter Jesum, & non propter ſuam aliquam conſolationem diligunt, ipſum in omni tribulatione & anguſtia cordis, ſicut in ſumma conſolatione benedicunt. Et ſi nunquam eis conſolationem dare vellet, ipſum tamen ſemper laudarent, & ſemper gratias agere vellent.

3. O quantum poteſt amor Jesu purus, nullo proprio commodo vel amore permixtus! Nonne omnes mercenarii ſunt

dicendi, qui conſolationes ſemper quærunt?

Nonne amatores ſui magis, quàm Chriſti probantur, qui ſua commoda vel lucra ſemper meditantur? Ubi invenietur talis, qui velit Deo ſervire gratis!

4. Raró invenitur tam ſpiritualis aliquis, qui omnibus ſit nudatus: nam verum pauperem ſpiritu, & ab omni creatura nudum quis inveniet? Procul & de ultimis finibus pretium ejus. Si dederit homo omnem ſubſtantiam ſuam, adhuc nihil eſt: & ſi fecerit pœnitentiam magnam, adhuc exiguum eſt.

Et ſi apprehenderit omnem ſcientiam, adhuc longè eſt: & ſi habuerit virtutem magnam, & devotionem nimis ardentem, adhuc multum ei deeſt: unum ſcilicet, quod ei ſummè neceſſarium eſt.

Quid illud? Ut, omnibus relictis, ſe relinquat, & a ſe totaliter exeat, nihilque de privato amore retineat. Cúmque omnia fecerit, quæ facienda noverit, nihil ſe feciſſe ſentiat.

5. Non grande ponderet, quod ipſe grandis exiſtimari poſſit; ſed in veritate ſervum inutilem ſe pronunciet, ſicut Veritas ait: *Cùm feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, adhuc dicite, Servi inutiles ſumus: quod debuimus facere, fecimus.*

Tunc verè pauper & nudus ſpiritu eſſe poterit, & cum Propheta dicere: *Quia unicus pauper ſum ego.* Nemo tamen ditior, nemo liberior, nemo potentior eo eſt, qui ſcit ſeſe & omnia relinquere, & ad infimum ſe ponere.

CAPUT XII.

De regia via ſanctæ crucis.

1. Durus multis videtur hic ſermo: *Abnega temet ipſum: tolle crucem tuam, & ſequere Jesum.* Sed multò durius erit audire illud extremum verbum: *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum.*

Qui enim modò libenter audiunt & ſe-

quuntur verbum crucis, tunc non timebunt ab auditione mala æternæ damnationis. *Hoc ſignum crucis erit in cœlo, cùm Dominus ad judicandum venerit.* Tunc omnes ſervi crucis, qui ſe Crucifixo conformaverint in vita, ad Chriſtum judicem accedent cum magna fiducia.

2. Quid igitur times tollere crucem, per quam itur ad regnum? In cruce ſalus: in cruce vita: in cruce protectio ab hoſtibus: in cruce infuſio ſupernæ ſuavitatis: in cruce robur mentis: in cruce gaudium ſpiritûs: in cruce ſumma virtutis: in cruce perfectio ſanctitatis

Non eſt ſalus animæ, nec ſpes æternæ vitæ niſi in cruce. Tolle ergo crucem tuam, & ſequere Jesum, & ibis in vitam æternam.

Præceſſit ille bajulans ſibi crucem, & mortuus eſt pro te in cruce; ut & tu tuam portes crucem, & mori affectes in cruce: quia ſi cum illo mortuus fueris, etiam cum illo pariter vives: & ſi ſocius fueris pœnæ, ſocius eris & gloriæ.

3. Ecce in cruce totum conſtat, & in moriendo totum jacet. Non eſt alia via ad vitam, & ad veram & internam pacem, niſi via ſanctæ crucis & quotidianæ mortificationis. Ambula quò vis, quære quodcumque volueris, non invenies altiorem viam ſupra, nec ſecuriorem viam infra, niſi viam ſanctæ crucis.

Diſpone & ordina omnia ſecundùm tuum velle & videre; non invenies, niſi te ſemper aliquid pati debere, aut ſponte, aut invitè: & ita crucem ſemper invenies. Aut enim in corpore dolorem ſenties, aut in anima ſpiritûs tribulationem ſuſtinebis.

4. Interdum a Deo relinquêris, interdum a proximo exercitaberis: &, quod amplius eſt, ſæpe tibimet ipſi gravis eris: nec tamen aliquo remedio, vel ſolatio liberari ſeu alleviari poteris; ſed donec Deus voluerit, oportet ut ſuſtineas.

Vult enim Deus, ut tribulationem ſine conſolatione pati diſcas: & ut ipſi totaliter te ſubjicias, & humilior ex tribulatione fias. Nemo ita cordialiter ſentit paſſionem

Chriſti, ſicut is cui contigit ſimilia pati.

5. Crux igitur ſemper parata eſt, & ubique te exſpectat. Non potes eam effugere quocumque cucurreris; quia quocumque perveneris, te ipſum tecum portas, & ſemper te ipſum invenies.

Converte te ſupra, converte te infra; converte te extra, converte te intra; in omnibus invenies crucem: & neceſſe eſt te, ubicumque ſis, tenere patientiam, ſi vis internam habere pacem, & perpetuam promereri coronam.

Si libenter crucem portas, ea portabit te, & deducet ad deſideratum finem, ubi ſcilicet finis erit patiendi. Si invitè portas, onus tibi facis, & te ipſum magis gravas; & tamen oportet ut ſuſtineas. Si abjicis unam crucem, aliam procul dubio invenies, & forſitan graviorem.

6. Credis tu id evadere, quod nullus mortalium potuit? Quis ſanctorum in mundo ſine cruce & tribulatione fuit? Nec enim Dominus Jesus unâ horâ ſine dolore paſſionis fuit, quàm diu in hoc mundo vixit.

Oportebat

Oportebat enim Chriſtum pati, & reſurgere a mortuis, & ita intrare in gloriam ſuam: & quomodo tu aliam viam quæris, quàm hanc regiam ſanctæ crucis?

7. Tota vita Chriſti crux fuit & martyrium, & tu tibi quæris requiem & gaudium? Erras, erras, ſi aliud quæris, quàm pati tribulationes: quia tota iſta vita mortalis plena eſt miſeriis, & circumſignata crucibus. Et quantò altiùs quis in ſpiritu profecerit, tantò graviores cruces ſæpe inveniet: quia exſilii ſui pœna magis ex amore creſcit.

8. Sed tamen iſte ſic multipliciter afflictus, non eſt ſine levamine conſolationis: quia fructum ſibi magnum ſcit accreſcere ex tolerantia ſuæ crucis. Nam dum ſponte illi ſe ſubjicit, omne onus tribulationis in fiduciam divinæ conſolationis convertit: & quantò magis caro per tribulationem atteritur, tantò ampliùs ſpiritus per internam conſolationem roboratur.

Et nonnunquam in tantum confortatur

ex affectu tribulationis & adverſitatis, ob amorem & conformitatem crucis Chriſti, ut ſine tribulatione & dolore eſſe nollet: quoniam tantò ſe fore acceptiorem Deo credit, quantò plura & graviora pro eo perferre poterit.

9. Non eſt illud hominis virtus, ſed gratia Chriſti: quæ tanta poteſt & agit in carne fragili, ut, quod naturaliter ſemper abhorret & fugit, hoc fervore ſpiritûs aggrediatur & perficiat.

Non eſt ſecundùm hominem crucem portare, crucem amare, corpus caſtigare & ſervituti ſubjicere, honores fugere, contumelias libenter ſuſtinere, ſe ipſum deſpicere, & deſpici optare, adverſa quæque cum damnis perpeti, & nihil proſperitatis in hoc mundo deſiderare.

Si ad te ipſum reſpicis, nihil hujus modi ex te poteris: ſed ſi in Domino confidis, dabitur tibi fortitudo de cœlo, & ſubjicietur ditioni tuæ mundus & caro. Sed nec inimicum diabolum timebis, ſi fueris fide armatus, & Jesu cruce ſignatus.

10. Pone ergo te, ſicut fidelis & bonus ſervus Chriſti, ad portandum viriliter crucem Domini tui, pro te ex amore crucifixi.

Præpara te ad toleranda multa adverſa & varia incommoda in hac miſera vita; quia ſic tecum erit, ubicumque fueris: & ſic reverâ invenies ubicumque latueris. Oportet ita eſſe: & non eſt aliud remedium evadendi a tribulatione malorum & dolore, quàm ut patiaris.

11. Calicem Domini affectanter bibe, ſi amicus ejus eſſe, & partem cum eo habere, deſideras. Conſolationes Deo committe: faciat ipſe cum talibus, ſicut ſibi magis placuerit.

Tu verò pone te ad ſuſtinendum tribulationes, & reputa eas maximas conſolationes: quia *non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*, promerendam; etiamſi ſolus omnes poſſes ſuſtinere.

Quando ad hoc veneris, quòd tribulatio tibi dulcis eſt, & ſapit pro Chriſto;

tunc bene tecum eſſe exiſtima: quia inveniſti paradiſum in terra.

12. Quàm diu verò pati tibi grave erit; & fugere quæres; tam diu malè habebis: & ſequetur te, quocumque fugeris, tribulatio. Si ponis te ad quod eſſe debes, videlicet ad patiendum & moriendum, fiet citò melius, & pacem invenies.

Etiamſi fueris cum Paulo raptus in tertium cœlum, non es propterea certus de nullo contrario ſuſtinendo. Ego, inquit Jesus, *oſtendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.* Pati ergo tibi remanet, ſi Jesum diligere, & perpetuò illi ſervire, placet.

13. Utinam dignus eſſes pro nomine Jesu aliquid pati! quàm magna gloria tibi remaneret! quanta exſultatio omnibus Sanctis Dei! quanta quoque ædificatio proximi! Nam patientiam omnes recommendant, quamvis pauci pati velint.

Meritò deberes libenter modicum pati pro Chriſto, cùm multi graviora patiantur pro mundo. Scias pro certo, quia morien-

tium te oportet ducere vitam : & quantò plus quiſque ſibi moritur, tantò magis Deo vivere incipit.

14. Nemo aptus eſt ad comprehendendum cœleſtia, niſi ſe ſubmiſerit ad portandum pro Chriſto adverſa. Nihil Deo acceptius nihil, tibi ſalubrius in mundo iſto, quàm libenter pati pro Chriſto.

Et ſi eligendum tibi eſſet, magis optare deberes pro Chriſto adverſa pati, quàm multis conſolationibus recreari : quia Chriſto ſimilior eſſes, & omnibus Sanctis ejus conformior.

Non enim ſtat meritum noſtrum, & profectus ſtatûs noſtri in multis ſuavitatibus & conſolationibus ; ſed potiùs in magnis gravitatibus & tribulationibus perferendis.

15. Si quid enim aliud melius & utilius ſaluti hominum, quàm pati, fuiſſet, Chriſtus utique verbo & exemplo oſtendiſſet. Nam & ſequentes ſe diſcipulos, omneſque eum ſequi cupientes, manifeſtè ad crucem portandam hortatur, & dicit : *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemet*

ipſum, *& tollat crucem ſuam*; *& ſequatur me.* Omnibus ergo perlectis & perſcrutatis, ſit iſta finalis concluſio, *Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.*

Explicit Liber ſecundus de Imitatione Chriſti.

Marillier Inv. *De Longueil Sculp.*

JESUS-CHRIST *chez* MARTHE *et* MARIE.

Luc. C. 10. v. 38. – 42.

DE
IMITATIONE
CHRISTI
LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

De interna Chriſti locutione ad animam fidelem.

INTERLOCUTORES,
DEUS, FIDELIS.

1. FIDELIS. *AUDIAM quid loquatur in me Dominus Deus.*

DEUS. Beata anima quæ Dominum in ſe loquentem audit, & de ejus ore ver-

bum conſolationis accipit ! Beatæ aures quæ venas divini ſuſurri ſuſcipiunt, & de mundi hujus ſuſurrationibus nihil advertunt !

Beatæ planè aures quæ non vocem foris ſonantem, ſed interiùs auſcultant Veritatem docentem ! Beati oculi qui exterioribus clauſi ſunt ; interioribus autem aperti ſunt & intenti !

Beati qui interna penetrant, & ad capienda arcana cœleſtia magis ac magis per quotidiana exercitia ſe ſtudent præparare, Beati qui Deo vacare geſtiunt, & ab omni impedimento ſeculi ſe excutiunt !

2. Fidelis. Animadverte hæc, ô anima mea, & claude ſenſualitatis tuæ oſtia; ut poſſis audire, quid loquatur in te Dominus Deus.

Deus. Hæc dicit dilectus tuus : *Salus tua ego ſum*, pax tua, & vita tua. Serva te apud me, & pacem invenies : dimitte omnia tranſitoria ; & quære æterna.

Quid ſunt omnia tranſitoria, niſi ſeductoria ? Et quid juvabunt te omnes crea-

turæ, ſi fueris a Creatore deſerta? Omnibus ergo abdicatis, Creatori tuo te redde placitam ac fidelem, ut veram valeas apprehendere beatitudinem.

CAPUT II.

Quòd Veritas intus loquitur ſine ſtrepitu verborum.

» 1. Fidelis. Loquere, Domine; quia
» audit ſervus tuus. Servus tuus ego ſum:
» da mihi intellectum, ut ſciam teſtimo-
» nia tua. Inclina cor meum in verba oris
» tui: fluat ut ros eloquium tuum.

Dicebant olim filii Iſrael ad Moyſen: *Loquere nobis tu, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur.* Non ſic, Domine, non ſic ego: ſed magis cum Samuele propheta humiliter ac deſideranter obſecro, *Loquere, Domine, quia audit ſervus tuus.* Non loquatur mihi Moyſes, aut aliquis ex prophetis: ſed potiùs tu loquere, Domine Deus, inſpira-

tor & illuminator omnium prophetarum; quia tu ſolus ſine eis potes me perfectè erudire; illi autem ſine te nihil proficient.

2. Poſſunt quidem verba ſonare; ſed ſpiritum non conferunt. Pulcherrimè dicunt; ſed, te tacente, cor non accendunt. Literas tradunt; ſed tu ſenſum aperis. Myſteria proferunt; ſed tu reſeras intellectum ſignatorum. Mandata edicunt; ſed tu juvas ad perficiendum.

Viam oſtendunt; ſed tu confortas ad ambulandum. Illi foris tantùm agunt; ſed tu corda inſtruis & illuminas. Illi exteriùs rigant; ſed tu fecunditatem donas. Illi clamant auribus; ſed tu auditui intelligentiam tribuis.

3. Non ergo loquatur mihi Moyſes; ſed tu, Domine Deus meus, æterna veritas: ne fortè moriar, & ſine fructu efficiar, ſi fuero tantùm foris admonitus, & intus non accenſus: nec ſit mihi ad judicium verbum auditum, & non factum; cognitum, & non amatum; creditum, & non ſervatum.

Loquere igitur *Domine, quia audit ſervus tuus : verba* enim *vitæ æternæ habes.* Loquere mihi, ad qualemcumque animæ meæ conſolationem, & ad totius vitæ meæ emendationem : ad tuam autem gloriam & perpetuum honorem.

4. Deus. Audi fili mi, verba mea, verba ſuaviſſima, omnem philoſophorum & ſapientium hujus mundi ſcientiam excedentia. *Verba mea ſpiritus & vita ſunt*, nec humano ſenſu penſanda. Non ſunt ad vanam complacentiam trahenda : ſed in ſilentio audienda, & cum omni humilitate & magno affectu ſuſcipienda.

Fidelis. Et dixi : *Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum, ut mitiges ei a diebus malis*, & non deſoletur in terra.

5. Deus. Ego, inquit Dominus, docui prophetas ab initio, & uſque nunc non ceſſo omnibus loqui : ſed multi ad vocem meam ſurdi ſunt & duri.

Plures mundum libentiùs audiunt, quàm Deum : faciliùs ſequuntur carnis ſuæ ap-

petitum, quàm Dei beneplacitum. Promittit mundus temporalia & parva, & ſervitur ei aviditate magnâ. Ego promitto ſumma & æterna, & torpeſcunt mortalium corda.

6. Quis tantâ curâ mihi in omnibus ſervit & obedit, ſicut mundo & dominis ejus ſervitur ? *Erubeſce*, *Sidon* : & ſi cauſam quæris, audi quare. Pro modica præbenda longa via curritur : & pro æterna vita, vix a multis pes ſemel e terra levatur.

Vile pretium quæritur : pro uno numiſmate interdum turpiter litigatur, & pro vana re & parva promiſſione, diu noctuque fatigari non timetur : ſed proh dolor ! pro bono incommutabili, pro præmio inæſtimabili, pro ſummo honore, & gloria interminabili, vel modicùm fatigari pigritatur.

7. Erubeſce ergo, ſerve piger & queruloſe, quòd illi paratiores inveniuntur ad perditionem, quàm tu ad vitam : gaudent illi ampliùs ad vanitatem, quàm tu ad veritatem.

Illi quidem a ſpe ſua nonnunquam fruſtrantur; ſed promiſſio mea neminem fallit, nec confidentem mihi dimittit inanem. Quod promiſi, dabo: quod dixi, implebo; ſi tamen uſque in finem fidelis in dilectione mea quis permanſerit. Ego remunerator ſum omnium bonorum, & fortis probator omnium devotorum.

8. Scribe verba mea in corde tuo, & ea pertracta diligenter: erunt enim tibi in tempore tentationis valde neceſſaria. Quod non intelligis cùm legis, cognoſces in die viſitationis.

Dupliciter ſoleo dilectos meos viſitare; tentatione ſcilicet & conſolatione. Et duas lectiones eis quotidie lego; unam, increpando eorum vitia; alteram, eos exhortando ad incrementa virtutum. *Qui audit verba mea, & ſpernit ea, habet qui judicet eum in noviſſimo die.*

CAPUT III.

Imploratâ devotionis gratiâ, docetur fidelis ambulare coram Deo in veritate & humilitate.

1. Fid. Domine Deus meus, omnia bona mea tu es. Et quis ego ſum, ut audeam ad te loqui! Ego ſum pauperrimus ſervulus tuus, & abjectus vermiculus, multò pauperior & contemtibilior, quàm ſcio & dicere audeo.

Memento tamen, Domine, quia nihil ſum, nihil habeo, nihilque valeo. Tu ſolus bonus, & juſtus, & ſanctus. Tu omnia potes, omnia præſtas, omnia imples; ſolum peccatorem inanem relinquens. Reminiſcere miſerationum tuarum, Domine, & imple cor meum gratiâ tuâ, qui non vis vacua eſſe opera tua.

2. Quomodo poſſum me tolerare in hac miſera vita! niſi me confortaverit mi-

ſericordia & gratia tua. Noli avertere faciem tuam a me : noli viſitationem tuam prolongare : noli conſolationem tuam abſtrahere, ne fiat anima mea, ſicut terra ſine aqua, tibi.

Domine, doce me facere voluntatem tuam : doce me coram te dignè & humiliter converſari ; quia ſapientia mea tu es, qui in veritate me cognoſcis, & cognoviſti ante quàm fieret mundus, & ante quàm natus eſſem in mundo.

3. Deus. Fili, ambula coram me in veritate ; & in ſimplicitate cordis tui quære me ſemper. Qui ambulat coram me in veritate, tutabitur ab incurſibus malis, & Veritas liberabit eum a ſeductionibus & detractionibus iniquorum. Si Veritas te liberaverit, verè liber eris, & non curabis vana hominum verba.

4. Fidelis. Domine, verum eſt ſicut dicis ; ita, quæſo, mecum fiat. Veritas tua me doceat : ipſa me cuſtodiat, & uſque ad ſalutarem finem me conducat. Ipſa me liberet ab omni affectione mala,

& inordinata dilectione ; & ambulabo tecum in magna cordis libertate.

5. Deus. Ego te docebo, ait Veritas, quæ recta ſunt & placita coram me. Cogita peccata tua cum diſplicentia magna & mœrore : & nunquam reputes te aliquid eſſe propter opera tua bona. Reverà peccator es, & multis paſſionibus obnoxius & implicatus.

Ex te ſemper ad nihilum tendis : citò laberis, citò vinceris; citò turbaris, citò diſſolveris. Non habes quicquam unde poſſis gloriari; ſed multa unde te debeas vilificare : quia multò infirmior es quàm vales comprehendere.

6. Nihil ergo tibi magnum videatur ex omnibus quæ agis, nihil grande, nihil pretioſum, nihil admirabile, nihil reputatione appareat dignum : quia nihil altum, nihil verè laudabile & deſiderabile, niſi quod æternum eſt.

Placeat tibi ſuper omnia Veritas : diſpliceat tibi ſuper omnia vilitas tua maxima. Nihil ſic timeas, nihil ſic vitupe-

res & fugias, ſicut vitia & peccata tua: quæ magis diſplicere tibi debent, quàm quælibet rerum damna.

Quidam coram me non ſincerè ambulant: ſed quadam curioſitate & arrogantia ducti, volunt ſecreta mea ſcire, & alta Dei intelligere, ſe & ſuam ſalutem negligentes. Hi ſæpe in magnas tentationes & peccata, propter ſuam ſuperbiam & curioſitatem, me eis adverſante, labuntur.

7. Time judicia Dei: expaveſce iram Omnipotentis. Noli autem diſcutere opera Altiſſimi; ſed tuas iniquitates perſcrutare. In quantis deliquiſti? & quàm multa bona neglexiſti? Quidam ſolùm portant ſuam devotionem in libris: quidam in imaginibus: quidam autem in ſignis exterioribus & figuris. Quidam habent me frequenter in ore, ſed modicùm in corde.

Sunt alii, qui intellectu illuminati, & affectu purgati, ad æterna ſemper anhelant, de terrenis graviter audiunt, neceſſitatibus Naturæ dolenter inſerviunt:

& hi ſentiunt, quid Spiritus loquatur in eis: quia docet eos terrena deſpicere, & amare cœleſtia; mundum negligere, & cœlum totâ die ac nocte deſiderare.

CAPUT IV.

De mirabili effectu divini amoris.

1. Fid. Benedico te, pater cœleſtis, pater Domini mei Jesu Christi; quia mei pauperis dignatus es recordari. O pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, gratias ago tibi; qui me indignum omni conſolatione quandoque tuâ recreas viſitatione.

Benedico te ſemper & glorifico cum unigenito Filio tuo, & Spiritu ſancto paracleto in ſecula ſeculorum. Eia, Domine Deus meus, amator ſancte meus, cùm tu veneris in cor meum, exſultabunt omnia interiora mea. Tu es gloria mea, & exſultatio cordis mei: tu es ſpes mea, & refugium meum in die tribulationis meæ.

2. Sed quia adhuc debilis ſum in amore, & imperfectus in virtute, ideo neceſſe habeo a te confortari & conſolari: propterea viſita me ſæpius, & inſtrue diſciplinis ſanctis tuis. Libera me a paſſionibus malis, & ſana cor meum ab omnibus affectionibus inordinatis & vitiis: ut intus ſanatus & bene purgatus, aptus efficiar ad amandum, fortis ad patiendum, ſtabilis ad perſeverandum.

3. Deus. Magna res eſt amor, magnum omnino bonum, quod ſolum leve facit omne oneroſum, & fert æqualiter omne inæquale. Nam onus ſine onere portat, & omne amarum dulce ac ſapidum efficit.

Amor Jesu nobilis ad magna operanda impellit, & ad deſideranda ſemper perfectiora excitat. Amor vult eſſe ſurſum, nec ullis infimis rebus retineri. Amor vult eſſe liber, & ab omni mundana affectione alienus, ne internus ejus impediatur affectus: ne per aliquod commodum temporale implicationes ſuſtineat, aut per incommodum ſuccumbat.

Nihil dulcius eſt amore : nihil fortius, nihil altius, nihil latius, nihil jucundius, nihil plenius, nihil melius in cœlo & in terra : quia amor ex Deo natus eſt; nec poteſt niſi in Deo ſuper omnia creata requieſcere.

4. Amans volat, currit & lætatur : liber eſt, & non tenetur : dat omnia pro omnibus, & habet omnia in omnibus : quia in uno ſummo bono ſuper omnia quieſcit, ex quo omne bonum fluit & procedit. Non reſpicit ad dona; ſed ad donantem ſe convertit ſuper omnia dona.

Amor modum ſæpe neſcit, ſed ſupra omnem modum ferveſcit. Amor onus non ſentit, labores non reputat : plus affectat quàm valet : de impoſſibilitate non cauſatur; quia cuncta ſe poſſe, & cuncta ſibi licere arbitratur.

Valet igitur ad omnia : & multa implet, & effectui mancipat, ubi non amans deficit & jacet. Amor vigilat, & dormiens non dormitat. Fatigatus non laſſatur : arctatus non coarctatur : territus non contur-

batur ; ſed , ſicut vivax flamma & ardens facula , ſurſum erupit , ſecuréque pertranſit.

5. Fidelis. Qui amat, novit quid hæc vox clamet. Magnus clamor in auribus Dei eſt ipſe ardens affectus animæ quæ dicit : Deus meus ! Amor meus ! Tu totus meus , & ego totus tuus. Dilata me in amore , ut diſcam interiore cordis ore deguſtare , quàm ſuave ſit amare , & in amore liquefieri & natare.

Trahar amore , vadens ſupra me præ nimio fervore & ſtupore. Cantem amoris canticum : ſequar te dilectum meum in altum : deficiat in laude tuâ anima mea , jubilans ex amore. Amem te plus quàm me : nec me niſi propter te , & omnes in te qui verè amant te , ſicut jubet lex amoris lucens ex te.

6. Deus. Eſt amor velox , ſincerus & pius ; jucundus & amœnus , fortis & patiens , fidelis & prudens , longanimis & virilis , & ſe ipſum nunquam quærens. Ubi enim aliquis ſe ipſum quærit , ibi ab amore cadit.

Eſt amor circumſpectus, humilis & rectus: non mollis, non levis, nec vanis intendens rebus: ſobrius, caſtus, ſtabilis, quietus, & in cunctis ſenſibus cuſtoditus.

Eſt amor ſubjectus & obediens prælatis, ſibi vilis & deſpectus, Deo devotus & gratificus: confidens & ſemper ſperans in Deo, etiam cùm ſibi non ſapit Deus: quia ſine dolore non vivitur in amore.

7. Qui non eſt paratus omnia pati, & ad voluntatem ſtare Dilecti, non meretur amator appellari. Oportet amantem omnia dura & amara propter Dilectum libenter amplecti, nec ob contraria accidentia ab eo deflectere.

CAPUT V.

De probatione veri amatoris.

1. Deus. Fili, non es adhuc fortis, & prudens amator.

Fidelis. Quare, Domine?

Deus. Quia propter modicam contrarietatem deficis a cœptis; & nimis avidè conſolationes quæris.

2. Fortis amator ſtat in tentationibus, nec callidis credit perſuaſionibus inimici. Sicut in proſperis ei placeo; ita nec in adverſis ei diſpliceo.

3. Prudens amator non tam donum amantis conſiderat, quàm dantis amorem. Affectum potiùs attendit, quàm ſenſum; & infra Dilectum omnia data ponit. Nobilis amator non quieſcit in dono, ſed in me ſuper omne donum.

Hìc in manuſcriptis deeſt folium ſaltem unum.

CAPUT VI.

Spernendas eſſe ſuggeſtiones diaboli, nec ob defectus deſperandum.

Deeſt capitis initium.

1. Deus. Non eſt ideo totum perditum, ſi quandoque de me vel de Sanctis meis minùs bene ſentis quàm velles. Affectus ille bonus & dulcis quem interdum percipis, effectus gratiæ præſentis eſt, & quidam prægustus patriæ cœleſtis: ſuper quo non nimiùm innitendum eſt, quia vadit & venit.

Certare autem adversùs malos animi motus, ſuggeſtioneſque ſpernere diaboli; inſigne eſt virtutis & magni meriti. Non ergo te conturbent alienæ phantaſiæ, de quacumque materia ingeſtæ.

2. Forte ſerva propoſitum, & intentionem rectam ad Deum. Nec eſt illuſio, ſi aliquando in exceſſus ſubitò raperis,

ris, & ſtatim ad ineptias ſolitas cordis reverteris. Illas enim invitè magis pateris quàm agis: & quàm diu tibi diſplicent, & iis reniteris, meritum eſt, non perditio.

Scito quòd antiquus inimicus omnino nititur impedire desiderium tuum in bono, & te ab omni devoto exercitio evacuare; a Sanctorum ſcilicet cultu, a pia passionis meæ memoria, a peccatorum utili recordatione, a proprii cordis cuſtodia, & a firmo proposito proficiendi in virtute.

3. Multas malas cogitationes ingerit, ut tædium tibi faciat & horrorem; ut te ab oratione revocet & ſacra lectione. Diſplicet ipsi humilis confessio: &, si poſſet, a communione ceſſare faceret. Non credas ei, neque cures illum; licet tibi deceptionis laqueos ſæpius tetenderit.

Ipsi imputa, cùm mala ingerit & immunda. Dicito illi: Vade, immunde ſpiritus: erubeſce miſer: valde immundus es tu, qui talia infers auribus meis. Diſcede a me, ſeductor pessime, non habebis in me partem ullam: ſed Jesus mecum

erit tanquam bellator fortis, & tu ſtabis confuſus. Malo potiùs mori, & omnem pœnam ſubire, quàm tibi conſentire.

Tace & obmuteſce : non audiam te ampliùs, licet mihi plures moliaris inferre moleſtias. *Dominus illuminatio mea & ſalus mea, quem timebo ? Dominus protector vitæ meæ, a quo trepidabo ? Si conſiſtant adversùm me caſtra, non timebit cor meum. Dominus adjutor meus, & redemptor meus.*

4. Certa, tanquam miles bonus : & si interdum ex fragilitate corruis, reſume vires fortiores prioribus, confidens de gratia mea ampliori. Et multùm præcave a vana complacentia & ſuperbia.

Propter hæc in errorem ducuntur multi : & in cæcitatem pæne incurabilem labuntur. Sit tibi in cautelam & in perpetuam humilitatem ruina hæc ſuperborum, de ſe ſtultè præſumentium.

CAPUT VII.

De occultanda gratia ſub humilitatis cuſtodia.

1. Deus. Fili, utilius eſt tibi & ſecurius devotionis gratiam abſcondere, nec in altum te efferre, nec multùm inde loqui, neque multùm ponderare; ſed magis temet ipſum deſpicere, & tanquam indigno datam timere.

Non eſt huic affectioni tenaciùs inhærendum, quæ citiùs poteſt mutari in contrariam. Cogita in gratia, quàm miſer & inops eſſe ſoleas sine gratia.

2. Nec eſt in eo tantùm vitæ ſpiritualis profectus, cùm conſolationis gratiam habueris: ſed cùm humiliter & abnegatè, patienterque tuleris ejus ſubtractionem, ita ut tunc ab orationis ſtudio non torpeas, nec reliqua opera tua, ex uſu facienda, omnino dilabi permittas: ſed sicut meliùs potueris & intellexeris, liben-

ter quod in te eſt, facias : nec propter ariditatem, ſeu anxietatem mentis quam ſentis, te totaliter negligas.

Multi enim ſunt, qui cùm eis non bene ſucceſſerit, ſtatim impatientes fiunt aut deſides. Non enim ſemper eſt in poteſtate hominis via ejus ; ſed Dei eſt dare & conſolari, quando vult, & quantum vult, & cui vult ; sicut ſibi placuerit, & non ampliùs.

3. Quidam incauti propter devotionis gratiam, ſe ipſos deſtruxerunt ; quia plus agere voluerunt quàm potuerunt, non penſantes ſuæ parvitatis menſuram ; ſed magis cordis affectum ſequentes, quàm rationis judicium. Et quia majora præſumſerunt, quàm Deo placitum fuit ; idcirco gratiam citò perdiderunt.

Facti ſunt inopes, & viles relicti, qui in cœlum poſuerunt nidum ſibi, ut humiliati & depauperati diſcant non alis ſuis volare, ſed ſub pennis meis ſperare. Qui adhuc novi ſunt & imperiti in via Domini, niſi conſilio diſcretorum ſe regant, faciliùs decipi poſſunt & eludi.

4. Quòd si ſuum ſenſum magis ſequi, quàm aliis exercitatis credere volunt, erit eis periculoſus exitus : si tamen retrahi a proprio conceptu valuerint. Raró sibi ipſis ſapientes ab aliis regi humiliter patiuntur.

Melius eſt modicum ſapere cum humilitate & parva intelligentia, quàm magni ſcientiarum theſauri cum vana complacentia. Melius eſt tibi minùs habere quàm multum, unde poſſes ſuperbire.

Non ſatis diſcretè agit, qui ſe totum lætitiæ tradit, oblivifcens priſtinæ inopiæ ſuæ, & caſti timoris Domini, qui timet gratiam oblatam amittere. Non etiam ſatis virtuosè ſapit, qui tempore adverſitatis & cujuſcumque gravitatis, nimis deſperatè ſe gerit ; & minùs fidenter de me, quàm oportet, recogitat ac ſentit.

5. Qui tempore pacis nimis ſecurus eſſe voluerit, ſæpe tempore belli nimis dejectus & formidoloſus reperietur. Si ſcires ſemper humilis & modicus in te per-

manere, necnon ſpiritum tuum bene moderari ac regere, non incideres tam citò in periculum & offenſam.

Conſilium hoc bonum eſt, ut fervoris ſpiritu concepto, mediteris quid futurum ſit, abſcedente lumine. Quod cùm contigerit, recogita denuò lucem poſſe reverti, quam ad cautelam tibi, mihi autem ad gloriam, ad tempus ſubtraxi.

6. Utilior eſt enim talis probatio, quàm ſi ſemper proſpera pro tua voluntate haberes. Nam merita non ſunt ex hoc æſtimanda, ſi quis plures viſiones aut conſolationes habeat, vel ſi peritus ſit in ſcripturis, aut in altiori ponatur gradu : ſed ſi verâ ſit humilitate fundatus, & divinâ caritate repletus ; ſi Dei honorem purè & integrè ſemper quærat ; ſi ſe ipſum nihil reputet, & in veritate deſpiciat, atque ab aliis etiam deſpici & humiliari magis gaudeat, quàm honorari.

7. Fidelis. *Loquar ad Dominum meum, cùm ſim pulvis & cinis.* Si me ampliùs reputavero, ecce tu ſtas contra me :

& dicunt teſtimonium verum iniquitates meæ, nec poſſum contradicere.

Si autem me vilificavero, & ad nihilum redegero, & ab omni propria reputatione vacuefecero, atque ſicut ſum pulveriſavero, erit mihi propitia gratia tua, & vicina cordi meo lux tua: & omnis æſtimatio, quantumcumque minima, in valle nihilitatis meæ ſubmergetur, & peribit in æternum.

Ibi oſtendis me mihi, quid ſum, quid fui, & quò veni: quia nihil ſum, & neſcivi. Si mihi ipſi relinquor, ecce ego nihil, & tota infirmitas: ſi autem ſubitò me reſpexeris, ſtatim fortis efficior, & novo repleor gaudio.

8. Et mirum valde eſt quòd ſic repentè ſublevor: & tam benignè a te amplector, qui proprio pondere ſemper ad ima feror. Facit hoc amor tuus gratis præveniens me, & in tam multis ſubveniens neceſſitatibus, a gravibus quoque cuſtodiens me periculis, & ab innumeris, ut verè dicam, eripiens malis.

Me ſi quidem malè amando perdidi : & te ſolum quærendo & purè amando, me & te pariter inveni : atque ex amore profundiùs ad nihilum me redegi. Quia tu, ô Dulciſſime, facis mecum ſupra meritum omne, & ſupra id quod audeo ſperare vel rogare.

9. Benedictus ſis, Deus meus : quia licet ego omnibus bonis ſim indignus, tua tamen nobilitas & infinita bonitas nunquam ceſſat benefacere, etiam ingratis & longè a te averſis. Converte nos ad te, ut ſimus grati, humiles & devoti : quia ſalus noſtra tu es, virtus & fortitudo noſtra.

CAPUT VIII.

Quòd omnia ad Deum, ſicut ad finem ultimum ſunt referenda; & quòd, ſpreto mundo, dulce eſt ſervire Deo.

1. DEUS. FILI, ego debeo eſſe finis tuus ſupremus & ultimus, ſi verè deſideras eſſe beatus. Ex hac intentione purificabitur affectus tuus, ſæpius ad ſe ipſum & ad creaturas malè incurvatus. Nam ſi in aliquo te ipſum quæris, ſtatim in te deficis, & areſcis.

Omnia ergo ad me refer principaliter, quia ego ſum qui omnia dedi. Sic ſingula conſidera, ſicut ex me, ſummo bono, manantia: & ideo ad me, tanquam ad ſuam originem, cuncta ſunt reducenda.

2. Ex me puſillus & magnus, pauper & dives, tanquam ex fonte vivo vivam aquam hauriunt: & qui mihi ſponte & li-

berè deſerviunt, gratiam pro gratia accipient. Qui autem extra me voluerit gloriari, non ſtabilietur in vero gaudio, neque in corde ſuo dilatabitur, ſed multipliciter impedietur & anguſtiabitur.

Nihil ergo tibi de bono adſcribere debes; nec alicui homini virtutem attribuere: ſed totum mihi da Deo tuo, sine quo nihil habet homo. Ego totum dedi: ego totum rehabere volo; & cum magna diſtrictione gratiarum actiones requiro.

3. Hæc eſt veritas, quâ fugatur gloriæ vanitas. Et si intraverit in te cœleſtis gratia, & vera caritas; tunc nec aliqua invidia, nec contractio cordis, nec privatus amor illud occupabit. Vincit enim omnia divina caritas, & dilatat omnes animæ vires. Si rectè ſapis, in me ſolo gaudebis; in me ſolo ſperabis: quia nemo bonus niſi ſolus Deus, qui eſt ſuper omnia laudandus, & in omnibus benedicendus.

4. Fidelis. Nunc iterum loquar Domino, & non ſilebo: dicam in auribus Dei mei, Domini mei, & Regis mei qui

eſt in excelſo. *O quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abſcondiſti timentibus te!* Sed quid es amantibus! quid toto corde tibi ſervientibus!

Verè ineffabilis eſt dulcedo contemplationis tuæ, quam largiris amantibus te. In hoc maximè oſtendiſti mihi dulcedinem caritatis tuæ; quia cùm non eſſem, feciſti me: & cùm errarem longè a te, reduxiſti me ut ſervirem tibi: & præcepiſti, ut diligam te.

5. O fons amoris perpetui! quid dicam de te? Quomodo potero tui oblivifci! qui mei dignatus es recordari, etiam poſt quàm contabui & perii. Feciſti ultra omnem ſpem, miſericordiam cum ſervo tuo, & ultra omne meritum, gratiam & amicitiam exhibuiſti.

Quid retribuam tibi pro gratia iſta? Non enim omnibus datum eſt, ut, omnibus abdicatis, ſeculo renuncient, & monaſticam vitam aſſumant. Non magnum eſt, ut tibi ſerviam, cui omnis creatura ſervire tenetur.

Non magnum mihi videri debet ſervire tibi : ſed potiùs hoc mihi magnum & admirandum apparet, quòd tam pauperem & indignum dignaris in ſervum recipere, & dilectis ſervis tuis adunare.

6. Ecce omnia tua ſunt quæ habeo, & unde tibi ſervio. Verumtamen, vice verſâ, tu mihi magis ſervis, quàm ego tibi. Ecce cœlum & terra, quæ in miniſterium hominis creaſti, præſtò ſunt, & faciunt quotidie quæcumque mandaſti.

Et hoc parum eſt : quinetiam angelos in miniſterium hominis creaſti & ordinaſti. Tranſcendit autem hæc omnia, quia tu ipſe ſervire homini dignatus es, & tu ei te ipſum daturum promiſiſti.

7. Quid dabo tibi pro omnibus iſtis millibus bonis ? Utinam poſſem tibi ſervire cunctis diebus vitæ meæ ! Utinam vel uno die dignum ſervitium tibi exhibere ſufficerem !

Verè tu es dignus omni ſervitio, omni honore, & laude æterna ! Verè Dominus meus es, & ego pauper ſervus tuus ; qui

totis viribus teneor tibi ſervire : nec unquam in laudibus tuis debeo faſtidire. Sic volo, ſic deſidero. Quicquid mihi deeſt, tu digneris mihi ſupplere.

8. Magnus honor, magna gloria tibi ſervire, & omnia propter te contemnere. Habebunt enim gratiam magnam, qui ſponte ſe ſubjecerint tuæ ſanctiſſimæ ſervituti.

Invenient ſuaviſſimam ſancti Spiritus conſolationem, qui pro amore tuo carnalem abjecerint delectationem. Conſequentur magnam cordis libertatem, qui arctam pro nomine tuo ingredientur viam, & omnem mundanam neglexerint curam.

9. O grata & jucunda Dei ſervitus! quâ homo efficitur veraciter liber & ſanctus. O ſacer ſtatus religioſi famulatus! qui hominem angelis reddit æqualem, Deo placitum, dæmonibus terribilem, & cunctis fidelibus commendabilem. O amplectendum & ſemper optandum ſervitium! quo ſummum promeretur bonum, & gaudium acquiritur ſine fine manſurum.

CAPUT IX.

Deſideria cordis examinanda ſunt & moderanda : de informatione patientiæ, & luctamine adverſùs concupiſcentias.

1. Deus. Fili, oportet te adhuc multa addiſcere quæ necdum bene didiciſti. Fidelis. Quæ ſunt hæc, Domine? Deus. Ut deſiderium tuum ponas totaliter ſecundùm beneplacitum meum, & tui ipſius amator non ſis, ſed meæ voluntatis cupidus æmulator.

Deſideria te ſæpe accendunt, & vehementer impellunt : ſed conſidera, an propter meum, an propter tuum commodum magis movearis. Si ego ſum in cauſa ; bene contentus eris, quomodocumque ordinavero. Si autem de proprio quæſitu aliquid latet, ecce hoc eſt quod te impedit & gravat.

2. Cave ergo, ne nimiùm innitaris ſuper deſiderio præconcepto, me non conſulto: ne fortè te poſtea pœniteat, & tibi diſpliceat id quod primò placuit, & quod quaſi pro meliore zelaſti. Non enim omnis affectio quæ videtur bona, ſtatim eſt ſequenda: ſed nec omnis contraria affectio ad primum eſt fugienda.

Expedit interdum refrenatione uti, etiam in bonis ſtudiis & deſideriis: ne, per importunitatem, mentis diſtractionem incurras: ne aliis per indiſciplinationem ſcandalùm generes; vel etiam per reſiſtentiam aliorum ſubitò turberis & corruas.

3. Interdum verò oportet violentiâ uti, & viriliter appetitui ſenſitivo contraire, nec advertere quid velit caro, aut quid non velit: ſed hoc magis ſatagere, ut ſubjecta ſit, etiam nolens, ſpiritui.

Et tam diu caſtigari ea debet, & cogi ſervituti ſubeſſe, donec parata ſit ad omnia; paucìſque contentari diſcat, ac ſimplicibus delectari, nec contra aliquod inconveniens muſſitare.

4. Fidelis. Domine Deus, ut video, patientia eſt mihi valdè neceſſaria. Multa enim in hac vita accidunt contraria: & qualitercumque ordinavero de pace mea, non poteſt eſſe ſine bello & dolore vita mea.

5. Deus. Ita eſt, fili. Sed non volo te talem quærere pacem, quæ tentationibus careat, aut contraria non ſentiat: ſed tunc etiam exiſtima te pacem inveniſſe, cùm fueris variis tribulationibus exercitatus, & in multis contrarietatibus probatus. Si dixeris te non poſſe multa pati, quo modo ſuſtinebis ignem purgatorii?

De duobus malis minus ſemper eſt eligendum. Ergo ut æterna futura ſupplicia poſſis evadere, mala præſentia ſtude pro Deo æquanimiter tolerare. An putas quòd homines ſeculi hujus nihil aut parum patiantur? Nec hoc invenies, etiamſi delicatiſſimos quoſque quæſieris.

6. Sed habent, inquis, multas delectationes; & ſequuntur proprias voluntates, ideoque parum ponderant ſuas tribulatio-

nes. Eſto, quòd ita ſit, ut habeant quicquid voluerint: ſed hoc quàm diu, putas, durabit?

Ecce, quemadmodum fumus, deficient abundantes in ſeculo: & nulla erit recordatio præteritorum gaudiorum: ſed &, dum adhuc ita vivunt, non ſine amaritudine, tædio ac timore, in eis quieſcunt.

Ex eadem namque re, unde delectationem concipiunt ſibi, inde doloris pœnam frequenter recipiunt. Et juſtè id illis fit: ut, quia inordinatè delectationes quærunt & ſequuntur, non ſine amaritudine ac confuſione eas expleant.

7. O quàm breves ſunt eæ omnes! quàm falſæ! quàm inordinatæ & turpes! verumtamen miſeri præ ebrietate ac mentis cæcitate illud non intelligunt: ſed velut bruta animalia, propter modicum corruptibilis vitæ delectamentum, mortem animæ incurrunt.

Tu ergo, *fili, poſt concupiſcentias tuas non eas; & a voluntate tua avertere. De-*

lectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.

8. Etenim si veraciter vis delectari, & abundantiùs a me conſolari, ecce in contemtu omnium mundanorum, & in abſciſſione omnium infimarum delectationum, erit benedictio tua, & copioſa tibi reddetur conſolatio. Et quantò magis te ab omni creaturarum conſolatione ſubtraxeris, tantò in me ſuaviores & potentiores conſolationes invenies.

9. Sed primò non ſine quadam triſtitia, labore & certamine ad has pertinges. Obſiſtet enim inolita conſuetudo; ſed meliori conſuetudine vincetur.

Remurmurabit caro; ſed fervore ſpiritûs refrenabitur. Inſtigabit te & exacerbabit ſerpens antiquus; ſed oratione fugabitur, inſuper & labore utili aditus ei magnus obſtruetur.

CAPUT X.

De obedientia humilis ſubditi, ad exemplum Jesu Christi, deque conſideratione judiciorum divinorum.

1. Christus. Fili, qui ſubtrahere ſe nititur ab obedientia, ipſe ſe ſubtrahere nititur a gratia. Et qui quærit habere privata, amittit communia. Qui non libenter & ſponte ſuo ſuperiori ſe ſubdit, ſignum eſt quòd caro ſua necdum ei perfectè obedit; ſed ſæpe recalcitrat & murmurat.

Diſce ergo ſuperiori tuo te celeriter ſubmittere, ſi carnem tuam optas ſubjugare. Citiùs namque vincitur inimicus, ſi interior homo non fuerit devaſtatus. Non eſt moleſtior & pejor hoſtis animæ, quàm corpus tuum non bene concordans ſpiritui.

2. Oportet enim omnino te verum tui ipſius contemtum aſſumere, ſi vis præva-

lere adversùs carnem & ſanguinem. Quia adhuc nimis inordinatè te diligis, ideo plenè te reſignare aliorum voluntati trepidas.

Sed quid magnum, ſi tu, qui pulvis es & nihil, propter Deum te ſubdis homini? quando ego Omnipotens & Altiſſimus, qui cuncta creavi ex nihilo, me homini propter te humiliter ſubjeci? Factus ſum omnium humillimus & infimus, ut tuam ſuperbiam mea humilitate vinceres.

3. Diſce obtemperare, pulvis: diſce te humiliare, terra & limus, & ſub omnium pedibus incurvare. Diſce voluntates tuas frangere, & ad omnem ſubjectionem te dare.

Exardeſce contra te, nec patiaris tumorem in te vivere: ſed te ita ſubjectum & parvulum exhibe, ut omnes ſuper te ambulare poſſint, & te ſicut lutum platearum conculcare.

4. Quid habes, homo inanis, conqueri? Quid, ſordide peccator, potes contradicere exprobrantibus tibi? qui toties

Deum offendiſti, & toties infernum meruiſti. Sed pepercit tibi oculus meus; quia pretioſa fuit anima tua in conſpectu meo; ut cognoſceres dilectionem meam; ut gratus ſemper beneficiis meis exſiſteres; ut ad veram ſubjectionem & humilitatem te jugiter dares, proximique de te contemtum patienter ferres.

5. Fidelis. Intonas ſuper me judicia tua, Domine: & timore ac tremore concutis omnia oſſa mea, & expaveſcit anima mea valde. Sto attonitus, cùm conſidero quia cœli mundi non ſunt in conſpectu tuo. Si in angelis reperiſti pravitatem, nec eis pepercisti; quid de me fiet?

Ceciderunt ſtellæ de cœlo, & ego pulvis quid præſumo? Quorum opera videbantur laudabilia, ii ceciderunt ad infima: & qui comedebant panem angelorum, eos vidi ſiliquis delectari porcorum.

6. Nulla eſt ergo ſanctitas, ſi manum tuam, Domine, retrahas. Nulla ſapientia prodeſt, ſi gubernare deſiſtas: nulla ju-

vat fortitudo, ſi conſervare deſinas. Nulla ſecura caſtitas, ſi eam non protegas: nulla prodeſt propria cuſtodia, ſi non adſit tua ſancta vigilantia.

Nam relicti mergimur & perimus: viſitati verò vivimus & erigimur. Inſtabiles quippe ſumus; ſed per te confirmamur: tepeſcimus; ſed per te accendimur. O! quàm humiliter & abjectè mihi de me ipſo ſentiendum eſt! quàm nihili pendendum, ſi quid boni habere videor!

7. O! quàm profundè me ſubmittere debeo ſub abyſſalibus judiciis tuis, Domine! ubi nihil aliud me eſſe invenio quàm nihil, & nihil. O pondus immenſum! ô pelagus intranſnatabile! ubi nihil aliud de me reperio, quàm in toto nihil.

Ubi eſt ergo latebra gloriæ? Ubi confidentia de virtute concepta? Abſorpta omnis eſt gloriatio vana in profunditate judiciorum tuorum ſuper me.

8. Quid eſt omnis caro in conſpectu tuo? Numquid gloriabitur lutum contra formantem ſe? Quo modo poteſt ille

erigi vaniloquio, cujus cor in veritate ſubjectum eſt Deo?

Non eum totus mundus erigeret, quem ſibi ſubjecit Veritas: nec omnium laudantium ore movebitur, qui totam ſpem ſuam in Deo firmavit. Nam & ipſi qui loquuntur, ecce omnes nihil ſunt, & deficient cum ſonitu verborum: *Veritas autem Domini manet in æternum.*

CAPUT XI.

Qualiter in omni re deſiderabili, homo debeat ſe divinæ voluntati conformare.

1. Deus. Fili, ſic dicas in omni re: Domine, ſi ſic placitum tibi ſit, fiat hoc in nomine tuo. Domine, ſi mihi expedire videris, & utile eſſe probaveris, tunc da mihi hoc uti ad honorem tuum: ſed ſi mihi nocivum eſſe cognoveris, nec animæ ſaluti prodeſſe, aufer a me tale deſiderium.

Non enim omne deſiderium à Spiritu ſancto eſt, etiamſi homini videatur bonum & rectum. Difficile eſt pro vero judicare, an Spiritus bonus, an alienus te impellat ad deſiderandum hoc vel illud: an etiam a proprio movearis ſpiritu. Multi in fine ſunt decepti, qui primò Spiritu bono videbantur inducti.

2. Igitur ſemper cum timore Dei, & cordis humilitate deſiderandum eſt & petendum, quicquid deſiderabile menti occurrit. Maximéque cum propria reſignatione mihi totum committendum eſt, atque dicendum:

Domine, tu ſcis qualiter melius eſt: fac hoc vel illud, ſicut volueris. Da quod vis, & quantùm vis, & quando vis. Fac mecum, ſicut ſcis mihi expedire, & ſicut tibi magis placuerit, & major honor tuus fuerit.

Pone me ubi vis, & liberè age mecum in omnibus. In manu tua ego ſum: gyra & reverſa me per circuitum. En ego ſervus tuus, paratus ad omnia: quoniam non deſidero

deſidero mihi vivere, ſed tibi: utinam dignè ac perfectè!

3. Fidelis. Concede mihi, benigniſſime Jesu, gratiam tuam: ut mecum ſit, & mecum laboret, mecumque uſque in finem perſeveret. Da mihi hoc ſemper deſiderare & velle, quod tibi magis acceptum eſt, & cariùs placet.

Tua voluntas mea ſit: & mea voluntas tuam ſemper ſequatur, & optimè ei concordet. Sit mihi unum velle & unum nolle tecum, nec aliud poſſe velle ac nolle, niſi quod tu vis aut non vis.

4. Da mihi omnibus mori quæ in mundo ſunt, & propter te amare contemni & neſciri in hoc ſeculo. Da mihi ſuper omnia deſiderata in te quieſcere, & cor meum in te pacificare.

Tu vera pax cordis, tu vera requies. Extra te dura ſunt omnia & inquieta. *In* hac *pace in idipſum*, hoc eſt, in te uno ſummo & æterno bono *dormiam & requieſcam.* Amen.

CAPUT XII.

Verum ſolatium in ſolo Deo quærendum eſt.

1. Fidelis. Quicquid deſiderare vel cogitare poſſum ad ſolatium meum, non hîc exſpecto, ſed in poſterum. Quod ſi omnia ſolatia mundi ſolus haberem, & omnibus deliciis frui poſſem; certum eſt quod ea diu durare non poſſent.

Unde non poteris, anima mea, plenè conſolari, nec perfectè recreari, niſi in Deo conſolatore pauperum, & ſuſceptore humilium. Exſpecta modicum, anima mea, exſpecta divinum promiſſum, & habebis abundantiam omnium bonorum in cœlo. Si nimis inordinatè appetis præſentia; perdes æterna & cœleſtia. Sint temporalia in uſu, æterna in deſiderio.

2. Non potes aliquo bono temporali ſatiari; quia ad hæc fruenda non es creata. Etiamſi omnia bona creata haberes, non

poſſes eſſe felix & beata : ſed in Deo qui cuncta creavit, tota beatitudo tua & felicitas conſiſtit.

Non qualis videtur & laudatur a ſtultis mundi amatoribus ; ſed qualem exſpectant boni Chriſti fideles, & prægustant interdum ſpirituales ac mundicordes, quorum converſatio in cœlis eſt.

3. Vanum eſt & breve omne humanum ſolatium. Beatum autem & verum ſolatium illud eſt, quod intus e Veritate percipitur. Devotus homo ubique fert ſecum conſolatorem ſuum Jesum, & dicit ad eum :

Adeſto mihi, Domine Jesu, in omni loco & tempore. Hæc mihi ſit conſolatio libenter velle carere omni humano ſolatio. Et ſi tua defuerit conſolatio, ſit mihi tua voluntas, & juſta probatio, pro ſummo ſolatio : *Non enim in perpetuum iraſcêris, neque in æternum comminaberis.*

4. Christus. Fili, ſine me tecum agere quod volo : ego ſcio, quid expediat tibi. Tu cogitas ut homo : tu ſentis in multis, ſicut humanus tibi ſuadet affectus.

5. Fidelis. Domine, verum eſt, quod dicis. Major eſt ſolicitudo tua pro me, quàm omnis cura quam ego poſſum gerere pro me. Nimis enim caſualiter ſtat, qui non projicit omnem ſolicitudinem ſuam in te.

Domine, dummodo voluntas mea recta & firma ad te permaneat, fac de me quicquid tibi placuerit; non enim poteſt eſſe niſi bonum, quicquid de me feceris. Si me vis eſſe in tenebris, ſis benedictus: & ſi me vis eſſe in luce, ſis iterum benedictus: & ſi me vis tribulari, æquè ſis ſemper benedictus.

6. Christus. Fili, oportet ſic te ſtare, ſi mecum vis ambulare. Ita promtus debes eſſe ad patiendum, ſicut ad gaudendum. Ita libenter debes eſſe inops & pauper, ſicut plenus & dives.

7. Fidelis. Domine, libenter patiar pro te, quicquid volueris venire ſuper me. Indifferenter volo de manu tua bonum & malum, dulce & amarum, lætum & triſte ſuſcipere, & pro omnibus mihi contin-

gentibus gratias agere. Cuſtodi me ab omni peccato, & non timebo mortem nec infernum : dummodo in æternum me non projicias, nec deleas me de libro vitæ, non mihi nocebit, quicquid tribulationis ſuper me venerit.

CAPUT XIII.

Quòd temporales miſeriæ, Chriſti exemplo, æquanimiter ſunt ferendæ.

1. Christus. Fili, ego deſcendi de cœlo pro ſalute tua : ſuſcepi tuas miſerias, non neceſſitate, ſed caritate trahente me ; ut patientiam diſceres, & temporales miſerias non indignanter ferres. Nam ab hora ortus mei uſque ad exitum in cruce, non defuit mihi tolerantia doloris.

Defectum rerum temporalium magnum habui : multas querimonias de me frequenter audivi : confuſiones & opprobria magna benignè ſuſtinui : pro beneficiis ingratitudinem recepi, pro miraculis blaſphemias, pro doctrina reprehenſiones.

2. Fidelis. Domine, quia tu fuiſti patiens in vita tua, in hoc maximè implendo præceptum Patris tui; dignum eſt ut ego miſerrimus peccator ſecundùm voluntatem tuam patienter me ſuſtineam, & donec ipſe volueris, onus corruptibilis vitæ pro ſalute mea portem.

Nam etſi oneroſa ſentitur præſens vita; facta eſt tamen jam per gratiam tuam longè mitior, atque per exempla tua & Sanctorum tuorum veſtigia infirmis tolerabilior & clarior: ſed & multò magis conſolatoria, quàm olim in lege veteri fuerat, cùm porta cœli clauſa perſiſteret; & obſcurior etiam via videbatur, quando tam pauci regnum cœlorum quærere curabant. Sed neque qui tunc juſti erant & ſalvandi, ante paſſionem tuam & ſacræ mortis debitum, cœleſte regnum poterant introire.

3. O! quantas tibi gratias referre teneor! quòd viam rectam & bonam dignatus es mihi, cunctiſque fidelibus ad æternum regnum tuum oſtendere. Nam vita

tua via noſtra eſt : & per ſanctam patientiam ambulamus ad te, qui es corona noſtra. Niſi tu nos præceſſiſſes & docuiſſes, quis ſequi curaret ?

Heu ! quam multi longè retroque manerent ! niſi tua præclara exempla inſpicerent. Et ſi adhuc tepeſcimus, auditis tot ſignis tuis & doctrinis ; quid fieret ? ſi tantum lumen ad ſequendum te non haberemus.

4. Christus. Quid eſt quod loqueris, Fili ? Ceſſa conqueri, conſideratâ meâ & meorum Sanctorum paſſione. Nondum uſque ad ſanguinem reſtitiſti. Parum eſt quod tu pateris, in comparatione eorum qui tam multa paſſi ſunt, tam fortiter tentati, tam graviter tribulati, tam multipliciter probati & exercitati.

Oportet igitur te aliorum graviora ad mentem reducere, ut leviùs feras tua minima. Et ſi tibi minima non videntur, vide ne & hoc tua faciat impatientia. Sive tamen parva, ſive magna ſint, ſtude cuncta patienter ferre.

5. Quantò meliùs te ad patiendum diſponis, tantò ſapientiùs agis, & amplius promereris: feres quoque leviùs, animo & uſu ad hoc non ſegniter paratus.

Nec dicas: Non valeo hæc ab homine tali pati, nec hujuſcemodi mihi patienda ſunt; grave enim damnum mihi intulit, & ea mihi improperavit quæ nunquam cogitaveram: ſed ab alio libenter patiar, ſicut patienda videro.

Inſipiens eſt talis cogitatio, quæ virtutem patientiæ non conſiderat, nec a quo coronanda erit: ſed magis perſonas & offenſas ſibi illatas perpendit.

6. Non eſt verus patiens qui non vult pati, niſi quantùm ſibi viſum fuerit, & a quo ſibi placuerit. Verus autem patiens non attendit a quo homine, utrum a prælato ſuo, an ab aliquo æquali aut inferiori; utrum a bono & ſancto viro, an a perverſo & indigno exerceatur: ſed indifferenter ab omni creatura, quantumcumque, & quotieſcumque ei aliquid adverſi acciderit, totum hoc gratanter de

manu Dei accipit, & ingens lucrum reputat: quia nihil apud Deum, quantumlibet parvum, pro Deo tamen paſſum, poterit ſine merito tranſire.

7. Eſto igitur expeditus ad pugnam, ſi vis habere victoriam. Sine certamine non poteris ad patientiæ coronam venire. Si pati non vis, recuſas coronari: ſi autem coronari deſideras, certa viriliter, ſuſtine patienter. Sine labore non tenditur ad requiem, nec ſine pugna pervenitur ad victoriam.

8. Fidelis. Fac mihi, Domine, poſſibile per gratiam, quod mihi impoſſibile videtur per naturam. Tu ſcis, quòd modicum poſſum pati, & quòd citò dejicior, levi exſurgente adverſitate. Efficiatur mihi quælibet exercitatio tribulationis & adverſitatis pro nomine tuo amabilis & optabilis. Nam pati & vexari pro te, valde ſalubre eſt animæ meæ.

CAPUT XIV.

De confeſſione propriæ infirmitatis, & hujus vitæ miſeriis, & quòd in Deo ſuper omnia bona requieſcendum eſt.

1. Fidelis. *Confitebor adversùm me injuſtitiam meam* : confitebor, Domine, infirmitatem meam. Sæpe parva res eſt quæ me dejicit & contriſtat. Propono me fortiter acturum : ſed cùm modica tentatio venit, magna mihi fit anguſtia.

Valde vilis quandoque res eſt, unde gravis tentatio provenit : & dum puto me aliquantulum tutum, cùm non ſentio, tunc invenio me nonnunquam pæne dejectum vel a levi flatu.

2. Vide ergo, Domine, humilitatem meam, & fragilitatem tibi undique notam. Miſerere mei, & eripe me de luto, ut non infigar, neque permaneam dejectus uſquequaque.

Hoc eſt, quod me frequenter reverberat, & coram te confundit: quòd tam labilis ſum, & tam infirmus ad reſiſtendum paſſionibus: quæ etſi non omnino ad conſenſionem trahunt; tamen mihi etiam moleſta & gravis eſt earum inſectatio, & tædet me valde ſic quotidie vivere in lite. Et hinc nota mihi ſit infirmitas mea, quia multò faciliùs irruunt abominandæ phantaſiæ, quàm diſcedunt.

3. Utinam, fortiſſime Deus Iſrael, zelator animarum fidelium, reſpicias ſervi tui laborem & dolorem, aſſiſtaſque illi in omnibus, ad quæcumque perrexerit! Robora me cœleſti fortitudine, ne vetus homo, miſera caro, ſpiritui necdum plenè ſubjecta, prævaleat dominari; adversùs quam certare oportebit, quam diu ſpirabitur in hac vita miſerrima.

Heu! qualis eſt hæc vita! ubi non deſunt tribulationes & miſeriæ, ubi plena laqueis & hoſtibus ſunt omnia. Nam una tentatione recedente, alia repentè ſuccedit: & adhuc priore pæne durante con-

fli&ctu, alii plures ſuperveniunt & inſperati.

4. Et quo modo poteſt amari vita tantas habens amaritudines, & tot ſubjecta calamitatibus & miſeriis! Quo modo etiam dicitur vita, tot generans mortes & peſtes! & tamen amatur, & delectari in ea a multis quæritur.

Reprehenditur frequenter mundus, quòd fallax ſit & vanus; nec tamen facilè relinquitur: quia concupiſcentiæ carnis nimis dominantur. Sic alia trahunt ad amandum mundum, alia ad contemnendum. Trahunt ad amorem mundi, deſiderium carnis, deſiderium oculorum, & ſuperbia vitæ; ſed pœnæ ac miſeriæ ea juſtè ſequentes, odium mundi pariunt & tædium.

5. Sed vincit, pro dolor! delectatio prava mentem mundo deditam, quæ eſſe ſub ſentibus delicias reputat; quia Dei ſuavitatem, & internam virtutis amœnitatem nec vidit, nec guſtavit.

Qui autem mundum perfectè contemnunt, & Deo vivere ſub ſancta diſciplina

ſtudent ; illi divinam dulcedinem veris mundi abrenunciatoribus promiſſam non ignorant : & quàm graviter mundus errat, & variè fallitur, clariùs vident.

6. Super omnia & in omnibus, requieſce, anima mea, in Domino ſemper : quia ipſe eſt Sanctorum omnium æterna requies.

Da mihi, dulciſſime & amantiſſime Jesu, in te ſuper omnem creaturam requieſcere, ſuper omnem ſalutem & pulchritudinem, ſuper omnem gloriam & honorem, ſuper omnem potentiam & dignitatem, ſuper omnem ſcientiam & ſubtilitatem, ſuper omnes divitias & artes :

Super omnem lætitiam & exſultationem, ſuper omnem famam & laudem, ſuper omnem ſuavitatem & conſolationem, ſuper omnem ſpem & promiſſionem, ſuper omne meritum & deſiderium, ſuper omnia dona & munera, quæ potes dare & infundere ; ſuper omne gaudium & jubilationem, quam poteſt mens humana capere ac ſentire :

Denique ſuper omnes angelos & archangelos, & ſuper omnem exercitum cœli ; ſuper omnia viſibilia & inviſibilia, & ſuper omne quod tu, Deus meus, non es : quia tu, Domine Deus meus, es ſuper omnia optimus.

Tu ſolus altiſſimus : tu ſolus potentiſſimus : tu ſolus ſufficientiſſimus & pleniſſimus : tu ſolus ſuaviſſimus & ſolatioſiſſimus : tu ſolus pulcherrimus & amabiliſſimus : tu ſolus nobiliſſimus & glorioſiſſimus ſuper omnia ; in quo cuncta bona ſimul perfectè ſunt, fuerunt & erunt.

Atque ideo minus eſt & inſufficiens, quicquid præter te ipſum mihi donas, aut de te ipſo revelas vel promittis, te non viſo, nec plenè adepto. Quando quidem non poteſt cor meum veraciter requieſcere, nec totaliter contentari, niſi in te requieſcat, & omnia dona omnemque creaturam tranſcendat.

CAPUT XV.

Quòd orationem humilem ſemper exaudit Deus.

1. Fidelis. O mi dulciſſime ſponſe, Jesu Christe! amator puriſſime! dominator univerſæ creaturæ! quis mihi det pennas veræ libertatis ad volandum & pauſandum in te?

O quando ad plenum dabitur mihi vacare, & videre quàm ſuavis es, Domine Deus meus? Quando ad plenum recolligam me in te? ut præ amore tuo non ſentiam me; ſed te ſolum ſuper omnem ſenſum & modum, in modo non omnibus noto?

Nunc autem frequenter gemo, & infelicitatem meam cum dolore porto: quia multa mala in hac valle miſeriarum occurrunt, quæ me ſæpius conturbant, contriſtant & obnubilant; ſæpius impediunt & diſtrahunt, alliciunt & implicant; ne liberum habeam acceſſum ad te, & ne

jucundis fruar amplexibus, præſtò ſemper beatis ſpiritibus. Moveat te ſuſpirium meum, & deſolatio multiplex in terra.

2. O Jesu, ſplendor æternæ gloriæ! ſolamen peregrinantis animæ! ante te eſt os meum ſine voce, & ſilentium meum loquitur tibi. Uſquequo tardat venire Dominus meus?

Veniat ad me pauperculum ſuum, & lætum faciat. Mittat manum ſuam, & me miſerum eripiat de omni anguſtia. Veni, veni: quia ſine te nulla erit quieta dies aut hora: quia tu lætitia mea; & ſine te vacua eſt menſa mea.

Miſer ſum, & quodam modo incarceratus, & compedibus gravatus, donec luce præſentiæ tuæ me reficias, ac libertate dones, vultumque mihi amicabilem demonſtres.

Quærant alii a te aliud quodcumque libuerit; mihi interim aliud nihil placet, nec placebit, niſi tu, Deus meus, ſpes mea, ſalus æterna mea. Non reticebo, nec deprecari ceſſabo, donec gratia tua revertatur, mihique tu intus loquaris.

3. Deus. Ecce adſum. Ecce ego ad te, quia invocaſti me. Lacrymæ tuæ & deſiderium animæ tuæ, humiliatio tua & contritio cordis tui, inclinaverunt me & adduxerunt ad te.

Fidelis. Et dixi: Domine, invocavi te, & deſideravi frui te, paratus omnia reſpuere propter te. Tu enim prior excitaſti me, ut quærerem te.

4. Sis ergo benedictus, Domine, qui feciſti hanc bonitatem cum ſervo tuo, ſecundùm multitudinem miſericordiæ tuæ. Quid habet ultra dicere, Domine, ſervus tuus coram te? niſi ut humiliet ſe valde ante te, memor ſemper propriæ iniquitatis & vilitatis.

Non enim eſt ſimilis tibi in cunctis mirabilibus cœli & terræ. Sunt opera tua bona valde, Domine; judicia vera: & providentiâ tuâ reguntur univerſa. Laus ergo tibi & gloria, ô Patris Sapientia. Te laudet & benedicat os meum, anima mea, & cuncta creata ſimul.

CAPUT XVI.

De recordatione beneficiorum Dei multiplicium.

1. Fidelis. *Aperi, Domine, cor meum in lege tua, & in præceptis tuis* doce me ambulare. Da mihi intelligere voluntatem tuam, & cum magna reverentia, ac diligenti conſideratione, beneficia tua, tam in generali quàm in ſpeciali, memorari: ut dignè tibi ex hinc valeam gratias referre.

Verùm ſcio & confiteor, ne pro minimo quidem puncto me poſſe debitas gratiarum actiones ac laudes perſolvere. Minor ego ſum omnibus bonis mihi præſtitis; & cùm tuam nobilitatem attendo, deficit præ magnitudine illius ſpiritus meus.

2. Omnia quæ in anima habemus & in corpore, quæcumque exteriùs vel interiùs, naturaliter vel ſupernaturaliter poſſidemus, tua ſunt beneficia, & te benefactorem pium ac bonum commendant, a quo bona cuncta accepimus.

Et ſi alius plura, alius pauciora accepit; omnia tamen tua ſunt, & ſine te ne minimum quidem haberi poteſt. Ille qui majora accepit, non poteſt merito ſuo gloriari, nec ſuper alios extolli, nec minori inſultare: quia ille major & melior, qui ſibi minùs adſcribit, & in regratiando humilior eſt atque devotior.

3. Et qui omnibus viliorem ſe exiſtimat, & indigniorem judicat, aptior eſt ad percipiendum majora. Qui autem pauciora accepit, contriſtari non debet, nec indignanter ferre, neque ditiori invidere; ſed te potiùs attendere, & tuam bonitatem maximè laudare; qui tam affluenter, tam gratis, tam libenter, ſine perſonarum acceptione, tua munera largiris.

Omnia ex te; & ideo in omnibus es laudandus. Tu quidem ſcis unicuique donare quod expedit: & cur iſte minùs, & ille ampliùs habeat, non noſtrum, ſed tuum eſt hoc diſcernere; apud quem definita ſunt ſingulorum merita.

4. Unde, Domine Deus, pro magno

etiam reputo beneficio, non multa habere, unde exteriùs & ſecundùm homines laus appareat & gloria : ita ut quis, conſideratâ paupertate & vilitate perſonæ ſuæ, non modò nullam gravitatem, aut triſtitiam vel dejectionem inde concipiat ; ſed potiùs conſolationem & hilaritatem magnam : quia tu, Deus, pauperes & humiles, atque huic mundo deſpectos, tibi elegiſti in familiares & domeſticos.

Teſtes ſunt ipſi apoſtoli tui, quos conſtituiſti principes ſuper omnem terram : fuerunt tamen ſine querela converſati in mundo, tam humiles & ſimplices, tam ſine omni malitia & dolo ; ut etiam contumelias pro nomine tuo pati gauderent ; & quæ mundus abhorret, ea ipſi amplecterentur affectu magno.

5. Nihil ergo amatorem tuum & cognitorem beneficiorum tuorum ita lætificare debet, ſicut voluntas tua in eo, & beneplacitum æternæ diſpoſitionis tuæ : de qua tantùm contentari debet & conſolari, ut ita libenter velit eſſe minimus, ſicut alius

optaret eſſe maximus ; & ita pacificus & contentus in noviſſimo loco, ſicut alius in primo ; atque ita libenter deſpicabilis & abjectus, nullius quoque nominis & famæ, ſicut alius ceteris honorabilior, & major in mundo.

Nam voluntas tua, & amor honoris tui omnia excedere debet, & plus eum conſolari, magiſque ei placere, quàm omnia beneficia ſibi data vel danda.

CAPUT XVII.

De quatuor magnam pacem importantibus.

1. Deus. Fili, nunc docebo te viam pacis & veræ libertatis.

Fidelis. Fac, Domine, quod dicis ; quia gratum mihi eſt hoc audire.

Deus. Stude, Fili, alterius potiùs facere voluntatem quàm tuam. Elige ſemper potiùs minùs quàm plus habere. Quære ſemper inferiorem locum, & omnibus

ſubeſſe. Opta ſemper & ora, ut voluntas Dei integre in te & de te fiat. Ecce talis homo ingreditur fines pacis & quietis.

2. Fidelis. Domine, ſermo tuus iſte brevis multum in ſe continet perfectionis: parvus eſt dictu; ſed plenus eſt ſenſu & uber in fructu. Nam ſi poſſet a me fideliter cuſtodiri, non deberet tam faciliter in me turbatio oriri.

Nam quoties me impacatum ſentio & gravatum, ab hac doctrina me receſſiſſe invenio. Sed tu, qui omnia potes, & animæ profectum ſemper diligis, adauge majorem gratiam, ut poſſim tuum complere ſermonem, & meam perficere ſalutem.

3. Domine Deus meus, ne elongeris a me. Deus meus, in auxilium meum reſpice; quoniam inſurrexerunt in me cogitationes vanæ, & timores magni affligentes animam meam. Quo modo pertranſibo illæſus? quo modo perfringam eos?

Deus. Ego ante te ibo, & glorioſos terræ humiliabo. Aperiam januam carceris, & arcana ſecretorum revelabo tibi.

4. Fidelis. Fac, Domine, ut loqueris; & fugiant a facie tua omnes iniquæ cogitationes. Hæc eſt ſpes mea unica & conſolatio, ad te in omni tribulatione confugere, tibi confidere, te ex intimo invocare, & patienter conſolationem tuam exſpectare.

5. Clarifica me, bone Jesu, claritate interni luminis, & educ de habitaculo cordis mei tenebras univerſas. Cohibe evagationes multas & malas, & elide tentationes vim facientes animæ meæ.

Pugna fortiter pro me, & expugna malas beſtias, concupiſcentias dico illecebroſas, ut fiat pax in virtute tua, & abundantia laudis tuæ reſonet in aula ſancta, hoc eſt, in conſcientia pura.

Impera ventis & tempeſtatibus: dic mari, Quieſce: dic aquiloni, Ne flaveris; & erit tranquillitas magna. *Emitte lucem tuam & veritatem tuam*, ut luceant ſuper terram: quia terra ſum inanis & vacua, donec illumines me.

CAPUT XVIII.

De evitatione curioſæ inquiſitionis ſuper alterius vita.

1. Fidelis. Effunde, Domine, gratiam tuam deſuper : perfunde cor meum rore cœleſti : miniſtra devotionis aquas ad irrigandam faciem terræ, ad producendum fructum bonum & optimum.

Eleva mentem preſſam mole peccatorum, & ad cœleſtia totum deſiderium meum ſuſpende ; ut, guſtatâ ſuavitate ſupernæ felicitatis, pigeat me de terrenis cogitare.

Rape me ad te, & eripe me ab omni creaturarum indurabili conſolatione : quia nulla res creata valet appetitum meum plenariè quietare & conſolari. Junge me tibi inſeparabili dilectionis vinculo : quoniam tu ſolus amanti ſufficis, & abſque te frivola & vana ſunt univerſa.

2. Deus. Fili, noli eſſe curioſus, nec vanas gerere ſolicitudines. Quid hoc vel illud ad te ? tu me ſequere. Quid enim ad te, utrùm ille ſit talis vel talis ? aut iſte ſic vel ſic agat, vel loquatur ? Tu non indiges reſpondere pro aliis ; ſed pro te ipſo rationem reddes. Quid ergo te implicas ?

3. Ecce ego omnes cognoſco : cuncta quæ ſub ſole fiunt, video. Et ſcio qualiter cum unoquoque ſit ; quid cogitet ; quid velit, & ad quem finem tendat ejus intentio. Mihi igitur committenda ſunt omnia : tu verò te ſerva in bona pace. Dimitte agitantem agitare, quantùm voluerit. Veniet ſuper eum, quicquid fecerit vel dixerit ; quia me fallere non poteſt.

4. Non tibi ſit curæ de magni nominis umbra, non de multorum familiaritate, nec de privata hominum dilectione. Iſta enim generant diſtractiones, & magnas in corde obſcuritates.

Libenter loquerer tibi verbum meum ; & abſcondita revelarem, ſi adventum

meum diligenter obſervares, & oſtium cordis mihi aperires. Eſto providus, & vigila in orationibus, & humilia te in omnibus.

CAPUT XIX.

In quibus firma pax cordis, & verus profectus conſiſtat.

1. Deus. Fili, *ego locutus ſum : Pacem relinquo vobis : pacem meam do vobis. Non quo modo mundus dat, ego do vobis.* Pacem omnes deſiderant; ſed quæ ad veram pacem pertinent, non omnes curant.

Pax mea cum humilibus & manſuetis corde. Pax tua erit in multa patientia. Si me audieris, & vocem meam ſecutus fueris, poteris multa pace frui.

2. Fidelis. Quid igitur faciam ?

Deus. In omni re attende tibi, quid facias, & quid dicas : & omnem intentionem tuam ad hoc dirige, ut mihi ſoli placeas, & extra me nihil cupias vel quæras.

Sed & de aliorum dictis vel factis nihil temere judices : nec cum rebus tibi non commiſſis te implices ; & poterit fieri, ut parum vel raró turberis. Nunquam autem ſentire aliquam turbationem, nec pati aliquam cordis vel corporis moleſtiam, non eſt præſentis temporis, ſed ſtatus æternæ quietis.

3. Non ergo exiſtimes, te veram pacem inveniſſe, ſi nullam ſenſeris gravitatem ; nec tunc totum eſſe bonum, ſi neminem pateris adverſarium : nec hoc eſſe perfectum, ſi cuncta fiunt ſecundùm cor tuum. Neque tunc aliquid magni te reputes, aut ſpecialiter dilectum exiſtimes, ſi in magna fueris devotione atque dulcedine : quia in iſtis non cognoſcitur verus amator virtutis, nec in iſtis conſiſtit profectus & perfectio hominis.

4. Fidelis. In quo ergo, Domine ?

Deus. In offerendo te ex toto corde tuo voluntati divinæ : non quærendo quæ tua ſunt, nec in parvo, nec in magno ; nec in tempore, nec in æternitate : ita ut

unâ & æquali facie, in gratiarum actione permaneas inter proſpera & contraria, omnia æquâ lance penſando.

5. Si fueris tam fortis & longanimis in ſpe, ut, ſubtracta omni interiori conſolatione, etiam ad ampliora ſuſtinenda cor tuum præparaveris, nec te juſtificaveris, nec ut ſanctum laudaveris, quaſi hæc tanta pati non deberes; ſed me in omnibus diſpoſitionibus meis juſtificaveris, & ſanctum laudaveris; tunc in vera & recta via pacis ambulabis, & ſpes indubitata erit, quòd rurſus in jubilo faciem meam ſis viſurus.

Quòd ſi ad plenum tui ipſius contemtum perveneris, ſcito quòd tunc abundantiâ pacis perfruêris, ſecundùm poſſibilitatem tui incolatus.

6. Fidelis. Domine, hoc opus eſt perfecti viri, nunquam ab intentione cœleſtium animum relaxare, & inter multas curas quaſi ſine cura tranſire, non more torpentis, ſed prærogativâ quâdam liberæ mentis, nulli creaturæ inordinatâ affectione adhærendo.

Obſecro te, piiſſime Deus meus, præſerva me a curis hujus vitæ, ne nimis implicer ; a multis neceſſitatibus corporis, ne voluptate capiar ; ab univerſis animæ obſtaculis, ne moleſtiis fractus dejiciar.

Non tantùm dico ab his rebus, quas toto affectu ambit vanitas mundana, ſed ab his quoque miſeriis, quæ animam ſervi tui, communi maledicto mortalitatis, pœnaliter gravant & retardant, ne in libertatem ſpiritûs, quoties libuerit, valeat introire.

7. O Deus meus, dulcedo ineffabilis ! verte mihi in amaritudinem, omnem conſolationem carnalem, ab æternorum amore me abſtrahentem, & ad ſe intuitu cujuſdam boni delectabilis præſentis vitæ malè allicientem.

Non me vincat, Deus meus, non me vincat caro & ſanguis : non me decipiat mundus & brevis gloria ejus : non me ſupplantet diabolus & aſtutia illius.

Da mihi fortitudinem reſiſtendi, pa-

tientiam tolerandi, conſtantiam perſeverandi. Da pro omnibus mundi conſolationibus ſuaviſſimam Spiritûs ſancti tui unctionem; & pro carnali amore, tui nominis infunde amorem.

8. Ecce cibus, potus, veſtis ac cetera utenſilia ad corporis ſuſtentationem pertinentia, ferventi ſpiritui ſunt oneroſa. Tribue talibus fomentis temperatè uti; non deſiderio nimio implicari.

Abjicere omnia non licet; quia natura ſuſtentanda eſt: requirere autem ſuperflua, & quæ magis delectant, lex ſancta prohibet: nam aliàs caro adversùs ſpiritum inſoleſceret. Inter hæc, quæſo, manus tua me regat & doceat; ne quid nimium fiat.

CAPUT XX.

Quòd privatus amor a ſummo bono maximè retardat.

1. Deus. Fili, oportet te dare totum pro toto, & nihil tui ipſius eſſe. Scito quòd amor tui ipſius magis nocet tibi, quàm aliqua res mundi. Nam ſecundùm amorem & affectum quem geris, quælibet res plus vel minus adhæret tibi.

Si fuerit amor tuus purus, ſimplex & bene ordinatus, erit ſine captivitate rerum. Noli concupiſcere, quod non licet habere. Noli habere, quod te poteſt impedire, & libertate interiori privare.

2. Mirum eſt quòd non ex toto fundo cordis te ipſum mihi committas, cum omnibus quæ deſiderare potes vel habere. Quare vano mœrore conſumeris? Cur ſuperfluis curis fatigaris? Sta ad beneplacitum meum, & nullum patieris detrimentum.

Si quæſieris hoc vel illud ; ſi volueris eſſe ibi vel ibi, propter commodum & proprium beneplacitum magis habendum, nunquam eris in quietudine, nec liber a ſolicitudine : quia in omni re reperietur aliquis defectus ; & in omni loco erit qui adverſetur.

3. Juvat igitur non quælibet res adepta, vel multiplicata exteriùs, ſed potiùs contemta & deciſa ex corde radicitus : quod non tantùm de cenſu æris & divitiarum intelligas ; ſed de honoris etiam ambitu, ac vanæ laudationis deſiderio : quæ omnia tranſeunt cum mundo.

Munit parum locus, ſi deeſt ſpiritus fervoris : nec diu ſtabit pax illa quæſita forinſecus, ſi non intus eſt verum fundamentum pacis ; hoc eſt, niſi ſteteris in me. Permutare te potes, ſed meliorare non potes. Nam occaſione ortâ & acceptâ, invenies quod fugiſti, & ampliùs ; quia adhuc intus eſt radix.

4. Fidelis. Confirma me, Deus, per gratiam ſancti Spiritûs. Da virtute

corroborari in interiorem hominem, & cor meum ab omni inutili ſolicitudine evacuare, nec variis deſideriis trahi cujuſcumque rei vilis aut pretioſæ : ſed omnia inſpicere ſicut tranſeuntia, & me pariter cum illis tranſiturum : quia nihil permánet ſub ſole, ubi *omnia vanitas & afflictio ſpiritûs.*

Deus. O quàm ſapiens eſt, qui iſta conſiderat !

5. Fidelis. Da mihi, Domine, cœleſtem ſapientiam, ut diſcam te ſuper omnia quærere & deſiderare, te ſuper omnia invenire, ſapere & diligere ; & cetera ſecundùm ordinem ſapientiæ tuæ, prout ſunt, intelligere.

CAPUT XXI.

De non curandis perverſis hominum judiciis & ſermonibus.

1. Fidelis. Da mihi, Domine, prudenter declinare blandientem, & patienter ferre adverſantem : quia hæc magna ſapientia eſt, non moveri omni vento verborum, nec aurem malè blandienti præbere Sirenæ : ſic enim via incepta pergitur ſecurè.

2. Deus. Fili, non ægrè feras, ſi aliqui de te malè ſenſerint, & dixerint quod non libenter audias. Tu deteriora de te ipſo ſentire debes, & neminem inferiorem te credere.

Si ambulas ad intra, non multùm curabis volantia verba. Eſt non parva prudentia ſilere in tempore malo, & introrſus ad me converti, nec humano judicio diſturbari.

3. Non ſit pax tua in ore hominum. Sive enim bene, ſive malè interpretati fuerint,

non ideo es alter homo. Ubi eſt vera pax & vera gloria ? Nonne in me ?

Qui non appetit hominibus placere, nec timet diſplicere ; is multâ perfruetur pace. Ex inordinato amore & vano timore, oritur omnis inquietudo cordis, & diſtractio ſenſuum.

CAPUT XXII.

Qualiter, inſtante tribulatione, Deus invocandus eſt, & de fiducia recuperandæ gratiæ.

1. Fidelis. Sit nomen tuum, Domine, benedictum in ſecula, qui voluiſti hanc tentationem & tribulationem venire ſuper me. Non poſſum eam effugere ; ſed neceſſe habeo ad te confugere, ut me adjuves, & eam in bonum mihi convertas. Domine, modò ſum in tribulatione, & non eſt cordi meo bene ; ſed multùm vexor a præſenti paſſione.

Et nunc, Pater dilecte, quid dicam ?

Deprehenſus ſum inter anguſtias : ſalvifica me ex hac hora. Sed propterea veni in hanc horam, ut tu clarificeris, cùm fuero valdè humiliatus, & per te liberatus.

Complaceat tibi, Domine, ut eruas me. Nam ego pauper quid agere poſſum? & quò ibo ſine te? Da patientiam, Domine, etiam hac vice.

2. Adjuva me, Deus meus, & non timebo, quantumcumque gravatus fuero. Et nunc inter hæc quid dicam? Domine, fiat voluntas tua. Ego bene merui tribulari & gravari : oportet utique ut ſuſtineam : & utinam patienter! donec tranſeat tempeſtas hæc, & meliùs fiat.

Potens eſt autem omnipotens manus tua etiam hanc tentationem a me auferre, & ejus impetum mitigare, ne penitùs ſuccumbam; quemadmodum & priùs mecum ſæpe egiſti, Deus meus, miſericordia mea. Et quantò mihi difficiliùs, tantò tibi facilior eſt hæc mutatio dexteræ Excelſi.

3. Christus. Fili, ego Dominus confortans in die tribulationis. Veni ad me, cùm tibi non fuerit bene. Hoc eſt, quòd maximè impedit conſolationem cœleſtem; quia tardiùs te convertis ad orationem.

Nam ante quàm me intentè roges, multa interim ſolatia quæris, & recreas te in externis: ideoque fit, ut parum omnia proſint, donec advertas, quia ego ſum qui eruo ſperantes in me; nec eſt extra me valens auxilium, neque utile conſilium, ſed neque durabile remedium.

Sed jam, reſumto ſpiritu, poſt tempeſtatem reconvaleſce in luce miſerationum mearum: quia prope ſum, dico ego Dominus, ut reſtaurem univerſa, non ſolùm integrè, ſed abundanter & cumulatè.

4. Nunquid mihi quicquam eſt difficile? aut ero ſimilis dicenti, & non facienti? Ubi eſt fides tua? ſta firmiter & perſeveranter. Eſto longanimis, & vir fortis: veniet tibi conſolatio in tempore ſuo.

Exſpecta me, exſpecta: veniam & curabo te. Tentatio eſt quæ te vexat;

& formido vana, quæ te exterret. Quid importat ſolicitudo de futuris contingentibus, niſi ut triſtitiam ſuper triſtitiam habeas ? Sufficit diei malitia ſua.

5. Vanum eſt & inutile de futuris conturbari vel gratulari; quæ fortè nunquam evenient. Sed humanum eſt hujuſmodi imaginationibus illudi : & parvi adhuc animi ſignum eſt tam leviter trahi a ſuggeſtione inimici.

Ipſe enim non curat, utrùm veris, an falſis illudat & decipiat, & utrùm præſentium amore, an futurorum formidine proſternat. Non ergo turbetur cor tuum, neque formidet. Crede in me, & in miſericordia mea habeto fiduciam.

Quando tu putas te elongatum a me, ſæpe ſum propinquior. Quando tu æſtimas totum perditum, tunc ſæpe magis merendi inſtat lucrum.

6. Non eſt totum perditum, quando res accidit in contrarium. Non debes judicare ſecundùm præſens ſentire : nec ſic gravitati alicui undecumque venienti

inhærere, & eam ſic accipere, tanquam omnis ſpes ſit ablata èmergendi.

Noli putare te derelictum ex toto; quamvis ad tempus tibi miſerim aliquam tribulationem; vel etiam ſubtraxerim conſolationem: ſic enim tranſitur ad regnum cœlorum. Et hoc ſine dubio magis expedit tibi & ceteris ſervis meis, ut exercitemini adverſis, quàm ſi cuncta ad libitum haberetis.

7. Ego novi cogitationes abſconditas: quia multùm expedit pro ſalute tua, ut interdum ſine ſapore relinquaris, ne fortè eleveris in bono ſucceſſu; & tibi ipſi placere velis in eo quod non es.

Quod dedi auferre poſſum, & reſtituere cùm mihi placuerit. Cùm dedero, meum eſt: cùm ſubtraxero, tuum non tuli; quia meum eſt omne datum bonum, & omne donum perfectum.

Si quando tibi miſero gravitatem, aut quamlibet contrarietatem, ne indigneris, neque concidat cor tuum: ego citò ſubvenire poſſum, & omne onus in gaudium

tranſmutare. Verumtamen juſtus ſum, & laudabilis multùm, cùm ſic facio tecum.

8. Si rectè ſapis, & in veritate aſpicis, nunquam debes propter adverſa tam dejectè contriſtari; ſed magis gaudere, & gratias agere: immò hoc unicum putare gaudium, quòd affligens te doloribus, non parco tibi.

Sicut dilexit me Pater, & ego diligo vos, dixi dilectis diſcipulis meis; quos utique miſi non ad gaudia temporalia, ſed ad magna certamina: non ad honores, ſed ad deſpectiones: non ad otium, ſed ad labores: non ad requiem, ſed ad afferendum fructum multum in patientia. Horum memento, Fili mi, verborum.

CAPUT XXIII.

De neglectu omnis creaturæ, ut creator poſſit inveniri.

1. Fidelis. Domine mi, adhuc bene indigeo majori gratiâ, ſi debeo illuc pervenire, ubi me nemo poterit, nec ulla creatura impedire. Nam quàm diu res aliqua me retinet, non poſſum liberè ad te volare.

Cupiebat liberè volare, qui dicebat; *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ? & volabo, & requieſcam.* Quid ſimplici oculo quietius? quid liberius nihil deſiderante in terris?

Oportet igitur omnem pertranſire creaturam, & ſe ipſum perfectè deſerere, ac in exceſſu mentis ſtare: & videre, te omnium conditorem cum creaturis nihil commune habere. Et niſi quis ab omnibus creaturis fuerit expeditus, non poterit liberè intendere divinis.

2. Deus. Fili, ideo tam pauci inveniuntur contemplativi, quia pauci ſciunt ſe a perituris creaturis ad plenum ſequeſtrare. Ad hoc magna requiritur gratia, quæ animam levat, & ſupra ſe ipſam rapiat: & niſi homo ſit in ſpiritu elevatus, & ab omnibus creaturis liberatus, ac Deo totus unitus, quicquid ſcit, quicquid etiam habet, non eſt magni ponderis.

Diu parvus erit, & in terra jacebit, qui aliquid magni æſtimat, niſi unum ſolum, unum immenſum & æternum bonum. Nam quicquid Deus non eſt, nihil eſt, & pro nihilo putari debet.

Eſt magna differentia inter ſapientiam illuminati & devoti viri, & ſcientiam literati & ſtudioſi clerici. Multò nobilior eſt illa doctrina, quæ de ſurſum ex divina influentia manat, quàm quæ laborioſè humano acquiritur ingenio.

3. Plures reperiuntur contemplationem deſiderare: ſed quæ ad eam requiruntur, non ſtudent exercere. Eſt & magnum impedimentum: quia in ſignis & in rebus

ſenſibilibus ſtatur, & parum de perfecta mortificatione habetur.

Fidelis. Neſcio quid eſt, & quo ſpiritu ducimur, & quid prætendimus nos, qui ſpiritales dici videmur: qui tantum laborem, & ampliorem ſolicitudinem pro tranſitoriis & vilibus rebus gerimus, & de interioribus noſtris vix raro, plenè recollectis ſenſibus, recogitamus.

4. Pro dolor! Statim poſt modicam recollectionem foras erumpimus, nec opera noſtra diſtrictâ examinatione trutinamus. Ubi jaceant affectus noſtri, non attendimus: & quàm impura ſint omnia noſtra, non deploramus.

Quippe enim omnis caro corruperat viam ſuam, ideo ſecutum eſt diluvium magnum. Cùm ergo interior affectus noſter corruptus ſit, neceſſe eſt, ut actio ſequens, index carentiæ interioris vigoris, corrumpatur.

5. Ex puro corde procedunt fructus bonæ vitæ. Quantum quis fecerit, quæritur: ſed ex quanta virtute agat, non tam ſtu-

dioſè penſatur. An ſit fortis, an dives, pulcher, habilis; an bonus ſcriptor, bonus cantor, bonus laborator, inveſtigatur.

Sed quàm pauper ſit ſpiritu, quàm patiens & mitis, quàm devotus & internus, a multis tacetur. Natura exteriora hominis reſpicit, gratia ad interiora ſe convertit: illa frequenter fallitur, iſta in Deo ſperat, & non decipitur.

CAPUT XXIV.

De abnegatione ſui, & abdicatione omnis cupiditatis.

1. Deus. Fili, non potes perfectè poſſidere libertatem, niſi totaliter abneges temet ipſum. Compediti ſunt omnes proprietarii, & ſui ipſorum amatores; cupidi, curioſi, gyrovagi, quærentes ſemper mollia, non quæ ſunt Jesu-Christi; ſed ſæpe hoc fingentes & componentes, quod non ſtabit: peribit enim totum, quod non eſt ex Deo.

Tene breve & conſummatum verbum: Dimitte omnia, & invenies omnia: relinque cupiditatem, & invenies requiem. Hoc mente pertracta, &, cùm impleveris, omnia intelliges.

2. Fidelis. Domine, hoc non eſt opus unius diei, nec ludus parvulorum: immo in hoc brevi verbo includitur omnis perfectio religioſorum.

3. Deus. Fili, non debes averti, nec ſtatim dejici, auditâ viâ perfectorum: ſed magis ad ſublimia provocari, & ſaltem ad hæc ex deſiderio ſuſpirare.

Utinam ſic tecum eſſet! & ad hoc perveniſſes, ut tui ipſius amator non eſſes! ſed ad nutum meum purè ſtares, & ejus, quem tibi præpoſui, patris: tunc mihi valde placeres, & tota vita tua in gaudio & pace tranſiret.

Habes adhuc multa ad relinquendum: quæ niſi mihi ex integro reſignaveris, non acquires quod poſtulas.

4. Suadebo tibi a me emere aurum ignitum, ut locuples fias, id eſt, ſapientiam

cœleſtem, omnia infima conculcantem: poſtpone terrenam ſapientiam, omnemque humanam prudentiam, & propriam complacentiam.

Dixi viliora tibi emenda pro pretioſis & altis in rebus humanis. Nam valde vilis & parva, ac pæne oblivioni tradita videtur vera ac cœleſtis ſapientia, non ſapiens alta de ſe, nec magnificari quærens in terra; quam multi ore tenus prædicant, ſed vitâ longè diſſentiunt: ipſa tamen eſt pretioſa margarita, a multis abſcondita.

CAPUT XXV.

De inſtabilitate cordis, & de intentione finali ad Deum habenda.

1. Deus. Fili, noli credere affectui tuo. Qui nunc eſt, citò mutabitur in alium. Quàm diu enim vixeris, mutabilitati ſubjectus eris, etiam nolens: ut modò lætus, modò triſtis; modò pacatus, modò turbatus; nunc devotus, nunc indevotus;

nunc ſtudioſus, nunc acedioſus; nunc gravis, nunc levis inveniaris.

Sed ſtat ſuper hæc mutabilia ſapiens & bene doctus in ſpiritu. Non attendit quid in ſe ſentiat, vel quâ parte flet ventus inſtabilitatis: ſed id unum ſtudet, ut tota intentio mentis ejus ad debitum & optimum proficiat finem. Nam ſic poterit unus & idem, inconcuſſuſque permanere, ſimplici intentionis oculo per tot varios eventus ad me imprætermiſsè directo.

2. Quantò autem purior fuerit intentionis oculus, tantò conſtantiùs inter diverſas itur procellas. Sed in multis caligat oculus puræ intentionis: reſpicit enim citò in aliquod delectabile quod occurrit.

Et ideo raró totus liber quis invenitur a nævo propriæ inquiſitionis. Sic Judæi olim venerant in Bethaniam ad Martham & Mariam; non propter Jeſum tantùm, ſed ut & Lazarum viderent. Mundandus eſt ergo intentionis oculus, ut ſit ſimplex & rectus; atque ultra omnia mundana & varia ad me dirigendus.

Hîc deeſſe aliquid videtur.

CAPUT XXVI.

Quòd amanti ſapit ſuper omnia Deus, & in omnibus; & quòd in eo ſolo eſt vera pax.

1. Fidelis. Ecce, Deus meus & omnia! Quid volo ampliùs? & quid felicius deſiderare poſſum? O ſapidum & dulce verbum! ſed amanti Deum, non mundum, nec ea quæ in mundo ſunt.

Deus meus & omnia! Intelligenti ſatis dictum eſt, & ſæpe repetere amanti jucundum eſt. Te ſiquidem præſente, jucunda ſunt omnia; te autem abſente, faſtidio ſunt cuncta. Tu facis cor tranquillum, & pacem magnam, lætitiamque feſtivam.

Tu facis bene ſentire de omnibus, & in omnibus te laudare: nec poteſt aliquid ſine te diu placere; ſed ſi debet gratum eſſe, & bene ſapere, oportet gratiam tuam adeſſe, & condimento tuæ ſapientiæ condiri.

2.

2. Cui tu ſapis, quid ei non rectè ſapiet? & cui tu non ſapis, quid ei ad jucunditatem eſſe poterit? Sed deficiunt in ſua ſapientia mundi ſapientes, & ii qui carnem ſapiunt: quia illic plurima vanitas, & hîc mors invenitur.

Qui autem te per contemtum mundanorum, & carnis mortificationem ſequuntur, verè ſapientes eſſe noſcuntur: quia de vanitate ad veritatem, de carne ad ſpiritum transferuntur. Iſtis ſapit Deus: & quicquid boni invenitur in creaturis, id totum referunt ad laudem ſui Conditoris.

Diſſimilis tamen, & multùm diſſimilis ſapor Creatoris & creaturæ eſt, æternitatis & temporis, lucis increatæ & lucis illuminatæ.

3. O lux perpetua, cuncta creata tranſcendens lumina! fulgura coruſcationem de ſublimi, penetrantem omnia lumina cordis mei: purifica, lætifica, clarifica & vivifica ſpiritum meum, cum ſuis potentiis ad inhærendum tibi jubiloſis exceſſibus.

O quando veniet hæc beata & deſiderabilis hora! ut tuâ me ſaties præſentiâ, & ſis omnia in omnibus. Quàm diu hoc datum non fuerit, nec plenum gaudium erit.

4. Adhuc (pro dolor!) vivit in me vetus homo: non eſt totus crucifixus: non eſt perfectè mortuus. Adhuc caro concupiſcit fortiter adversùs ſpiritum; bella movet inteſtina: nec regnum animæ patitur eſſe quietum.

Sed tu, qui domināris poteſtati maris, & motum fluctuum ejus mitigas, exſurge, adjuva me. Diſſipa gentes quæ bella volunt: contere eas in virtute tua. Oſtende, quæſo, magnalia tua, & glorificetur dextera tua: quia non eſt ſpes alia, nec refugium mihi, niſi in te, Domine, Deus meus.

5. Deus. Fili, nunquam ſecurus es in hac vita: ſed quoad vixeris, ſemper arma ſpiritualia tibi ſunt neceſſaria. Inter hoſtes verſaris ſemper: a dextris & a ſiniſtris impugnaris.

Si ergo non uteris undique ſcuto patientiæ, non eris diu ſine vulnere. Inſuper, ſi non ponis cor tuum fixè in me, cum vera voluntate cuncta patiendi propter me, non poteris ardorem iſtum ſuſtinere, nec ad palmam pertingere Beatorum.

Oportet te ergo viriliter omnia pertranſire, & potenti manu uti adversùs objecta. Nam vincenti datur manna; & torpenti relinquitur multa miſeria.

6. Si quæris in hac vita requiem, quomodò ad æternam pervenies? Non componas te ad multam requiem, ſed ad magnam patientiam. Quære veram pacem, non in terris, ſed in cœlis: non in hominibus, nec in ceteris creaturis, ſed in Deo ſolo.

Pro amore Dei debes omnia libenter ſubire; labores, dolores, tentationes, vexationes, anxietates, neceſſitates, infirmitates, injurias, oblocutiones, reprehenſiones, humiliationes, confuſiones, correctiones & deſpectiones.

Hæc juvant ad virtutem : hæc probant Chriſti tironem : hæc fabricant cœleſtem coronam. Ego reddam æternam mercedem pro brevi labore, & infinitam gloriam pro tranſitoria confuſione.

7. Putas tu quòd ſemper habebis pro tua voluntate conſolationes ſpirituales ? Sancti mei non habuerunt ſemper tales ; ſed multas gravitates, & tentationes varias, magnaſque deſolationes, quas patienter ſuſtinuerunt ; & in omnibus magis ſunt confiſi Deo quàm ſibi : ſcientes quia *Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam* promerendam.

Vis tu ſtatim habere, quod multi poſt multas lacrymas, & magnos labores vix obtinuerunt ? Exſpecta Dominum, viriliter age, & confortare : noli diffidere : noli deſiſtere ; ſed corpus & animam expone conſtanter pro gloria Dei. Ego reddam pleniſſimè : ego tecum ero in omni tribulatione.

CAPUT XXVII.

Contra vana hominum judicia.

1. Deus. Fili, jacta cor tuum firmiter in Domino; & humanum ne metuas judicium, ubi te conſcientia purum reddit & inſontem.

Bonum eſt & beatum talia pati: nec hoc erit grave humili corde, & Deo magis quàm ſibi confidenti. Multi multa loquuntur, & ideo parva fides eſt eis adhibenda. Sed & omnibus ſatisfacere non eſt poſſibile.

2. Etſi Paulus in Domino ſtuduit omnibus placere, & omnibus omnia factus eſt; tamen pro minimo duxit, quòd ab humano die judicatus fuerit. Egit ſatis pro aliorum ædificatione & ſalute, quantum in ſe erat, & poterat: ſed ne ab aliis aliquando judicaretur, vel deſpiceretur, prohibere non potuit.

Ideo totum Deo commiſit, qui totum

noverat : & patientiâ & humilitate, contra ora loquentium iniqua, aut etiam vana ac mendacia cogitantium, atque pro libitu ſuo quæque jactantium, ſe defendit. Reſpondit tamen interdum, ne infirmis ex ſua taciturnitate generaret ſcandalum.

3. Quis es tu, ut timeas a mortali homine judicari ? Hodie eſt, & cras non compâret. Deum time, & homines non expaveſces. Quid poteſt aliquis in te verbis aut injuriis ? Sibi potiùs nocet quàm tibi : nec poterit judicium Dei effugere, quicumque eſt ille.

Tu habe Deum præ oculis, & noli contendere verbis queruloſis. Quod ſi ad præſens videris ſuccumbere, & confuſionem pati quam non meruiſti; ne indigneris ex hoc, neque per impatientiam minuas coronam tuam. Sed ad me potiùs reſpice in cœlum, qui potens ſum eripere, & ab omni confuſione & injuria liberare, & unicuique reddere ſecundùm opera ſua.

CAPUT XXVIII.

De pura & integra reſignatione ſui ad obtinendam cordis libertatem.

1. Deus. Fili, relinque te, & invenies me. Sta ſine electione & proprietate, & ſemper lucraberis. Nam & adjicietur tibi amplior gratia, ſtatim ut temet reſignaveris, nec reſumſeris.

2. Fidelis. Domine, quoties me reſignabo? & in quibus me relinquam?

Deus. Semper, & in omni hora; ſicut in parvo, ſic & in magno: nihil excipio, ſed in omnibus te nudatum inveniri volo. Alioquin, quo modo poteris eſſe meus, & ego tuus? niſi fueris ab omni propria voluntate intus & foris ſpoliatus. Quantò celeriùs hoc ages, tantò meliùs habebis: & quantò pleniùs & ſinceriùs, tantò plus mihi placebis, & ampliùs lucraberis.

3. Quidam ſe reſignant, ſed cum aliqua exceptione; non enim Deo plenè confi-

dunt : ideo providere ſibi ſatagunt. Quidam etiam primò totum offerunt ; ſed poſtea, tentatione pulſante, ad propria redeunt : ideo in virtute minimè proficiunt.

Hi ad veram puri cordis libertatem, & jucundæ familiaritatis meæ gratiam non pertingent, niſi integrâ reſignatione, & quotidianâ ſui immolatione priùs factâ, ſine qua non ſtat, nec ſtabit unio fruitiva.

4. Dixi tibi ſæpiſſime, & nunc iterum dico : Relinque te ; reſigna te, & fruêris magnâ internâ pace. Da totum pro toto : nihil require, nihil repete : ſta purè & inhæſitanter in me, & habebis me. Eris liber in corde, & tenebræ non conculcabunt te.

Ad hoc conare : hoc ora : hoc deſidera, ut ab omni proprietate poſſis ſpoliari, & nudus nudum Jesum ſequi ; tibi mori, & mihi æternaliter vivere. Tunc deficient omnes vanæ phantaſiæ, conturbationes iniquæ, & curæ ſuperfluæ. Tunc etiam recedet immoderatus timor ; & inordinatus amor morietur.

CAPUT XXIX.

De bono regimine in externis, & recurſu ad Deum in periculis, & quòd nihil inconſultè agendum eſt.

1. Deus. Fili, ad iſtud diligenter tendere debes, ut in omni loco, actione ſeu occupatione externâ ſis interiùs liber, & tui ipſius potens; & ſint omnia ſub te, & non tu ſub eis: ut ſis dominus actionum tuarum & rector, non ſervus, nec emtitius; ſed magis exemtus veruſque Hebræus, in ſortem ac libertatem tranſiens filiorum Dei: qui ſtant ſuper præſentia, & ſpeculantur æterna:

Qui tranſitoria intuentur ſiniſtro oculo, & dextro cœleſtia: quos temporalia non trahunt ad inhærendum; ſed trahunt ipſi ea magis ad bene ſerviendum, prout ordinata ſunt a Deo, & inſtituta a ſummo opifice; qui nihil inordinatum reliquit in ſua creatura.

2. Si ſic in omni eventu ſtas, non in apparentia externa, nec oculo carnali luſtrans viſa vel audita; ſed mox in qualibet cauſa intras cum Moyſe in tabernaculum ad conſulendum Dominum, audies nonnunquam divinum reſponſum, & redibis inſtructus de multis præſentibus & futuris.

Semper enim Moyſes recurſum habuit ad tabernaculum pro dubiis & quæſtionibus ſolvendis; fugitque ad orationis adjutorium pro periculis & improbitatibus hominum ſublevandis. Sic & tu confugere debes in cordis tui ſecretarium, divinum intentiùs implorando ſuffragium.

Propterea namque Joſue & filii Iſraël a Gabaonitis leguntur decepti, quia os Domini non priùs interrogaverunt: ſed nimiùm creduli dulcibus ſermonibus, falsâ pietate deluſi ſunt.

CAPUT XXX.

Quòd homo non debet eſſe importunus in negotiis.

1. Deus. Fili, committe mihi ſemper cauſam tuam, & ego eam bene diſponam in tempore ſuo. Exſpecta ordinationem meam, & ſenties inde profectum.

Fidelis. Domine, ſatis libenter omnes res tibi committo; quia parum poteſt cogitatio mea proficere. Utinam non multùm adhærerem futuris eventibus: ſed ad beneplacitum tuum me incunctanter offerrem!

2. Deus. Fili mi, ſæpe homo rem aliquam agere cogitat, quam deſiderat: ſed cùm ad eam pervenerit, aliter ſentire incipit; quia affectiones circa idem non ſunt durabiles; ſed magis de uno ad aliud impellunt.

Non eſt igitur minimum, etiam in minimis, ſe relinquere. Verus profectus

hominis eſt abnegatio ſui ipſius : & homo abnegatus valdè liber eſt & ſecurus.

Sed antiquus hoſtis, omnibus bonis adverſans, a tentatione non ceſſat, & diu noctuque graves inſidias molitur, ſi fortè in laqueum deceptionis poſſit præcipitare incautum. *Vigilate ergo & orate*, dicit Dominus, *ut non intretis in tentationem.*

CAPUT XXXI.

Quòd homo nihil boni ex ſe habet, & in nullo gloriari poteſt.

1. Fidelis. *Domine, quid eſt homo quod memor es ejus ? aut filius hominis quia viſitas eum ?* Quid promeruit homo, ut dares illi gratiam tuam ? Domine, quid poſſum conqueri, ſi deſeris me ? aut quid juſtè obtendere poſſum, ſi quod peto, non feceris ?

Certè hoc in veritate cogitare poſſum & dicere : Domine, nihil ſum : nihil poſ-

ſum : nihil boni ex me habeo ; ſed in omnibus deficio, & ad nihil ſemper tendo : & niſi a te fuero adjutus, & interiùs confirmatus, totus efficior tepidus & diſſolutus.

2. Tu autem, Domine, ſemper idem ipſe es, & permanes in æternum : ſemper bonus, juſtus & ſanctus, bene, juſtè ac ſanctè agens omnia, & diſponens in ſapientia. Sed ego qui ad defectum magis pronus ſum, quàm ad profectum, non ſum ſemper in eodem ſtatu perdurans : quia ſemper tempora mutantur ſuper me. Verumtamen citò meliùs fit, cùm tibi placuerit, & manum porrexeris adjutricem : quia tu ſolus ſine humano ſuffragio potes auxiliari, & in tantum confirmare, ut vultus meus ampliùs in diverſa non mutetur ; ſed in te uno cor meum convertatur & quieſcat.

3. Unde ſi bene ſcirem omnem humanam conſolationem abjicere, ſive propter devotionem adipiſcendam, ſive propter neceſſitatem, quâ compellor te quærere,

quia non eſt homo qui me conſoletur; tunc meritò poſſem de gratia tua ſperare, & de dono novæ conſolationis exſultare.

Gratias tibi ago, unde totum venit, quotieſcumque mihi bene ſuccedit. Ego autem vanitas, & nihilum ante te, inconſtans homo & infirmus. Unde ergo poſſum gloriari? aut cur appeto reputari? Numquid non de nihilo? & hoc vaniſſimum eſt.

4. Verè inanis gloria, mala peſtis eſt, vanitaſque maxima; quia a vera retrahit gloriâ, & cœleſti ſpoliat gratiâ. Dum enim homo complacet ſibi, diſplicet tibi: dum inhiat laudibus humanis, privatur veris virtutibus.

Eſt autem vera gloria & exſultatio ſancta gloriari in te, & non in ſe; gaudere in nomine tuo, non in virtute propria; nec in aliqua creatura delectari, niſi propter te.

Laudetur igitur nomen tuum, non meum: magnificetur opus tuum, non meum: benedicatur nomen ſanctum tuum;

mihi autem nihil attribuatur de laudibus hominum. Tu gloria mea : tu exſultatio cordis mei : in te gloriabor & exſultabo totâ die : pro me autem nihil, niſi in infirmitatibus meis.

5. Quærant Judæi gloriam quæ ab invicem eſt ; ego hanc requiram quæ a ſolo Deo eſt. Omnis quidem gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana, æternæ gloriæ tuæ comparata, vanitas eſt & ſtultitia.

O veritas mea ! O miſericordia mea ! Deus meus ! Trinitas beata ! tibi ſoli laus, virtus, honor & gloria per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

CAPUT XXXII.

De contemtu omnis temporalis honoris, & humani ſolatii.

1. Deus. Fili, non tibi grave ſit, ſi videas alios honorari & elevari, te autem deſpici & humiliari. Erige cor tuum ad me in cœlum, & non contriſtabit te contemtus hominum in terra.

2. Fidelis. Domine, in cæcitate ſumus, & vanitate citò ſeducimur. Si rectè me inſpicio, nunquam mihi facta eſt injuria ab aliqua creatura: unde nec juſtè habeo conqueri adversùm te.

Quia autem frequenter & graviter peccavi tibi, meritò armatur contra me omnis creatura. Mihi igitur juſtè debetur confuſio & contemtus; tibi autem laus, honor & gloria.

Et niſi me ad hoc præparavero, ut velim libenter ab omni creatura deſpici & relinqui, atque pènitus nihil videri;

non poſſum interiùs pacificari & ſtabiliri, nec ſpiritualiter illuminari, neque tibi plenè uniri.

3. Deus. Fili, ſi ponis pacem tuam in aliqua perſona propter tuum convenire & ſentire, inſtabilis eris & impacatus: ſed ſi recurſum habes ad ſemper viventem & manentem Veritatem, non contriſtabit te amicus recedens, aut moriens.

In me debet amici dilectio ſtare, & propter me diligendus eſt, quiſquis tibi bonus viſus eſt, & multùm carus in hac vita. Sine me non valet, nec durabit amicitia; nec eſt vera & munda dilectio quam ego non copulo.

Ita mortuus debes eſſe talibus affectionibus dilectorum hominum, ut (quantùm ad te pertinet) ſine omni humano optes eſſe conſortio.

4. Tantò magis homo Deo appropinquat, quantò ab omni terreno ſolatio longiùs recedit. Tantò etiam altiùs aſcendit ad Deum, quantò profundiùs in ſe deſcendit, & plus ſibi ipſi vileſcit.

Qui autem aliquid boni ſibi attribuit, gratiam Dei in ſe venire impedit: quia gratia Spiritûs ſancti cor humile ſemper quærit.

5. Si ſcires te perfectè annihilare, atque ab omni humano & terreno amore evacuare, tunc deberem in te cum magna gratia emanare. Sed quando tu reſpicis ad creaturas, ſubtrahitur tibi aſpectus Creatoris.

Diſce igitur te in omnibus propter Creatorem vincere; & tunc ad divinam valebis cognitionem pertingere. Quantumcumque modicum ſit, ſi inordinatè diligitur & deſideratur, retardat a ſummo bono, & vitiat.

CAPUT XXXIII.

Contra vanam & ſecularem ſcientiam.

1. Deus. Fili, non moveant te pulchra & ſubtilia hominum dicta : non enim eſt regnum Dei in ſermone, ſed in virtute. Attende verba mea, quæ corda accendunt, & mentes illuminant; inducunt compunctionem, & veram ingerunt conſolationem.

Nunquam ad hoc legas verbum meum, ut doctior aut ſapientior poſſis videri ; ſed ut ſtudeas mortificationem vitiorum : quia hæc tibi ampliùs proderit, quàm notitia multarum difficilium quæſtionum. Cùm multa legeris & cognoveris, ad unum ſemper oportet te redire principium.

2. Ego ſum qui doceo hominem ſcientiam ; & clariorem intelligentiam parvulis tribuo, quàm ab homine poſſit doceri. Cui ego loquor, is citò ſapiens erit, & multùm in ſpiritu proficiet. Væ illis qui

multa curioſa ab hominibus inquirunt, & de via mihi ſerviendi parum curant.

Veniet tempus, quando apparebit magiſter magiſtrorum, Chriſtus, Dominus Angelorum, cunctorum auditurus lectiones; hoc eſt, ſingulorum examinaturus conſcientias: & tunc ſcrutabitur Hieruſalem in lucernis, & manifeſta erunt abſcondita tenebrarum, tacebuntque argumenta linguarum.

3. Ego ſum qui humilem in puncto elevo mentem, ita ut plures æternæ veritatis capiat rationes, quàm ſi quis decem annis ſtuduiſſet in ſcholis. Ego doceo ſine ſtrepitu verborum, ſine confuſione opinionum, ſine faſtu honoris, ſine impugnatione argumentorum.

Ego ſum qui doceo terrena deſpicere, præſentia faſtidire, cœleſtia quærere, æterna ſapere, honores fugere, ſcandala ſufferre, omnem ſpem in me ponere, & extra me nihil cupere, & me ſuper omnia ardenter amare. Nam quidam* amando me intimè, didicit divina, & loquebatur

* S. Antonius Patavinus.

mirabilia. Plus profecit in relinquendo omnia, quàm in ſtudendo ſubtilia.

4. Sed aliis loquor communia, aliis ſpecialia. Aliquibus in ſignis & figuris dulciter appareo; quibuſdam verò in multo lumine revelo myſteria.

Una vox librorum; ſed omnes non æquè informat: quia intus ſum doctor veritatis, cordis ſcrutator, cogitationum intellector, actionum promotor, diſtribuens ſingulis, ſicut dignum judico.

CAPUT XXXIV.

De non attrahendo ſibi res exteriores.

1. Deus. Fili, in multis oportet te eſſe inſcium, & æſtimare te tanquam mortuum ſuper terram, & cui totus mundus crucifixus eſt. Multa etiam oportet te ſurdâ aure tranſire, & quæ tua pacis ſunt, magis cogitare.

Utilius eſt oculos a rebus diſplicentibus avertere, & unicuique ſuum ſentire

relinquere, quàm contentioſis ſermonibus deſervire. Si bene ſteteris cum Deo, & ejus judicium aſpexeris, faciliùs te victum portabis.

Deſunt hîc quædam.

2. Fidelis. O Domine, quonam devenimus! Ecce damnum defletur temporale: pro modico quæſtu laboratur & curritur; & ſpirituale detrimentum in oblivionem tranſit, & vix ſerò recolitur. Quod parum vel nihil prodeſt, attenditur; & quod ſummè neceſſarium eſt, negligitur & præteritur: quia totus homo ad externa defluit, & niſi citò reſipiſcat, libens in exterioribus jacet.

Hîc deeſt folium ſaltem unum.

CAPUT XXXV.

Quòd omnibus non eſt credendum; & de facili lapſu verborum.

1. Fidelis. Da mihi *auxilium*, Domine, *de tribulatione; quia vana ſalus hominis.* Quàm ſæpe ibi non inveni fidem, ubi me habere putavi! Quoties etiam ibi reperi, ubi minùs præſumſi!

Vana ergo ſpes in hominibus: ſalus autem juſtorum in te, Deus. Benedictus ſis, Domine Deus, in omnibus quæ nobis accidunt. Infirmi ſumus, & inſtabiles: citò fallimur & permutamur.

2. Quis eſt homo, qui ita cautè & circumſpectè in omnibus ſe cuſtodire valet, ut aliquando in aliquam deceptionem vel perplexitatem non veniat? Sed qui in te, Domine, confidit, ac ſimplici te corde quærit, non tam facilè labitur.

Et ſi inciderit in aliquam tribulationem, quocumque modo etiam fuerit implicatus,

citiùs per te eruetur, aut a te conſolabitur, quia tu non deſeris in te ſperantes uſque in finem.

3. Rarus fidus amicus, in cunctis perſeverans amici preſſuris. Tu, Domine, tu ſolus es fideliſſimus in omnibus; & præter te non eſt alter talis. O! quàm bene ſapuit illa anima ſancta quæ dixit, *Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata!*

Si ita mecum foret, non tam facilè timor humanus me ſolicitaret; nec verborum jacula me moverent. Quis omnia prævidere, quis præcavere futura mala ſufficit? Si præviſa etiam ſæpe lædunt; quid improviſa niſi graviter feriunt?

4. Sed quare mihi miſero non meliùs providi? Quare etiam aliis tam facilè credidi? Sed homines ſumus: nec aliud quàm fragiles homines ſumus, etiamſi angeli a multis exiſtimamur & dicimur.

Cui credam, Domine? cui credam? niſi tibi, qui Veritas es quæ non fallit, nec falli poteſt. Omnis homo mendax, infirmus, inſtabilis, & labens maximè in verbis;

ita

ita ut ſtatim vix credi debeat, quod verum in facie videtur.

5. Quàm prudenter præmonuiſti cavendum ab hominibus! quia inimici hominis domeſtici ejus: nec credendum eſſe, ſi quis dixerit, Ecce hîc, aut ecce illic. Doctus ſum damno meo; & utinam ad cautelam majorem, & non ad inſipientiam mihi!

Cautus eſto, ait quidam: cautus eſto; ſerva apud te quod dico. Et dum ego ſileo, & abſconditum credo, nec ille ſilere poteſt, quod ſileri petiit: ſed ſtatim prodit me & ſe, & abit.

Ab hujuſmodi rabulis & incautis hominibus protege me, Domine; ne in manus eorum incidam, nec unquam talia committam. Verbum verum & ſtabile da in os meum, & linguam callidam longè fac a me. Nam quod nolo mihi fieri, id alteri ne faciam, omnimodè cavere debeo.

6. O! quàm bonum & pacificum eſt de aliis ſilere! nec indifferenter omnia credere; neque de facili ulteriùs effari: pau-

cis ſe ipſum revelare, te ſemper inſpectorem cordis quærere : nec omni vento verborum circumferri ; ſed omnia interna & externa, ſecundùm tuæ beneplacitum voluntatis, optare perfici.

7. Quàm tutum pro conſervatione cœleſtis gratiæ humanam fugere apparentiam ! nec appetere quæ foris admirationem præbent : ſed ea totâ ſedulitate ſectari, quæ vitæ emendationem dant & fervorem.

Quàm multis nocuit virtus ſcita, ac præproperè laudata ! Rurſum quàm ſæpe profuit gratia ſilentio ſervata in hac fragili vita, quæ tota tentatio fertur & militia !

CAPUT XXXVI.

De confidentia in Deo habenda; quando inſurgunt verborum jacula.

1. Deus. Fili, ſta firmiter, & ſpera in me. Quid enim ſunt verba, niſi verbera quæ per aërem volant, ſed lapidem non lædunt? Si reus es, cogita quòd te libenter velis emendare. Si nihil tibi conſcius es, penſa quòd velis pro Deo libenter hoc ſuſtinere. Parum ſatis eſt, ut vel verba interdum ſuſtineas, qui necdum fortia verbera tolerare vales.

2. Et quare tam parva tibi ad cor tranſeunt? niſi quia adhuc carnalis es, & homines magis quàm oportet, attendis. Nam quia deſpici metuis, idcirco reprehendi pro exceſſibus non vis; & excuſationum quæris umbracula. Sed inſpice te meliùs, & agnoſces quia vivit adhuc in te mundus, & vanus amor placendi hominibus.

Cùm etiam baſſari refugis & confundi

pro defectibus tuis, conſtat utique, quòd nec verè humilis es, nec verè mundo mortuus, nec mundus tibi crucifixus. Sed audi verba mea, & non curabis decem millia verba hominum.

3. Ecce, ſi cuncta contra te dicerentur, quæ ſingi malitioſiſſimè poſſent, quid tibi nocerent ? ſi ea omnino tranſire permitteres, nec pluris quàm feſtucam perpenderes. Numquid vel unum capillum tibi evellere poſſunt ?

Sed qui cor intus non habet, nec Deum præ oculis, faciliter verbo movetur vituperationis : qui autem in me confidit, nec proprio judicio ſtare appetit, abſque humano terrore erit. Ego enim ſum judex & cognitor omnium ſecretorum : ego ſcio qualiter res acta eſt : ego injuriantem novi, & ſuſtinentem.

4. A me exiit verbum iſtud : me permittente, hoc accidit, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Ego reum & innocentem judicabo : ſed occulto judicio utrumque antè probare volui.

Teſtimonium hominum ſæpe fallit : meum judicium verum eſt ; ſtabit, & non ſubvertetur. Latet plerumque, & paucis ad ſingula patet : nunquam tamen errat, nec errare poteſt ; etiamſi oculis inſipientium non rectum videatur.

5. Ad me ergo recurrendum eſt in omni judicio, nec proprio innitendum arbitrio. Juſtus enim non conturbatur, quicquid ei a Deo acciderit. Etiamſi injuſtè aliquid contra eum prolatum fuerit, non multùm curabit.

Sed nec vanè exſultabit, ſi per alios rationabiliter excuſatur. Penſat namque, quia ego ſum ſcrutans corda & renes ; qui non judico ſecundùm faciem & humanam apparentiam. Nam ſæpe in oculis meis reperitur culpabile, quod hominum judicio creditur laudabile.

6. Fidelis. Domine Deus, juſte judex, fortis & patiens, qui hominum noſti fragilitatem & pravitatem, eſto robur meum, & tota fiducia mea. Non enim mihi ſufficit conſcientia mea : tu noſti quod

ego non novi, & ideo in omni reprehenſione me humiliare debui, & manſuetè ſuſtinere.

Ignoſce ergo mihi propitius, quoties ſic non egi; & dona iterum gratiam amplioris ſufferentiæ. Melior eſt enim mihi tua copioſa miſericordia ad conſecutionem indulgentiæ, quàm mea opinata juſtitia pro defenſione latentis conſcientiæ.

Etſi nihil mihi conſcius ſum; tamen in hoc juſtificare me non poſſum; quia, remotâ miſericordiâ tuâ, non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens.

CAPUT XXXVII.

Quòd omnia gravia pro æterna vita toleranda ſunt.

1. Deus. Fili, non frangant te labores quos aſſumſiſti propter me, nec tribulationes te dejiciant uſquequaque: ſed mea promiſſio in omni eventu te roboret & conſoletur. Ego ſufficiens ſum ad red-

dendum ſupra omnem modum & menſuram.

Non hîc diu laborabis, nec ſemper gravaberis doloribus. Exſpecta paulisper, & videbis celerem finem malorum. Veniet una hora, quando ceſſabit omnis labor & tumultus. Modicum eſt & breve, omne quod tranſit cum tempore.

2. Age ergo quod agis : fideliter labora in vinea mea, ego ero merces tua. Scribe, lege, canta, geme, tace, ora, ſuſtine viriliter contraria. Digna eſt his omnibus, & majoribus prœliis vita æterna.

Veniet pax in die una, quæ nota eſt Domino : & erit non dies, neque nox hujus temporis ; ſed lux perpetua, claritas infinita, pax firma, & requies ſecura. Non dices tunc ; *Quis me liberabit de corpore mortis hujus ?* nec clamabis : *Hei mihi ! quia incolatus meus prolongatus eſt :* quoniam præcipitabitur mors, & ſalus erit indeficiens ; anxietas nulla, jucunditas beata, ſocietas dulcis & decora.

3. O ! ſi vidiſſes Sanctorum in cœlo

coronas perpetuas! quantâque nunc exſultant in gloria, qui huic mundo olim erant contemtibiles, & quaſi vitâ ipsâ indigni putabantur! profectò te ſtatim humiliares uſque ad terram, & affectares potiùs omnibus ſubeſſe, quàm uni præeſſe.

Nec hujus vitæ lætos dies concupiſceres, ſed magis pro Deo tribulari gauderes; & pro nihilo inter homines reputari, maximum lucrum duceres.

4. O! ſi tibi hæc ſaperent, & profundè ad cor tranſirent! quo modo auderes vel ſemel conqueri? Nonne pro vita æterna cuncta laborioſa ſunt toleranda? Num eſt parvum quid, lucrari aut perdere regnum Dei?

Leva igitur faciem tuam in cœlum. Ecce Ego, & omnes Sancti mei mecum, qui in hoc ſeculo magnum habuere certamen: modò gaudent, modò conſolantur, modò ſecuri ſunt, modò requieſcunt, & ſine fine mecum in regno Patris mei permanebunt.

CAPITIS XXXVII CONTINUATIO.

De die æternitatis, & hujus vitæ anguſtiis.

1. Fidelis. O Supernæ civitatis manſio beatiſſima! O dies æternitatis clariſſima, quam nox non obſcurat, ſed ſumma Veritas ſemper irradiat! Dies ſemper læta! ſemper ſecura! & nunquam ſtatum mutans in contraria!

O! utinam dies illa illuxiſſet, & cuncta hæc temporalia finem accepiſſent! Lucet quidem Sanctis perpetuâ claritate ſplendida; ſed non niſi a longe & per ſpeculum peregrinantibus in terra. Norunt cœli cives, quàm gaudioſa ſit illa: gemunt exſules filii Evæ, quòd amara & tædioſa ſit iſta.

2. Dies hujus temporis pauci ſunt & mali, pleni doloribus & anguſtiis; ubi homo multis peccatis inquinatur, multis

paſſionibus irretitur, multis timoribus ſtringitur, multis curis diſtenditur, multis curioſitatibus diſtrahitur, multis vanitatibus implicatur, multis erroribus circumfunditur, multis laboribus atteritur, tentationibus gravatur, deliciis enervatur, egeſtate cruciatur.

3. O! quando finis horum multorum laborum? quando liberabor a miſera ſervitute vitiorum? Quando memorabor, Domine, tui ſolius? quando ad plenum lætabor in te? Quando ero ſine ullo impedimento, & in vera libertate, ſine ullo gravamine mentis & corporis?

Quando erit pax ſolida? pax imperturbabilis & ſecura? pax intus & foris? pax ab omni parte firma? Jesu bone! quando ſtabo ad videndum te? quando contemplabor gloriam regni tui? quando eris mihi omnia in omnibus? O! quando ero tecum in regno tuo, quod præparaſti dilectis tuis ab æterno?

4. Relictus ſum pauper & exſul in terra hoſtili, ubi bella quotidiana, & infortu-

nia maxima. Conſolare exſilium meum: mitiga dolorem meum; quia ad te ſuſpirat omne deſiderium meum. Nam onus mihi totum eſt, quicquid mundus hîc offert ad ſolatium. Deſidero te intimè frui; ſed nequeo apprehendere.

Opto cœleſtibus inhærere; ſed deprimunt res temporales, & immortificatæ paſſiones. Mente omnibus rebus ſupereſſe volo; carni autem invitus ſubeſſe cogor. Sic ego infelix homo mecum pugno; & factus ſum mihimet ipſi gravis, dum ſpiritus ſurſum, & caro deorſum eſſe quærit.

5. O! quid intus patior! dum mente cœleſtia tracto, & mox carnalium cogitationum turba occurrit oranti. Deus meus! ne elongeris a me, neque declines in ira a ſervo tuo. Fulgura coruſcationem meam, & diſſipa eas: emitte ſagittas tuas, & conturbentur omnes phantaſiæ inimici.

Recollige ſenſus meos ad te: fac me obliviſci omnium mundanorum. Da citò abjicere & contemnere omnia phantaſ-

mata vitiorum. Succurre mihi, æterna Veritas, ut nulla me moveat vanitas. Adveni, cœleſtis ſuavitas, & fugiat a facie tua omnis impuritas.

6. Ignoſce quoque mihi, & miſericorditer indulge, quoties præter te aliud in oratione revolvo. Confiteor etenim verè, quòd valdè diſtractè me habere conſuevi. Nam ibi multoties non ſum, ubi corporaliter ſto aut ſedeo: ſed ibi magis ſum, quò cogitationibus feror.

Ibi ſum, ubi cogitatio mea eſt. Ibi eſt frequenter cogitatio mea, ubi eſt quod amo: hoc mihi citò occurrit, quod naturaliter delectat, aut ex uſu placet. Unde tu, Veritas, apertè dixiſti, *Ubi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum.*

7. Si cœlum diligo, libenter de cœleſtibus penſo. Si mundum amo, felicitatibus mundi congaudeo, & de adverſitatibus ejus triſtor. Si carnem diligo, quæ carnis ſunt ſæpiſſime imaginor. Si ſpiritum amo, de ſpiritualibus cogitare me delectat. Quæcumque enim diligo, de his libenter

loquor & audio, atque talium imagines ad domum mecum reporto.

Sed beatus ille homo! qui propter te, Domine, omnibus creaturis abeundi licentiam tribuit; qui naturæ vim facit, & concupiſcentias carnis fervore ſpiritûs crucifigit: ut, ſerenatâ conſcientiâ, puram tibi orationem offerat, dignuſque ſit angelicis choris intereſſe, omnibus terrenis foris & intus excluſis.

CAPUT XXXVIII.

De deſiderio æternæ vitæ, & quanta ſint bona certantibus promiſſa.

1. DEUS. FILI mi, cùm tibi deſiderium æternæ beatitudinis deſuper infundi ſentis, & de tabernaculo corporis exire concupiſcis, ut claritatem meam ſine viciſſitudinis umbra contemplari poſſis; dilata cor tuum, & omni deſiderio hanc ſanctam inſpirationem ſuſcipe.

Redde ampliſſimas ſupernæ bonitati

gratias, quæ tecum ſic dignanter agit, clementer viſitat, ardenter excitat, potenter ſublevat, ne proprio pondere ad terrena labaris.

Neque enim hoc cogitatu tuo, aut conatu accipis; ſed ſolâ dignatione ſupernæ gratiæ & divini reſpectûs: quatenus in virtutibus & majore humilitate proficias, & ad futura certamina te præpares, mihique toto cordis affectu adhærere, ac ferventi voluntate ſtudeas deſervire.

2. Fili, ſæpe ignis ardet, ſed ſine fumo flamma non aſcendit. Sic & aliquorum deſideria ad cœleſtia flagrant; & tamen ii a tentatione & carnali affectu liberi non ſunt.

Idcirco nec omnino purè pro honore Dei agunt, quod tam deſideranter ab eo petunt. Tale eſt etiam ſæpe tuum deſiderium, quod inſinuaſti eſſe tam importunum. Non enim hoc eſt purum & perfectum, quod propriâ commoditate eſt infectum.

3. Pete, non quod tibi eſt delectabile

& commodum, ſed quod mihi acceptabile eſt & honorificum: quia ſi rectè judicas, meam ordinationem tuo deſiderio, & omni deſiderato præferre debes, ac ſequi. Novi deſiderium tuum, & frequentes gemitus audivi. Jam velles eſſe in libertate gloriæ filiorum Dei: jam te delectat domus æterna, & cœleſtis patria gaudio plena.

Sed nondum venit hora iſta: ſed eſt adhuc aliud tempus, tempus belli videlicet, tempus laboris & probationis. Optas ſummo repleri bono; ſed non potes hoc aſſequi modò. Id Ego ſum: exſpecta me, donec veniat regnum Dei.

4. Probatus es adhuc in terra, & in multis exercitandus. Conſolatio tibi interdum dabitur: ſed copioſa ſatietas non concedetur. Confortare igitur, & eſto robuſtus tam in agendo, quàm in patiendo naturæ contraria. Oportet te novum induere hominem, & in alium virum mutari.

Oportet te ſæpe agere quod non vis: & quod vis, oportet te relinquere. Quod

aliis placet, proceſſum habebit: quod tibi placet, ultra non proficiet. Quod alii dicunt, audietur: quod tu dicis, pro nihilo computabitur. Petent alii, & accipient: tu petes, nec impetrabis.

5. Erunt alii magni in ore hominum; de te autem tacebitur. Aliis hoc vel illud committetur; tu autem ad nihil utilis judicaberis. Propter hoc Natura aliquando contriſtabitur, & magnum certamen ſuſtinebit: ſed magnum bonum inde conſequêris, ſi ſilens hæc portaveris. In his & ſimilibus multis probari ſolet fidelis Domini ſervus, qualiter ſe abnegare & in omnibus frangere quiverit.

Vix eſt aliquid in quo tantùm mori indiges, ſicut in videndo & patiendo, quæ voluntati tuæ adverſa ſunt; maximè autem quando diſconvenientia, & quæ minùs utilia tibi apparent, fieri jubentur. Et quia non audes reſiſtere altiori poteſtati ſub domino conſtitutus, ideò durum tibi videtur ad nutum alterius ambulare, & omne proprium ſentire omittere.

6. Sed penſa, Fili, horum laborum fructum, celerem finem, atque præmium nimis magnum; & non habebis inde gravamen, ſed fortiſſimum patientiæ tuæ ſolamen. Nam pro modica hac voluntate, quam nunc ſponte deſeris, habebis ſemper voluntatem tuam in cœlis.

Ibi quippe invenies omne quod voles, omne quod deſiderare potes. Ibi aderit tibi facultas omnis boni ſine timore amittendi. Ibi voluntas tua, una ſemper mecum, nihil cupiet extraneum vel privatum. Ibi nullus reſiſtet tibi: nemo de te conqueretur: nemo te impediet: nihil obviabit; ſed cuncta deſiderata ſimul erunt præſentia; totumque affectum tuum reficient, & adimplebunt uſque ad ſummum.

Ibi reddam gloriam pro contumelia perpeſſa, pallium laudis pro mœrore, pro loco noviſſimo ſedem regni in ſecula. Ibi apparebit fructus obedientiæ: gaudebit labor pœnitentiæ; & humilis ſubjectio coronabitur glorioſè.

7. Nunc ergo te inclina humiliter ſub

omnium manibus ; nec ſit tibi curæ quis hoc dixerit vel juſſerit ; ſed hoc magnopere curato, ut ſive prælatus, ſive minor, ſive æqualis, aliquid a te expoſcerit, vel juſſerit, pro bono totum accipias, & ſincerâ voluntate ſtudeas adimplere.

Quærat alius hoc, alius illud ; glorietur ille in illo, & iſte in iſto, laudeturque millies & millies : tu autem nec in iſto nec in illo, ſed in tui ipſius gaude contemtu, & in mei ſolius beneplacito & honore. Hoc optandum eſt tibi, ut ſive per vitam, ſive per mortem, Deus ſemper in te glorificetur.

CAPITIS XXXVIII CONTINUATIO.

Qualiter homo deſolatus debeat in manus Dei ſe offerre.

1. Fidelis. Domine Deus, ſancte Pater, ſis nunc & in æternum benedictus; quia ſicut vis, ſic factum eſt; & quod facis, bonum eſt. Lætetur in te ſervus tuus, non in ſe, nec in aliquo alio: quia tu ſolus lætitia vera, tu ſpes mea & corona mea: tu gaudium meum & honor meus, Domine.

Quid habet ſervus tuus, niſi quod a te accepit, etiam ſine merito ſuo? Tua ſunt omnia quæ dediſti, & quæ feciſti. Pauper ego ſum, & in laboribus a juventute mea; & contriſtatur anima mea, nonnunquam uſque ad lacrymas: quandoque etiam conturbatur in ſe ipsâ propter imminentes paſſiones.

2. Deſidero pacis gaudium : pacem filiorum tuorum flagito, qui in lumine conſolationis a te paſcuntur. Si das pacem, ſi gaudium ſanctum infundis ; erit anima ſervi tui plena modulatione, & devota in laude tua.

Sed ſi te ſubtraxeris, ſicut ſæpe ſoles, non poterit currere viam mandatorum tuorum ; ſed magis ad tundendum pectus genua ejus incurvabuntur : quia non eſt illi, ſicut heri & nudius tertius, quando ſplendebat lucerna tua ſuper caput ejus, & ſub umbra alarum tuarum protegebatur a tentationibus irruentibus.

3. Pater juſte & ſemper laudande, venit hora, ut probetur ſervus tuus. Pater amande, dignum eſt ut horâ hac patiatur pro te aliquid ſervus tuus.

Pater perpetuò venerande, venit hora quam ab æterno præſciebas affuturam, ut ad modicum tempus ſuccumbat foris ſervus tuus ; vivat verò ſemper apud te intus : paululum vilipendatur, humilietur, & deficiat coram hominibus ; paſſionibus

conteratur & languoribus, ut iterum tecum in aurora novæ lucis reſurgat, & in cœleſtibus clarificetur. Pater ſancte, tu ſic ordinaſti, & ſic voluiſti; & hoc factum eſt quod ipſe præcepiſti.

4. Hæc eſt enim gratia ad amicum tuum, pati & tribulari in mundo pro amore tuo, quotieſcumque, a quocumque, & quomodocumque id permiſeris fieri. Sine conſilio & providentia tua, ſicut & ſine cauſa nihil fit in terra.

Bonum mihi eſt, Domine, quia humiliaſti me, ut diſcam juſtificationes tuas, & omnes elationes cordis atque præſumtiones abjiciam. Utile mihi eſt quòd confuſio cooperuit faciem meam, ut ad te potiùs quàm ad homines ob conſolationem recurram.

Didici etiam ex hoc inſcrutabile judicium tuum expaveſcere, qui affligis juſtum cum impio, ſed non ſine æquitate & juſtitia.

5. Gratias ago tibi, quia non pepercisti malis meis; ſed attriviſti me verberibus

amaris, infligens dolores, & immittens anguſtias foris & intus.

Non eſt qui me conſoletur ex omnibus qui ſub cœlo ſunt, niſi tu, Domine Deus meus, cœleſtis medicus animarum, qui percutis & ſanas; deducis ad inferos, & reducis. Diſciplina tua ſuper me, & virga tua ipſa me docebit.

6. Ecce, Pater dilecte, in manibus tuis ego ſum, & ſub virga correctionis tuæ me inclino. Percute dorſum meum & collum meum, ut incurvem ad voluntatem tuam tortuoſitatem meam.

Fac me pium & humilem diſcipulum, ſicut bene facere conſueviſti, ut ambulem ad omnem nutum tuum. Tibi me & omnia mea ad corrigendum commendo: melius enim eſt hìc corripi, quàm in futuro.

Tu ſcis omnia & ſingula, & nihil te latet in humana conſcientia. Ante quàm fiant, tu noſti ventura: & non opus eſt tibi ut quis te doceat, aut admoneat de his quæ geruntur in terra. Tu ſcis, quid expediat ad profectum meum, & quantùm

conducat tribulatio ad rubiginem vitiorum meorum purgandam.

7. Fac mecum ſecundùm deſiderium & beneplacitum tuum ; & ne deſpicias peccaminoſam vitam meam, nulli meliùs nec clariùs quàm tibi ſoli notam. Da mihi, Domine, hoc ſcire quod ſciendum eſt, hoc amare quod amandum eſt, hoc laudare quod tibi ſummè placet, hoc reputare quod tibi pretioſum eſt, hoc vituperare quod oculis tuis ſordeſcit.

Non me ſinas ſecundùm viſionem oculorum exteriorum judicare, neque ſecundùm auditum aurium hominum imperitorum ſententiare ; ſed in judicio vero de viſibilibus & ſpiritualibus diſcernere, atque ſuper omnia voluntatem beneplaciti tui ſemper inquirere.

8. Falluntur ſæpe hominum ſenſus in judicando : falluntur & amatores ſeculi viſibilia tantummodo amando. Numquid eſt homo inde melior, quia reputatur ab homine major ?

Fallax fallacem, vanus vanum, cæcus

cæcum, infirmus infirmum decipit, dum exaltat : & veraciter magis confundit, dum inaniter laudat. Nam Quantum unuſquiſque eſt in oculis tuis, tantum eſt, et non amplius, ait humilis Franciſcus.

CAPUT XXXIX.

Quòd cùm deficitur a ſummis, debet homo humilibus operibus inſiſtere, ſeque exiſtimare dignum non conſolatione, ſed verberibus.

1. Deus. Fili, non vales ſemper in ferventiori deſiderio virtutum ſtare, nec in altiori gradu contemplationis conſiſtere : ſed neceſſe habes interdum ob originalem corruptelam ad inferiora deſcendere, & onus corruptibilis vitæ etiam invitè & cum tædio portare.

Quàm diu mortale corpus geres, tam diu tædium ſenties & gravamen cordis. Oportet

Oportet ergo ſæpe in carne de carnis onere gemere, eo quod non vales ſpiritualibus ſtudiis, & divinæ contemplationi indeſinenter inhærere.

2. Tunc expedit tibi ad humilia & exteriora opera confugere, & in bonis te actibus recreare; adventum meum & ſupernam viſitationem firmâ confidentiâ exſpectare, exſilium tuum & ariditatem mentis patienter ſufferre, donec iterum a me viſiteris, & ab omnibus anxietatibus libereris.

Non faciam te laborum oblivíſci, & internâ quiete perfrui. Expandam coram te prata Scripturarum, ut, dilatato corde, currere incipias viam mandatorum meorum; & dicas, *Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.*

3. Fidelis. Domine, non ſum dignus conſolatione tuâ, nec aliquâ ſpirituali viſitatione: & ideo juſtè mecum agis, quando me inopem & deſolatum relinquis. Si enim ad inſtar maris lacrymas fundere

poſſem, adhuc conſolatione tuâ dignus non eſſem.

Unde nihil aliud dignus ſum, quàm flagellari & puniri : quia graviter & ſæpe te offendi, & in multis valde deliqui. Ergo, verâ penſatâ ratione, nec minimâ dignus ſum conſolatione.

Sed tu, clemens & miſericors Deus, qui non vis perire opera tua, ad oſtendendum divitias bonitatis tuæ in vaſa miſericordiæ tuæ, etiam præter omne proprium meritum, dignaris conſolari ſervum tuum ſupra humanum modum. Tuæ enim conſolationes non ſunt ſicut humanæ conſolationes.

4. Quid egi, Domine, ut mihi conferres aliquam cœleſtem conſolationem? Ego nihil boni me egiſſe recolo; ſed ſemper ad vitia pronum, & ad emendationem pigrum fuiſſe. Verum eſt, & negare non poſſum : ſi aliter dicerem, tu ſtares contra me, & non eſſet qui me defenderet.

Quid merui pro peccatis meis, niſi infernum & ignem æternum? In veritate

confiteor, quoniam dignus ſum omni ludibrio & contemtu : nec decet me inter devotos tuos commemorari.

Et licet hoc ægre dicam ; tamen adverſùm me pro veritate peccata mea arguam, ut faciliùs miſericordiam tuam merear impetrare. Quid dicam reus & omni confuſione plenus ?

5. Non habeo os loquendi, niſi tantùm hoc verbum : Peccavi, Domine, peccavi : miſerere mei : ignoſce mihi. Sine me paululum, ut plangam dolorem meum, ante quàm vadam ad terram tenebroſam, & opertam mortis caligine.

Et quid a tam maximè reo & miſero peccatore requiris, niſi ut conteratur, & humiliet ſe pro deliċtis ſuis ? In vera contritione & cordis humiliatione naſcitur ſpes veniæ, reconciliatur perturbata conſcientia, recuperatur gratia perdita, tuetur homo a ventura ira, & occurrunt ſibi mutuò in oſculo ſanċto Deus & pœnitens anima.

6. Humilis peccatorum contritio acceptabile tibi eſt, Domine, ſacrificium,

longè ſuaviùs odorans in conſpectu tuo, quàm thuris incenſum. Hoc etiam eſt gratum unguentum, quod ſacris pedibus tuis infundi voluiſti, quia cor contritum & humiliatum nunquam deſpexiſti.

Ibi eſt locus refugii a facie iræ inimici. Ibi emendatur & abluitur, quicquid priùs malè factum eſt & inquinatum.

CAPUT XL.

Gratia Dei non datur terrena ſapientibus.

1. Deus. Fili, pretioſa eſt Gratia mea: non patitur ſe miſceri rebus extraneis, nec conſolationibus terrenis. Abjicere te ergo oportet omnia impedimenta Gratiæ, ſi optas ejus infuſionem ſuſcipere. Pete ſecretum tibi: ama ſolus habitare tecum: nullius require confabulationem; ſed magis ad Deum devotam effunde precem, ut compunctam habeas mentem, & puram conſcientiam.

Totum mundum nihili æſtima : Deo vacare omnibus antepone. Non enim potes mihi vacare, & in tranſitoriis pariter delectari. A notis & a caris amicis oportet te elongari, & ab omni temporali ſolatio mentem tenere privatam.

Sic obſecrat beatus apoſtolus Petrus, ut tanquam advenas & peregrinos in hoc mundo abſtineant ſe Chriſti fideles a carnalibus deſideriis, quæ militant adversùs animam.

2. O ! quanta fiducia erit morituro, quem nullius rei affectus detinet in mundo ! Sed ſic ſegregatum cor habere ab omnibus, æger necdum capit animus, nec animalis homo novit interni hominis libertatem.

Attamen ſi vult eſſe verè ſpiritualis, oportet eum renunciare tam remotis quàm propinquis, & a nemine magis cavere, quàm a ſe ipſo. Si temet ipſum perfectè vinceres, cetera faciliùs ſubjugares.

Perfecta namque victoria eſt de ſemet ipſo triumphare. Qui enim ſemet ipſum

ſic ſubjectum tenet, ut ſenſualitas rationi, & ratio in cunctis obediat mihi; hic verè victor eſt ſui, & dominus mundi.

3. Si ad hunc apicem ſcandere gliſcis, oportet te viriliter incipere, & ſecurim ad radicem ponere, ut evellas & deſtruas occultam & inordinatam inclinationem ad te ipſum, & ad omne privatum & mundiale bonum.

Ex hoc vitio, quòd homo ſemet ipſum nimis inordinatè diligit, pæne totum pendet, quicquid radicaliter vincendum eſt. Quo devicto & ſubacto malo, pax magna & tranquillitas erit continuò.

Sed quia pauci ſibi ipſis perfectè mori laborant, nec plenè extra ſe tendunt; propterea in ſe impacati remanent, nec ſupra ſe in ſpiritu elevari poſſunt.

Qui autem liberè mecum ambulare deſiderat, neceſſe ei eſt, ut omnes pravas & inordinatas affectiones ſuas mortificet; neque ulli creaturæ privato amore concupiſcenter inhæreat.

CAPUT XLI.

De diverſis motibus naturæ & gratiæ.

1. Deus. Fili, diligenter adverte motus Naturæ & Gratiæ, quia valde contrariè & ſubtiliter moventur; & vix niſi a ſpirituali & intimè illuminato homine diſcernuntur. Omnes quidem bonum appetunt, & aliquid boni in ſuis dictis & factis prætendunt: ideo ſub ſpecie boni multi falluntur.

2. Natura callida eſt: multos trahit, illaqueat & decipit, & ſe ſemper pro fine habet: ſed Gratia ſimpliciter ambulat, & ab omni ſpecie mali declinat: fallacias non prætendit, & omnia purè propter Deum agit, in quo & finaliter requieſcit.

3. Natura invita moritur: non vult premi, nec ſuperari, nec ſubeſſe, nec ſponte ſubjugari: Gratia verò ſtudet mortificationi propriæ, reſiſtit ſenſualitati, quærit ſubjici, appetit vinci, nec propriâ vult

libertate frui; ſed amat ſub diſciplina teneri.

Non alicui cupit dominari; ſed ſub Deo ſemper vivere, ſtare & eſſe: atque propter Deum omni humanæ creaturæ parata eſt humiliter inclinari.

4. Natura pro ſuo commodo laborat; & quid lucri ex alio ſibi proveniat, attendit: Gratia autem non quid ſibi utile & commodum ſit, ſed quid multis proficiat, magis conſiderat.

5. Natura libenter honorem & reverentiam accipit: Gratia verò omnem gloriam & honorem Deo fideliter attribuit.

6. Natura confuſionem timet & contemtum: Gratia autem gaudet pro nomine Jesu contumeliam pati.

7. Natura otium amat, & quietem corporalem: Gratia autem vacua eſſe non poteſt; ſed libenter amplectitur laborem.

8. Natura quærit pretioſa habere & pulchra, & abhorret vilia & groſſa: Gratia verò ſimplicibus delectatur & humilibus:

aſpera non aſpernatur; nec vetuſtis refugit indui pannis.

9. Natura reſpicit temporalia, gaudet ad lucra terrena, triſtatur de damno, irritatur levis injuriæ verbo: ſed Gratia attendit æterna; non inhæret temporalibus, in perditione rerum non turbatur; neque verbis durioribus acerbatur.

10. Natura peritura deſiderat: ſed Gratia theſaurum ſuum & gaudium in cœlo, ubi nihil perit, conſtituit.

11. Natura cupida eſt, & libentiùs accipit quàm donat; amat propria & privata: Gratia autem pia eſt & communis, vitat ſingularia, contentatur paucis, beatiùs judicat dare quàm accipere.

12. Natura inclinat ad creaturas, ad carnem propriam, ad vanitatem & diſcurſus: ſed Gratia trahit ad Deum & ad virtutes, renunciat creaturis, fugit mundum, odit carnis deſideria, reſtringit evagationes, erubeſcit in publico apparere.

13. Natura libenter aliquod ſolatium habet externum, in quo delectetur ad

ſenſum : ſed Gratia in ſolo Deo quærit conſolari, & in ſummo bono ſuper omnia deſiderabilia delectari.

14. Natura totum agit propter lucrum & commodum proprium, nihil gratis facere poteſt ; ſed aut æquale, aut meliùs, aut laudem, aut favorem pro benefactis conſequi ſperat ; & multùm ponderari ſua geſta & dona concupiſcit : Gratia verò nihil temporale quærit ; nec aliud præmium quàm Deum ſolum pro mercede poſtulat ; nec ampliùs de temporalibus neceſſariis deſiderat, niſi quantùm illa ſibi ad aſſecutionem æternorum valeant deſervire.

15. Natura gaudet de amicis multis & propinquis, gloriatur de nobili loco & ortu generis, arridet potentibus, blanditur divitibus, applaudit ſibi ſimilibus : Gratia autem & inimicos diligit ; nec de amicorum turba extollitur : nec locum, nec ortum natalium reputat, niſi virtus ibi major fuerit.

Favet magis pauperi quàm diviti,

compatitur plus innocenti quàm potenti: congaudet veraci, non fallaci: exhortatur ſemper bonos meliora chariſmata æmulari, & Filio Dei per virtutes aſſimilari.

16. Natura de defectu & moleſtia citò conqueritur: Gratia conſtanter fert inopiam.

17. Natura omnia ad ſe reflectit; pro ſe certat & arguit: Gratia autem ad Deum cuncta reducit, unde originaliter emanant: nihil boni ſibi aſcribit, nec de ſe arroganter præſumit. Non contendit, nec ſuam ſententiam aliis præfert; ſed in omni ſenſu & intellectu, æternæ ſapientiæ ac divino examini ſe ſubmittit.

18. Natura appetit ſcire ſecreta, & nova audire: vult exteriùs apparere, & multa per ſenſus experiri; deſiderat agnoſci & ea agere, unde laus & admiratio procedit: ſed Gratia non curat nova nec curioſa percipere; quia totum hoc de vetuſtate corruptionis eſt ortum, cùm nihil novum ac durabile ſit ſuper terram.

Docet itaque ſenſus reſtringere, vanam complacentiam & oſtentationem devitare, laudanda & miranda humiliter abſcondere, & de omni re & de omni ſcientia utilitatis fructum, atque Dei laudem & honorem quærere. Non vult ſe, nec ſua, prædicari; ſed Deum in donis ſuis optat benedici, qui cuncta ex mera caritate largitur.

19. Hæc Gratia ſupernaturale lumen eſt, & quoddam Dei ſpeciale donum. Propriè electorum eſt ſignaculum, & pignus ſalutis æternæ, quæ hominem de terrenis ad cæleſtia amanda ſuſtollit, & de carnali ſpiritualem efficit.

Quantò igitur ampliùs Natura premitur & vincitur, tantò major Gratia infunditur; & quotidie novis viſitationibus interior homo ſecundùm imaginem Dei reformatur.

CAPITIS XLI CONTINUATIO.

De corruptione naturæ, & efficacia gratiæ divinæ.

1. Fidelis. Domine Deus meus, qui me creaſti ad imaginem & ſimilitudinem tuam, concede mihi hanc gratiam, quàm oſtendiſti mihi tam magnam & neceſſariam ad ſalutem; ut vincam peſſimam naturam meam, me trahentem ad peccata & in perditionem.

Sentio enim in carne mea legem peccati contradicentem legi mentis meæ, & captivum me ducentem ad obediendum ſenſualitati in multis: nec poſſum reſiſtere paſſionibus ejus, niſi aſſiſtat tua ſanctiſſima gratia, cordi meo ardenter infuſa. Opus eſt gratiâ tuâ, & magnâ gratiâ, ut ea vincatur.

2. Natura ad malum ſemper prona eſt

ab adoleſcentia ſua. Nam, eâ per primum hominem Adam lapsâ, & vitiatâ per peccatum, in omnes homines pœna hujus maculæ deſcendit; ut ipſa natura, quæ bona & recta a te condita fuit, pro vitio jam & infirmitate corruptæ naturæ ponatur, eo quod motus ejus ſibi relictus ad malum & ad inferiora trahit.

Nam modica vis quæ remanſit, eſt tanquam ſcintilla quædam latens in cinere. Hæc eſt ipſa ratio naturalis, circumfuſa magnâ caligine, adhuc modicum habens boni & mali judicium, veri falſique diſtantiam; licet impotens ſit adimplere omne quod approbat; nec pleno jam lumine veritatis, nec ſanitate affectionum ſuarum potiatur.

3. Hinc eſt, Deus meus, quod condelector legi tuæ ſecundùm interiorem hominem, ſciens mandatum tuum eſſe bonum, juſtum & ſanctum: arguens etiam omne malum, & docens peccatum fugere.

Carne autem ſervio legi peccati, dum magis ſenſualitati obedio quàm rationi.

Hinc eſt, quòd velle bonum adjacet mihi; perficere autem non invenio. Hinc ſæpe multa bona propono: ſed quia gratia deeſt ad adjuvandum infirmitatem meam, ex levi reſiſtentia reſilio & deficio.

Hinc accidit, quòd viam perfectionis agnoſco; & qualiter agere debeam, ſatis clarè video: ſed propriæ corruptionis pondere preſſus, ad perfectiora non aſſurgo.

4. O! quàm maximè eſt mihi neceſſaria, Domine, gratia tua ad inchoandum bonum, ad proficiendum, & ad perficiendum! Nam ſine ea nihil poſſum facere: omnia autem poſſum in te, confortante me gratiâ.

O verè cœleſtis gratia! ſine qua nulla ſunt propria merita, nulla quoque dona naturæ ponderanda. Nihil artes, nihil ſcientiæ, nihil divitiæ, nihil pulchritudo, nihil fortitudo, nihil ingenium, nihil eloquentia valent apud te, Domine, ſine gratia.

Nam dona naturæ bonis & malis ſunt communia; electorum autem proprium

donum eſt gratia ſive dilectio : quâ qui ſunt inſigniti, ii digni habentur vitâ æternâ. Tantùm eminet hæc gratia, ut nec donum prophetiæ, nec ſignorum operatio, nec quantumlibet alta ſpeculatio aliquid æſtimentur ſine ea. Sed neque fides, neque ſpes, neque aliæ virtutes tibi acceptæ ſunt ſine caritate & gratia.

5. O beatiſſima gratia ! quæ pauperem ſpiritu virtutibus divitem facis, & divitem multis bonis humilem corde reddis : veni, deſcende in me : reple me mane conſolatione tuâ, ne deficiat præ laſſitudine & ariditate mentis anima mea.

Obſecro, Domine, ut inveniam gratiam in oculis tuis. Sufficit enim mihi gratia tua, ceteris non obtentis, quæ deſiderat natura. Si fuero tentatus & vexatus tribulationibus multis, non timebo mala, dum mecum fuerit gratia tua.

6. Ipſa eſt fortitudo mea : ipſa conſilium confert & auxilium. Cunctis hoſtibus potentior eſt, & ſapientior univerſis ſapientibus. Magiſtra eſt veritatis, doctrix

diſciplinæ, lumen cordis, ſolamen preſſuræ, fugatrix triſtitiæ, ablatrix mali timoris, nutrix devotionis, & productrix lacrymarum.

Quid ſum ſine ea, niſi aridum lignum, & ſtipes inutilis, aptus ad ejiciendum? *Tua* ergo *me, Domine, gratia ſemper præveniat & ſequatur, ac bonis operibus jugiter præſtet eſſe intentum, per Jeſum Chriſtum Filium tuum.* Amen.

CAPUT XLII.

Quòd nos ipſos abnegare debemus, & Chriſtum imitari per crucem.

1. Deus. Fili, quantùm a te valebis exire, tantùm in me poteris tranſire. Sicut nihil foris concupiſcere, ad internam pacem facit; ſic ſe interiùs relinquere, Deo conjungit.

Volo te addiſcere perfectam abnegationem tui in voluntate mea ſine contra-

diction & querela. Sequere me : Ego ſum via, veritas & vita. Sine via non itur : ſine veritate non cognoſcitur : ſine vita non vivitur.

Ego ſum via quam ſequi debes, veritas cui credere debes, vita quam ſperare debes. Ego ſum via inviolabilis, veritas infallibilis, vita interminabilis.

Ego ſum via rectiſſima, veritas ſuprema, vita vera, vita beata, vita increata. Si manſeris in via mea, cognoſce veritatem ; & veritas liberabit te, & apprehendes vitam æternam.

2. Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata. Si vis veritatem cognoſcere, crede mihi. Si vis perfectus eſſe, vende omnia. Si vis eſſe diſcipulus meus, abnega temet ipſum.

Si vis beatam vitam poſſidere, contemne præſentem. Si vis exaltari in cœlo, humilia te in mundo. Si vis regnare mecum, porta crucem mecum : ſoli enim ſervi crucis inveniunt viam beatitudinis, & veræ lucis.

3. Fidelis. Domine Jesu-Christe, quia arcta eſt via tua, & mundo deſpecta, dona mihi te cum mundi deſpectu imitari. Non enim major eſt ſervus domino ſuo, nec diſcipulus ſuper magiſtrum.

Exerceatur ſervus tuus in via tua; quia ibi eſt ſalus mea, & ſanctitas vera. Quicquid extra eam lego vel audio, non me delectat, nec recreat plenè.

4. Deus. Fili, quia hæc omnia ſcis, & legiſti, beatus eris, ſi feceris ea. Qui habet mandata mea, & ſervat ea, ipſe eſt qui diligit me, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei me ipſum, & faciam eum conſedêre mecum in regno Patris mei.

5. Fidelis. Domine, ſicut dixiſti & promiſiſti, ſic utique mihi fiat, & mihi promereri contingat. Suſcepi de manu tua crucem; portavi, & portabo eam uſque ad mortem, ſicut impoſuiſti mihi. Verè vita boni monachi crux eſt & dux paradiſi.

Incœptum eſt: retro abire non licet, nec relinquere oportet. Eia, fratres, pergamus ſimul; Jesus erit nobiſcum.

Propter Jesum ſuſcepimus hanc crucem; propter Jesum perſeveremus in cruce. Erit adjutor noſter, qui eſt dux noſter & præceſſor.

En Rex noſter ingreditur ante nos, qui pugnabit pro nobis. Sequamur viriliter: nemo metuat terrores. Simus parati mori fortiter in bello; nec inferamus crimen gloriæ noſtræ, ut fugiamus crucem.

CAPUT XLIII.

Quòd homo non ſit nimis dejectus, quando in aliquos defectus labitur.

1. Deus. Fili, magis placent mihi patientia & humilitas in adverſis, quàm multa jubilatio & devotio in proſperis. Ut quid te contriſtat parva res facta contra te vel dicta? Si amplior fuiſſet, commoveri non debuiſſes: ſed nunc dimitte tranſire.

Non eſt primum nec novum, nec ultimum erit, ſi diu vixeris. Satis virilis es,

quàm diu nihil obvenit adverſi. Bene etiam conſulis, & alios noſti roborare verbis: ſed cùm ad januam tuam venit repentina tribulatio, deficis conſilio & robore.

2. Attende magnam fragilitatem tuam, quam ſæpius expertus es in modicis objectis: tamen pro ſalute tua iſta fiunt, cùm hæc & ſimilia contingunt. Pelle, ut melius noſti, ex corde omnem ob iſta triſtitiam: & ſi ea te tetigit, non tamen dejiciat, nec diu implicet. Ad minus ſuſtine patienter, ſi non potes gaudenter. Et ſi ejuſmodi dicta minùs libenter audis, & indignationem ſentis, reprime te: nec patiaris aliquod inordinatum verbum ex ore tuo exire, unde parvuli ſcandalizentur.

Citò conquieſcet commotio excitata; & dolor internus, revertente gratiâ, dulcorabitur. Adhuc vivo ego juvare te paratus, & ſolito ampliùs conſolari, ſi confiſus fueris mihi, & me devotè invocaveris.

3. Animæquior eſto, & ad majorem ſuſtinentiam accinge te. Non eſt totum fruſtratum, ſi te ſæpius percipis tribula-

tum, vel graviter tentatum. Homo es, & non Deus : caro es, & non angelus.

Quomodo tu poſſes ſemper in eodem ſtatu virtutis permanere ? quando hoc defuit angelo in cœlo, & primo homini in paradiſo ; qui non diu ſteterunt. Ego ſum, qui mœrentes erigo ſoſpitate, & ſuam cognoſcentes infirmitatem, ad meam proveho divinitatem.

4. Fidelis. Domine, benedictum ſit verbum tuum, dulce ſuper mel & favum ori meo. Quid facerem in tantis tribulationibus & anguſtiis meis, niſi me confortares tuis ſanctis ſermonibus ?

Dummodo tandem ad portum ſalutis perveniam ; quid mihi curæ eſt, quæ & quanta paſſus fuero. Da finem bonum, da felicem ex mundo tranſitum. Memento mei, Deus, & dirige me recto itinere in regnum tuum. Amen.

CAPUT XLIV.

De altioribus rebus, & occultis judiciis Dei non ſcrutandis.

1. Deus. Fili, caveas diſputare de altis materiis, & de occultis Dei judiciis. Cur ſic iſte relinquitur, & ille ad tantam gratiam aſſumitur? Cur etiam iſte tantùm affligitur, & ille tam eximiè exaltatur? iſta omnem humanam facultatem excedunt; nec ad inveſtigandum judicium divinum ulla ratio prævalet, vel diſputatio.

Quando ergo hæc tibi ſuggerit inimicus, vel quidam curioſi inquirunt homines; reſponde illis illud Prophetæ: *Juſtus es, Domine, & rectum judicium tuum.* Et illud: *Judicia Domini vera, juſtificata in ſemet ipſa.* Judicia mea metuenda ſunt, non diſcutienda: quia humano intellectui ſunt incomprehenſibilia.

2. Noli etiam inquirere vel diſputare de meritis Sanctorum; quis alio ſanctior,

aut quis major ſit in regno cœlorum. Talia ſæpe generant lites, & contentiones inutiles : nutriunt quoque ſuperbiam & vanam gloriam, unde oriuntur invidiæ & diſſenſiones ; dum iſte illum Sanctum, & ille alium conatur ſuperbè præferre.

Talia autem velle ſcire & inveſtigare, nullum fructum affert ; ſed magis Sanctis diſplicet ; quia non ſum Deus diſſenſionis, ſed pacis : quæ pax magis in humilitate vera, quàm in propria exaltatione conſiſtit.

3. Quidam autem zelo dilectionis trahuntur ad hos, vel ad illos, ampliori affectu ; ſed humano potiùs quàm divino. Ego ſum qui cunctos condidi Sanctos : ego donavi gratiam : ego præſtiti gloriam : ego novi ſingulorum merita.

Ego præveni eos in benedictionibus dulcedinis meæ : ego præſcivi dilectos ante ſecula : ego eos elegi de mundo, non ipſi me præelegerunt. Ego vocavi per gratiam, attraxi per miſericordiam : ego perduxi eos per tentationes varias. Ego infudi con-

ſolationes

ſolationes magnificas : ego dedi perſeverantiam : ego coronavi eorum patientiam.

4. Ego primum & noviſſimum agnoſco : ego omnes inæſtimabili dilectione amplector. Ego laudandus ſum in omnibus Sanctis meis : ego ſemper ſuper omnia benedicendus ſum & honorandus in ſingulis, quos ſic gloriosè magnificavi & prædeſtinavi ſine ullis præcedentibus propriis meritis.

Qui ergo unum de minimis meis contemſerit, nec magnum honorat ; quia puſillum & magnum ego feci. Et qui derogat alicui Sanctorum, derogat mihi, & ceteris omnibus. In regno cœlorum omnes unum ſunt per caritatis vinculum : idem ſentiunt, idem volunt, & omnes ſe in me diligunt.

5. Adhuc autem, quod multò ampliùs eſt, plus me quàm ſe & ſua merita diligunt. Nam ſupra ſe rapti, & extra propriam dilectionem tracti, toti in amorem mei pergunt, in quo & fruitivè quieſcunt. Nihil eſt, quod eos avertere poſſit aut de-

primere ; quippe qui æternâ veritate pleni ſunt, & igne ardeſcunt inexſtinguibilis caritatis.

Deſinant igitur carnales & animales homines de Sanctorum ſtatu diſſerere, qui non norunt niſi privata gaudia diligere. Demunt & addunt pro ſua inclinatione, non prout placet æternæ Veritati.

6. In multis eſt ignorantia, in iis maximè qui parum illuminati, raró aliquem perfectâ dilectione ſpirituali diligere norunt. Multi adhuc naturali affectu, & humanâ amicitiâ ad hos vel ad illos trahuntur : & ſicut in inferioribus ſe habent, ita & de cœleſtibus imaginantur. Sed eſt diſtantia incomparabilis inter ea quæ imperfecti cogitant, & ea quæ illuminati viri per revelationem ſupernam ſpeculantur.

7. Cave ergo, fili, de iſtis curiosè tractare, quæ tuam ſcientiam excedunt : ſed hoc magis ſatage & intende, ut vel minimus in regno Dei queas inveniri. Et ſi quiſpiam ſciret, quis ſanctior alio eſſet, vel major haberetur in regno cœlo-

rum ; quid ei hæc notitia prodeſſet ? niſi ſe ex hac cognitione coram me humiliaret, & in majorem nominis mei laudem exſurgeret.

Multò acceptius Deo facit, qui de peccatorum ſuorum magnitudine, & virtutum ſuorum parvitate cogitat, & quàm longè a Sanctorum perfectione diſtet, quàm is qui de eorum majoritate, vel minoritate diſputat. Melius eſt Sanctos devotis precibus & lacrymis exorare, & eorum glorioſa ſuffragia humili mente implorare, quàm eorum ſecreta vanâ inquiſitione perſcrutari.

8. Illi bene & optimè contentantur ; ſi homines ſcirent contentari, & vaniloquia ſua compeſcere. Non gloriantur Sancti de propriis meritis ; quippe qui ſibi nihil boni aſcribunt, ſed totum mihi : quoniam ipſis cuncta ex infinita caritate mea donavi.

Tanto amore divinitatis, & gaudio ſupereffluenti replentur, ut nihil eis deſit gloriæ, nihilque poſſit deeſſe felicitatis. Omnes Sancti, quantò altiores ſunt in

gloria, tantò humiliores in ſe ipſis, & ea re mihi viciniores & dilectiores exſiſtunt. Ideoque habes ſcriptum, quia *Mittebant coronas ſuas ante Deum* : &, *Ceciderunt in facies ſuas coram Agno, & adoraverunt Viventem in ſecula ſeculorum.*

9. Multi quidem quærunt, quis major ſit in regno Dei, qui ignorant, an cum minimis erunt digni computari. Magnum eſt vel minimum eſſe in cœlo, ubi omnes magni ſunt ; quia omnes Filii Dei vocabuntur & erunt. *Minimus erit in mille ;* & peccator centum annorum morietur.

Cùm enim quærerent diſcipuli mei, quis major eſſet in regno cœlorum, tale audierunt reſponſum : *Niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Quicumque ergo humiliaverit ſe ſicut parvulus iſte, hic major eſt in regno cœlorum.*

10. Væ eis, qui cum parvulis humiliare ſe ſponte dedignantur ! quoniam humilis janua regni cœleſtis eos non admittet intrare,

Væ etiam divitibus, qui habent hîc conſolationes ſuas; quia, pauperibus intrantibus in regnum Dei, ipſi ſtabunt foras ejulantes. Gaudete, humiles; & exſultate, pauperes; quoniam veſtrum eſt regnum Dei, ſi tamen in veritate ambulatis.

CAPITIS XLIV CONTINUATIO.

Quòd omnis ſpes & fiducia in ſolo Deo eſt figenda.

1. Fidelis. Domine, quæ eſt fiducia mea quam in hac vita habeo? aut quod majus ſolatium meum ex omnibus apparentibus ſub cœlo? Nonne tu, Domine Deus meus, cujus miſericordiæ non eſt numerus? Ubi mihi bene fuit ſine te? aut quando malè eſſe potuit, præſente te? Malo pauper eſſe tecum, quàm dives ſine te. Eligo potiùs tecum in vita peregrinari, quàm ſine te cœlum poſſidere.

Ubi tu, ibi cœlum : atque ibi mors & infernus, ubi tu non es. Tu mihi in deſiderio es ; & ideo poſt te gemere & clamare, & exorare te neceſſe eſt. In nullo denique poſſum plenè confidere, qui in neceſſitatibus auxilietur opportuniùs, niſi in te ſolo Deo meo.

2. Tu es ſpes mea & fiducia mea : tu conſolator meus, & fideliſſimus in omnibus. Omnes, quæ ſua ſunt, quærunt : tu ſalutem meam & profectum meum ſolummodo prætendis, & omnia in bonum mihi convertis.

Etiam ſi me variis tentationibus & adverſitatibus exponis, hoc totum ad utilitatem meam ordinas, qui mille modis dilectos tuos probare conſueviſti. In qua probatione non minùs diligi debes & laudari, quàm ſi cœleſtibus conſolationibus me repleres.

3. In te ergo, Domine Deus meus, pono totam ſpem meam, & refugium meum : in te omnem tribulationem & anguſtiam meam conſtituo ; quia totum

infirmum & inſtabile invenio, quicquid extra te conſpicio.

Non enim proderunt multi amici, neque fortes auxiliatores adjuvare poterunt: neque prudentes conſiliarii reſponſum utile dare: neque libri doctorum conſolari, nec aliqua pretioſa ſubſtantia liberare, nec locus aliquis ſecretus & munitus contutari, ſi tu ipſe non aſſiſtas, adjuves, conſilieris, conſoleris, liberes, inſtruas & cuſtodias.

4. Omnia namque ea quæ ad pacem videntur eſſe, & felicitatem habendam, te abſente, nihil ſunt, nihilque felicitatis in veritate conferunt. Finis ergo omnium bonorum tu es, & altitudo ſcientiæ, & profunditas eloquiorum: & in te ſuper omnia ſperare fortiſſimum eſt ſolatium ſervorum tuorum.

Ad te ſunt oculi mei: in te confido, Deus meus, miſericordiarum pater. Benedic & ſanctifica animam meam benedictione cœleſti, ut ea fiat habitatio ſancta tua, & ſedes æternæ gloriæ tuæ; nihilque

in templo tuæ Deitatis inveniatur, quod oculos tuæ majeſtatis offendat.

5. Secundùm magnitudinem bonitatis tuæ, & multitudinem miſerationum tuarum reſpice in me, & exaudi orationem pauperis ſervi tui, longè exſulantis in regione umbræ mortis. Protege & conſerva animam ſervuli tui inter tot diſcrimina vitæ corruptibilis; ac, comitante gratia tua, eam dirige per viam pacis ad patriam perpetuæ claritatis.

Explicit Liber tertius de Imitatione Chriſti.

Marillier Inv. De Longueil Sculp.

La Manne *Figure de* l'Euchariſtie

DE
IMITATIONE
CHRISTI
LIBER QUARTUS.

DE SACRAMENTO.
CAPUT I.
Cum quanta reverentia Chriſtus ſit ſuſcipiendus.

INTERLOCUTORES,
CHRISTUS, FIDELIS,
MAGISTER VITÆ SPIRITUALIS.

» 1. CHRISTUS. VENITE ad me, » omnes qui laboratis, & onerati eſtis; » & ego reficiam vos. Panis quem ego

» dabo, caro mea eſt pro mundi vita.
» Accipite & comedite : hoc eſt corpus
» meum, quod pro vobis tradetur : hoc
» facite in meam commemorationem. Qui
» manducat carnem meam, & bibit meum
» ſanguinem, in me manet, & ego in illo.
» Verba quæ ego locutus ſum vobis, ſpi-
» ritus & vita ſunt.

2. Fidelis. Hæc ſunt verba tua, Chriſte, Veritas æterna, quamvis non uno tempore prolata, nec uno in loco ſcripta. Quia ergo tua ſunt verba, gratanter mihi & fideliter cuncta ſunt accipienda. Tua ſunt, quia tu ea protuliſti : mea quoque ſunt, quia ea pro ſalute mea protuliſti. Libenter ſuſcipio ea ex ore tuo, ut altiùs inſerantur cordi meo.

Excitant me verba tantæ pietatis, plena dulcedinis & dilectionis ; ſed terrent me delicta propria, & ad capienda tanta myſteria me reverberat impura conſcientia. Provocat me dulcedo verborum tuorum ; ſed onerat me multitudo vitiorum meorum.

3. Jubes, ut fiducialiter ad te accedam, ſi tecum volo habere partem. Jubes ut immortalitatis accipiam alimoniam, ſi æternam cupio obtinere vitam & gloriam. » Venite, » inquis, ad me, omnes qui laboratis & » onerati eſtis, & ego reficiam vos.

O ! dulce & amicabile verbum in aure peccatoris, quo tu, Domine Deus meus, egenum & pauperem invitas ad communionem tui ſanctiſſimi corporis. Sed quis ego ſum, Domine, ut ad te præſumam accedere ? Ecce cœli cœlorum te non capiunt, & tu dicis : » Venite ad me omnes !

4. Quid ſibi vult iſta piiſſima dignatio ? quid tam amicabilis invitatio ? Quomodo audebo venire ad te, qui nullius boni mihi conſcius ſum ! Unde poſſum præſumere ? Quomodo te introducam in domum meam, qui ſæpius offendi benigniſſimam faciem tuam !

Te reverentur Angeli & Archangeli, metuunt Sancti & Juſti : & tu dicis » Ve» nite ad me, omnes. « Niſi tu, Domine, hoc diceres, quis verum eſſe crede-

ret ? & niſi tu juberes, quis accedere attentaret ?

3. Ecce Noë vir juſtus in arcæ fabrica centum annis laboravit, ut cum paucis ſalvaretur ; & ego quo modo potero me unâ horâ præparare, ut mundi Fabricatorem cum reverentia ſumam !

Moyſes famulus tuus magnus, & ſpecialis amicus tuus arcam ex lignis imputribilibus fecit, quam & puriſſimo veſtivit auro, ut tabulas legis in ea reponeret ; & ego putrida creatura, quo modo audebo te conditorem legis, ac vitæ datorem, tam facilè ſuſcipere in corpore meo peccatis ſubdito !

6. Salomon ſapientiſſimus regum Iſraël magnificum templum ſeptem annis in laudem nominis tui ædificavit, & octo diebus feſtum dedicationis ejus celebravit : mille hoſtias pacificas obtulit, & arcam fœderis, cum clangore buccinæ & jubilo, in locum ſibi præparatum ſolemniter collocavit : & ego infelix & pauperrimus hominum, quo modo te in domum meam introducam ! qui vix horam unam expendere devotè

novi : & utinam vel ſemel dignè ferè mediam !

7. O ! mi Deus ! quantùm illi ad placendum tibi agere ſtuduerunt ! Heu ! quàm puſillum eſt quod ago ! quàm breve expleo tempus, cùm me ad communicandum diſpono ! raró totus collectus, rariſſimè ab omni diſtractione purgatus. Et certè, in ſalutari tuæ Deitatis præſentia, nulla mihi deberet occurrere indecens cogitatio, nulla me occupare creatura : quia non angelum, ſed angelorum dominum ſuſcepturus ſum hoſpitio.

8. Eſt tamen valde magna diſtantia inter arcam fœderis cum ſuis reliquiis, & mundiſſimum corpus tuum cum ſuis ineffabilibus virtutibus : inter legalia illa ſacrificia, futurorum præfigurativa, & veram tui corporis hoſtiam, omnium antiquorum ſacrificiorum completivam.

Quare igitur non magis inardeſco ad tuam venerabilem præſentiam ? Cur non majori me præparo ſolicitudine ad tua ſancta ſumenda ? quando illi antiqui ſancti

patriarchæ & prophetæ, reges quoque & principes cum univerſo populo, tantum devotionis demonſtraverunt affectum erga cultum divinum.

9. Saltavit devotiſſimus rex David coram arca Dei totis viribus, recolens beneficia olim indulta patribus : fecit diverſi generis organa, pſalmos condidit, & cantari inſtituit cum lætitia : cecinit & ipſe frequenter in cithara, Spiritûs ſancti afflatus gratiâ : docuit populum Iſraël toto corde Deum laudare ; & ore conſono diebus ſingulis benedicere & prædicare.

Si tunc tanta agebatur devotio, ſi tanta divinæ laudis exſtitit recordatio coram arca teſtamenti, quanta nunc mihi, & omni populo Chriſtiano habenda eſt reverentia & devotio in præſentia Sacramenti, in ſumtione excellentiſſimi corporis Chriſti !

10. Currunt multi ad diverſa loca pro viſitandis reliquiis Sanctorum ; & mirantur, auditis geſtis eorum. Ampla ædificia templorum inſpiciunt, & oſculantur ſericis & auro involuta ſacra oſſa ipſorum : &

ecce tu præſens es hîc apud me in altari, Deus meus, Sanctus ſanctorum, Creator hominum, & Dominus angelorum!

Sæpe in talibus videndis eſt curioſitas hominum, & novitas inviſorum; & modicus reportatur emendationis fructus; maximè, ubi eſt tam levis & ſine vera contritione diſcurſus. Hîc autem in Sacramento altaris totus præſens es, Deus meus, & homo verus, CHRISTUS JESUS: ubi & copioſus percipitur æternæ ſalutis fructus, quotieſcumque fueris dignè ac devotè ſuſceptus. Ad iſtud verò non trahit levitas aliqua, nec curioſitas aut ſenſualitas; ſed firma fides, devota ſpes, & ſincera caritas.

11. O inviſibilis conditor mundi Deus! quàm mirabiliter agis nobiſcum! quàm ſuaviter & gratiosè cum electis tuis diſponis, quibus temet ipſum in Sacramento ſumendum proponis! Hoc namque omnem intellectum ſuperat: hoc ſpecialiter devotorum corda trahit, & accendit affectum. Ipſi enim veri fideles tui, qui totam vitam

ſuam ad emendationem diſponunt, ex hoc digniſſimo Sacramento magnam devotionis gratiam, & virtutis amorem frequenter recipiunt.

12. O admirabilis & abſcondita gratia Sacramenti, quam norunt tantùm Chriſti fideles, infideles autem & peccatis ſervientes experiri non poſſunt! In hoc Sacramento confertur ſpiritualis gratia, & reparatur in anima virtus amiſſa, & per peccatum deformata redit pulchritudo.

Tanta eſt aliquando hæc gratia, ut ex plenitudine collatæ devotionis, non tantùm mens, ſed & debile corpus vires ſibi præſtitas ſentiat ampliores.

13. Dolendum tamen valde & miſerandum eſt ſuper tepiditate & negligentia noſtra, quòd non majori affectu trahimur ad Chriſtum ſumendum: in quo tota ſpes ſalvandorum conſiſtit & meritum. Ipſe enim eſt ſanctificatio noſtra & redemtio: ipſe conſolatio viatorum, & Sanctorum æterna fruitio.

Dolendum itaque valde eſt, quòd multi

tam parum hoc ſalutare myſterium advertunt, quod cœlum lætificat, & mundum conſervat univerſum. Heu! cæcitas & duritia cordis humani, tam ineffabile donum non magis attendentis, & ex quotidiano uſu etiam ad inadvertentiam defluentis.

14. Si enim hoc ſanctiſſimum Sacramentum in uno tantùm loco celebraretur, & ab uno tantùm ſacerdote conſecraretur in mundo; quanto putas deſiderio ad illum locum, & ad illum Dei ſacerdotem homines agerentur, ut divina myſteria celebrare viderent? Nunc autem multi facti ſunt ſacerdotes, & in multis locis offertur Chriſtus; ut tantò major appareat gratia & dilectio Dei ad hominem, quantò latiùs eſt ſacra communio diffuſa per orbem.

Gratias tibi ago, bone Jesu, paſtor æterne, qui nos pauperes & exſules dignatus es pretioſo corpore & ſanguine tuo reficere, & ad hæc myſteria percipienda, etiam proprii oris tui alloquio invitare, dicendo: » Venite ad me, omnes qui laboratis & » onerati eſtis; & ego reficiam vos. «

CAPITIS I

CONTINUATIO PRIMA.

Quòd magna bonitas & caritas Dei in Sacramento exhibetur homini.

1. FIDELIS. SUPER bonitate tua & magna miſericordia tua, Domine, confiſus, accedo æger ad medicum & Salvatorem; eſuriens & ſitiens ad fontem vitæ, egenus ad regem cœli; ſervus ad Dominum; creatura ad Creatorem; deſolatus ad meum pium conſolatorem.

Sed unde hoc mihi ut venias ad me! Quis ego ſum ut præſtes mihi te ipſum! Quo modo audet peccator coram te apparere! Et tu quo modo dignaris ad peccatorem venire! Tu noſti ſervum tuum, & ſcis quia nihil boni in ſe habet, unde hoc illi præſtes.

Confiteor igitur vilitatem meam: agnoſco bonitatem tuam: laudo pietatem; &

gratias ago propter nimiam caritatem. Propter temet ipſum enim hoc facis, non propter mea merita : ut bonitas tua mihi magis innoteſcat, caritas amplior ingeratur, & humilitas perfectiùs commendetur. Quia ergo tibi hoc placet, & tu ſic fieri juſſiſti ; placet & mihi dignatio tua : & utinam iniquitas mea non obſiſtat !

2. O dulciſſime & benigniſſime Jesu ! quanta tibi reverentia & gratiarum actio cum perpetua laude, pro ſuſceptione ſacri corporis tui debetur ! cujus dignitatem nullus hominum explicare potens invenitur.

Sed quid cogitabo in hac communione, in acceſſu ad Dominum meum, quem debitè venerari nequeo, & tamen devotè ſuſcipere deſidero ? Quid cogitabo melius & ſalubrius, niſi me ipſum totaliter humiliare coram te, & tuam infinitam bonitatem exaltare ſupra me ? Laudo te, Deus meus, & exalto in æternum. Deſpicio me, & ſubjicio tibi in profundum vilitatis meæ.

3. Ecce tu Sanctus ſanctorum, & ego ſordes peccatorum! Ecce tu inclinas te ad me qui non ſum dignus ad te reſpicere! Ecce tu venis ad me! tu vis eſſe mecum! tu invitas me ad convivium tuum!

Tu mihi dare vis cœleſtem cibum, & panem Angelorum ad manducandum, & non alium ſanè quàm te ipſum, panem vivum qui de cœlo deſcendiſti, & das vitam mundo. Ecce unde dilectio procedit! qualis dignatio illuceſcit! quàm magnæ gratiarum actiones & laudes tibi pro his debentur!

4. O! quàm ſalutare & utile conſilium tuum, cùm iſtud inſtituiſti! O! quàm ſuave & jucundum convivium, cùm te ipſum in cibum donaſti! O! quàm admirabilis operatio tua, Domine! quàm potens virtus tua! quàm ineffabilis veritas tua! Dixiſti enim, & facta ſunt omnia; & hoc factum eſt quod ipſe juſſiſti. Mira res & fide digna, ac humanum vincens intellectum, quòd tu, Domine Deus meus, verus Deus & homo, ſub modica ſpecie

panis & vini integer contineris, & ſine conſumtione a ſumente manducaris.

5. Tu, Domine univerſorum, qui nullius habes indigentiam, qui voluiſti per Sacramentum tuum habitare in nobis, conſerva cor meum immaculatum, ut, lætâ & purâ conſcientiâ, ſæpius valeam tua celebrare myſteria, & ad meam perpetuam accipere ſalutem, quæ ad tuum præcipuè honorem & memoriale perenne ſanxiſti & inſtituiſti.

Lætare, anima mea, & gratias age Deo pro tam nobili munere, & ſolatio ſingulari in hac lacrymarum valle tibi relicto. Nam quoties hoc myſterium recolis, & Chriſti corpus accipis, toties tuæ redemtionis opus agis, & particeps omnium meritorum Chriſti efficeris.

6. Caritas enim Chriſti nunquam minuitur, & magnitudo propitiationis ejus nunquam exhauritur. Ideo novâ mentis renovatione ad hoc ſemper diſponere te debes, & magnum ſalutis myſterium attentâ conſideratione penſare.

Ita magnum, novum & jucundum tibi videri debet, cùm celebras, aut miſſam audis, ac ſi eodem die Chriſtus primùm in uterum Virginis deſcendens, homo factus eſſet, aut in cruce pendens pro ſalute hominum pateretur & moreretur.

CAPITIS I

CONTINUATIO SECUNDA.

Quòd utile ſit ſæpe communicare.

1. Fidelis. Ecce ego venio ad te, Domine, ut bene mihi ſit ex munere tuo, & lætificer in convivio ſancto tuo, quod paraſti in dulcedine tua pauperi, Deus. Ecce in te totum eſt, quod deſiderare poſſum & debeo. Tu ſalus mea & redemtio, ſpes & fortitudo, decus & gloria.

Lætifica ergo hodie animam ſervi tui, quoniam ad te, Domine Jesu, animam meam levavi. Deſidero te nunc devotè ac reverenter ſuſcipere; cupio te in domum

meam introducere, quatenus cum Zachæo merear a te benedici, ac inter filios Abrahæ computari.

2. Anima mea corpus tuum concupiſcit : cor meum tecum uniri deſiderat. Trade te mihi, & ſufficit. Nam præter te nulla conſolatio valet : ſine te eſſe nequeo, & ſine viſitatione tua vivere non valeo. Ideoque oportet me frequenter ad te accedere, & te in remedium ſalutis meæ recipere ; ne fortè deficiam in via, ſi fuero cœleſti fraudatus alimonia.

Sic enim tu, miſericordiſſime Jesu, prædicans populis, & varios curans languores, aliquando dixiſti : » Nolo eos » jejunos dimittere in domum ſuam, ne » deficiant in via «. Age igitur in hoc modo mecum, qui te pro fidelium conſolatione in Sacramento reliquiſti. Tu es enim ſuavis refectio animæ : & qui te dignè manducaverit, particeps & heres erit æternæ gloriæ.

3. Neceſſarium mihi quidem eſt, qui tam ſæpe laboro & pecco, tam citò tor-

peſco & deficio, ut per frequentes orationes & confeſſiones, & ſacram tui corporis perceptionem me renovem, mundem & accendam, ne fortè diutius abſtinendo, a ſancto propoſito deficiam. Proni enim ſunt ſenſus hominis ad malum ab adoleſcentia ſua : & niſi ſuccurrat divina medicina, labitur homo mox ad pejora.

4. Retrahit ergo ſancta communio a malo, & confortat in bono. Si enim modò tam ſæpe negligens ſum & tepidus, quando communico aut celebro, quid fieret, ſi medelam non ſumerem, & tam grande juvamen non quærerem ?

Et licet omni die non ſim aptus ad celebrandum ; dabo tamen operam congruis temporibus divina percipere myſteria, ac tantæ gratiæ participem me exhibere. Nam hæc eſt una principalis fidelis animæ conſolatio, quàm diu peregrinatur a te in mortali corpore, ut ſæpius memor Dei ſit ſui, & Dilectum ſuum devotâ ſuſcipiat mente.

5. O mira circa nos tuæ pietatis dignatio!

tio! quòd tu, Domine Deus, creator & vivificator omnium ſpirituum, ad pauperculam dignaris venire animam, & cum tota Deitate tua ac humanitate ejus impinguare eſuriem. O felix mens, o beata anima! quæ te Dominum ſuum & Deum meretur devotè ſuſcipere, & in tui ſuſceptione ſpiritali gaudio repleri.

O! quàm magnum ſuſcipit dominum! quàm dilectum introducit hoſpitem! quàm jucundum recipit ſocium! quàm fidelem acceptat amicum! quàm ſpecioſum & nobilem amplectitur ſponſum, præ omnibus dilectum, & ſuper omnia deſiderabilia amandum! Sileant a facie tua, dulciſſime dilecte mi, cœlum & terra, & omnis ornatus eorum: quoniam quicquid laudis habent aut decoris, ex dignatione tuæ eſt largitatis; nec ad decorem tui nominis pervenient, cujus ſapientiæ non eſt numerus.

CAPITIS I

CONTINUATIO TERTIA.

Quòd multa bona præſtantur devotè communicantibus.

1. Fidelis. Domine Deus meus, præveni ſervum tuum in benedictionibus dulcedinis tuæ, ut ad tuum magnificum Sacramentum dignè ac devotè merear accedere. Excita cor meum in te, & a gravi torpore erue me. Viſita me in ſalutari tuo, ad guſtandum in ſpiritu tuam ſuavitatem; quæ in hoc Sacramento tanquam in fonte plenariè latet. Illumina quoque oculos meos ad intuendum tantum myſterium; & ad credendum illud indubitatâ fide me robora.

Eſt enim operatio tua, non humana potentia: tua ſacra inſtitutio, non hominis adinventio. Non enim ad hæc capienda & intelligenda aliquis idoneus per ſe

reperitur, quæ angelicam etiam ſubtilitatem tranſcendunt. Quid ergo ego peccator indignus, terra & cinis, de tam alto Sacramento potero inveſtigare ac capere ?

2. Domine, in ſimplicitate cordis mei, in bona & firma fide, & in tua juſſione, ad te cum ſpe & reverentia accedo ; & verè credo, quia tu præſens es hîc in Sacramento, Deus & homo. Vis ergo ut te ſuſcipiam, & me ipſum tibi in caritate uniam. Unde tuam precor clementiam, & ſpecialem ad hoc imploro mihi donari gratiam, ut totus in te liquefiam, & amore pereffluam, atque de nulla aliena conſolatione ampliùs me intromittam.

Eſt enim hoc altiſſimum & digniſſimum Sacramentum ſalus animæ & corporis, medicina omnis ſpiritualis languoris, in quo vitia mea curantur, paſſiones frenantur, tentationes vincuntur ac minuuntur, gratia major infunditur, virtus incœpta augetur, fides firmatur, ſpes roboratur, & caritas igneſcit ac dilatatur.

3. Multa namque bona largitus es, & adhuc ſæpius largiris in Sacramento dilectis tuis devotè communicantibus, Deus meus, ſuſceptor animæ meæ, reparator infirmitatis humanæ, & totius dator conſolationis internæ.

Nam multam ipſis conſolationem adversùs varias tribulationes infundis, & de imo dejectionis propriæ ad ſpem tuæ protectionis erigis, atque novâ quadam gratiâ eos intus recreas & illuſtras, ut qui anxios ſe & ſine affectione ante communionem ſenſerant, poſtea refecti cibo potuque cœleſti, in melius ſe mutatos inveniant.

4. Quod idcirco cum electis tuis ita diſpenſanter agis, ut veraciter agnoſcant & patenter experiantur, quòd nihil ex ſemet ipſis habeant, & quid bonitatis ac gratiæ ex te conſequantur: quia ex ſemet ipſis frigidi, duri, indevoti ſunt: ex te autem ferventes, alacres & devoti eſſe merentur.

Quis enim ad fontem ſuavitatis humiliter accedens, non modicum ſuavitatis

inde reportat ? Aut quis juxta ignem copioſum ſtans, non parum caloris inde percipit ? Es tu fons ſemper plenus & ſuperabundans ; ignis jugiter ardens & nunquam deficiens.

5. Unde ſi mihi non licet haurire de plenitudine fontis ; nec uſque ad ſatietatem potare, apponam tamen os meum ad foramen cœleſtis fiſtulæ, ut ſaltem inde guttulam modicam capiam ad refocillandam ſitim meam, ut non penitus exareſcam.

Et ſi necdum totus cœleſtis, & tam ignitus, ut Seraphim & Cherubim, eſſe poſſum ; conabor tamen devotioni inſiſtere, & cor meum præparare : ut vel modicam divini incendii flammam ex humili ſumtione vivifici Sacramenti conquiram. Quicquid autem mihi deeſt, bone Jesu, Salvator ſanctiſſime, tu pro me ſupple benignè ac gratiosè ; qui dignatus es omnes ad te vocare, dicens : » Venite » ad me, omnes qui laboratis & onerati » eſtis ; & ego reficiam vos.

6. Ego quidem laboro in ſudore vultûs mei ; dolore cordis torqueor, peccatis oneror, tentationibus inquietor, multis malis paſſionibus implicor & premor ; & non eſt qui adjuvet, non eſt qui liberet & ſalvum faciat, niſi tu, Domine Deus, ſalvator meus : cui committo me & omnia mea, ut me cuſtodias & perducas in vitam æternam.

Suſcipe me in laudem & gloriam nominis tui ; qui corpus tuum & ſanguinem in cibum & potum mihi paraſti. » Præſta, » Domine Deus ſalutaris meus, ut cum » frequentatione myſterii tui creſcat meæ » devotionis affectus.

CAPUT II.

De dignitate Sacramenti, & ſtatu ſacerdotali.

Magister vitæ spiritualis.

1. Si haberes angelicam puritatem, & ſancti Joannis Baptiſtæ ſanctitatem, non eſſes adhuc dignus hoc Sacramentum accipere, nec tractare. Non enim hoc debetur meritis hominum, ut homo conſecret & tractet Chriſti Sacramentum, & ſumet in cibum panem angelorum.

Grande myſterium, & magna dignitas ſacerdotum, quibus id datum eſt quod angelis non eſt conceſſum. Soli namque ſacerdotes in Eccleſia rite ordinati poteſtatem habent celebrandi, & corpus Chriſti conſecrandi. Sacerdos quidem miniſter Dei eſt, utens verbo Dei per juſſionem & inſtitutionem Dei: Deus autem ibi principalis eſt actor, & inviſibilis

operator, cui ſubeſt omne quod voluerit, & paret omne cui juſſerit.

2. Plus ergo credere debet Deo omnipotenti in hoc excellentiſſimo Sacramento, quàm proprio ſenſui, aut alicui ſigno viſibili. Ideoque cum tremore & reverentia ad hoc opus eſt accedendum. Attende tibi igitur, & vide cujus miniſterium tibi traditum eſt per impoſitionem manuum Epiſcopi.

Ecce ſacerdos factus es, & ad celebrandum conſecratus : vide nunc ut fideliter & devotè in ſuo tempore Deo ſacrificium offeras, & te ipſum irreprehenſibilem exhibeas. Non alleviaſti onus tuum ; ſed arctiori jam alligatus es vinculo diſciplinæ, & ad majorem teneris perfectionem ſanctitatis.

3. Sacerdos omnibus virtutibus debet eſſe ornatus, & aliis bonæ vitæ exemplum præbere. Ejus converſatio non eſſe debet cum popularibus & communibus hominum viis, ſed cum angelis in cœlo, aut cum perfectis viris in terra.

Sacerdos ſacris veſtibus indutus Chriſti vices gerit, ut Deum pro ſe & pro omni populo ſuppliciter & humiliter roget. Habet namque ante ſe & retro Dominicæ crucis ſignum, ad memorandum jugiter Chriſti paſſionem. Ante ſe crucem in caſula portat, ut Chriſti veſtigia diligenter inſpiciat, & ſequi indeſinenter ſtudeat. Poſt ſe cruce ſignatus eſt, ut adverſa quælibet illata ab aliis æquanimiter pro Deo toleret.

4. Ante ſe crucem gerit, ut propria peccata lugeat: poſt ſe, ut aliorum etiam commiſſa per compaſſionem defleat, & ſe medium inter Deum & peccatores conſtitutum eſſe ſciat: nec ab oratione, nec ab oblatione ſanſta torpeſcat, donec gratiam & miſericordiam impetrare mereatur.

Quando ſacerdos devotè celebrat; Deum honorat, angelos lætificat, Eccleſiam ædificat, vivos adjuvat, defunctis requiem præſtat, & ſeſe omnium bonorum participem efficit.

CAPUT III.

De exercitio ante communionem, & ad eam præparatione.

1. Fidelis. Cum tuam dignitatem, Domine, & meam vilitatem penſo, valde contremiſco, & in me ipſo confundor. Si enim non accedo, vitam fugio: & ſi indignè me ingero, offenſam incurro.

Quid ergo faciam, Deus meus, auxiliator meus, & conſiliator in neceſſitatibus? Tu doce me viam rectam, propone breve aliquod exercitium ſacræ communioni congruum. Utile enim eſt ſcire qualiter, ſcilicet devotè ac reverenter tibi parare debeam cor meum ad recipiendum ſalubriter tuum Sacramentum, ſeu etiam ad celebrandum tam magnum & divinum ſacrificium.

2. Christus. Super omnia cum ſumma humilitate cordis, & ſupplici reverentia, cum plena fide, & pia intentione honoris

Dei, ad hoc Sacramentum celebrandum, tractandum & ſumendum oportet Dei accedere ſacerdotem.

Diligenter examina conſcientiam tuam, & pro poſſe tuo, cum vera contritione & humili confeſſione, eam munda & clarifica : ita ut nihil grave habeas aut ſcias, quod te remordeat, & liberum acceſſum impediat. Habe diſplicentiam omnium peccatorum in generali : & pro quotidianis exceſſibus tuis magis in ſpeciali dole & geme : & ſi tempus patitur, Deo in ſecreto cordis cunctas confitere paſſionum tuarum miſerias.

3. Ingemiſce & dole, quòd adhuc ita carnalis ſis & mundanus, tam immortificatus a paſſionibus, tam plenus concupiſcentiarum motibus, tam incuſtoditus in ſenſibus exterioribus, tam ſæpe multis vanis phantaſiis implicatus, tam inclinatus ad exteriora, tam negligens ad interiora.

Tam levis ad riſum & diſſolutionem, tam durus ad fletum & compunctionem, tam promtus ad laxiora & carnis commo-

da, tam ſegnis ad rigorem & fervorem: tam curioſus ad nova audienda, & pulchra intuenda, tam remiſſus ad humilia & abjecta amplectenda: tam cupidus ad multa habenda, tam parcus ad dandum, tam tenax ad retinendum:

Tam inconſideratus in loquendo, tam incontinens in tacendo: tam incompoſitus in moribus, tam importunus in actibus: tam effuſus ſuper cibum, tam ſurdus ad Dei verbum: tam velox ad quietem, tam tardus ad laborem: tam vigilans ad fabulas, tam ſomnolentus ad vigilias ſacras: tam feſtinus ad finem, tam vagus ad attendendum:

Tam negligens in horis perſolvendis, tam tepidus in celebrando: tam aridus in communicando, tam citò diſtractus, tam raró aut nunquam bene recollectus: tam ſubitò commotus ad iram, tam facilis ad alterius diſplicentiam: tam pronus ad judicandum, tam rigidus ad arguendum: tam lætus ad proſpera, tam debilis in adverſis: tam ſæpe bona multa proponens, & modicum ad effectum perducens.

4. His & aliis defectibus tuis cum dolore & magna diſplicentia propriæ infirmitatis confeſſis ac deploratis, firmum ſtatue propoſitum vitam tuam emendandi, & ſemper in melius proficiendi.

Deinde cum plena reſignatione, & integra voluntate offer te ipſum in honorem nominis mei ſuper ara cordis tui, in holocauſtum perpetuum; corpus tuum ſcilicet & animam mihi fideliter committendo: quatenus ſic dignè merearis ad offerendum Deo ſacrificium accedere, & Sacramentum corporis mei ſalubriter ſuſcipere.

5. Non enim eſt oblatio dignior, & ſatisfactio major pro peccatis diluendis, quàm ſe ipſum purè & integrè cum oblatione Deo offerre.

Si homo fecerit quod in ſe eſt, ſi eum verè pœnituerit, quotieſcumque pro venia & gratia ad me acceſſerit, » Vivo ego, dicit » Dominus, quia nolo mortem peccatoris; » ſed magis ut convertatur & vivat, quo- » niam peccatorum ejus non recordabor » ampliùs; « ſed cuncta ipſi indulta erunt.

CAPITIS III

CONTINUATIO PRIMA.

Quo modo Chriſtus in cruce Patri ſe obtulit, ita fidelis ſe & ſua omnia Deo offerre debet.

1. Christus. Sicut ego me ipſum, expanſis in cruce manibus, & nudo corpore, pro peccatis tuis Deo patri ſponte obtuli, ita ut nihil in me remaneret, quin totum in ſacrificium divinæ placationis tranſierit; ita debes & tu temet ipſum mihi voluntariè in oblationem puram & ſanctam quotidie in miſſa, cum omnibus viribus & affectibus tuis, quantò intimiùs vales, offerre.

Quid magis a te requiro, quàm ut ſtudeas te mihi ex integro reſignare? Quicquid præter te ipſum das, nihil curo: quia non quæro datum tuum, ſed te.

2. Sicut non ſufficeret tibi omnes ha-

bere præter me, ita mihi placere non poterit, quicquid dederis, te non oblato. Offer te mihi, & da te totum pro Deo; & erit accepta oblatio tua. Ecce ego me totum obtuli Patri pro te; dedi etiam tibi totum corpus meum & ſanguinem in cibum & potum: ut totus ego tuus eſſem, & tu totus meus permaneres.

Si autem in te ipſo ſteteris, nec te ſponte ad voluntatem meam obtuleris, non eſt plena oblatio tua; nec integra erit inter nos unio. Igitur omnia opera tua præcedere debet ſpontanea tui ipſius in manus Dei oblatio, ſi libertatem conſequi vis & gratiam.

3. Ideo enim tam pauci illuminati & liberi intus efficiuntur, quia ſe ipſos ex toto abnegare neſciunt. Eſt firma ſententia mea: » Niſi quis renunciaverit omnibus, » non poteſt meus eſſe diſcipulus. « Tu ergo ſi optas meus eſſe diſcipulus, offer te ipſum mihi cum omnibus affectibus tuis.

CAPITIS III

CONTINUATIO SECUNDA.

Quòd nos & omnia noſtra Deo debemus offerre, & pro omnibus orare.

1. Fidelis. Domine, omnia tua ſunt, quæ in cœlo ſunt, & quæ in terra. Deſidero me ipſum tibi in ſpontaneam oblationem offerre, & tuus perpetuò permanere.

Domine, in ſimplicitate cordis mei offero me ipſum tibi hodie in ſervum ſempiternum, in obſequium & ſacrificium laudis perpetuæ. Suſcipe me cum hac ſancta oblatione tui pretioſi corporis, quam tibi hodie in præſentia Angelorum inviſibiliter aſſiſtentium offero; ut ſit pro me & pro cuncto populo tuo in ſalutem.

2. Domine, offero tibi omnia peccata & delicta mea, quæ commiſi coram te & ſanctis Angelis tuis, a die quo primùm

peccare potui, uſque ad diem hunc, ſuper placabili altari tuo, ut omnia pariter incendas, & comburas igne caritatis tuæ: ut deleas univerſas maculas peccatorum meorum, & conſcientiam meam ab omni delicto emundes: ut reſtituas mihi gratiam tuam quam peccando amiſi; omnia mihi plenè indulgendo, & in oſculum pacis me miſericorditer recipiendo.

3. Quid poſſum agere pro peccatis meis, niſi humiliter ea confiteri & lamentari, & tuam propitiationem inceſſanter deprecari? Deprecor te, exaudi me propitiùs. Ecce ego aſto coram te, Deus meus: omnia peccata mea mihi maximè diſplicent: nolo ea unquam ampliùs perpetrare; ſed pro eis doleo, & dolebo quàm diu vixero, & paratus ſum pœnitentiam agere, & pro poſſe ſatisfacere.

4. Dimitte mihi, Deus, dimitte mihi omnia peccata mea, propter nomen ſanctum tuum: & ſalva animam meam, quam pretioſo ſanguine tuo redemiſti. Ecce ego committo me miſericordiæ tuæ:

reſigno me in manibus tuis : age mecum ſecundùm bonitatem tuam, non ſecundùm meam malitiam & iniquitatem.

Offero tibi omnia bona mea, quamvis valde pauca & imperfecta, ut tu ea emendes & ſanctifices ; ut ea grata habeas, & accepta tibi facias, & ſemper ad meliora provehas ; necnon ad beatum & laudabilem finem me pigrum & inutilem homuncionem perducas.

5. Offero tibi etiam omnia deſideria devotorum, neceſſitates parentum, amicorum, fratrum, ſororum, omniumque carorum meorum, & eorum qui mihi vel illis propter amorem tuum benefecerunt, & qui orationes & miſſas a me pro ſe ſuiſque omnibus dici deſideraverunt, & petierunt, ſive in carne adhuc vivant, ſive jam ſeculo defuncti ſint : ut omnes ſibi auxilium gratiæ tuæ, opem conſolationis, protectionem a periculis, & liberationem a pœnis advenire ſentiant ; & ut ab omnibus malis erepti, gratias tibi magnificas læti perſolvant.

6. Offero etiam tibi preces, & hoſtias placationis pro illis ſpecialiter, qui me in aliquo læſerunt, contriſtaverunt, aut vituperaverunt, vel aliquod damnum aut gravamen intulerunt. Pro his quoque omnibus, quos aliquando contriſtavi, conturbavi, gravavi, ſcandalizavi, verbis, factis, ſcienter vel ignoranter; ut nobis omnibus pariter indulgeas peccata noſtra, & mutuas offenſiones.

7. Aufer, Domine, a cordibus noſtris omnem ſuſpicionem, indignationem, iram, & diſceptationem, & quicquid poteſt caritatem lædere, & fraternam dilectionem minuere.

Miſerere, Domine, miſerere miſericordiam tuam poſcentibus: da gratiam indigentibus; & fac nos tales exſiſtere, ut ſimus digni gratia tua perfrui, & ad vitam proficiamus æternam. Amen.

CAPUT IV.

Quòd ſacra communio de facili non eſt relinquenda.

MAGISTER VITÆ SPIRITUALIS.

1. FREQUENTER recurrendum eſt ad fontem gratiæ & divinæ miſericordiæ, ad fontem bonitatis & totius puritatis, quatenus a paſſionibus tuis & a vitiis curari valeas, & contra univerſas tentationes & fallacias diaboli fortior atque vigilantior effici merearis. Inimicus ſciens fructum & remedium maximum in ſacra communione poſitum, omni modo & occaſione nitetur fideles & devotos, quantùm prævalet, retrahere & impedire.

3. Cùm enim quidam ſacræ communioni ſe aptare diſponunt, pejores ſatanæ immiſſiones patiuntur. Ipſe enim nequam ſpiritus, ut in Job ſcriptum eſt, venit inter filios Dei, ut ſolitâ eos nequitiâ ſuâ

perturbet, ut timidos nimiùm reddat & perplexos; quatenus affectum eorum minuat, vel fidem impugnando auferat: ſi fortè, aut omnino communionem relinquant, aut cum tepore accedant.

Sed non eſt quicquam curandum de verſutiis & phantaſiis illius, quantumlibet turpibus & horrendis; ſed cuncta phantaſmata in caput ejus ſunt retorquenda. Contemnendus eſt miſer & deridendus, nec propter inſultus ejus, & commotiones quas ſuſcitat, ſacra eſt omittenda communio.

3. Sæpe etiam impedit nimia ſolicitudo pro devotione habenda, & anxietates quædam de confeſſione facienda. Age ſecundùm conſilium ſapientium; & depone anxietatem & ſcrupulum: quia ea gratiam Dei impediunt, & devotionem mentis deſtruunt.

Propter aliquam parvam tribulationem vel gravitatem, ſacram ne dimittas communionem: ſed vade citiùs confiteri, & omnes offenſiones aliis libenter indulge.

Si verò aliquem offendiſti, veniam humiliter precare, & Deus libenter indulgebit tibi.

4. Quid prodeſt diu tardare confeſſionem, aut ſacram differre communionem? Expurga te quàm primùm : exſpue velociter venenum : feſtina accipere remedium, & ſenties meliùs, quàm ſi diu diſtuleris. Si hodie propter iſtud dimittis, cras forſitan aliud majus eveniet : & ſic diu poſſes a communione impediri, & magis ineptus fieri.

Quantò ergo citiùs vales, a præſenti gravitate & inertia te excute ; quia nihil importat diu anxiari, diu cum turbatione tranſire, & ob quotidiana obſtacula ſe a divinis ſequeſtrare. Immo plurimùm nocet diu communionem protelare ; nam ea protelatio gravem torporem ſolet inducere.

5. Pro dolor ! quidam tepidi & diſſoluti moras confitendi libenter accipiunt, & communionem ſacram idcirco differre cupiunt, ne ad majorem ſui cuſtodiam ſe dare teneantur. Heu ! quàm modicam ca-

ritatem & debilem devotionem habent, qui ſacram communionem tam faciliter poſtponunt!

Quàm felix ille eſt & Deo acceptus, qui ſic vivit, & in tali puritate conſcientiam ſuam cuſtodit, ut etiam omni die communicare paratus & bene affectatus eſſet, ſi ei liceret, & ſine nota agere poſſet!

6. Si quis interdum abſtinet humilitatis gratiâ, aut legitimâ impediente causâ, laudandus eſt de reverentia. Si autem torpor obrepſerit, ſe ipſum excitare debet, & facere quod in ſe eſt; & Dominus aderit ipſius deſiderio, pro bona voluntate quam ſpecialiter reſpicit. Si quis verò legitimè præpeditus eſt, habeat ſemper voluntatem & piam intentionem communicandi, & ſic non carebit fructu Sacramenti.

7. Poteſt enim quilibet devotus omni horâ, ad ſpiritualem Chriſti communionem ſalubriter & ſine prohibitione accedere: & tamen certis diebus, & ſtatuto tempore,

corpus ſui redemtoris cum affectuoſa reverentia ſacramentaliter debet ſuſcipere, & magis laudem Dei & honorem prætendere, quàm ſuam conſolationem quærere.

Nam toties myſticè communicat, & inviſibiliter reficitur, quoties incarnationis Chriſti myſterium paſſionemque devotè recolit, & in amorem ejus accenditur. Qui aliter ſe non præparat, niſi inſtante feſto, vel conſuetudine compellente, ſæpius imparatus erit. Beatus qui ſe Domino in holocauſtum offert, quoties celebrat aut communicat!

8. Non ſis in celebrando nimis prolixus aut feſtinus; ſed ſerva bonum & communem modum eorum cum quibus vivis. Non debes aliis generare moleſtiam aut tædium; ſed communem ſervare viam, ſecundùm majorum inſtitutionem; & potiùs aliorum inſervire utilitati, quàm propriæ devotioni vel affectui.

CAPUT

CAPUT V.

Quòd corpus Chriſti & ſacra Scriptura maximè ſint animæ fideli neceſſaria.

1. Fidelis. O dulcissime Domine Jesu, quanta eſt dulcedo devotæ animæ tecum epulantis in convivio tuo! ubi ei non alius cibus manducandus proponitur, niſi tu unicus dilectus ejus, ſuper omnia deſideria cordis ejus deſiderabilis. Et mihi quidem dulce foret in præſentia tua ex intimo cordis affectu lacrymas fundere, & cum pia Magdalena pedes tuos lacrymis irrigare.

Sed ubi eſt hæc devotio? ubi lacrymarum ſanctarum copioſa effuſio? Certè in conſpectu tuo, & ſanctorum Angelorum tuorum totum cor meum ardere deberet, & ex gaudio flere.

2. Habeo enim te in Sacramento verè præſentem, quamvis aliena ſpecie occultatum. Nam in propria & divina claritate

te conſpicere oculi mei non poſſunt ; ſed neque totus mundus fulgorem gloriæ majeſtatis tuæ poſſet ſuſtinere.

In hoc ergo imbecillitati meæ conſulis, quod te ſub Sacramento abſcondis. Habeo verè & adoro, quem angeli adorant in cœlo ; ſed ego adhuc in fide, illi autem in ſpecie & ſine velamine.

3. Me oportet contentum eſſe lumine veræ fidei, & in ea ambulare, donec aſpiret dies æternæ claritatis, & umbræ figurarum inclinentur. Cùm autem venerit quod perfectum eſt, ceſſabit uſus ſacramentorum : quia Beati in gloria cœleſti non egent medicamine ſacramentali : gaudent enim ſine fine in præſentia Dei, facie ad faciem gloriam ejus ſpeculantes : & de claritate in claritatem abyſſalis deitatis transformati, guſtant Verbum Dei carnem factum, ſicut fuit ab initio, & manet in æternum.

Memor cùm ego ſum horum mirabilium, grave mihi fit tædium etiam quodlibet ſpirituale ſolatium : quia quàm diu

Dominum meum apertè in ſua gloria non video, pro nihilo duco omne quod in mundo conſpicio & audio.

4. Teſtis es tu mihi, Deus, quod nulla poteſt me res conſolari, nulla creatura quietare, niſi tu, Deus meus, quem deſidero æternaliter contemplari. Sed non eſt hoc poſſibile, durante me in hac mortalitate. Ideo oportet, ut me diſponam ad magnam patientiam, & me ipſum in omni deſiderio tibi ſubmittam.

Nam & Sancti tui, Domine, qui tecum jam in regno cœlorum exſultant, in fide & patientia magna, dum viverent, adventum gloriæ tuæ exſpectabant. Quod illi crediderunt, ego credo : quod illi ſperaverunt, ego ſpero : quò illi pervenerunt, eò per gratiam tuam me perventurum confido. Ambulabo interim in fide exemplis confortatus Sanctorum.

5. Habeo etiam libros ſanctos pro ſolatio, & vitæ ſpeculo : atque ſuper hæc omnia ſanctiſſimum corpus tuum pro ſingulari remedio & refugio. Duo namque

mihi neceſſaria permaximè ſentio in hac via, ſine quibus mihi importabilis foret iſta miſerabilis vita. In carcere corporis hujus detentus duobus me egere fateor, cibo ſcilicet & lumine.

Dediſti itaque mihi infirmo ſacrum corpus tuum ad refectionem mentis & corporis, & poſuiſti lucernam pedibus meis verbum tuum. Sine his duobus bene vivere non poſſem: nam verbum tuum, Deus meus, lux animæ meæ eſt, & Sacramentum tuum panis vitæ.

6. Hæc duo poſſunt etiam dici menſæ duæ, hinc & inde in gazophylacio ſanctæ Eccleſiæ poſitæ. Una menſa eſt ſacri altaris, habens panem ſanctum, id eſt, corpus tuum pretioſum. Altera eſt divinæ legis, continens doctrinam ſanctam, erudiens fidem rectam, & firmiter uſque ad interiora velaminis, ubi ſunt Sancta ſanctorum, perducens.

7. Gratias tibi ago, Domine Jesu, lux lucis æternæ, pro doctrinæ ſacræ menſa, quam nobis per ſervos tuos Pro-

phetas & Apoſtolos, alioſque doctores miniſtraſti.

Gratias tibi ago, creator & redemtor hominum, qui ad declarandum toti mundo caritatem tuam, cenam magnam paraſti, in qua non agnum typicum, ſed tuum ſanctiſſimum corpus & ſanguinem propoſuiſti manducandum & bibendum, lætificans omnes fideles convivio ſacro; & inebrians calice ſalutari, in quo ſunt omnes deliciæ paradiſi, & epulantur nobiſcum Angeli ſancti, ſed ſuavitate feliciori.

8. O! quàm magnum & honorabile eſt officium ſacerdotum! quibus datum eſt Dominum majeſtatis verbis ſacris conſecrare, labiis benedicere, manibus tenere, ore proprio ſumere, & ceteris miniſtrare. O! quàm mundæ debent eſſe manus illæ! quàm purum os! quàm ſanctum corpus! quàm immaculatum cor ſacerdotis, ad quod toties ingreditur auctor puritatis!

Ex ore ſacerdotis nullum verbum niſi

ſanctum, niſi honeſtum & utile procedere debet, cùm tam ſæpe Chriſti accipiat Sacramentum. Oculi ejus ſimplices eſſe debent & pudici, qui Chriſti corpus ſolent intueri: manus puræ & in cœlum elevatæ, quæ creatorem cœli & terræ ſolent contrectare. Sacerdotibus ſpecialiter in lege dicitur: » Sancti eſtote, quo» niam Ego ſanctus ſum Dominus Deus » veſter.

9. Adjuvet nos gratia tua, omnipotens Deus, ut, qui officium ſacerdotale ſuſcepimus, dignè ac devotè tibi, in omni puritate & in conſcientia bona famulari valeamus. Et ſi non poſſumus in tanta innocentia vitæ converſari, ut debemus, concede nobis tamen dignè flere mala quæ fecimus, ut in ſpiritu humilitatis, ac bonæ voluntatis propoſito, tibi ferventiùs de cetero deſervire valeamus. Amen.

CAPUT VI.

Quòd magnâ diligentiâ ſe debeat communicaturus Chriſto præparare.

1. Christus. Ego ſum puritatis amator, & dator omnis ſanctitatis. Ego cor purum quæro, & ibi locus eſt requietionis meæ. Para mihi cenaculum grande ſtratûm, ut faciam apud te paſcha cum diſcipulis meis. Si vis ut veniam ad te, & apud te maneam, expurga vetus fermentum, & munda cordis tui habitaculum.

Exclude totum ſeculum, & omnem vitiorum tumultum: ſede tanquam paſſer ſolitarius in tecto; & cogita exceſſus tuos in amaritudine animæ tuæ. Omnis namque amans ſuo Dilecto præparat optimum & pulcherrimum locum, quia in hoc cognoſcitur affectus ſuſcipientis Dilectum.

2. Scito tamen te non poſſe ſatisfacere huic præparationi ex merito tuæ actionis, etiam ſi per integrum annum te præpara-

res, & nihil aliud in mente haberes ; ſed ex ſola pietate & gratia mea permitteris ad menſam accedere : ut ſi mendicus ad menſam divtis vocaretur ; & ille nihil aliud haberet ad retribuendum beneficiis ejus, niſi ſe humiliare & regratiare.

Fac quod in te eſt, & diligenter facito : non ex conſuetudine, non ex neceſſitate ; ſed cum timore & reverentia & affectu, accipe corpus Dilecti, Domini Dei tui, dignantis ad te venire. Ego ſum qui vocavi : ego juſſi fieri : ego ſupplebo quod tibi deeſt : veni, & ſuſcipe me.

3. Quando gratiam devotionis tribuo, gratias age mihi Deo tuo : non quia dignus es, ſed quia tui miſertus ſum. Si eam non habes, ſed magis aridum te ſentis, inſiſte orationi, ingemiſce & pulſa ; nec deſiſtas donec merearis micam aut guttam gratiæ ſalutaris accipere.

Tu mei indiges, non ego tui indigeo : nec tu me ſanctificare venis, ſed ego te ſanctificare & meliorare venio. Tu venis ut ex me ſanctificeris, & mihi uniaris :

venis ut novam gratiam recipias, & de novo ad novam emendationem accendaris. Noli negligere hanc gratiam; ſed præpara cum omni diligentia cor tuum, & introduc ad te Dilectum tuum.

4. Oportet autem ut non ſolùm te præpares ad devotionem ante communionem; ſed etiam ut te ſolicitè conſerves in ea poſt Sacramenti perceptionem. Nec minor cuſtodia pòſt exigitur, quàm antè devota præparatio. Nam bona poſtmodum cuſtodia optima iterum eſt præparatio ad majorem gratiam conſequendam. Ex eo quippe valde indiſpoſitus quis redditur, ſi ſtatim fuerit nimis effuſus ad exteriora ſolatia.

Cave a multiloquio: mane in ſecreto, & fruere Deo: ipſum enim habes, quem totus mundus tibi auferre non poteſt. Ego ſum, cui te totum dare debes, ita ut jam ultra non in te, ſed in me, abſque omni ſolicitudine, vivas.

CAPITIS VI

CONTINUATIO PRIMA.

Anima devota Chriſti unionem in Sacramento affectare toto corde debet.

1. Fidelis. Quis mihi det, Domine, ut inveniam te ſolum, & aperiam tibi totum cor meum, & fruar te, ſicut deſiderat anima mea, & jam me nemo deſpiciat; nec ulla creatura me moveat; ſed tu ſolus mihi loquaris, & ego tibi, ſicut ſolet dilectus ad dilectum loqui, & amicus cum amico convivari?

Hoc oro, hoc deſidero, ut tibi totus uniar, & cor meum ab omnibus creatis rebus abſtraham; magiſque per ſacram communionem, ac frequentem celebrationem, cœleſtia & æterna ſapere diſcam.

2. Ah, Domine Deus! quando ero tecum totus unitus & abſorptus, meique totaliter oblitus! ut tu in me ſis, & ego

in te. Ah ſic nos pariter in unum manere concede! Verè tu es dilectus meus, electus ex millibus, in quo complacuit animæ meæ habitare omnibus diebus vitæ ſuæ.

Verè tu es pacificus meus, in quo pax ſumma, & requies vera: extra quem labor & dolor, & infinita miſeria. Verè tu es Deus abſconditus: & conſilium tuum non eſt cum impiis; ſed cum humilibus & ſimplicibus ſermo tuus.

3. O! quàm ſuavis eſt, Domine, ſpiritus tuus! qui ut dulcedinem tuam in filios demonſtrares, pane ſuaviſſimo de cœlo deſcendente illos reficere dignaris. Verè non eſt alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes ſibi, ſicut tu, Deus noſter, ades univerſis fidelibus tuis; quibus ob quotidianum ſolatium, & cor erigendum in cœlum, te tribuis ad edendum & fruendum.

4. Quæ eſt enim alia gens tam inclyta, ſicut plebs Chriſtiana? aut quæ creatura ſub cœlo tam dilecta, ut anima devota,

ad quam ingreditur Deus, ut paſcat eam carne ſua glorioſa? O ineffabilis gratia! O admirabilis dignatio! O amor immenſus homini singulariter impenſus!

Sed quid retribuam Domino pro gratia iſta, pro caritate tam eximia? Non eſt aliud, quod gratiùs donare queam, quàm ut cor meum Deo meo totaliter tribuam, & intimè conjungam. Tum exſultabunt omnia interiora mea, cùm perfectè fuerit unita Deo anima mea. Tunc dicet mihi, » Si tu vis eſſe mecum, Ego volo eſſe » tecum; & ego reſpondebo illi: Di» gnare, Domine, manere mecum, & » ego volo libenter eſſe tecum: hoc eſt » totum desiderium meum, ut cor meum » tibi ſit unitum.

CAPITIS VI

CONTINUATIO SECUNDA.

De quorumdam devotorum ardenti desiderio ad corpus Chriſti.

1. Fidelis. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abſcondiſti timentibus te! Quando recordor devotorum aliquorum, ad Sacramentum tuum, Domine, cum maxima devotione & affectu accedentium; tunc ſæpius in me ipſo confundor, & erubeſco, quòd ad altare tuum & ſacræ communionis menſam tam tepidè & frigidè accedo: quòd ita aridus & sine affectione cordis maneo, & quòd non ſum totaliter accenſus coram te Deo meo, nec ita vehementer attractus & affectus, sicut multi devoti fuerunt; qui præ nimio desiderio communionis, & ſensibili cordis amore, a fletu ſe continere non poterant: ſed ore cordis &

corporis pariter ad te Deum fontem vivum medullitùs inhiabant, non valentes ſuam eſuriem aliter temperare nec ſatiare, niſi corpus tuum cum omni jucunditate, & ſpirituali aviditate accepiſſent.

2. O verè ardens fides eorum, divinæ probabile exsiſtens argumentum præſentiæ tuæ! Iſti enim veraciter cognoſcunt Dominum ſuum in fractione panis, quorum cor tam validè ardet in eis de Jesu ambulante cum eis.

Longè eſt a me ſæpe talis affectus & devotio, tam vehemens amor & ardor. Eſto mihi propitius, Jesu bone, dulcis & benigne; & concede pauperi mendico tuo, vel interdum modicum de cordiali affectu amoris tui, in ſacra communione ſentire; ut fides mea magis convaleſcat, ſpes in bonitate tua proficiat, & caritas ſemel perfectè accenſa, ac cœleſte manna experta, nunquam deficiat.

3. Potens eſt autem miſericordia tua, gratiam tam desideratam mihi præſtare, & in ſpiritu ardoris, cùm dies benepla-

citi tui venerit, me clementiſſimè viſitare. Etenim licet tanto deſiderio tam ſpecialium devotorum tuorum non ardeam; tamen de gratia tua, illius magni & inflammati deſiderii deſiderium habeo, orans & deſiderans omnium talium fervidorum amatorum tuorum participem me fieri; atque eorum ſancto conſortio annumerari.

CAPUT VII.

Quòd gratia devotionis humilitate, & ſui ipſius abnegatione, acquiritur.

Magister vitæ spiritualis.

1. Oportet te devotionis gratiam inſtanter quærere, indeſinenter petere, patienter & fiducialiter exſpectare, gratanter recipere, humiliter conſervare, ſtudioſè cum ea operari, ac Deo tempus & modum ſupernæ viſitationis, donec veniat, committere.

Humiliare te præcipuè debes, cùm parum aut nihil devotionis interiùs ſentis; ſed non nimiùm dejici, nec inordinatè contriſtari. Dat ſæpe Deus in uno brevi momento, quod longo negavit tempore. Dat etiam quandoque in fine, quod in principio orationis dare diſtulit.

2. Si ſemper citò gratia daretur, & pro voto adeſſet, ea non eſſet infirmo homini bene portabilis. Propterea in bona ſpe, & humili patientia exſpectanda eſt devotionis gratia: tibi tamen & peccatis tuis imputa, cùm non datur, vel etiam cùm occultè tollitur.

Modicum quandoque eſt, quod gratiam impedit & abſcondit: si tamen modicum, & non potiùs grande dici debet, quod tantum bonum prohibet. Et si hoc ipſum modicum vel grande amoveris, & perfectè viceris, erit quod petiſti.

3. Statim namque ut te Deo ex toto corde credideris, nec hoc vel illud pro tuo libitu ſeu velle quæsieris; ſed integrè te in ipſo poſueris, unitum te invenies &

pacatum : quia nihil ita bene ſapiet tibi & placebit, sicut beneplacitum divinæ voluntatis.

Quiſquis ergo intentionem ſuam simplici corde ſursùm ad Deum levaverit, ſeque ab omni inordinato amore, ſeu displicentia cujuslibet rei creatæ, evacuaverit, is erit aptissimus gratiæ percipiendæ, ac dignus devotionis munere. Dat enim Dominus ibi benedictionem ſuam, ubi vaſa vacua invenerit : & quantò perfectiùs quis inſimis renunciat, & magis sibi ipsi per contemtum ſui moritur, tantò celeriùs gratia venit, copiosiùs intrat, & altiùs liberum cor elevat.

4. Tunc videbit & affluet, & mirabitur, & dilatabitur cor ejus in ipſo : quia manus Domini cùm eo, & ipſe ſe poſuit totaliter in manu ejus uſque in ſeculum. Ecce sic benedicetur homo, qui quærit Deum ex toto corde ſuo ; nec in vanum accepit animam ſuam. Hic in accipiendo ſacram Euchariſtiam, magnam promeretur divinæ unionis gratiam : quia non re-

ſpicit ad propriam devotionem & conſolationem ; ſed ſuper omnem devotionem & conſolationem ad Dei gloriam & honorem.

CAPUT VIII.

Quòd necessitates noſtras Chriſto aperire, & ejus gratiam poſtulare debemus.

1. Fidelis. O Dulcissime atque amantissime Domine ! quem nunc desidero devotè ſuſcipere, tu ſcis infirmitatem meam, & necessitatem quam patior ; in quantis malis & vitiis jaceo, quàm ſæpe ſum gravatus, tentatus, turbatus & inquinatus.

Pro remedio ad te venio, pro conſolatione, & ſublevamine te deprecor. Ad te, Domine, omnia ſcientem loquor, cui manifeſta ſunt omnia interiora mea, & qui ſolus me perfectè potes conſolari & adjuvare. Tu ſcis quibus bonis indigeo

præ omnibus, & quàm pauper ſum in virtutibus.

2. Ecce ſto ante te pauper & nudus, gratiam poſtulans; & miſericordiam implorans. Refice eſurientem mendicum tuum: accende frigiditatem meam igne amoris tui: illumina cæcitatem meam claritate præſentiæ tuæ. Verte mihi omnia terrena in amaritudinem, omnia gravia & contraria in patientiam, omnia infima & creata in contemtum & oblivionem.

Erige cor meum ad te in cœlum, & ne dimittas me vagari ſuper terram. Tu ſolus mihi dulceſcas ex hoc nunc uſque in ſeculum; quia tu ſolus cibus & potus meus, tu ſolus amor meus & gaudium meum, dulcedo mea & totum bonum meum.

3. Utinam me totaliter ex tua præſentia accendas, comburas, & in te transmutes! ut unus tecum efficiar ſpiritus, per gratiam internæ unionis, & liquefactionem ardentis amoris. Ne patiaris me jejunum & aridum a te recedere; ſed

operare mecum miſericorditer, sicut ſæpius operatus es cum Sanctis tuis mirabiliter. Quid mirum si totus ex te igneſcerem, & in me ipſo deficerem? cùm tu sis ignis ſemper ardens, & nunquam deficiens; amor corda purificans, & intellectum illuminans.

CAPITIS VIII CONTINUATIO.

De ardenti amore, & vehementi affectu ſuſcipiendi Chriſtum.

1. Fidelis. Cum ſumma devotione & ardenti amore, cum toto cordis affectu & fervore desidero te, Domine, ſuſcipere; quemadmodum multi Sancti & devotæ perſonæ in communicando te desideraverunt, qui tibi maximè in ſanctitate vitæ placuerunt, & in ardentissima devotione fuerunt.

O Deus meus, amor æternus! totum

bonum meum ! felicitas interminabilis ! cupio te ſuſcipere cum vehementiſſimo deſiderio, & digniſſima reverentia, quam aliquis Sanctorum unquam habuit, & ſentire potuit.

2. Et licet indignus ſim omnia illa ſentimenta devotionis habere, tamen offero tibi totum cordis mei affectum, ac si omnia illa gratiſſima inflammata deſideria ſolus haberem. Sed & quæcumque poteſt ipſa pia mens concipere, & deſiderare, hæc omnia tibi cum ſumma reverentia, ac intimo fervore præbeo & offero. Nihil opto mihi reſervare ; ſed me & omnia mea tibi ſponte & libentiſſimè immolare.

Domine, Deus meus, creator meus & redemtor meus, cum tali affectu, reverentia, laude & honore, cum tali gratitudine, dignitate & amore, cum tali fide, ſpe & caritate te affecto hodie ſuſcipere, ſicut te ſuſcepit & deſideravit ſanctiſſima mater tua, glorioſa virgo Maria, quando Angelo evangelizanti ſibi in-

carnationis myſterium humiliter ac devotè reſpondit, » Ecce ancilla Domini : fiat » mihi ſecundùm verbum tuum. »

3. Et sicut beatus præcurſor tuus, excellentissimus Sanctorum, Joannes Baptiſta, in præſentia tua lætabundus exſultavit in gaudio Spiritûs Sancti, cùm adhuc maternis clauderetur viſceribus : & poſtmodùm cernens te inter homines ambulantem, valde ſe humilians devoto cum affectu dicebat : » Amicus ſponsi, qui ſtat » & audit eum, gaudio gaudet propter » vocem ſponsi » : sic & ego magnis & ſacris desideriis opto inflammari, & tibi ex toto corde me ipſum præſentare.

Unde & omnium devotorum cordium jubilationes, ardentes affectus, mentales exceſſus, ſupernaturales illuminationes, & cœlicas visiones tibi offero & exhibeo, cum omnibus virtutibus, & laudibus ab omni creatura in cœlo & in terra celebratis, & celebrandis, pro me & omnibus mihi in oratione commendatis ; quatenus ab omnibus dignè lauderis, & in perpetuum glorificeris.

4. Accipe vota mea, Domine, Deus meus, & desideria infinitæ laudationis, & immenſæ benedictionis; quæ tibi ſecundùm multitudinem ineffabilis magnitudinis tuæ jure debentur. Hæc tibi reddo, & reddere desidero per singulos dies & momenta temporum; atque ad reddendum mecum tibi gratias & laudes, omnes cœleſtes ſpiritus, & cunctos fideles tuos precibus & affectibus invito & exoro. Laudent te universi populi, tribus & linguæ, & ſanctum ac mellifluum nomen tuum cum ſumma jubilatione magnificent.

Et quicumque reverenter ac devotè altissimum Sacramentum tuum celebrant, & cum plena fide recipiunt; gratiam & miſericordiam apud te invenire mereantur, & te pro me peccatore ſuppliciter exorent. Cúmque optatâ devotione ac fruibili unione potiti fuerint, & bene conſolati ac mirificè refecti, de ſacra ac cœleſti menſa receſſerint, mei peccatoris recordari dignentur.

CAPUT IX.

Homo ne ſit curioſus ſcrutator Sacramenti; ſed humiliter ſubdat ſenſum ſuum ſacræ fidei.

MAGISTER VITÆ SPIRITUALIS.

1. CAVENDUM eſt tibi a curioſa & inutili perſcrutatione hujus profundissimi Sacramenti, si non vis in dubitationis profundum demergi. Qui enim ſcrutator eſt majeſtatis, opprimetur a gloria. Plus valet Deus operari, quàm homo valet intelligere. Tolerabilis eſt pia & humilis inquisitio veritatis, parata ſemper doceri, & per ſanas Patrum ſententias ſtudens ambulare.

2. Beata simplicitas, quæ difficiles quæſtionum relinquit vias, & in plana ac firma pergit ſemita mandatorum Dei. Multi devotionem perdiderunt, dum altiora ſcrutari voluerunt.

Fides

Fides a te exigitur & ſincera vita ; non altitudo intellectûs , neque profunditas myſteriorum Dei. Si non intelligis , nec capis quæ infra te ſunt , quo modo comprehendes ea quæ ſupra te ſunt ? Subde te Deo , & humilia ſenſum tuum fidei : & dabitur tibi ſcientiæ lumen , prout tibi fuerit utile ac neceſſarium.

3. Quidam de fide graviter tentantur in Sacramento : ſed non eſt hoc ipsis imputandum , ſed potiùs inimico. Noli curare , noli diſputare cum cogitationibus tuis : nec ad immiſſas a diabolo dubitationes reſponde ; ſed crede verbis Dei : crede Sanctis ejus & prophetis , & fugiet a te nequam inimicus. Sæpe multùm prodeſt , quod talia ſuſtinet Dei ſervus : nam infideles & peccatores non tentat , quos ſecurè jam possidet : fideles autem & devotos variis modis tentat & vexat.

4. Perge ergo cum simplici & indubitata fide ; & cum ſupplici reverentia ad Sacramentum accede. Quicquid intelligere non vales , Deo omnipotenti ſecurè com-

mitte. Non fallit te Deus : fallitur autem qui ſibi nimiùm credit. Graditur Deus cum ſimplicibus : revelat ſe humilibus : dat intellectum parvulis : aperit ſenſum puris mentibus ; & abſcondit gratiam a curiosis & ſuperbis.

5. Ratio humana debilis eſt , & falli poteſt : fides autem vera eſt , & falli non poteſt. Omnis ratio , & naturalis inveſtigatio , fidem ſequi debet , non præcedere , nec infringere. Nam fides & amor hîc maximè præcellunt ; & occultis modis in hoc ſanctissimo & ſuper excellentissimo Sacramento operantur.

Deus æternus & immenſus , infinitæque potentiæ , facit magna & inſcrutabilia in cœlo & in terra ; nec eſt inveſtigatio mirabilium operum ejus. Si talia eſſent opera Dei , ut facilè ab humana ratione caperentur ; non eſſent mirabilia nec ineffabilia dicenda.

Explicit Liber de Sacramento.

INDEX
CAPITUM.
LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM. *De Imitatione Chriſti, & contemtu omnium vanitatum mundi.* pag. 13
CAP. II. *De ſui ipſius contemtu.* 16
CAP. III. *De doctrina veritatis.* 18
CAP. IV. *De prudentia in agendis.* 22
CAP. V. *De lectione ſanctarum Scripturarum.* 23
CAP. VI. *De inordinatis affectionibus.* 25
CAP. VII. *De vana ſpe & elatione fugienda.* 26
CAP. VIII. *De cavenda nimia familiaritate.* 28
CAP. IX. *De obedientia & ſubjectione.* 29
CAP. X. *De cavenda ſuperfluitate verborum.* 30
C. XI. *De pace acquirenda, & zelo proficiendi.* 32
CAP. XII. *De utilitate adverſitatis.* 35
CAP. XIII. *De tentationibus ſuſtinendis.* 36
CAP. XIV. *De temerario judicio vitando.* 41
CAP. XV. *De operibus ex caritate factis.* 42
CAP. XVI. *De defectuum aliorum tolerantia.* 44
CAP. XVII. *De monaſtica vita.* 46
CAP. XVIII. *De exemplis ſanctorum Patrum.* 47
CAP. XIX. *De exercitiis boni religioſi.* 51
CAP. XX. *De amore ſolitudinis & ſilentii.* 55
CAP. XXI. *De compunctione cordis.* 60
CAP. XXII. *De conſideratione humanæ naturæ.* 63
CAP. XXIII. *De meditatione mortis.* 68
CAP. XXIV. *De judicio & pœnis peccatorum.* 73
CAP. XXV. *De ferventi emendatione totius vitæ noſtræ.* 78

Q ij

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I. *De interna converſatione.* 85
CAP. II. *De humili ſubmiſſione ſui ipſius.* 90
CAP. III. *De bono & pacifico homine.* 92
CAP. IV. *De pura mente, & ſimplici intentione.* 94
CAP. V. *De ſui ipſius conſideratione.* 96
CAP. VI. *De lætitia bonæ conſcientiæ.* 98
CAP. VII. *De amore* JESU *ſuper omnia.* 100
CAP. VIII. *De familiari amicitia* JESU. 102
CAP. IX. *De carentia omnis ſolatii.* 106
CAP. X. *De gratitudine pro gratia Dei.* 111
CAP. XI. *De paucitate amatorum crucis* JESU. 114
CAP. XII. *De regia via ſanctæ crucis.* 117

LIBER TERTIUS.

CAPUT I. *De interna Chriſti locutione ad animam fidelem.* 127
CAP. II. *Quòd Veritas intus loquitur ſine ſtrepitu verborum.* 129
CAP. III. *Imploratâ devotionis gratiâ, docetur fidelis ambulare coram Deo in veritate & humilitate.* 134
CAP. IV. *De mirabili effectu divini amoris.* 138
CAP. V. *De probatione veri amatoris.* 143
CAP. VI. *Spernendas eſſe ſuggeſtiones diaboli, nec ob defectus deſperandum.* 144
CAP. VII. *De occultanda gratia ſub humilitatis cuſtodia.* 147
CAP. VIII. *Quòd omnia ad Deum, ſicut ad finem ultimum, ſunt referenda; & quòd ſpreto mundo, dulce eſt ſervire Deo.* 153

CAP. IX. *Deſideria cordis examinanda ſunt & moderanda : de informatione patientiæ, & luctamine adversùs concupiſcentias.* 158
CAP. X. *De obedientia humilis ſubditi, ad exemplum* JESU CHRISTI, *deque conſideratione judiciorum divinorum.* 163
CAP. XI. *Qualiter in omni re deſiderabili, homo debeat ſe divinæ voluntati conformare.* 167
CAP. XII. *Verum ſolatium in ſolo Deo quærendum eſt.* 170
CAP. XIII. *Quòd temporales miſeriæ, Chriſti exemplo, æquanimiter ſunt ferendæ.* 173
CAP. XIV. *De confeſſione propriæ infirmitatis, & hujus vitæ miſeriis, & quòd in Deo ſuper omnia requieſcendum eſt.* 178
CAP. XV. *Quòd orationem humilem ſemper exaudit Deus.* 183
CAP. XVI. *De recordatione beneficiorum Dei multiplicium.* 186
CAP. XVII. *De quatuor magnam pacem importantibus.* 189
CAP. XVIII. *De evitatione curioſæ inquiſitionis ſuper alterius vita.* 192
CAP. XIX. *In quibus firma pax cordis, & verus profectus conſiſtat.* 194
CAP. XX. *Quòd privatus amor a ſummo bono maximè retardat.* 199
CAP. XXI. *De non curandis perverſis hominum judiciis & ſermonibus.* 202
CAP. XXII. *Qualiter, inſtante tribulatione, Deus invocandus eſt, & de fiducia recuperandæ gratiæ.* 303
CAP. XXIII. *De neglectu omnis creaturæ, ut creator poſſit inveniri.* 209

Cap. XXIV. *De abnegatione ſui, & abdicatione omnis cupiditatis.* 212
Cap. XXV. *De inſtabilitate cordis, & de intentione finali ad Deum habenda.* 214
Cap. XXVI. *Quòd amanti ſapit ſuper omnia Deus, & in omnibus; & quòd in eo ſolo eſt vera pax.* 216
Cap. XXVII. *Contra vana hominum judicia.* 221
Cap. XXVIII. *De pura & integra reſignatione ſui ad obtinendam cordis libertatem.* 223
Cap. XXIX. *De bono regimine in externis, & recurſu ad Deum in periculis, & quòd nihil inconſultè agendum eſt.* 225
Cap. XXX. *Quòd homo non debet eſſe importunus in negotiis.* 227
Cap. XXXI. *Quòd homo nihil boni ex ſe habet, & in nullo gloriari poteſt.* 228
Cap. XXXII. *De contemtu omnis temporalis honoris, & humani ſolatii.* 232
Cap. XXXIII. *Contra vanam & ſecularem ſcientiam.* 235
Cap. XXXV. *De non attrahendo ſibi res exteriores.* 237
Cap. XXXV. *Quòd omnibus non eſt credendum, & de facili lapſu verborum.* 239
Cap. XXXVI. *De confidentia in Deo habenda, quando inſurgunt verborum jacula.* 243
Cap. XXXVII. *Quòd omnia gravia pro æterna vita toleranda ſunt.* 246
Capitis XXXVII continuatio. *De die æternitatis, & hujus vitæ anguſtiis.* 249
Cap. XXXVIII. *De deſiderio æternæ vitæ, & quanta ſint bona certantibus promiſſa.* 253
Capitis XXXVIII continuatio. *Qualiter*

homo deſolatus debeat in manus Dei ſe offerre. 259

CAP. XXXIX. *Quòd cùm deficitur a ſummis, debet homo humilibus operibus inſiſtere, ſeque exiſtimare dignum non conſolatione, ſed verberibus.* 264

CAP. XL. *Gratia Dei non datur terrena ſapientibus.* 268

CAP. XLI. *De diverſis motibus naturæ & gratiæ.* 271

CAPITIS XLI CONTINUATIO. *De corruptione naturæ, & efficacia gratiæ divinæ.* 277

CAP. XLII. *Quòd nos ipſos abnegare debemus, & Chriſtum imitari per crucem.* 281

CAP. XLIII. *Quòd homo non ſit nimis dejectus, quando in aliquos defectus labitur.* 284

CAP. XLIV. *De altioribus rebus, & occultis judiciis Dei non ſcrutandis.* 287

CAPITIS XLIV CONTINUATIO. *Quòd omnis ſpes & fiducia in ſolo Deo eſt figenda.* 293

LIBER QUARTUS.

CAPUT I. *Cum quanta reverentia Chriſtus ſit ſuſcipiendus.* 297

CAPITIS I CONTINUATIO PRIMA. *Quòd magna bonitas & caritas Dei in Sacramento exhibetur homini.* 306

CAPITIS I CONTINUATIO SECUNDA. *Quòd utile ſit ſæpe communicare.* 310

CAPITIS I CONTINUATIO TERTIA. *Quòd multa bona præſtantur devotè communicantibus.* 314

CAP. II. *De dignitate Sacramenti, & ſtatu ſacerdotali.* 319

Cap. III. *De exercitio ante communionem, & ad eam præparatione.* 322
Capitis III continuatio prima. *Quo modo Chriſtus in cruce Patri ſe obtulit, ita fidelis ſe & ſua omnia Deo offerre debet.* 326
Capitis III continuatio secunda. *Quòd nos & omnia noſtra Deo debemus offerre, & pro omnibus orare.* 328
Cap. IV. *Quòd ſacra communio de facili non eſt relinquenda.* 332
Cap. V. *Quòd corpus Chriſti & Sacra Scriptura maximè ſint animæ fideli neceſſaria.* 337
Cap. VI. *Quàm magnâ diligentiâ ſe debet communicaturus Chriſto præparare.* 343
Capitis VI continuatio prima. *Anima devota Chriſti unionem in Sacramento affectare toto corde debet.* 346
Capitis VI continuatio secunda. *De quorumdam devotorum ardenti deſiderio ad corpus Chriſti.* 349
Cap. VII. *Quòd gratia devotionis, humilitate & ſui ipſius abnegatione acquiritur.* 351
Cap. VIII. *Quòd neceſſitates noſtras Chriſto aperire debemus, & ejus gratiam poſtulare.* 354
Capitis VIII continuatio. *De ardenti amore & vehementi affectu ſuſcipiendi Chriſtum.* 356
Cap. IX. *Homo ne ſit curioſus ſcrutator Sacramenti; ſed humiliter ſubdat ſenſum ſuum ſacræ fidei.* 360

FINIS INDICIS.

DICTIONARIOLUM

Vocum vel minus Latinarum, vel aliud ſignificantium quàm apud auctores claſſicos.

Numerus primus indicat Librum, ſecundus Caput ejuſdem Libri, tertius numerum ſeu ſectionem Capitis. Litera c. *indicat continuationem Capitis.*

A

Aliud a te, *pro* aliud præter te. 3. 15. 2. Immortificatus a paſſionibus, *pro* in paſſionibus. 4. 3. 3.

Ac ſi, *comme ſi.* Ac ſi ſolus haberem. 4. 8. c. 2.

Acedioſus, *pro* piger. Nunc ſtudioſus, nunc acedioſus. 3. 25. 1.

Ad plenum, *pro* plenè.

Ad primum fugienda; *pro* primâ ſpecie fugienda. 3. 9. 2.

Adeptus *paſſivè.* Te non planè adepto. 3. 14. 7. Res adepta. 3. 20. 3.

Ædificabilis, e. *activè.* Quæ ædificabilia ſunt, loquere. 1. 10. 3.

Æmulari. 4. 41. 7. *Rechercher à l'envi.*

Affectanter, *pro* avidè, cupidè. Calicem Domini affectanter bibe. 2. 12. *Avec empreſſement.*

Affectare, *pro* cupere, deſiderare. Mori affectes in cruce. 2. 12. 2. & 3. 37. 3. Affectatus, a, um. *Enflâmé du déſir.* 4. 4. 5.

Affectuoſa reverentia. 4. 4. 6.

Aliquando, *pro* unquam. Nec requiem aliquando habebis, niſi.... 2. 1. 3. Ut aliquando.... non veniat; *pro*, ne unquam veniat.

Aliquis *pro* ullus. Nec alicui homini virtutem attribuere, *pro* nec ulli homini, &c. 3. 8. 2.

Alleviare: facere rem leviorem. Non alleviaſti onus. 4. 2. † Nec aliquo ſolatio alleviari; *pro* nec ullo ſolatio relevari. 2. 12. 4.

Ambitus honoris. 2. 20. 3.

Amicabilis vultus. 3. 15. 2. † Amicabile verbum. 4. 1. 3. † Amicabilis invitatio. 4. 1. 4. *Gracieux.*

Aſſimilare, ſimilem facere. Filio Dei aſſimilari. 4. 2. c. 7.

B

Baſſare. *Rabaiſſer.* Baſſari refugis. 3. 36. 2.

Biblia, æ, *pro* biblia, orum. Si ſcires totam Bibliam. 1. 3. *De-là notre mot* Bible.

In Brevi, *pro* brevi tempore. 1. 19. 6.

C

Carentia interioris vigoris. 3. 23. 4. *Le manque.*

Caſula. *Chaſuble.* 4. 2.

Cella, æ. *La célule d'un Moine.* 1. 20. 6.

Cenſus æris. 3. 20. 3. *Pecuniæ magnitudo.*

Chariſmata meliora. 41. 7. *De meilleurs dons.*

Clangor buccinæ. 4. 1. 5. *Le ſon de la trompette.*

Clericus. 2. 3. 2. 3. *Un clerc, un lettré.*

Cœnobita, æ. 1. 20. 4. *Un Cénobite; aſſujetti à la vie commune.*

Cœnobium, i. *Un monaſtere.* 1. 3. 5.

Colorare tua facta ſcis. 2. 3. 2. *Colorer, excuſer.*

Communis, e. *Qui recherche le bien commun.* Gratia pia eſt & communis. 3. 41. 5.

Conculcare : *aveugler.* Tenebræ non conculcabunt te. 3. 28. 4.

Conſcientioſus homo. 1. 4. *Un homme conſcien-cieux.*

Conſcius, a, um. *Connoiſſant.* Nihil boni mihi conſcius ſum. 3. 14.

Confeſſus, a, um, *paſſivè.* Peccata confeſſa. 3. 22. 6.

Congregatio. 1. 17. 1. *Congrégation religieuſe.*

Conſolari *paſſivè.* Ab invicem conſolari quærimus. 1. 10. 1.

Contentari. *Être content.*

Contentus de omni eventu. 1. 25. 10.

Contemplativus. 1. 21. 2. *Contemplatif ; qui a le don de contemplation.*

Contrariari alicui. *Contrarier quelqu'un.* 1. 24. 2.

Corde tenus. 2. 20. 6. *juſqu'au fond du cœur.*

Cor. Ad cor tranſeunt. 3. 36. 2. *percent juſqu'au cœur.* † Cor intus non habent. 3. 36. 2. *N'ont point l'eſprit de recœuillement.*

Cordialiter. 3. 12. 5. *Cordialement.*

Cordialis, e. *Cordial.*

Cum, *avec.* Adhibetur pro &. Adverſa cum damnis. 1. 12. 9. *pro* adverſa & damna. Vicit ſuum ſacerdotem cum ſeculo. 2. 9. 2.

Cupidus. 3. 41. 5. *avare, intéreſſé.* Natura cupida eſt.

Cuſtodire. *Préſerver.* 1. 13. 9. A magnis tentationibus cuſtodiuntur.

D

Dare ſe ad. *Se donner à, s'adonner à.* Da te ad. 1. 22. 1. Te dederis ad fervorem. 1. 25. 11. Se dare ad majorem ſui cuſtodiam. 4. 4. 4. Ad interiora te dare. 2. 1. 1.

De facili : *pro* faciliter. 3. 35. 7. *Facilement.*

Deberem in te emanare. 3. 37. 5. *pro* emanarem.

Depauperatus ; *qui s'eſt rendu pauvre.*

Devotus. *Un homme qui s'eſt dévoué à Dieu, qui ne cherche qu'à plaire à Dieu.* Fideles & devotos. 4. 4. 1. Quilibet devotus. 4. 4. 6.

Diſcurſus, ûs. *Courſes faites çà & là.* 4. 41. 5. Levis diſcurſus. 4. 1. 9.

Diſpenſanter agis. 4. 3. 3. *Avec économie.*

Diſplicentia : *déplaiſir.* Facilis ad alterius diſplicentiam. 4. 3. 3. *Facile à faire peine aux autres.* *Pro* odio. 4. 7. 3.

Dolor. *La douleur.* Ut plangam dolorem meum. 3. 39. 5. *Que je pleure mon péché. L'effet eſt ici mis pour la cauſe.*

Dulcorabitur dolor. 3. 43. 2. *La douleur ſera adoucie.*

E

Ecce hoc eſt quod te impedit. 3. 9. 1. *C'eſt juſtement ce qui ...*

Emtitius. 3. 29. 1. *Acheté.*

Exceſſus mentis. 3. 23. 1. *Un raviſſement de l'ame.* Jubiloſis exceſſibus. 3. 26. 3.

Exemtus. 3. 29. *Affranchi.*

F

Fabricant coronam. 3. 26. 6. *Forment la couronne.*

Facies, ei : *l'apparence.* Quod verum in facie videtur. *Ce qui paroît vrai au premier coup d'euil.*

Feriatus dies. 1. 19. 5. *Jour ouvrier.* Feriatus ab omni temporali cura. 2. 5. 3. *Dégagé de.*

Feſtiva lætitia. 3. 26. 1. *Joie des plus grandes.*

Finis : *la fin.* Non deferis uſque in finem. 3. 35. 3. *Vous n'abandonnez point pour toujours.*

Firmare ſe in Deo. 1. 12. 2. *S'affermir en Dieu.*

Fluere. *Se fondre.* 4. 5. 2.

Fruitur : *paſſivè. On jouit.* 1. 24. 4.

Fundus, i : *le fond.* Ex toto fundo cordis. 3. 20. 2.

G

Gaudioſa dies. 3. 37. 1. *Un jour de joie.*

Gazophylacium. 1. *Le tréſor.* 4. 5. 5.

Gratiosè. 4. 1. 10. *Gracieuſement, avec bonté.*

Gliſcere. 3. 40. 3. *Déſirer, avoir envie.*

Groſſa & vilia. 3. 41. 4. *Des habits gros & vils.*

Groſsè veſtiuntur. 1. 21. 8. *Ils ſont vêtus groſſiérement.*

H

Habere : *avoir.* Nec juſtè habeo conqueri. 3. 32. 1. *Je n'ai point de juſte ſujet de me plaindre.* Non omnes habent æquè multum ad vincendum. 51. 2. 4. *Tous n'ont point également à vaincre.* Habes multa ad relinquendum. 3. 24. 3.

Habilis. 3. 23. 5. *Habile, ſavant.*

Habilitas. 1. 7. 2. *Habileté, ſcience.*

Hoc eſt quod te impedit. 3. 9. 1. & 22. 3. *C'eſt-là ce qui vous embaraſſe.*

Homuncio, *pro* puſillus homo. 4. 3. c. 2. 4. *Homme chétif.*

I

Ille homo. *Un tel.* Quàm bonam vitam ille homo habet. 1. 22. 2.

Illuminatus, a, um. *Illuminé, c'eſt-à-dire, éclairé de Dieu d'une maniere toute particuliere.*

Importare, *pro* prodeſſe. 1. 2. 1. & 3. 22. 4.

Importunitas. *Précipitation, empreſſement.* 1. 13. 4. & 3. 9. 2.

Importunus, a, um. *Trop empreſſé, trop impatient.* † Importunus in actibus. 4. 3. 3. † Importunus in negotiis. 3. 30. tit. Deſiderium importunum. 3. 38. 2.

Imprætermiſsè. 3. *Sans arrêter ſes regards ailleurs.*

Imputribilis, e. *Qui ne pourit point.*

Incuſtodia oris. 1. 10. 2. *Négligence à garder ſa langue.*

Inolita conſuetudo. 3. 9. 9. *Habitude invétérée.*

Inſiſtere devotioni, orationi. 4. *S'adonner à.*

Inſtructus de multis. 3. 29. 2. *Inſtruit de.*

Intimiùs. 4. 3. 2. 1. *D'une maniere plus intime.*

Ex intimo. 3. 17. 4.

Intra. *Intérieurement.* Ad intra ambulare. 2. 1. 7. *Marcher dans les voies intérieures.*

Intromittere ſe. 4. 3. 2. *S'entremettre.*

Iſte, iſta, iſtud, *pro* hic, hæc, hoc. *Celui-ci, celle-ci.* Quod auctori noſtro perpetuum eſt. Aliud iſti, aliud alii magis deſervit. 1. 19. 5.

Jubilare. *Chanter de joie.*

Jubiloſi exceſſus. 3. 26. 3.

L

Laborator bonus. 3. 23. 5. *Bon travailleur.*

Laboriosè. 3. 23. 2. *A force de travail.*

Levis, e. *Léger.* (& ſouvent) *aiſé, facile.*

Levitas. *Légéreté, facilité.*

Leviter. *Légérement. facilement.* † Leviter iraſci, leviter peccare, leviter ſatisfacere, leviter deficere, leviter conqueri. *Sic Italicè.*

Licentiare. 3. 8. 6. *pro* abeundi licentiam dare. 3. 37. 3. *Congédier.*

Literatura, æ. 1. 5. 1. *Érudition.*

Literatus, a, um. *Savant.*

M

Magnatus, i, *pro* magnas, atis. 1. 8. 2. *Un grand.*

Magnum habere. *Tenir pour grand.* Non magnum eſt. 3. 8. 3. *Ce n'eſt point une choſe qui tire du pair; qui*

diſtingue du reſte des hommes.

Majoritas Sanctorum. 3. 44. 7.

Medullitùs. *Tendrement.*

Memorari Chriſti paſſionem. 4. 2. 3. *Se rappeler le ſouvenir de la Paſſion.*

Memoriale, *pro* monimentum. *Gage.* 4. 1. 5.

Minor ſum omnibus miſerationibus tuis. 3. 16. 1. *pro* indignus ſum.

Minoritas Sanctorum. 3. 44. 7.

Se mortificare. 1. 11. 2. *Se mortifier.*

Multoties. 3. 37. 6. *pro* ſæpiſſimè.

Mundiale bonum. 3. 40. 4. *Un bien terreſtre.*

Mundicors, ordis. 3. 12. 2. *Qui a le cœur pur.*

Myſticè communicare. 4. 4. 6. *Communier myſtiquement*, ou *ſacramentellement.*

N

Nævus propriæ inquiſitionis. 3. 26. 2. *La tache, le défaut.*

Natalium ortus. 5. 41. *La naiſſance.*

Ad nova audienda. 4. 3. 3. *Pour apprendre des nouvelles.*

Nudius tertius. *Avant hier.* Sicut heri & nudius tertius. 4. 38. c. 2. *Comme hier & à l'accoutumée.*

Numiſma, atis. 3. 2. 6. *pro* re vilis pretii.

O

Objecta, orum. 3. 26. 5. *Les difficultés préſentes.* Adversùs objecta.

Oblocutiones. 3. 26. 6. *Les détractions.*

Obnubilare. 3. 15. 1. *Obſcurcir.*

Obtendere. 3. 1. *Reprocher.*

Omnimodè. *En toutes les manieres poſſibles.*

Opinata juſtitia. 3. 36. 6. *Juſtice imaginaire ; prétendue juſtice.*

Os Domini. 3. 29. 2. *La bouche du Seigneur*, pour *le Seigneur.*

Os Domini interrogare.

P

Parum ſatis eſt ut, *pro* minimum eſt. *C'eſt bien peu que.*

Paſſus, a, um. *paſſivè. Souffert, enduré.* Pro Deo paſſum. 3. 13. 6.

Paſſionatus homo. 3. 2. 3. *Tyranniſé par les paſſions.*

Patenter experiri. 4. 2. c. 3. *Éprouver évidemment.*

Ad Pauſandum in te. 3. 15. 1. *Pour repoſer en vous.*

Peccaminoſa vita. 3. 38. c. 7. *Vie pleine de péchés.*

Penſare, *penſer, peſer.* Penſo quod. *Je penſe que.* Verâ penſatâ ratione. 3. 38.

Per *pro* propter *Italorum more.* Per commodum.

Perpeſſa contumelia.

Pertingere. *Parvenir.* Pertingent ad palmam beatorum. 3. 26. 5.

Ad plenum, *pro* plenè. *Pleinement.* 3. 23. 2.

Placabilis, e. *activè, pro* placans. 4. 3. c. 3. 2.

Ponere. *Mettre.* Ad infimum ſe ponere. 2. 11. 5. Si ponis te ad quod eſſe debes. 2. 12. 12. Pone te ad ſuſtinendum. 2. 12. 11. *pro* compone, præpara. Ut me ponam ad magnam patientiam. 4. 4. 4.

Ponderare. *Peſer, pro* prædicare : *Priſer, admirer.* Multùm ponderare ſua geſta. 3. 41. 6.

Præbenda. 1. 3. & 3. 2. 6. *Une prébende, un bénéfice eccléſiaſtique.*

Præſto, *pro* paratis. 3. 15. 1.

Prætendere. *Prétendre, ſe propoſer.* Profectum meum prætendis. 3. 47. 3. Laudem Dei prætendere. 4. 4. 6.

Proficere bonum. *activè.* 3. 41. c. 4. *Avancer une bonne œuvre.*

Proprietarius. *Propriétaire.* 3. 24. 1.

Pulveriſare. *Pulvéri-*

ſer, *réduire en pouſſiere.* 3. 7. 7.

Punctum. *Un point.* Ne pro minimo quidem puncto. *Pas même pour la moindre partie.* In puncto. 3. 33. 3. *En un moment.*

Q

Quandóque ; apud bonos latinitatis auctores. *Toutes les fois que :* apud ſcriptores eccleſiaſticos ; *quelquefois.* † Quandóque conturbatur. 3. 38. 1.

Quia. *Que.* Memento quia perditum non redit tempus. 1. 25. 11.

Quòd : *præpoſitio conjunctiva apud ſcriptores eccleſiaſticos.* Putas tu quòd ſemper habebis. 2. 26. 9. Nec velis quòd. 2. 8. 5. Prodeſt quòd. 3. 2. 2. Quando ad hoc veneris quòd. 2. 12. 11. Quòd *hic adhibetur pro* ut, *ut & in illis phraſibus :* Oportet quòd. Contingit quòd... ſentiunt. 1. 1. 2. Cogita quòd velis. 3. 36. 1. *Penſez à vouloir.*

R

Rabula, æ. m. *Un grand parleur.* 3. 55.

Recommendant patientiam. 2. 12. 13. *pro* laudant. *Ils recommandent.*

Refocillare. 4. 2. c. 4. *Ranimer, rétablir.*

Regratiari. 3. 16. 2. *pro* gratias agere. *Ital.*

Regula magiſtri. 1. 18. 5. *Sic indicatur regula B. Benedicti.*

Rehabere ; *ravoir.* Ego totum rehabere volo. 3. 8. 2.

Reliquiæ, arum : *les reſtes, les reliques.* Arca cum ſuis reliquiis. 4. 1. *L'arche avec tout ce qu'elle renfermoit.*

Reverberat. 3. 14. 2. It. 4. 1. 8. *Cauſe des remords.*

Reputare. *Réputer, eſtimer beaucoup, faire grand cas.* Ortum natalium reputat. 3. 41. 7. *Eſtime une naiſſance illuſtre.*

S

Sacramentaliter ſuſcipere corpus Chriſti. 4. 6. 9. *Recevoir ſacramentellement le Corps de Jéſus-Chriſt.*

Sapiens. *Savant.* Quis eſt ita ſapiens, qui omnia plenè ſcire poſſit. 1. 9. 2.

Satagere ut. 3. 19. 3. & 28. 3. *Chercher à, travailler à.*

Satis, *pro* multùm, *more Italorum.* In verbis ſatis labilis. 1. 4. 1.

Scrutari : *paſſivè. Être examiné.* Scrutabitur Jeruſalem. 3. 35.

Secretarium cordis tui. 3. 29. 2. *Le ſecret de votre cœur.*

Senſus, ûs. *Le ſentiment, le plaiſir des ſens.* Delectatur ad ſenſum. 3. 41. 5. Multa per ſenſus experiri. 3. 41. 9.

Sententiare. 3. 38. c. 7. *Juger, décider.*

Sentimenta devotionis. 4. 8. c. 2. *Sentiments de dévotion.*

Sequeſtrare, *pro* ſeparare, dividere. Se a creaturis ſequeſtrare. 3. 23. 2. Se a divinis ſequeſtrare. 4. 4. 4.

Sericus, a, um. *De ſoie.* Sericis involuta oſſa. 4. 9.

Simplificatus interiùs. 1. 3. 3. *Simple dans ſon intérieur.*

Singuli, æ, a. *Un à la fois, un à un.* Paucis ad ſingula patet. 3. 36. 4. *Dans le détail.*

Soſpitas, atis. 3. 43. 3. *pro* ſalus, incolumitas.

Spatiari. 1. 20. 7. *Sortir, ſe promener.*

Specialis amicus. 4. 1. 5. *Un ami particulier.*

Studere mortificationi. *Travailler à ſe mortifier.* Id unum ſtudet. 1. 25. 1. *Il ne déſire que cette unique choſe.*

Sublevamen, inis. 4. 8. 1. *Soulagement.*

Sufferentia, æ. 3. 36. 6. *Souffrance.*

Suſpectus, a, um. *activè. Soupçonneux.* Suſpectus de morte. 1. 2. 6. 3.

T

In Tantum confirmare, ut. 3. 31. 3. *Fortifier tellement que, au point que.*

Tiro Chriſti. 3. 26. 6. *Un champion de J. C.*

Torpens, entis. 3. 26. 5. *Négligent.*

Torpeſcunt. 3. 2. 5. *Deviennent indifférents.*

Tortuoſitas, atis. 3. 38. c. 6. *Détours.*

Ex toto. 1. 13. 5. & 3. 26. 6. *pro* totaliter. In toto.

Triſtari. *paſſivè.* 1. 19. 5. *Être attriſté.*

Tueri. *paſſivè. Être défendu.* Tuetur homo. 3. 3. 39.

Typicus agnus. *L'Agneau figuratif.*

U

Unio, onis. *Le recœuillement.* 1. 21. 2.

Unitus, a, um. *Recœuilli.* Magis ſibi unitus. 1. 3. 3. *Plus recœuilli.* Unitum te invenies. 4. 7. 3.

Uſquequaque. 3. 14. 2. *Toujours.*

Uſus, ûs. Ex uſu facienda opera. 3. *Exercices qui doivent ſe faire ſelon la coutume.* Ex uſu placet. 3. 38. c. 6. *Plaît par l'accoutumance.*

Utenſilia, ium. 3. 19. 8. *La nourriture.* Cetera utenſilia ad corporis ſuſtentaculum. *Les autres choſes qui ſervent à l'entretien du corps.* Sic Corn. Tacitus hoc verbo utitur.

Virtuosè. 3. 7. 4. *Vertueuſement.* Nec ſatis virtuosè ſapit.

Virtuoſa vita. 1. 1. 3. *Une vie vertueuſe.*

Vox, vocis. 3. 4. 6. *Diſcours, doctrine.*

FINIS DICTIONARIOLI.

INDEX
RERUM.

Numerus primus indicat Librum, ſecundus Caput, tertius Capitis ſectionem : litera c. *ſignificat Capitis continuationem*, l. *librum*, V. *vide*.

A

ABDICATIO rerum terrenarum, 3, 23 & 24.
Abnegatio ſui ipſius, 3, 26 & 42.
Acedia, 1, 25. 11.
Actiones cum prudentia agendæ, 1, 4. Ex caritate, 1, 15. Sine importunitate, 3, 30.
Adverſitatum utilitates, 1, 12. V. *Tribulatio*.
Æſtimatio ſui vileſcit coram Deo, 3, 7, 7.
Æternitas beata, 3, 37, c.
Affectuum moderatio, 1, 6. puritas, 2, 4. pravitas, 3, 23, 4. inſtabilitas, 3, 25. renunciatio, 4, 3, c. 1.
Afflictiones. V. *Tribulatio*.
Agere : quo modo ſit agendum ? 3, 11.
Ambulandum eſt ſincerè coram Deo, 3, 3.
Amandus Jeſus ſuper omnia, 2, 7.
Amicitia Jeſu quàm pretioſa ? 2, 9.
Amici delectus, 1, 8. l. 2, 7. Amicus verus Jeſus eſt, 2, 7. Amicorum deſertio non moleſtè ferenda, 2, 9.
Amor amicorum ab amore Chriſti ſeparandus, 2,

9. cœleſtium, 2, 1. creaturarum nocivus, 2, 1, 8. crucis, 2, 11. Dei verus, ejuſque effectus, 3, 4 & 5. quàm ſapidus? 3, 26. Amor Jeſu, 2, 7 & 8. Amor proprius, 3, 18, 2. proximi amor, 1, 16. V. *Caritas.*
Anima fidelis, 3, 1.
Annihilatio propria, 3, 7, 7.
Apoſtoli: quales fuerunt? 3, 16, 4.
Appetitus inordinatus, 1, 6.
Arcana Dei non ſcrutanda, 3, 43.
Ariditas ſpiritualis, 2, 9. l. 37.
Auxilium Dei implorandum, 3, 22, 3.

B

Beatorum ſeculi miſeria, 3, 9, 4.
Benedicendus Deus in omnibus, 3, 12, 4. l. 3. c. 22.
Beneficia Dei expendenda, 3, 16. quis iis indignus? 3, 16.
Beneplacitum Dei. V. *Voluntas Dei.*
Boni ex ſe homo nihil habet, 3, 32, 3.
Bonitas Chriſti ſe nobis dantis, 4, 1.

C

Caritas habenda ad omnes, 1, 8. vera, & ejus effectus, 1, 15. Caritatis humanæ conſideratio, 2, 5.
Carnalia ſectari vanitas, 1, 1, 4 & 5.
Caro ſubjicienda, 3, 9, 2.
Cellæ & ſilentii fructus atque dulcedo, 1, 20.
Chriſtus imitandus, 1, 1, l. 3, 42. Chriſti verba qualiter audienda? 3, 1 & 2.

Cœleſtium amor. V. Amor.

Cogitationibus malis repugnandum, 3, 6. cogitationes malæ probant hominem, 3, 6.

Cognitio ſui, 1, 3.

Communio corporis Chriſti. Ad eam invitatio, 4. 1. ejus neceſſitas & utilitas, 4, 1. c. 2 & 4. ejus fructus, 7, 1, 11. l. 4, 7. quanta cum reverentia ſuſcipienda ? 4, 1, 4. non facilè omittenda, 4, 4. ardenter deſideranda, 4, 6. c. 2. l. 4, 8, 3. cur frequentanda ? 4, 1. c. 2 & 3. Præparatio ad eam neceſſaria, 4, 3, 1. quænam ea eſt ? 4, 3, 2. l. 4, 3. c. 1 & 2. quid in communione petendum & pro quibus ? 4, 3. c. 2. l. 4, 8. *Communio ſpiritualis* qualiter & quando facienda, ejuſque fructus, 4, 4, 6.

Quæ requiſita ſunt ad ſacram Communionem, ea habentur capite tertio libri 4, ejuſque continuatione. Quibus addenda ſunt ea quæ ſequuntur.

1. Oblatio ſui : cujus oblationis formula totâ continuatione alterâ capitis tertii habetur, eaque in partes ſeptem dividi poteſt, pro ſingulis hebdomadæ diebus.

2. Ardens deſiderium unionis cum Chriſto, cap. VIII, ejuſque continuatione; quæ dividi poſſunt in partes ſeptem pro ſeptem hebdomadæ diebus.

Poſt ſacram Communionem, unio animæ fidelis cum Chriſto conſummanda eſt eâ formulâ, quæ capitis VI continuationes duas facit; quæ item diviſæ ſunt in partes ſeptem pro ſeptem hebdomadæ diebus.

Compunctionis origo, bona, contraria, 1, 21.

Concupiſcentiæ breves & fallaces, 3, 9, 6 & 7. Contra eas pugnandum, 3, 26, 7.
Confidentia in ſe vel in aliis vana, 1, 7. in Deo, 3, 36 & 43. De recuperanda gratia, 3, 22, 3.
Confugiendum eſt ad Deum in periculis, 3, 29, 2.
Conſcientiæ bonæ gaudium, 2, 6. conſcientia mala pacem non habet, 2, 6. V. *Examen.*
Conſilium accipere quàm dare præſtat, 1, 9, 3. ſine Deo non utile eſt, 3, 30, 3.
Conſolatione divinâ quis dignus? quis indignus? 3. 8, 10. l. 3, 39, 3. ea in Deo ſolo quærenda, 3, 12. Divinâ & humanâ carere magnum, 2, 9. humana pro Chriſto ſuperanda, 2, 9, 2. ſenſibilis non quærenda, 2, 9, 3. ſpiritualis vadit & venit; & quo modo tunc ſe gerendum, 2, 9, 4. externa internam impedit, 1, 10 & 21. ad divinam quis aptus? 1, 25, 10. ea ſola vera eſt, 3, 22, 3.
Contemplationis impedimenta, 3, 23.
Contemptus mundi, 1, 1. ſui ipſius, 1, 2, 4. honoris, 3, 32.
Contentiones de Sanctorum meritis, 3, 42.
Contritio, 3, 39, 3. l. 4, 3, 2.
Contumeliæ patienter ferendæ, 3, 36.
Converſatio interna cum Chriſto, 2, 1. externa cum hominibus nocet, 1, 10. cum quibus utilis eſt? 1, 7.
Cordis inſtabilitas, 3, 25. puritas, 2, 6. libertas, 3, 29. deſideria, 3, 11.
Creaturæ pro Creatore negligendæ, 3, 25. V. *Amor.*
Credendum minimè omnibus, 3, 35.
Crucis via regia, 2, 11 & 12. l. 3, 42.
Cupiditas omnis reſecanda eſt, 3, 24.

Curioſitas de aliorum vita vitanda eſt, 3, 18. de meritis Sanctorum, 3, 43. de Sacramento, 4, 9.

D

Defectus aliorum tolerandi, 1, 16. l. 2, 3. noſtri aliis aperiendi, 2, 2. patienter & humiliter ferendi, 3, 43.

Delectationes ſpirituales & mundanæ, 3, 9, 5. ſenſuales & carnales, 3, 9, 5.

Deſideria cordis examinanda ſunt & moderanda, 1, 6. l. 3, 9. Deo conformanda, 3, 11. carnis mortificanda, 3, 9. deſiderium æternæ vitæ, 3, 37. c. l. 3, 38. Corporis Chriſti, 4, 6. c. 2. l. 4. 8. c.

Deſolatus, ſeu privatus gratiâ devotionis, 2, 2. 4. l. 3, 7 & 38. l. 4, 7.

Detractiones. V. *Contumeliæ*.

Deus vera animæ requies, 3, 14, 6. omnium finis, 3, 44. c. 4. ſuper omnia ſapit amanti, 3, 26. Deo nihil occultum, 3, 36, 5. ei committenda omnia, 3, 30. ei ſervire dulce, 3, 8, 4. Deus doctor veritatis, 3, 33. veritas omnia docens, 1, 3.

Devotio oratione impetranda, 4, 7. quo modo conſervanda? 3, 5 & 6. ejus ſubtractio, 3, 8, 4. l. 3, 9 & 22, 3.

Doctrina Chriſti, 1, 1. quæ doctrina vera, quæ vana? 1, 2 & 3. l. 3, 33.

Doloris materia, 1, 21, 4.

Donis minimis contenti eſſe debemus, 3, 16.

E

Emendatio vitæ, 1, 2, 5.
Euchariſtiæ Sacramentum, 4, 1, & c. 2, 3. dignitas, 4, 2. utilitas, 4, 1. c. 3. neceſſitas, 4, 5.
Examen conſcientiæ, 4, 3, 2. deſideriorum cordis, 3, 9, 1, 3.
Exempla, quænam ſequenda? 1, 18.
Exempla Sanctorum intuenda, 1, 18, 1.
Exercitia religioſa, 1, 19. ante communionem facienda, 4, 6.
Exteriora non attrahenda, 3, 34, 1.

F

Familiaritas hominum cavenda, 1, 8. Jeſu optanda, 2, 8.
Fervor. V. *Profectus.*
Fidere ſibi periculoſum, 5, 1.
Fides hominum fallax, 3, 35.
Fiducia in ſolo Deo figenda, 1, 7. l. 2, 1. l. 3, 44, c.
Fragilitas hominis magna, 1, 22.

G

Gaudium verum in Deo ſolo, 3, 12. Gaudium bonæ conſcientiæ, 1, 20. l. 2, 6.
Gerendi ſe ratio, 1, 4. l. 3, 11 & 29.
Gloria. Quæ vera? quæ falſa? 1, 7. l. 2, 6. l. 3, 9 & 10, 5. l. 3, 31. Gloria vana, 1, 7. Gloria cœleſtis, 3, 37.
Gloriandum in ſolo Deo eſt, 1, 7. l. 3, 31, 3.

Gratiæ natura, 3, 41. c. vis ſeu efficacia & neceſſitas, 3, 41, c. motus, 3, 41. quibus datur gratia? 3, 4, 40. gratiæ præſentia & ſubtractio, 2, 8, 5. l. 2, 9 & 10. l. 3, 7 & 22, 3, l. 4. Gratia devotionis quo modo acquiritur? 4, 7.
Gratitudo acceptorum beneficiorum, 2, 10.

H

Homo pacificus, 2, 3. internus, 2, 1. Homo in nullo gloriari debet, 3, 31. Hominis miſeria & fragilitas, 1, 13. l. 3, 7, 7. l. 3, 14. vilitas, 3, 10, 5, 8. l. 3, 3 & 39, 3, 6.
Honorum contemtio, 3, 34.
Humilitas. Quàm neceſſaria, 1, 2 & 7. cuſtos gratiæ, 3, 7. Humilitatis bona, 2, 2. l. 3, 7, 7, 9. l. 3, 32. utilitas, 4, 7. Sanctorum humilitas in cœlis, 3, 44, 8.

I

Imperfectiones. V. *Defectus.*
Importunitas in agendo cavenda, 3, 33.
Inconſtantia cordis, 3, 25.
Inferni ignis: quid comburit, & quàm gravis? 1, 24, 3.
Infirmitatis propriæ confeſſio, 3, 14.
Injuriæ patienter ferendæ, 3, 10, 4, 8. l. 3, 27. Injuriis laceſſitus ſpem in Deo reponit, 3, 36.
Inquietus, 1, 9, 1.
Inſpirationes divinæ, 3, 1 & 2, & 33.
Intellectus. V. *Mens.*

Intentio finalis in Deum, 3, 8 & 29. Intentionis ſimplicitas, 2, 4, 1. puritas, 3, 25.
Internus homo, 2, 1.

J

Judicia Dei occulta, 3, 10, 5, 8. timenda, 3, 10, 5, 8. juſta, 3, 36. non ſcrutanda, 3, 44. In judicio quid a nobis requiret Deus? 1, 3 & 29. Judicia hominum vana, 3, 27. temeraria vitanda, 1, 14, 2, 6, 23. l. 3, 27. propria mortificanda, 14 & 9.

L

Laudes & vituperia parum curanda, 2, 6, l. 3, 36.
Lectio ſanctarum Scripturarum, 1, 5.
Levitas animi, 1, 21, 2 & 6.
Libertas cordis, 3, 19, 6, 8. l. 3, 28. Libertas nimia nocet, 1, 21, 1.
Linguæ maledicæ, 3, 1.
Loci mutatio nihil prodeſt, 1, 9, 1. l. 3, 20.
Locutio Chriſti cum anima, 3, 1 & 2.

M

Magiſter verus Chriſtus, 3, 33.
Magnus quis verè ſit? 3, 6.
Maledicentia. V. *Obtrectatio.*
Meditatio mortis, 1, 23.
Mens a Deo illuminanda, 3, 17, 3, 5. l. 3, 33.
Merces cupiditatibus reſiſtentium, 3, 38, 6.
Merita unde æſtimanda? 3, 7, 6.
Miſeriæ humanæ magnæ, 1, 22, l. 3, 14 & 48. patienter ferendæ, 3, 13.

Miſſæ dignitas & virtus, 4, 2. Miſſa quo modo dicenda? 4, 4, 8.
Monachi in morte ſecuritas, 1, 25, 10.
Monaſtica vita, 1, 17. Via regia ſanctæ crucis, 2, 12. grata Deo ſervitus, 3, 8, 4. Chriſti eſt imitatio, 3, 42.
Mors alia aliorum, 1, 20, 7. mortis meditatio utilis, 1, 20. Quænam poſt mortem proderunt? 1, 24.
Mortificandæ paſſiones, 1, 6.
Mortificatus homo ex re qualibet fructum colligit, 2, 1. magis Deum guſtat quàm alius, 1, 11.
Mulierum familiaritas vitanda, 1, 8, 1.
Mundani & ipſi ſuâ cruce non carent, 3, 9, 5.
Mundi vanitates, 1, 1, 3.
Myſteria non ſunt ſcrutanda, 3, 44. l. 4, 9.

N

Naturæ motus varii, 3, 41. Naturæ corruptæ vis & efficacia, 3, 44, c.
Neceſſitates corporis graves, 1, 22. Chriſto aperiendæ, 4, 8.
Negotia Deo committenda, 3, 30.

O

Obedientia, 1, 9. l. 3, 10.
Oblatio ſui in Miſſa, 4, 3, 4, 5 *& per continuationes duas ſequentes.*
Obtrectatio patienter ferenda, 3, 21 *&* 43.
Oculi non in alios, ſed in ſe ipſum reflectendi, 1, 21, 3.
Opera prudenter agenda, 1, 4. ex caritate, 1,

15. humilia ſuſcipienda, 3, 39, 1, 2. priùs intus ordinanda, 1, 19. communia præferenda, 1, 13 & 19.
Opiniones in ſcientia ſunt evitandæ, 1, 3.
Oratio magis elevat mentem quàm lectio, 3, 19, 6.

P

Paſſio Chriſti imitanda, 2, 5. memorandaque, 2, 3. Paſſiones mortificandæ, 1, 6 & 11. l. 2, 3. paſſionibus vacuus minus ſubinde proficit, 1, 25, 4.
Patientia in ferendis injuriis, 3, 13, 4. l. 3, 27. in tentationibus ſuſtinendis, 1, 3. l. 3, 26, 5. in ferendis miſeriis, 3, 15.
Patiens quis verè ? 3, 13, 4. Ut quis ſit verè patiens, quid expendendum eſt ? 3, 9, 9.
Pax animi, quomodo acquiritur ? 1, 11. non eſt in affectionibus inordinatis, 1, 6. Quibus in rebus ſita ſit ? 3, 59. non in honore hominum, 3, 21, 3. non ea quærenda eſt quæ omni pugnâ careat, 3, 9, 4. Qui pacem habent ? 2, 6. Quænam pacem afferunt ? 3, 17.
Pauper pro Chriſto, 2, 11.
Pacificus homo qualis ſit ? 2, 3.
Peccatoris pœnæ, 1, 24.
Peccata ſua conſiderare, 3, 3, 5.
Peregrini ſumus omnes, 1, 17.
Perfectio omnis aliquid imperfectionis admixtum habet, 1, 3, 4.
Pericula cùm adſunt, confugiendum eſt ad Deum, 3, 29.
Pœnitentia Sanctorum, 1, 18.
Pietas ſolida in quo ſita eſt ? 3, 3, 3.

Placere ſibi ipſi diſplicet Deo, 1, 7.
Præferre ſe aliis non decet, 1, 7.
Privatio omnis ſolatii, 2, 9.
Probatio ſervorum Dei, 3, 38.
Profectus ſpiritualis, 1, 11. quibus in rebus ſit poſitus? 3, 19, 2. quid profectum declaret? 1, 13, 9. profectui ſuo ſtudendum eſt, 1, 25, 9.
Propoſitum bonum quotidie renovandum eſt, 1, 19. minimè differri debet, 1, 22. negligere nocet plurimùm, 1, 25. Formula renovandi boni propoſiti, 1, 19, 1. *Adjuva me..... hactenus feci.*
Prudens quis verè ſit? 1, 3.
Prudentia in agendo, 1, 4, 1.
Puritas cordis, 2, 4. in Deo ſolo eſt, 3, 10, 5.
Puſillanimitas cordis cavenda, 3, 43.

Q

Quies in Deo ſolo quærenda, 2, 1. l. 3, 14, 6. l. 3, 15.

R

Recollectio ſui, 2, 1, 7.
Refugium noſtrum Deus, 3, 26.
Religioſus fervidus & negligens, 1, 25. V. *Monaſtica vita.*
Relinquere ſe quantùm ſit? 3, 24 & 42.
Renunciatio omnibus rebus, 2, 11 & 12. l. 3, 1 & 24, & 42.
Reſignatio ſui plena, 3, 11 & 12, 4 & 24, & 42. l. 4, 3. c. 1. Formula ſui reſignandi, 3, 11, 2. *Domine, tu ſcis ... perfectè.*

S

Sacerdotum dignitas, 4, 2. quæ debet eſſe eorum puritas? 4, 3, 7. veſtes ſacerdotales, 4, 2.
Sanctorum vita, 1, 18. Gratia, meritum, gloria, 3, 44.
Sapiens quis verè ſit? 2, 1. ſibi ipſis ſapientes quanto in periculo ſint? 3, 7.
Sapientia vera quænam ſit? 1, 1, 3.
Scientia: quæ vera, quæ vana? 1, 1 & 2, 3. Quæ probanda, quæ improbanda? 1, 3. ſecularis, 3, 43.
Scriptura ſacra, quomodo legenda? 1, 3. ejus neceſſitas, 4, 5, 5.
Securitas hîc nulla, 1, 20.
Senſualitati repugnandum, 3, 9, 4.
Sententiæ ſuæ non adhærendum, 1, 9, 3.
Sentire de ſe humiliter, 1, 2.
Servire Deo dulce eſt, 3, 8, 4.
Silentii fructus, 1, 20.
Simplicitas, 2, 3. Intentionis ſimplicitas, 2, 4.
Solicitudo omnis in Deo ponenda, 3, 12, 4.
Solitudo amanda, 1, 20.
Spes in Deo ponenda, 1, 7. l. 3, 44. c.
Spiritualis homo. V. *Internus*. Spiritualium rerum impedimenta, 1, 22. collatio, 1, 10, 3.
Spiritûs renovatio, 2, 4.
Studium noſtrum quale eſſe deberet? 1, 3, 3, 5.
Submiſſio ſui ſub regimine, 1, 9. l. 2, 2.
Superbia, 1, 7.
Superior, quis idoneus? 1, 20, 30.
Suſpirium animæ cœleſtem patriam deſiderantis, 3, 38. c. 1. *O ſupernæ--intus excluſis.*

T

Tempus præſens valde pretioſum, 1, 23, 5.
Temporalium rerum vanitas, 1, 7, 1.
Tentationum utilitas, 1, 13. Tentationum expers nemo, 1, 20. nulla hîc ſecuritas, 3, 26, 5.
Timor Domini, 1, 24, 9.
Tribulatio homini neceſſaria eſt, 1, 13. ejus utilitas, 1, 12. Gloriandum in tribulatione, 2, 6, 2. Formula implorandi divini auxilii, inſtante tribulatione, 3, 38. c. Quanta bona promiſſa ſint tribulationes æquo animo patientibus? 3, 38, 5.
Triſtitia unde? 1, 21, 4 & 5.

U

Unio, 1, 21, 2. Unionis utilitas, 1, 3, 3. Unio cum Deo quî efficitur, 4, 7, 3.

V

Vacare ſibi, 1, 20.
Vanitas mundi, 1, 1, 3.
Verba Dei humiliter audienda, 3, 1 & 2. *item* 33. Verba humana, 3, 2, 2. *item* 32, 1. dura toleranda, 3, 36. ſuperflua reſecanda, 1, 10. Verbo labi quàm ſit facile? 3, 35.
Verberibus ſe dignum putare, 3, 34, 3.
Veritatis cognitio, quanti ſit pretii? 1, 3. Veritas æterna quid in homine efficiat? 3, 3.
Via regia ſanctæ crucis, 2, 12. Via ad Deum eſt ſui cognitio, 1, 3, 4.
Vincere ſe ipſum unius cujuſque hominis ſtudium, 1, 3, 3.

Virtus diligentiâ comparatur, 1, 25, 11.
Vis adhibenda ſibi eſt ad profectum, 1, 25, 12.
Vitæ humanæ miſeria, 1, 22. l. 3, 14. Vita humana jugis militia eſt, 1, 13. l. 3, 26, 5. Vita humana æternæ vitæ comparata, 3, 37. c. Vita æterna qualis & quibus datur? 3, 37. & c. Vitæ emendationem quænam adjuvant? 1, 25, 4.
Vituperia hominum parum curanda, 2, 6... 3, 36.
Voluntas Dei in omnibus quærenda, 3, 11. *item* 12, 4. Pro perficienda Dei voluntate oratio, 3, 11, 2. *Domine, tu ſcis--dignè ac perfectè.* Voluntas propria, 1, 4, 2. *item* 9.

Z

Zelus, 2, 2, 2. *item* 5.

FINIS INDICIS RERUM.

ORATIONUM

Hoc libello contentarum formulæ.

Habetur hîc tantummodo orationis cujuſque initium & finis.

Ad impetrandum amorem Dei, 3, 26. *Ecce Deus--in te, Domine, Deus meus.*

Ad impetrandum divini amoris augmentum. 3, 4, 5. *Dilata--lucens ex te.*

Ad impetrandam illuminationem mentis. 3, 17, 5. *Clarifica--illumines me.*

Ad impetrandam libertatem mentis. 3, 19, 6. *Obſecro te--nimiùm fiat.*

Ad impetrandam purgationem cordis. 3, 20, 4. *Confirma me, Deus--conſiderat.*

Ad impetrandam requiem in Deo. 3, 14, 16. *Super omnia--tranſcendat.*

Ad impetrandam ſapientiam. 3, 21, 1. *Da mihi Domine--pergitur ſecurè.*

Ad impetrandum Dei auxilium. 3, 26. *Ecce Deus--in te, Domine, Deus meus.*

Ad implorandam Dei miſericordiam. 3, 3, 1. *Domine--natus eſſem in mundo.*

Ad poſtulandam Dei gratiam. 3, 18, 1. *Effunde --vana ſunt univerſa.*

Ad poſtulandam gratiæ reverſionem. 3, 15, 1. *O mi dulciſſime--intus loquaris.*

Ad poſtulandam Chriſti imitationem. 3, 4, 3. *Domine Jeſu--delectat plenè.*

Ad poſtulandam patientiam. 3, 13, 8. *Fac mihi, Domine--animæ meæ.* Alia. 3, 43, 4. *Domine, benedictum--Amen.*

Ad poſtulandam unionem cum Chriſto. 1, 3, 2.
O veritas Deus--loquere ſolus.
Ad poſtulandam viſitationem divinam. 3, 14, 1.
Benedico--ad perſeverandum.
Pro beneplacito Dei perficiendo. 3, 11, 3.
Concede--Amen.
Pro ſolatio quærendo in Deo ſolo. 3, 12, 5.
Adeſto mihi--comminaberis.

FINIS INDICIS ORATIONUM.

DISSERTATION

SUR L'AUTEUR

DE L'IMITATION,

Revue & conſidérablement augmentée.

J'AI toujours aimé les Bénédictins & les Chanoines réguliers, deux Congrégations diſtinguées dans l'Égliſe par la régularité, la piété, le zèle & l'érudition ; mais j'ai toujours plus aimé la vérité que les uns & les autres. Ainſi la paſſion n'a aucune part aux obſervations que je vais propoſer ſur l'auteur de l'*Imitation*. Comme ces obſervations ne tendent qu'à éclaircir la vérité, elles ne ſauroient être indifférentes pour la Religion ; ſur-tout s'il y a de bons moyens pour montrer que ce livre qui depuis ſi long-temps fait les délices des ames pieuſes, eſt un ouvrage non du XV ſiecle, mais du XIII. Elles le feroient encore moins, ſi, au lieu du XIII ſiecle, on pouvoit montrer que cet ouvrage eſt du huitieme.

Les premieres éditions donnoient ce livre à ſaint Bernard, comme celle de Breſſe de 1485, celle de Veniſe de 1501, de même que l'Inventaire des livres de Monſeigneur Jean Comte d'Angoulême & de Périgord, du premier Janvier 1467, où on lit *La Imitation de S. Bernard, en lettre bien caduque :* mais ce n'étoit que par conjecture, & parce qu'on croiioit qu'il n'y avoit qu'un S. Bernard qui fût capable d'avoir fait un ſi excellent ouvrage : le nom de S. François qui s'y trouve, l. 3, c. 38, 8, a été plus que ſuffiſant pour diſſiper cette erreur.

La plupart de ceux qui ont donné des éditions de ce livre, en font auteur *Thomas a Kempis,* Chanoine régulier de la Congrégation de Windeſem, au diocèſe d'Utrecht, & mort plus que nonagénaire en 1471. C'eſt d'après une édition faite à Anvers en 1616, ſur un manuſcrit de la main d'*a Kempis* même, & publiée par les ſoins du R. P. George Duras, Recteur des Jéſuites de cette ville, que ſont faites les premieres obſervations que l'on va voir. L'édition eſt des plus exactes, & l'on y trouve les fautes reprochées à l'original par D. Delfau. Au dos du frontiſpice eſt l'atteſtation ſuivante.

Teſtimonium de hujus Auctoris autographo.

» Ego, GEORGIUS DURAS, Rector
» Collegii Societatis JESU Antwerpiæ,
» fateor hoc exemplum ex ipſo autogra-
» pho auctoris, quod a D. Joan. Bellero
» dono accepi, eſſe deſumtum; ac dein-
» de, factâ relectione, per omnia emenda-
» tum cum autographo convenire : *Ita eſt.*
» G. DURAS.

Je me propoſe donc de montrer ici trois choſes : la premiere, que l'*Imitation* eſt plus ancienne qu'*a Kempis ;* la ſeconde, de fixer à peu près le temps où elle a été compoſée; & la troiſieme, de découvrir qui en eſt l'auteur. Je parle après les autres, mais je ne parle pas d'après les autres : ainſi nulles redites : je propoſerai ici les obſervations que j'ai faites, & non celles que les autres ont faites.

I. *L'Imitation plus ancienne qu'a Kempis.*

I. Des quatre livres de l'*Imitation*, les deux derniers ſont en dialogues Cela poſé, voici comment je raiſonne ſur le manuſcrit d'*a Kempis* même.

Quiconque compoſe un dialogue, fait certainement le nombre des perſonnes qui parlent dans ſon dialogue, & place le nom de chacun de ſes interlocuteurs à la tête des paroles qu'il lui fait dire. Or ce ſont-là deux choſes qui ne ſont point ob-

ſervées dans le fameux manuſcrit d'Anvers. Par exemple, dans le livre *De Sacramento*, qui eſt le quatrieme, il y a trois interlocuteurs, Jéſus-Chriſt, le Fidele & le Maître de la vie ſpirituelle, ou, ſi l'on veut, le Directeur. C'eſt ce dernier qui parle ſeul dans les Chapitres 5, 10, 15 & 18 des éditions ordinaires. Or dans les trois premiers de ces Chapitres le manuſcrit d'Anvers fait parler le diſciple : *Vox diſcipuli*, met-il à la tête de chacun ; & dans le dernier il fait parler Jesus-Christ : *Vox Dilecti.* On voit par-là que l'auteur de ce précieux manuſcrit ne connoiſſoit ni le nombre des perſonnes qui parlent en ce livre, ni quelle eſt celle qui parle en chaque Chapitre. D'où il eſt évident qu'il ne peut être l'auteur de ce livre ; mais qu'il n'en eſt qu'un copiſte : copiſte exact à la vérité, & qui faiſoit religieuſement paſſer dans ſa copie les fautes qui étoient dans le manuſcrit qu'il tranſcrivoit.

II. Le quatrieme livre de l'*Imitation* eſt en dialogue. Or dans le dialogue un Chapitre qui commence par une demande courte & ſimple, ne doit finir qu'avec la réponſe à cette demande. Voilà ce qui n'eſt point obſervé dans le manuſcrit d'Anvers. Au Chapitre VI de ce livre le Fidele ouvre le dialogue en s'adreſſant à

Jéſus-Chriſt, & en le conjurant de lui preſcrire ce qu'il doit faire pour ſe bien préparer à communier : voilà le contenu de ce chapitre qui n'eſt que de quelques lignes : & le Sauveur ne preſcrit au Fidele ce qu'il doit faire qu'au chapitre ſuivant. Une pareille faute ne peut être attribuée qu'au premier des copiſtes, qui s'eſt aviſé de diviſer ces livres par chapitres, & de mettre à la tête de chacun un ſommaire de ſa façon. De ce qui ne devoit faire qu'un chapitre, il en a fait deux, le ſixieme & le ſeptieme : car il eſt facile de voir que les ſommaires des chapitres ne ſont point de l'auteur même. C'eſt ce qui va être démontré dans l'obſervation ſuivante.

III. Les ſommaires des chapitres ne ſont faits que pour indiquer les matieres dont traitent ces mêmes chapitres ; & quiconque a compoſé un chapitre, comme il ſait de quoi il y eſt traité, n'ira jamais y mettre un ſommaire qui annonce un ſujet dont il n'y eſt point parlé. C'eſt là une des fautes qui ſe trouvent dans le manuſcrit d'Anvers. Pour n'avoir point lu aſſez attentivement, par exemple, le dernier chapitre du IV livre, le copiſte y a mis un ſommaire qui indique une matiere dont il n'eſt pas dit le moindre mot dans tout ce chapitre. *Quòd homo ſit humilis imitator Chriſti ;* voilà une

partie du ſommaire : qu'on liſe & qu'on reliſe le chapitre, on verra qu'il n'y eſt nullement queſtion d'imiter Jéſus-Chriſt.

IV. Quatrieme preuve. Les copiſtes avoient coutume, quand ils trouvoient dans les manuſcrits qu'ils tranſcrivoient, un mot écrit de façon qu'il pouvoit ſe lire de deux différentes manieres, de faire paſſer ces deux manieres dans les copies qu'ils en tiroient. Voilà pourquoi on lit dans les manuſcrits faits de la main d'*a Kempis* même, l. I, c. 4, 1. *In verbis ſatis labilem vel debilem*, dans le chap. VI, 2, du l. III. *Si aliquando in exceſſum ſubitò raperis vel rapiaris*, &c. Il me ſeroit facile de produire au moins une douzaine de pareilles répétitions. Je le demande : ne ſont-ce pas là les preuves les plus claires, les plus déciſives qu'*a Kempis* n'a jamais été qu'un ſimple copiſte de cet excellent livre, & non l'auteur qui ſait toujours à quoi s'en tenir ?

Les quatre fautes que l'on vient d'obſerver, annoncent-elles un copiſte ou un auteur ? Tout homme ſenſé & judicieux ne ſera point embarraſſé à décider ce point.

V. La cinquieme preuve ſe tire des fautes qui ſe trouvent dans le manuſcrit d'Anvers : fautes qui ſont de nature à ne pouvoir être miſes que ſur le compte d'un copiſte. Pour abréger je me borne à cinq

paſſages, tous pris du premier livre. Les voici : le mot où eſt la faute eſt ici en Romain.

Premier paſſage. *Et valdè inſipiens eſt qui* aliquibus *intendit, quàm his quæ ſaluti ſuæ deſerviunt.* C. 2, n. 2.

Second paſſage. *Non parum eſt in monaſteriis.... uſque ad mortem* fidelis *perſeverare.* C. 17, n. 1.

Troiſieme paſſage. Och *teporis & negligentiæ ſtatûs noſtri.* C. 18, n. 6.

Quatrieme paſſage. *Si non continuè te vales colligere, ſaltem interdum, & ad minus* ſemel *in die, mane videlicet* aut *veſpere. Mane propone, veſpere diſcute mores tuos.* C. 19, n. 4.

Cinquieme paſſage. *Ibi acedioſi ardentibus ſtimulis* perurgentur. C. 24, n. 4.

Dans le premier de ces cinq paſſages, *aliquibus* eſt une faute de quelque copiſte qui au lieu de lire *aliis rebus*, a lu, & a enſuite écrit *aliquibus*. J'ai environ quarante traductions françoiſes de ce livre, j'en ai trois Italiennes & deux Eſpagnoles, & dans toutes on a traduit ſur le pied d'*aliis rebus*, & dans pas une ſur celui d'*aliquibus*. Comme *aliis* eſt un adjectif de comparaiſon, il veut *quàm* à ſa ſuite ; & jamais il n'a été queſtion de mettre cette particule conjonctive après *aliquis*. Qu'on liſe les vrais ouvrages d'*a Kempis*, on y trou-

vera toujours *alius quàm*, & jamais *aliquis quàm.*

Dans le ſecond exemple *fidelis* eſt un ſoléciſme, & ſeroit mis pour *fidelem :* mais ce n'eſt ni *fidelem* ni *fidelis* qui doit ſe trouver ici ; c'eſt *fideliter :* & c'eſt ainſi qu'on lit en deux manuſcrits très-anciens que j'ai actuellement ſous les yeux. C'eſt ainſi que liſoit le traducteur de ce livre ſous le nom de l'Internelle Conſolation. *Ce n'eſt pas petite choſe ...... loyaulment perſévérer juſqu'à la mort.*

Dans le troiſieme paſſage *Och teporis* eſt une faute des plus frappantes. Que l'on conſulte tous les gloſſaires, toutes les Grammaires ; qu'on liſe même tous les ouvrages d'*a Kempis* qui ne ſont pas en petit nombre ; nulle part on ne trouvera l'interjection *och*, & par conſéquent jamais conſtruite avec un génitif. Cependant ce *och*, qui eſt un barbariſme, un monſtre en latin, & qui a été pris par *a Kempis* pour l'interjection *proh*, qui s'eſt ainſi écrite long-temps en quatre lettres ; ce *och*, dis-je, paroît déciſif pour ce copiſte au R. P. Teſtelette, un de ſes champions : étrange effet de la prévention ! Voici comme ce paſſage eſt traduit dans l'Internelle Conſolation. *C'eſt grant pitié la laſcheté & négligence de noſtre eſtat de maintenant.*

Dans le quatrieme paſſage le pieux auteur propoſe le plus ſûr moyen de parvenir à la plus ſublime perfection du Chriſtianiſme ; ſecret que les maîtres de la vie ſpirituelle, un S. Ignace de Loyola, un S. Vincent de Paule ont enſeigné à leurs dignes enfants. Ce ſecret conſiſte en deux choſes : 1°. A prendre le matin dans ſon oraiſon les moyens les plus aſſurés, ſoit pour acquérir une vertu, ſoit pour ſe corriger d'un vice. 2°. A ſe preſcrire dans le reſte du jour quelques moments pour rentrer en ſoi-même, & examiner ſi l'on a été fidele à mettre en pratique les réſolutions priſes le matin dans l'oraiſon. Ce ſont là deux choſes inſéparables, dont l'une ne peut aller ſans l'autre, & qui ſe ſuppoſent l'une l'autre. La fin du paſſage, *Mane propone, veſpere diſcute*, ſuppoſe deux choſes toutes différentes, dont l'une ſe fait le matin, & l'autre le ſoir. Donc l'auteur a mis non *ſemel in die, mane... aut veſpere;* mais *bis in die ; mane... ac veſpere*, comme je l'ai trouvé dans plus d'un manuſcrit, & comme liſoit l'auteur de l'*Internelle Conſolation* qui a ainſi traduit cet endroit : *Si nous ne pouons pas continuellement avoir cette recollection ..... tout au moins ayons la deux fois le jour; c'eſt aſſavoir au matin & au ſoir.* L'auteur de la traduction françoiſe réimprimée à Anvers

en 1530, chez Lempereur, liſoit auſſi en cet endroit *bis in die, mane ac veſpere*, puiſqu'il traduit *deux fois en chaque jour, au matin & au veſpre.* On lit auſſi dans un manuſcrit de la Bibliothèque du Roi, *bis* en trois lettres. Un des premiers copiſtes aura probablement écrit *bis* en chiffre romain, & un autre, qui n'aura vu qu'un I, parce que l'autre étoit diſparu, aura écrit au long en cinq lettres *ſemel;* & ce *ſemel* aura fait changer en *aut* la conjonction *ac; mane ac veſpere.*

Dans le cinquieme paſſage *ſtimulis perurgentur* eſt au lieu de *ſtimulis pungentur.* Le contexte demande ici un verbe au futur : les verbes précédents ſont à ce temps *ignis devorabit.... reſervabis... punietur;* de même que les ſuivants, *cruciabuntur, perfundentur, ululabunt.* Ce qui aura trompé un des premiers copiſtes, c'eſt que pour écrire *per* on écrivoit ſeulement *p* avec une ligne horiſontale qui traverſoit la queue de ce *p* : quelqu'un aura cru qu'il falloit lire ici *perungentur*, & aura barré la queue du *p*. Ainſi *perungentur* aura produit *perurgentur*, qui ſe ſera introduit dans le texte, & ſera paſſé dans l'exemplaire ſur lequel *a Kempis* faiſoit ſes copies. Ce qui eſt sûr, c'eſt que dans les anciens exemplaires on liſoit ici *pungentur;* & c'eſt ſur ce pied qu'a été traduite l'Internelle

Conſolation. *Là les pareſſeux ſeront aiguillonnez & percez de aiguillons ardans.*

On ſent bien que les altérations de ces cinq paſſages ne peuvent venir de l'Auteur même. Elles ſe feront trouvées dans l'exemplaire d'*a Kempis*, qui, en copiſte plus fidele qu'éclairé, les a fait paſſer dans les copies qu'il a faites de cet admirable livre.

Voilà bien des altérations, bien des dépravations qui défigurent étrangement un texte : la moindre ſuffit pour faire naître des ſoupçons bien violents, que feront-elles donc réunies enſemble ? Eſt-ce de la main d'un auteur que partent des exemplaires auſſi fautifs ? ou de celle d'un copiſte ?

VI. La ſixieme preuve ſe tire de l'ordre où ſont les quatre livres dans les deux manuſcrits de la main d'*a Kempis*, celui d'Anvers & celui de Louvain. Dans le premier de ces manuſcrits le livre *de Sacramento* eſt le troiſieme, & le troiſieme de toutes les éditions y eſt le quatrieme. On ne peut point dire que ce ſoit là une mépriſe du relieur qui aura tranſpoſé les livres, puiſque la fin du ſecond livre & le commencement de celui *de Sacramento* ſont ſur le même feuillet. Or quiconque a rangé auſſi mal des livres qu'il étoit ſi facile, ſi naturel de ranger comme ils doi-

vent l'être, peut-il jamais être regardé comme auteur de ces mêmes livres ? Je le demande au plus ardent défenſeur d'*a Kempis :* s'il avoit été conſulté ſur l'ordre de ces livres, l'auroit-il approuvé tel qu'il eſt ici ? l'auroit-il conſeillé ?

On verra encore avec plus d'évidence que le pieux *a Kempis* n'a jamais été que copiſte par rapport à l'*Imitation*, dès qu'on ſaura qu'entre le troiſieme livre & celui *de Sacramento* il y inſere, dans le manuſcrit de Louvain, deux petits livres, qui n'ont rien de commun avec l'*Imitation*. Voici l'ordre dans lequel ſont rangés les quatre derniers ouvrages de ce manuſcrit. 1. *De interna Chriſti locutione. Audiam quid loquatur.* (C'eſt là le troiſieme des livres de l'*Imitation.*) 2. *De elevatione mentis ad inquirendum ſummum bonum.* 3. *Brevior admonitio ſpiritualis exercitii.* 4. *De Sacramento altaris.* Il eſt heureux pour la mémoire d'*a Kempis*, que, des différentes copies qu'il a faites de l'*Imitation*, il n'en reſte que deux : s'il en reſtoit une troiſième, il y a grande apparence que nous y verrions ces excellents livres dans un ordre tout nouveau, & différent de celui où ils ſont dans les deux qui exiſtent. Que l'on me permette de faire encore la même demande aux défenſeurs d'*a Kempis*. S'ils avoient à ranger les quatre livres de

l'*Imitation*, les rangeroient-ils ainſi ? Si on leur demandoit ce qu'ils jugent d'un ſi biſarre arrangement, le loueroient-ils ? y applaudiroient-ils ?

VII. La ſeptieme preuve réſulte de la précédente. Un auteur qui compoſe un ouvrage qu'il diviſe en pluſieurs livres, ſait très-certainement le nombre des livres dont ſon ouvrage eſt compoſé. Or notre pieux copiſte ne ſavoit pas même le nombre des livres qui compoſoient le précieux ouvrage de l'*Imitation*. La preuve en eſt évidente à quiconque comparera enſemble l'ordre dans lequel il a rangé les quatre livres dans les deux manuſcrits qu'il a laiſſés ; puiſque l'*Imitation* qui n'eſt que de quatre livres dans le manuſcrit d'Anvers, ſe trouve de ſix dans celui de Louvain. Car ſi le premier, le ſecond & le troiſieme livre de ce dernier manuſcrit font partie de l'*Imitation*, pourquoi le quatrième & le cinquieme n'en feront-ils pas auſſi partie ?

Il eſt bon d'obſerver ici pour l'honneur d'*a Kempis* qu'il n'a écrit nulle part qu'il eût compoſé les livres de l'*Imitation*. Il a bien écrit qu'il en avoit fait une copie ; c'eſt celle qui ſe garde aux Jéſuites d'Anvers : & cet aveu qui devoit empêcher la mépriſe, en a probablement été l'unique cauſe. Voici les termes de cet aveu,

tels

tels qu'ils ſe liſent à la fin de l'exemplaire d'Anvers. *Finitus & completus anno Domini 1441, per manus F. Thomæ a Kempis.* Le P. Sommal, Jéſuite, a été vraiſemblablement trompé après d'autres à cette indication ; & dans les éditions des Œuvres d'*a Kempis*, qu'il a faites en 1599, en 1601, 1607 & en 1610, il a mis en marge vis-à-vis du titre du livre de l'*Imitation : Auctor teſtatur propriâ manu ſe hunc librum compoſuiſſe anno 1441.* L'indication porte bien *Finitus & completus per manus F. Thomæ ;* mais elle ne porte pas *compoſitus.* Or au temps où vivoit *a Kempis* on diſtinguoit ſoigneuſement *ſcribere* d'avec *componere.* Témoin le continuateur de la Chronique du mont Sainte Agnès, qui parlant de notre pieux Chanoine avec qui il avoit vécu 34 ans, dit de lui : *Scripſit bibliam noſtram totaliter, & alios multos libros pro domo & pro pretio. Inſuper compoſuit varios tractatulos ad ædificationem juvenum.* Il emploie *ſcripſit* pour les ouvrages qu'il a tranſcrits, & *compoſuit* pour ceux qu'il a compoſés. Si le P. Sommal avoit ſu qu'il y avoit à Cologne chez les Chanoines réguliers une bible en quatre volumes *in-folio*, écrite de la main d'*a Kempis*, où l'on voit à la fin du premier tome préciſément la même indication : *Finitus & completus anno Domini* MCCCCXXXIX, *per*

manus F. Thomæ a Kempis, il n'en auroit point porté ce jugement, ou il l'auroit exprimé en d'autres termes. Obſervez ſur le paſſage du continuateur qui vient d'être rapporté, que les compoſitions d'*a Kempis* étoient peu de choſes, & pour l'édification des jeunes Chanoines : *compoſuit varios tractatulos ad ædificationem juvenum* : or l'*Imitation* ne peut être appelée un petit traité, *tractatulus*.

Mais le pieux *a Kempis* par humilité ne mettoit pas ſon nom à ſes compoſitions. Voilà ce que diſent ſes défenſeurs. Mais par ce même principe d'humilité il ne devoit pas non plus le mettre aux ouvrages qu'il tranſcrivoit. Une bible bien écrite & avec goût, de même qu'un Miſſel gardé chez les Jéſuites d'Anvers avec le même renſeignement, ne peut que faire honneur à la main qui les a écrits : & comme l'humilité ne l'a point empêché de rechercher l'honneur de bien écrire, je ne vois pas pourquoi elle l'auroit empêché de rechercher celui de bien compoſer.

VIII. Une huitieme preuve, mais des plus déciſives, que l'*Imitation* n'eſt point d'*a Kempis*, c'eſt la prodigieuſe différence qui ſe trouve entre les quatre livres de l'*Imitation* & les ouvrages inconteſtables d'*a Kempis*. Dans l'*Imitation* tout y eſt ſimple, mais recherché : tout y eſt

inſtructif, tout y parle au cœur, tout y plaît ; rien n'y ennuie, & on n'en finit la lecture qu'avec le deſſein d'en recommencer dans la ſuite une nouvelle. L'auteur eſt par-tout le même, & le plus grand maître de la vie ſpirituelle. Eſt-il rien de pareil dans *a Kempis ?* Si l'on excepte l'ouvrage *De tribus tabernaculis*, qui, quoique bien au-deſſous de l'*Imitation*, ne peut être d'*a Kempis*, comme on le verra plus bas ; il n'eſt pas un ſeul des ouvrages de cet auteur, & ils ne ſont pas en petit nombre, il n'en eſt pas, dis-je, un ſeul, qu'un homme ſenſé veuille, ou puiſſe même lire une ſeconde fois. Pour en juger ainſi avec connoiſſance, j'ai eu la conſtance de les lire tous : j'exige de quiconque voudra me contredire, qu'il le faſſe à la même condition.

Des obſervations que l'on vient de voir, il n'en eſt pas une de gratuïte, pas une qui ne porte ſur un fondement ſolide. Je penſe donc avoir juſqu'ici montré par les deux manuſcrits d'*a Kempis* même, que ce bon Chanoine n'a été ici qu'un ſimple copiſte, & que par conſéquent l'*Imitation* eſt plus ancienne que lui. Mais de quel ſiècle eſt-elle ? c'eſt ce que nous allons rechercher.

II. *En quel ſiècle a été compoſée l'*Imitation*.*

Le manuſcrit d'Anvers, comme nous venons de le voir, eſt de l'an 1441 ; mais les défenſeurs d'*a Kempis*, comme le Pere Heſer, Jéſuite, veulent que le premier des manuſcrits de notre laborieux Chanoine ſoit de 1410. A la bonne heure : mais le vrai original doit être beaucoup plus ancien ; il doit être, non du commencement du quinzieme ſiècle, mais de celui du treizieme ; & cela pour les raiſons que l'on va voir.

I. La premiere, c'eſt que ſi l'*Imitation* eût été compoſée dans le XIVe ſiècle, les manuſcrits du ſiècle ſuivant ne feroient pas auſſi fautifs qu'ils le ſont tous. On ſait que les fautes d'un ouvrage ſe multiplient à meſure que les exemplaires s'en multiplient ; de même que depuis l'invention de l'Imprimerie, les fautes d'impreſſion ſe multiplient à chaque nouvelle édition du même ouvrage : celles de la premiere édition paſſant dans la ſeconde, où, jointes aux nouvelles, elles préparent pour la troiſieme une copie bien plus fautive que celle des deux précédentes. Tel étoit un Catéchiſme de *Caniſius* à l'uſage du collége d'Amiens, imprimé au moins pour la douzieme fois en cette même ville vers

1726. Il y avoit dans cette derniere édition plus de fautes que de lignes, & l'on n'a pu le rendre correct, qu'en l'imprimant ſur la premiere édition d'Anvers, chez Plantin.

II. La ſeconde raiſon, qui eſt une ſuite naturelle de la précédente, c'eſt que les manuſcrits du quatorzieme ſiècle ſont très-rares, au lieu que ceux du quinzieme ſont communs en comparaiſon. Des douze manuſcrits préſentés par les Bénédictins pour être examinés par les Cenſeurs qu'avoit nommés pour cela en 1671, M. de Harlai, Archevêque de Paris, il n'y en avoit qu'un qui fût du quatorzieme ſiècle : les onze autres étoient du quinzieme. J'en ai actuellement ſous les yeux deux qui ſont du quatorzieme ; l'un deſquels appartient à M. le Maréchal, Lieutenant particulier de Beauvais. C'eſt un préſent qui lui a été fait par M. l'Abbé Dans, chanoine de la Cathédrale, & grand amateur des Belles-lettres. C'eſt le manuſcrit dont il eſt parlé dans le 1er Tome des Œuvres poſthumes de D. Mabillon, page 33, & qui étoit, il y a près d'un ſiècle, à M. de S. Hilaire, précepteur des fils de M. le Marquis de Feuquieres. Le manuſcrit eſt des plus beaux, & le quatrieme livre y eſt.

III. L'Imitation a probablement été compoſée avant l'inſtitution des proceſ-

ſions qui ſe font, le jour de la Fête-Dieu, avec tant de pompe & de ſolennité. Elles n'ont guere commencé avant l'an 1320. Voici ſur quoi eſt fondée cette conjecture. Notre ſage & pieux auteur commence le livre *du Sacrement*, qui eſt le quatrieme de l'*Imitation*, par montrer avec quel ſoin on doit ſe préparer à la communion. Pour cela il décrit la ſcrupuleuſe diligence que l'on avoit apportée dans le choix des bois dont on avoit conſtruit l'Arche d'Alliance, où devoient être dépoſées les Tables de la loi, & dans le choix des victimes & des holocauſtes que l'on offroit au Seigneur : il décrit encore la marche pompeuſe de la même Arche, lorſque Salomon la fit tranſporter dans le magnifique Temple qu'il venoit de bâtir à l'Éternel. Si les proceſſions en queſtion euſſent été établies de ſon temps, auroit-il manqué à décrire les ſoins recherchés & la magnificence avec laquelle on préparoit au quinzieme ſiecle tant de ſuperbes Repoſoirs ? N'auroit-il pas fait remarquer à ſes lecteurs, que ce n'étoit-là pour le Sauveur qu'un repos de quelques moments, au lieu que dans la communion, c'eſt dans les Fideles mêmes que vient Jéſus-Chriſt : il habite en leur poitrine, il s'unit à eux de la maniere la plus intime, il ne fait plus qu'un corps avec eux ; il leur

auroit, dis-je, fait ſentir, qu'autant que l'honneur que leur fait Jéſus-Chriſt eſt au-deſſus de celui qu'il fait à ces Repoſoirs inanimés, autant l'attention que les fideles doivent apporter à recevoir un Dieu ſi bon & ſi ſaint, doit l'emporter ſur tout ce que peut imaginer la plus ingénieuſe piété pour honorer ſon Dieu en toutes les manieres poſſibles. Tout cela ſe pratiquoit au ſiecle de Thomas *a Kempis*, & avec la pompe la plus grande, & il n'en auroit pas dit un mot ? Rien de tout cela n'étoit au treizieme : auſſi n'en eſt-il point parlé dans l'*Imitation*.

IV. Voici une nouvelle preuve, mais preuve ſans replique, qui renvoie la compoſition de l'*Imitation* vers l'an 1300. Je ſuis poſſeſſeur d'une ancienne traduction françoiſe, réimprimée à Anvers, chez Martin Lempereur, vers l'an 1530. Elle eſt d'un prêtre du diocèſe de Metz, qui l'a faite, dit-il, ſur une traduction en *langue Germanique*, n'ayant jamais pu, quelques ſoins qu'il ſe ſoit donnés, parvenir à voir l'original latin. Dans une courte préface qui eſt à la tête de ſon ouvrage, il dit que cette traduction en *langue Germanique*, ſur laquelle il a fait la ſienne, eſt du pieux Chartreux Ludolphe de Saxe, qui, ſelon Mencken, auteur d'un Dictionnaire Allemand où ſe trouvent les noms & articles

de tous les auteurs, floriſſoit en 1330. Mais on ſera peut-être bien aiſe d'entendre parler le traducteur même. Voici ſes termes : » L'auteur de cette traduction Germanique a eſté, ſi comme j'ai entendu » de gens ſavans & péculiérement exercés en telles vacations, un perſonnaige » docte & dévot de l'ordre des Chartreux, appellé Lupold de Saxone, lequel eſt mort y a des ans cent ſoixante » ou environ ; auquel auſſi doibt ce beau » livre qui eſt intitulé, *La Vie de Jéſus-Chriſt*... L'ai acquis en langue Germanique, en bonne & diligente impreſſion ». De l'an 1530, date de mon édition, remontons cent ſoixante ans, & nous voilà à l'an 1370. Voilà donc une traduction Allemande de l'*Imitation* faite très-certainement avant la naiſſance d'*a Kempis*, arrivée en 1380. Ainſi l'original latin exiſtoit long-temps avant la naiſſance du même *a Kempis*.

V. L'*Imitation* paroît avoir été composée avant l'Inſtitution de la Fête-Dieu qui eſt de l'an 1264 ; & c'eſt la raiſon pour laquelle il n'eſt point parlé de cette Fête dans le même livre du *Sacrement*, quoique l'occaſion en eût été ſi naturelle : nouvelle raiſon qui milite auſſi contre *a Kempis*.

VI. A Paris, à la Bibliothèque du Roi,

entre pluſieurs manuſcrits de l'*Imitation*, il en eſt un que M. Mello, mort en 1761, garde des manuſcrits de cette riche Bibliothèque, & un des plus grands connoiſſeurs en ce genre, diſoit avoir été écrit vers l'an 1300. Ce manuſcrit finit par une page paire, & ſur la même page commence le traité *De tribus tabernaculis*, écrit de la même main que l'*Imitation*, & qui, par conſéquent, n'eſt pas plus d'*a Kempis*, que l'*Imitation.* Or ce manuſcrit n'eſt point l'original, vu les fautes qui s'y trouvent quoiqu'en petit nombre : ainſi on ne ſauroit ſe tromper en mettant la compoſition de l'*Imitation* vers l'an 1230.

Concluons. 1°. L'*Imitation* exiſtoit donc dès avant l'an 1300, puiſqu'il y a à la Bibliothèque du Roi un manuſcrit à peu près de cette année, manuſcrit qui à cauſe de quelques fautes en ſuppoſe d'autres plus anciens encore. 2°. L'*Imitation* exiſtoit donc du temps de S. Bonaventure, mort en 1274, puiſque dans la ſeptieme de *ſes Conferences*, il cite une partie conſidérable du chapitre XIX du premier livre, & renvoie au livre même, comme étant très-connu, ſous le titre de *Devotus libellus de Imitatione Chriſti.* Par conſéquent elle exiſtoit avant l'an 1264, que S. Thomas, la gloire de l'ordre de S. Dominique, compoſa par l'ordre d'Urbain IV, l'Office

du S. Sacrement, ce chef-d'œuvre de bon goût, & ſur le modele duquel ont été compoſés tous ces nouveaux offices qui rendent les Bréviaires nouveaux ſi ſupérieurs aux anciens. Ce ſaint Docteur a même pris du livre *De Sacramento* des morceaux qui ne ſont pas les moins beaux de ſon admirable office. Donc l'*Imitation* n'eſt point d'*a Kempis*, qui ſûrement n'a pu faire des livres avant que d'être au monde.

3°. Mais d'un autre côté on ne peut guere en reculer la compoſition au-delà de l'an 1215, qu'a été approuvée la Regle de S. François d'Aſſiſe, qui eſt mort en 1226, lequel y eſt cité à propos d'une de ſes maximes qui finit le Chap. XXXVIII, 8, du livre III de cette édition.

Voilà donc à peu près le temps de cette compoſition fixé, ſavoir entre 1215 & 1240; ou plutôt depuis 1231 juſque vers 1240, pour la raiſon que l'on verra bientôt, page 425.

On le voit maintenant. Le ſentiment que je viens d'expoſer ſur l'auteur de l'*Imitation* ne ſouffre aucune difficulté: tout s'y place de ſoi-même, faits & dates. 1°. Les deux manuſcrits déclarés en 1687, par experts, antérieurs à l'an 1387. 2°. L'inventaire de Monſeigneur Jean, Comte d'Angoulême, de 1467, qui porte

La Imitation en lettre bien caduque, & qui par conſéquent remontoit au moins juſque vers 1370 : d'ailleurs, comme c'étoit une traduction, l'original étoit encore plus ancien. 3°. La traduction en langue Germanique faite avant l'an 1370. 4°. Le manuſcrit de la Bibliothèque du Roi, jugé être d'environ l'an 1300. 5°. La notoriété du livre au temps de ſaint Bonaventure. Au lieu que le ſentiment qui fait honneur de ce livre à Thomas *a Kempis* ſouffre nombre de difficultés, & des difficultés inſurmontables.

Mais du temps où l'*Imitation* a été compoſée, paſſons à l'Auteur de ce chef-d'œuvre de piété, & voyons s'il n'y a pas moyen de s'aſſurer de ſon nom & de ſes qualités.

III. *Quel eſt l'Auteur de l'*Imitation ?

1°. Des douze manuſcrits examinés en 1671, le huitieme qui eſt de l'abbaye de S. Benoît de *Padolirone* commence par ces mots, *Incipit liber Johannis primus de contemtu mundi, &c.* & finit par ceux-ci : *Explicit liber quartus Johannis Gerſen de Sacramento altaris.* Examen fait du manuſcrit, les experts déclarerent que l'écriture du titre étoit entiérement ſaine dans le nom propre. Ainſi voilà le nom

de l'auteur marqué bien clairement. Il l'eſt de même dans trois autres manuſcrits, venus auſſi d'Italie à Paris, & examinés avec la plus ſcrupuleuſe attention par dix-neuf ſavants en 1687. Ces trois manuſcrits ſont : 1°. Celui d'Arone envoyé par les RR. PP. Jéſuites : 2°. Celui de l'abbaye de S. Colomban *de Bobio* : & 3°. celui de S. Jean l'Évangéliſte de Parme. Ce dernier eſt de 1466, & les deux autres ont été déclarés lors de cet examen en 1687, avoir plus de trois cents ans ; ainſi ils ſont tous deux antérieurs à l'an 1387, & probablement à la naiſſance d'*a Kempis*.

2°. Le fameux manuſcrit d'Arone qui a engagé les deux ſavants Jéſuites, Poſſevin & Bellarmin, à abandonner le parti d'*a Kempis* pour paſſer dans celui de Gerſen, nous apprend la qualité de l'Auteur, par ces mots : *Incipiunt capitula libri primi Abbatis Johannis Gerſen.* Le nom & la qualité de l'auteur y ſont répétés juſqu'à cinq fois. Voilà donc la qualité de l'auteur bien conſtatée. Reſte à ſavoir de quelle abbaye il a été abbé : & c'eſt ce qu'on apprend d'un exemplaire de l'*Imitation* imprimé à Veniſe en 1501. Ce livre appartient à l'abbaye de Sainte Catherine de la congrégation du Mont Caſſin : on y lit à la fin, *Johannis*

Gerſon cancellarii Pariſienſis de contemtu mundi libri quatuor finiunt. Ceci eſt de l'imprimeur, & voici l'obſervation qu'y a faite un homme qui ſur cela en ſavoit plus que l'imprimeur. *Hunc librum non compilavit Joannis Gerſon, ſed D. Joannes abbas Vercellenſis, ut habetur uſque hodie manuſcriptus in eadem abbatia.* * D. Con-

* Le R. P. G. jeune Chanoine Régulier, qui a cru avoir réfuté la premiere édition de cette Diſſertation, tandis qu'il n'en a pas réfuté une ſeule ligne, a employé la plus grande partie de ſa Réponſe, à prouver que la maiſon de S. Étienne de Verceil étoit une abbaye de Chanoines réguliers & non de Bénédictins ; & ſur cela il fait merveilles. Mais où a-t-il trouvé dans ma Diſſertation que j'aye dit que notre pieux auteur étoit abbé de S. Étienne ? N'y avoit-il pas en cette même ville une autre abbaye, celle de S. André, où étoient des Bénédictins. Je ne ſai ce que c'eſt que parler au hazard : comme je n'ai trouvé dans les manuſcrits que ces mots, *Abbas Vercellenſis*, je m'en ſuis tenu là. Le beau ſecret pour avoir raiſon de faire parler à ſa mode ſon adverſaire. On fait les lots comme on l'entend : on met ſans façon dans le ſien, la raiſon, l'eſprit, les graces ; & le contraire de tout cela dans celui de ſon adverſaire. Mais de quoi s'aviſe-t-il de ne point penſer comme nous ? C'eſt ainſi qu'on s'égaye à ſes dépens, on lui dit par-ci par-là quelques petites injures, & on le bat très-certainement, & à ſon aiſe.

ſtantin Cajétan la vit cette obſervation en 1615, & en fit uſage : elle étoit dès lors en caracteres preſque paſſés. Cette obſervation avoit été miſe en cet endroit par un homme qui avoit vu à Verceil un manuſcrit où étoit, & le nom de l'auteur, & ſa qualité d'abbé, & le nom de la ville où étoit l'abbaye dont il avoit été abbé.

Voilà donc trois choſes bien conſtatées, 1°. le nom de l'auteur, JEAN GERSEN; 2°. ſa qualité, JEAN GERSEN ABBÉ; 3°. le nom de l'abbaye, *Jean Gerſen, abbé de Verceil.* Combien d'ouvrages dont on n'a point connu les auteurs pendant bien des années, parce que le nom ne s'en trouve point dans les manuſcrits d'après leſquels on a donné les premieres éditions, & qui n'ont été connus que d'après un ſeul manuſcrit où s'eſt enfin trouvé le nom de l'auteur ? Il s'en faut bien que nous ſoyons ici réduits à un ſeul manuſcrit, comme on vient de le voir.

Finiſſons cette Diſſertation. 1°. L'Auteur étoit moine. Il le dit lui-même formellement, quand il ſe met au nombre de ceux à qui il a été donné de tout quitter pour embraſſer l'état monaſtique. *Quibus datum eſt, ut, omnibus abdicatis, ſeculo renuncient, & monaſticam vitam aſſumant,*

l. 3, 8, 5. Et encore, *Domine, ſuſcepi de manu tua crucem..... Vita boni monachi crux eſt & dux paradiſi*, l. 3, c. 42, n. 5. Or les Bénédictins ſe ſont toujours fait, & ſe font encore une gloire d'être moines, comme MM. les Chanoines réguliers s'en font une de ne l'être point.

2°. L'Auteur de l'*Imitation* a été le plus grand maître de la vie ſpirituelle qui ait jamais été : ſon ouvrage en eſt d'un bout à l'autre la preuve la plus complette.

3°. Il a été Abbé : ceci a été prouvé d'après quatre manuſcrits, tous quatre venus d'Italie à Paris, & examinés avec la plus religieuſe & la plus ſcrupuleuſe attention.

4°. Il a été abbé de Verceil, comme le prouve l'exemplaire de l'abbaye de ſainte Catherine de la Congrégation du Mont Caſſin.

Quelque claire, quelque préciſe que ſoit la note de ce manuſcrit, on pouroit toujours douter qu'elle eût été faite avec une parfaite connoiſſance des faits qu'elle énonce. Ainſi c'eſt à l'Hiſtoire à nous en donner la preuve. Conſultons donc les monuments hiſtoriques, & voyons ſi nous y trouverons, entre les années 1215 & 1240, ou ſi l'on veut, 1250, parmi les Abbés de Verceil un Saint, mais un Saint de la piété la plus ſolide, la plus pro-

fonde, & la plus éclairée ; en un mot un homme digne d'être l'auteur de l'*Imitation ;* car ce divin Ouvrage ne peut venir d'ailleurs : & dès-lors voilà la note du manuſcrit de ſainte Catherine hors de toute atteinte.

L'Auteur de l'*Imitation* étoit un religieux de la plus éminente piété, un religieux conſommé dans la ſcience des Saints. Or il ſe trouve en 1222 un abbé de Verceil, qui étoit alors univerſellement regardé comme le plus grand maître de la vie ſpirituelle, & qui avoit les relations les plus intimes avec l'admirable S. François d'Aſſiſe ; puiſque cet illuſtre patriarche lui envoya, cette année-là même, un de ſes enfants les plus chéris pour apprendre de lui la théologie myſtique, & pour être formé à la piété la plus parfaite. C'eſt ce que marquent les annales des FF. Mineurs. Cet enfant chéri étoit le frere Antoine de Lisbonne, qui mourut à Padoue en 1231, & qui l'année ſuivante fut ſolennellement mis au rang des Saints ſous le nom de ſaint Antoine de Padoue. Le ſaint patriarche y envoya encore Adam *de Mariſco*, qui, à une ſi excellente école, devint bientôt un modele de toutes les vertus religieuſes. Or cet excellent abbé, qui n'eſt point nommé dans les annales des freres Mineurs, eſt, ſelon l'exemplaire de l'abbaye

de ſainte Catherine, le pieux Jean Gerſen, dont il eſt ici queſtion.

On voit dans l'*Imitation*, l. 3, c. 30, des éditions ordinaires, & c. 38 de celle-ci, que ſaint François n'étoit rien moins qu'inconnu à l'auteur de ce livre, qui en rapporte cette maxime ſi belle & ſi vraie : *Quantùm unuſquiſque eſt in oculis tuis, tantùm eſt & non ampliùs, ait humilis Franciſcus.* C'eſt ainſi que ſe lit ce paſſage dans le manuſcrit du ſavant & obligeant M. Lebœuf : auſſi l'humilité étoit-elle tellement la vertu dominante du Saint, que de ſon temps on ne le connoiſſoit guere que ſous le nom de l'humble François.

C'eſt à Dieu que l'auteur parle dans la citation qu'on vient de voir ; & c'eſt Dieu que ce pieux écrivain fait parler dans celle qui ſuit, où je ne doute point qu'il n'ait eu en vue ſon cher diſciple Antoine de Padoue. *Quidam amando me didicit divina, & loquebatur mirabilia. Plus profecit in relinquendo omnia, quàm in ſtudendo ſubtilia.* l. 3, c. 33, n. 3. Cette conjecture eſt d'autant plus vrai-ſemblable, que les paroles qu'on vient de lire, s'accordent parfaitement avec celles qu'on verra bientôt de l'Annaliſte des freres Mineurs. Ainſi l'Imitation, au moins ce troiſieme livre, n'aura été compoſée ou finie qu'après la

mort de ce Saint, arrivée le 13 Juin 1231. *Loquebatur mirabilia*, dit-il : c'eſt ainſi que l'on parle d'une perſonne morte ; au lieu que, quand on parle de ce que fait habituellement une perſonne vivante, on s'exprime par le préſent. *Didicit divina, & loquitur mirabilia.*

Ainſi c'eſt de l'auteur de l'*Imitation*, que le docte annaliſte des freres Mineurs, Luc Wadingue, parle ſous l'an 1222, en ces termes : *Abbatis Vercellenſis tanta fuit de Antonio ſuo diſcipulo opinio, ut ſæpius diceret, ſe ab illo multoties edoctum, & cæleſtes hierarchias, quas illi ex Dionyſio legebat, non tam didiciſſe, quàm præſentes conſpexiſſe & percurriſſe videri, ex mira mentis ſerenitate, & admirabili lumine ſapientiæ cœlitus acquiſito. Quod & ſcripto firmavit in commentario capitis quinti ejuſdem operis ſub litera* V. » FREQUENTER, inquit, amor penetrat, ubi » cognitio phyſica foris ſtat. Legimus » quoſdam ſanctos epiſcopos minùs im» butos fuiſſe phyſicis doctrinis, qui & » myſticam theologiam captu mentis hau» rientes, cœlos penetrabant, omnem » phyſicam cognitionem ſubtiliſſimè tranſ» cendentes uſque ad beatiſſimam Tri» nitatem. Quod & ego in S. Antonio » de Ordine Fratrum Minorum pecu» liari familiaritate expertus ſum. Qui

» cùm eſſet minùs imbutus literis ſecula-
» ribus, animi puritate & mentis ardore
» ſuccenſus, myſticam theologiam captum
» mentis excedentem, & ferventer de-
» ſideravit, & abundanter hauſit, ut
» poſſim dicere de illo, quod de Joanne
» Baptiſta ſcribitur : *Erat ille lucerna*
» *ardens & lucens* : amore enim ardebat
» interiùs, & exemplo lucebat exteriùs.
» Annal. Min. T. I, p. 285.

Je finirai cette Diſſertation par le ſuffrage du célebre M. du Cange. Voici ce qu'écrivit le 17 Août 1671, à M. Dumont, Conſeiller au préſidial d'Amiens, ce Savant ſi éclairé, & en même temps ſi judicieux. » Il eſt vrai que j'ai été à la conférence » du *Thomas a Kempis* ; & après les ma- » nuſcrits que j'ai vus, je ne fais nulle » difficulté que cet ouvrage ne ſoit de » Gerſen. « Ce grand homme en étoit ſi perſuadé, que, quand il a eu occaſion de citer dans ſon *Gloſſaire* quelque paſſage de l'*Imitation*, il a toujours cité cet ouvrage ſous le nom du très-pieux Jean Gerſen. C'eſt d'après l'original même de M. du Cange, que je cite ceci : M. d'Aubigni, ſon digne arriere-neveu, qui vient d'en être le poſſeſſeur, a eu la bonté de me le communiquer. Voilà le témoignage de ce Savant : il le rend après un mûr examen.

Perſonne n'étoit plus capable de juger de l'âge des manuſcrits, comme auſſi perſonne n'avoit plus de probité. D'après un pareil témoignage peut-il reſter encore le moindre doute ?

FIN DE LA DISSERTATION.

Le Privilége ſe trouve au Livre intitulé, *Selectæ e novo Teſtamento Hiſtoriæ.*

PASSAGES TIRÉS DES LIVRES

DE L'IMITATION,

D'où l'on peut tirer quelques lumieres touchant l'Auteur.

» DOMINE DEUS, pro magno repu-» to beneficio non multa habere, unde » exteriùs & ſecundùm hominem laus & » gloria appâret. *l. 3, c. 22, n. 4.*

Ceci peut également s'entendre de la naiſſance de l'Auteur, & de ſa qualité d'Abbé.

» Feciſti, ultra omnem ſpem, miſericor-» diam cum ſervo tuo : & ultra omne me-» ritum gratiam & amicitiam exhibuiſti : » Quid retribuam tibi pro gratia iſta? Non » enim omnibus datum eſt, ut, omnibus » abdicatis, ſeculo renuncient, & monaſti-» cam vitam aſſumant. *l. 3, c. 8, n. 5.*

» Domine, ſuſcepi de manu tua crucem, » & portabo eam uſque ad mortem, ſicut » impoſuiſti mihi.... Vita boni monachi » crux eſt & dux paradiſi. *42, 5.*

On ſait que le nom de moine n'eſt point du goût de MM. les Chanoines réguliers, & il eſt évident par ces deux paſſages que l'auteur étoit moine : ce qui pouroit encore ſe confirmer par le ſuivant.

» O quantus fervor omnium religioſo-
» rum in principio ſuæ ſanctæ inſtitutionis
» fuit ! . . . . . . Quanta æmulatio virtutis !
» Quàm magna diſciplina viguit ! Quanta
» reverentia & obedientia ſub Regula
» MAGISTRI in omnibus effloruit ! *l. 1,*
» *c. 18, n. 6. On eſt perſuadé que ces mots,*
» Regula Magiſtri, *déſignent la regle de*
» *S. Benoît.* *

** L'auteur parle ici d'un temps déja éloigné, & alors il n'y avoit point d'autre regle que celle de S. Benoît. Les Chartreux & les Ciſterciens étoient encore dans leur premiere ferveur, & ne connoiſſoient les uns & les autres d'autre regle que celle de S. Benoît. Les Prémontrés n'étoient point connus en Italie où vivoit notre ſaint Abbé; d'ailleurs ils ne feſoient guere que de commencer. Pour les Ordres de S. Dominique & de S. François, ils étoient dans la premiere ferveur; & en ce paſſage il s'agit d'un ordre ancien, & qui étoit déja conſidérablement déchu.*

a.

» Audivi ſæpe, ſecurius eſſe audire, & » accipere conſilium, quàm dare. *I, 9, 3.*

» Nunquam inveni aliquem tam reli- » gioſum & devotum, qui non habuerit » interdum gratiæ ſubtractionem, aut non » ſenſerit fervoris diminutionem. *II, 9, 7.*

*Il eſt naturel de conclure de ces deux derniers paſſages, que l'auteur étoit déja avancé dans ſa vieilleſſe lorſqu'il compoſa l'*Imitation, *qui d'ailleurs ne peut être l'ouvrage que du maître le plus conſommé dans la vie ſpirituelle.*

» Cùm quidam anxius inter metum, &c. *I, c. 25, n. 2. Il y a grande apparence que c'eſt de lui-même que parle ici l'auteur.*

Ce Livre eſt imprimé avec les Caractères de M. FOURNIER le jeune.